

**COVID-19 PANDEMİSİNDE TÜRKİYE’NİN
İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN
DIŞ BASINDAKİ YANSIMALARINA
YÖNELİK BİR ANALİZ**

Tüncel Arif İNCE

**Yüksek Lisans Tezi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ
2021
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANA BİLİM DALI**

Tüncel Arif İNCE

**COVID-19 PANDEMİSİNDE TÜRKİYE’NİN İNSANİ DİPLOMASİ
FAALİYETLERİNİN DIŞ BASINDAKİ YANSIMALARINA
YÖNELİK BİR ANALİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ**

ERZURUM - 2021

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "COVID-19 PANDEMİSİNDE TÜRKİYE’NİN İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN DIŞ BASINDAKİ YANSIMALARINA YÖNELİK BİR ANALİZ” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

02.12.2021

Tünel Arif İNCE

Aslı Islak İmzalıdır

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ danışmanlığında, Tüncel Arif İNCE tarafından hazırlanan bu çalışma 02 / 12 / 2021 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Eyyup AKBULUT

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ahmet OKTAN

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVEDE İNSANİ DİPLOMASİ

1.1. ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE DIŞ POLİTİKA KAVRAMI	6
1.2. ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DIŞ POLİTİKA ARACI OLARAK DİPLOMASİ KAVRAMI.....	8
1.3. 21. YÜZYILDA DİPLOMASİDE YAŞANAN GELİŞMELER	13
1.4. GÜÇ KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ	15
1.4.1. Sert Güç.....	15
1.4.2. Yumuşak Güç	16
1.4.3. Akıllı Güç	18
1.5. İNSANİ DİPLOMASİ KAVRAMI VE DOĞUŞU	18
1.6. GELENEKSEL DİPLOMASİ İLE İNSANİ DİPLOMASİ İLİŞKİSİ.....	22
1.7. İNSANİ DİPLOMASİ ADIMLARI	23
1.7.1. Birincil Faaliyetler.....	23
1.7.2. İkincil Faaliyetler	24
1.7.3. Uluslararası İşbirliği ve Farkındalık Oluşturma Çabaları	25
1.8. İNSANİ DİPLOMASİ ARAÇLARI VE AKTÖRLERİ.....	26
1.8.1. İnsani Diplomasi Araçları	26
1.8.2. İnsani Diplomasi Aktörleri/Paydaşları	30
1.8.2.1. Resmi Aktörler	30
1.8.2.2. Sivil Aktörler	32
1.9. İNSANİ DİPLOMASİ ANLAYIŞLARI.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ

2.1. İNSANİ DİPLOMASİ BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASININ GENEL HATLARI	36
2.2. TÜRKİYE’NİN GÜÇ TERCİHİ VE GÜÇ KAYNAKLARI EKSENİNDE YUMUŞAK GÜCÜ	39
2.3. TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ AKTÖRLERİ	42
2.3.1. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasinin Resmi Aktörleri	42
2.3.1.1. Bakanlıklar	43
2.3.1.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA).....	43
2.3.1.3. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)	45
2.3.1.4. Türk Kızılayı (Kızılay)	46
2.3.2. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasinin Sivil Aktörleri.....	47
2.3.2.1. Sivil Toplum Kuruluşları.....	48
2.3.2.2. Düşünce Kuruluşları.....	50
2.3.2.3. Çok Uluslu Şirketler.....	52
2.3.2.4. Bireyler	54
2.4. TÜRKİYE’NİN COVID-19 PANDEMİSİNDEKİ İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİ	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

COVID-19 PANDEMİSİNDE TÜRKİYE’NİN İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN DIŞ BASINDAKİ YANSIMALARINA YÖNELİK BİR ANALİZ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	61
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	61
3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	62
3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	64
3.4.1. Araştırma Soruları	68
3.4.2. Araştırmanın Kapsamı.....	69
3.5. BULGULAR	72

3.5.1. Yardımların Alıcısı Olan Ülkelerin Basın Yayın Organlarında Yayınlanan Türkiye'nin Tıbbi Yardımları Hakkındaki Haberlere Yönelik Bulgular	72
3.5.1.1. Avrupa Kıtası.....	72
3.5.1.2. Amerika Kıtası.....	81
3.5.1.4. Asya Kıtası	87
3.5.1.5. Afrika Kıtası	114
3.5.1.6. Kafkasya	118
3.5.1.7. Balkanlar.....	128
3.5.1.8. Yardımların Alıcısı Olan Tüm Ülkelere Yönelik Genel Bir Bakış	146
3.5.2. AB Üye Ülkelerinin Basın Yayın Organlarında Yayınlanan Türkiye Yardımı Hakkındaki Haberlere Yönelik Bulgular.....	148
3.5.2.1. Almanya	148
3.5.2.2. Hollanda	149
3.5.2.3. Belçika	150
3.5.2.4. Bulgaristan.....	151
3.5.2.5. Fransa	152
3.5.2.6. İspanya.....	154
3.5.2.7. İtalya	154
3.5.2.8. Yunanistan	155
3.5.2.9. Romanya.....	156
3.5.2.10. Kıbrıs Cumhuriyeti	157
3.5.2.11. AB Üye Ülkelerinde Yayınlanan Haberlere Yönelik Genel Bir Bakış ..	158
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	160
KAYNAKÇA	168
ÖZGEÇMİŞ.....	184

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**COVID-19 PANDEMİSİNDE TÜRKİYE’NİN İNSANİ DİPLOMASİ
FAALİYETLERİNİN DIŞ BASINDAKİ YANSIMALARINA YÖNELİK BİR
ANALİZ****Tüncel Arif İNCE****Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ****2021, 184 sayfa****Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ (Danışman)****Doç. Dr. Eyyup AKBULUT****Doç. Dr. Ahmet OKTAN**

Küreselleşme süreci ve teknolojik gelişmeler ile birlikte zaman ve mekân ayrımı olmadan insanlar ve toplumlar arası iletişim hız kazanmıştır. İnsanlar arası etkileşime ivme kazandıran bu dönüşüm, zamanla uluslararası boyutlara ulaşarak toplumların her geçen gün kapsamı ve yöntemi genişleyen ilişkilerde bulunabilmesine olanak sağlamıştır. Uluslararası ilişkilerin uygulayıcı aracı olarak uluslararası politikaya yön veren “diplomasi” kavramı, kapsam, boyut, araç ve yöntem bakımından her geçen gün gelişerek bugünkü halini almıştır. Diplomaside yaşanan dönüşümler ile alanı, işlevselliği ve uygulanabilirliği ile birlikte ülkelerin gündeminde yer almaya başlayan insani diplomasi, diplomasinin kazandığı yeni boyutlardan birisi haline gelmiştir. Yeni kapsamıyla insani diplomasi, Türkiye’nin dış politika stratejileri içerisinde aktif olarak yer almış ve özellikle son yaşanan Covid-19 pandemisinde dış politika stratejilerine hizmet eden araçlardan birisi haline gelmiştir. Bu çalışma, Türkiye’nin Covid-19 pandemisinde dış ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımların, yardımın alıcısı olan ülkeler ve AB üyesi ülkelerin basın yayın kuruluşlarında nasıl algıladığını ve nasıl yansıttığını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada yardımların alıcısı olan ülkelerin ve AB üyesi ülkelerin basın yayın kuruluşlarında Türkiye’nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler, içerik analizi yöntemi kullanılarak ait oldukları tonlara istinaden olumlu, nötr ve olumsuz olarak kodlanmıştır. Araştırmanın bulguları kapsamında yardımların alıcısı konumunda olan ülkelere ve AB üyesi olan ülkelere basın yayın kuruluşlarının Türkiye’nin yapmış olduğu tıbbi yardımları büyük ölçüde olumlu olarak algıladığı ve bu ölçüde yansıttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte Türkiye’nin yapmış olduğu yardımlara dair olumsuz değerlendirmeler ve algılamalar da bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle Türkiye’nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere göndermiş olduğu tıbbi yardımların kamu diplomasisi genelinde ve insani diplomasi özelinde önemli bir yeri olduğunu ancak olumsuz tondaki haberler göz önüne alındığında tek başına yeterli olmayacağını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, İnsani Diplomasi, Yumuşak Güç, Uluslararası İlişkiler, Covid-19

ABSTRACT**MASTER THESIS****AN ANALYSIS OF TURKEY'S HUMANITARIAN DIPLOMACY ACTIVITIES
IN THE FOREIGN PRESS REFLECTIONS IN THE COVID-19 PANDEMIC****Tüncel Arif İNCE****Advisor: Assist. Prof. Dr. Meryem OKUMUŞ****2021, 184 Pages****Jüri: Assist. Prof. Dr. Meryem OKUMUŞ (Danışman)****Assoc. Prof. Dr. Eyyup AKBULUT****Assoc. Prof. Ahmet OKTAN**

With the globalization process and technological developments, communication between people and societies has accelerated without the distinction of time and space. This transformation, which accelerated interpersonal interaction, has reached international dimensions over time, allowing societies to have expanding relations with each passing day. The concept of "diplomacy", which guides international politics as the implementing tool of international relations, has developed day by day in terms of scope, size, means and methods and has become what it is today. With the transformations experienced in diplomacy, humanitarian diplomacy, which has started to be on the agenda of countries with its field, functionality and applicability, has become one of the new dimensions gained by diplomacy. With its new scope, humanitarian diplomacy has been actively involved in Turkey's foreign policy strategies and has become one of the tools that serve foreign policy strategies, especially in the recent Covid-19 pandemic. This study is designed to demonstrate how Turkey's medical assistance to foreign countries in the Covid-19 pandemic is perceived and reflected in media outlets of the countries that receive the aid and the eu member states. In the study, the news about turkey's medical aid in the media outlets of the countries that are the recipients of the aid and the media outlets of the EU member states were coded positively, neutrally and negatively according to the tones to which they belonged using the content analysis method. Within the scope of the findings of the study, it was found that media outlets in countries and EU member states that are recipients of aid largely perceive and reflect turkey's medical assistance as positive. However, there are negative assessments and perceptions of Turkey's assistance. From this point on, it is possible to say that turkey's medical aid sent to other countries in the Covid-19 pandemic has an important place in public diplomacy and in humanitarian diplomacy, but it will not be enough on its own, given the negative tone.

Keywords: Diplomacy, Humanitarian Diplomacy, Soft Power, International Relations, Covid-19

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Kurumu
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Çev.	Çeviren
DEİK	Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
Ed.	Editör
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Kurumu
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
yy.	Yüzyıl

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Sert Güç - Yumuşak Güç İlişkisi	17
Tablo 3.1. Haberlerdeki Kelime ve İbarelerin Tonlarına İlişkin Temalar.....	65
Tablo 3.2. Basın Yayın Organlarında Yayımlanan Haberlerin Hangi Kategoriye Ait Olduğuna İlişkin Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik Değerleri	66
Tablo 3.3. Yardımların Nasıl Algılandığına ve Nasıl Yansıtıldığına İlişkin Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik Değerleri	67
Tablo 3.4. Daily Mail 9-10-11 Nisan 2020 Verileri.....	73
Tablo 3.5. The Sun 9-10-11 Nisan 2020 Verileri.....	74
Tablo 3.6. Sky News 9-10-11 Nisan 2020 Verileri	74
Tablo 3.7. Agencia EFE 31 Mart - 1 Nisan- 2 Nisan 2020 Verileri.....	75
Tablo 3.8. Diario de Burgos 31 Mart - 1 Nisan- 2 Nisan 2020 Verileri.....	76
Tablo 3.9. Libertad Digital 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri.....	77
Tablo 3.10. Agenzia Nazionale Stampa Associata 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri	78
Tablo 3.11. Aska News 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri.....	78
Tablo 3.12. Liberta 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri.....	79
Tablo 3.13. FR24 29 Nisan – 30 Nisan – 1 Mayıs 2020 Verileri.....	80
Tablo 3.14. Associated Press 28-29-30 Nisan 2020 Verileri	82
Tablo 3.15. ABC News 28-29-30 Nisan 2020 Verileri	83
Tablo 3.16. NBC Montana 28-29-30 Nisan 2020 Verileri.....	84
Tablo 3.17. TeleSUR 16-17-18 Temmuz 2020 Verileri.....	85
Tablo 3.18. Últimas Noticias 16-17-18 Temmuz 2020 Verileri	86
Tablo 3.19. El Nacional 16-17-18 Temmuz 2020 Verileri	86
Tablo 3.20. Xinhua Tongxunshe 30 Ocak – 1 Şubat – 2 Şubat 2020 Verileri	88
Tablo 3.21. People’s Daily Online 30 Ocak – 1 Şubat – 2 Şubat 2020 Verileri	89
Tablo 3.22. TV9 27-28-29 Mayıs 2021 Verileri	90
Tablo 3.23. Janta Se Rishta 27-28-29 Mayıs 2021 Verileri	91
Tablo 3.24. Jagran New Media 27-28-29 Mayıs 2021 Verileri	91
Tablo 3.25. Kırgız Ulusal Haber Ajansı 14-15-16 Temmuz 2020 Verileri.....	93
Tablo 3.26. Kırgız Cumhuriyeti Kamu Yayın Kurumu Kırgız Televizyonu 14-15-16 Temmuz 2020 Verileri.....	94

Tablo 3.27. Kırgız Ulusal Haber Ajansı 30 Kasım - 1 Aralık - 2 Aralık 2020 Verileri .95	95
Tablo 3.28. Kırgız Cumhuriyeti Kamu Yayın Kurumu Kırgız Televizyonu 30 Kasım - 1 Aralık - 2 Aralık 2020 Verileri	95
Tablo 3.29. Kazak Ulusal Haber Ajansı 10-11-12 Mayıs 2020 Verileri.....	97
Tablo 3.30. Almaty TV 10-11-12 Mayıs 2020 Verileri	97
Tablo 3.31. Kazak Ulusal Haber Ajansı 12-13-14 Temmuz 2020 Verileri.....	98
Tablo 3.32. ULT Medya 12-13-14 Temmuz 2020 Verileri.....	99
Tablo 3.33. Zamin.uz 30 Nisan - 1 Mayıs - 2 Mayıs 2020 Verileri	100
Tablo 3.34. Kalampir.uz 30 Nisan – 1 Mayıs – 2 Mayıs 2020 Verileri	101
Tablo 3.35. Özbekistan Ulusal Haber Ajansı 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri.....	102
Tablo 3.36. Uzreport TV 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri	102
Tablo 3.37. Darakchi 11-12-13 Haziran 2020 Verileri	103
Tablo 3.38. Özbekistan Ulusal Haber Ajansı 30 Temmuz – 31 Temmuz – 1 Ağustos 2020 Verileri	104
Tablo 3.39. Uzreport TV 30 Temmuz – 31 Temmuz – 1 Ağustos 2020 Verileri	105
Tablo 3.40. Tasmin Haber Ajansı 16-17-18 Mart 2020 Verileri.....	106
Tablo 3.41. Mashregh News 16-17-18 Mart 2020 Verileri.....	107
Tablo 3.42. İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı 29-30-31 Mart 2020 Verileri	108
Tablo 3.43. Tasmin Haber Ajansı 29-30-31 Mart 2020 Verileri.....	109
Tablo 3.44. Filistin Haber ve Bilgi Ajansı 4-5-6 Mayıs 2020 Verileri	110
Tablo 3.45. Ma'an Haber Ajansı 4-5-6 Mayıs 2020 Verileri	111
Tablo 3.46. Filistin Bilgi Merkezi 29 Kasım – 30 Kasım – 1 Aralık 2020 Verileri	112
Tablo 3.47. Filistin Haber ve Bilgi Ajansı 29 Kasım – 30 Kasım – 1 Aralık 2020 Verileri	113
Tablo 3.48. Musraqbal Media 16-17-18 Nisan 2020 Verileri	115
Tablo 3.49. Radio Hıraanweyn 16-17-18 Nisan 2020 Verileri	116
Tablo 3.50. Somalia National News Agency 2-3-4 Mayıs 2020 Verileri	117
Tablo 3.51. Saab TV 2-3-4 Mayıs 2020 Verileri.....	118
Tablo 3.52. AzerTac 4-5-6 Temmuz 2020 Verileri.....	120
Tablo 3.53. Real TV 4-5-6 Temmuz 2020 Verileri.....	121
Tablo 3.54. AzerTac 16-17-18 Aralık 2020 Verileri.....	122
Tablo 3.55. Həftə içi 16-17-18 Aralık 2020 Verileri.....	122

Tablo 3.56. Georgian Public Broadcasting 24-25-26 Nisan 2020 Verileri	123
Tablo 3.57. Batumelebi 24-25-26 Nisan 2020 Verileri	124
Tablo 3.58. Forbes Woman Georgia 24-25-26 Nisan 2020 Verileri	125
Tablo 3.59. Argümanlar ve Gerçekler 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri	126
Tablo 3.60. Mirmol 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri	127
Tablo 3.61. Kavkaz-uzel 24-25-26 Mayıs 2020 Verileri	127
Tablo 3.62. Media Information Agency 7-8-9 Nisan 2020 Verileri	130
Tablo 3.63. Makfax 7-8-9 Nisan 2020 Verileri	131
Tablo 3.64. Media Information Agency 11-12-13 Mayıs 2020 Verileri	132
Tablo 3.65. Informax 11-12-13 Mayıs 2020 Verileri	133
Tablo 3.66. Makfax 8-9-10 Haziran 2021 Verileri	134
Tablo 3.67. Kanal5 TV 8-9-10 Haziran 2021 Verileri	135
Tablo 3.68. Sırbistan Radyo Televizyonu 7-8-9 Nisan 2020 Verileri	136
Tablo 3.69. Politika Online 7-8-9 Nisan 2020 Verileri	137
Tablo 3.70. Večernje Novosti 3-4-5 Temmuz 2020 Verileri	138
Tablo 3.71. Sırbistan Radyo Televizyonu 3-4-5 Temmuz 2020 Verileri	138
Tablo 3.72. Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu 7-8-9 Nisan 2020 Verileri	140
Tablo 3.73. RTV TK 7-8-9 Nisan 2020 Verileri	141
Tablo 3.74. Faktör 16-17-18 Aralık 2020 Verileri	142
Tablo 3.75. Preporod 16-17-18 Aralık 2020 Verileri	142
Tablo 3.76. Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu 16-17-18 Nisan 2021 Verileri	143
Tablo 3.77. RTV Visoko 16-17-18 Nisan 2021 Verileri	144
Tablo 3.78. Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu 27-28-29 Mart 2021 Verileri	144
Tablo 3.79. Vijesti 27-28-29 Mart 2021 Verileri	145
Tablo 3.80. Yardımların Alıcısı Olan Tüm Ülkelere Yönelik Toplam Bulgular	147
Tablo 3.81. Handelsblatt (Günlük İş Gazetesi)	148
Tablo 3.82. Deutsche Wirtschafts Nachrichten (DWN) (Dijital Gazete)	149
Tablo 3.83. De Volkskrant (Günlük Gazete)	149
Tablo 3.84. Trouw (Günlük Gazete)	150
Tablo 3.85. De Tijd (Günlük Gazete)	150
Tablo 3.86. Het Laatste Nieuws (HLN) (Günlük Gazete)	151
Tablo 3.87. Eurocom Ulusal Kablo Televizyonu (NCTV Eurocom)	151

Tablo 3.88. 24 Chasa (Günlük Gazete)	152
Tablo 3.89. Le Journal Du Dimanche (Haftalık Gazete).....	152
Tablo 3.90. Le Telegramme (Günlük Gazete).....	153
Tablo 3.91. La Vanguardia (Günlük Gazete)	154
Tablo 3.92. Agenzia Nazionale Stampa Associata (ANSA) Haber Ajansı.....	154
Tablo 3.93. Inside Over (Haber Sitesi).....	155
Tablo 3.94. The Press Room (Haber Sitesi)	155
Tablo 3.95. İefimerida.gr (Haber Sitesi)	156
Tablo 3.96. Digi24 (Televizyon Kanalı)	156
Tablo 3.97. QMagazine (Siyaset, Ekonomi ve Kültür Dergi Dergisi)	157
Tablo 3.98. Sigmalive (Haber Sitesi)	157
Tablo 3.99. Sigmalive (Haber Sitesi)	158

ÖNSÖZ

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim ve bu çalışma süresince desteğini esirgemeyen, tez çalışmalarım boyunca bana yol gösteren ve öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum kıymetli hocam, danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Meryem OKUMUŞ'a saygılar sunar, teşekkürlerimi bir borç bilirim. Çalışma sürecinde bana motivasyon ve ilham kaynağı olan değerli hocalarım Doç. Dr. Eyyup AKBULUT'a ve Dr. Öğr. Üyesi Fatih DEĞİRMENCİ'ye ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak tüm hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle yanımda bulunan, beni her konuda cesaretlendiren ve mensubu olmaktan her zaman gurur duyduğum ailemde annem Sevilay İNCE'ye, babam Zeki İNCE'ye ve tüm bilgi birikimleri ile beni yönlendiren ablam Elif İNCE'ye sonsuz şükranlarımı sunarım.

Erzurum, 2021

Tüncel Arif İNCE

GİRİŞ

Uluslararası ilişkiler, bir devletin diğer devletlerle yürüttüğü ulus aşırı etkileşimini ortaya koymaktadır. Günümüzde devletlerin arasındaki ekonomik, sosyal, kültürel ve politik ilişkilerde yaşanan değişim ve dönüşümler, “uluslararası ilişkiler” dinamiğinde de kavram ve kapsam genişlemesine yol açmıştır. Uluslararası ilişkilerde yaşanan değişimin itici gücü olarak kabul edilen küreselleşme süreciyle birlikte iletişim teknolojileri gelişmiş, zaman-mekân sınırları ortadan kalkarak kültürlerarası iletişim ve etkileşim önem kazanmış, toplumlararası unsurlar dolaşıma girmiş ve ilişkiler daha kapsamlı bir şekilde yürütölmeye başlanmıştır.

Uluslararası ilişkilerin kapsamında olduğu gibi “diplomasi” ile “güç” kavramlarında da köklü dönüşümler yaşanmış, söz konusu bu kavramların bünyesine yeni kavramlar ve yeni özellikler eklenmiştir. Geleneksel diplomaside süreci yöneten ana aktör devlet iken dönüşen diplomaside sürece etki eden aktörler içerisine sivil toplum kuruluşları, çok uluslu işletmeler ve bireyler dâhil olmuştur. Yine kitle iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte yüz yüze yürütölen diplomatik ilişkilerden kitle iletişim araçları ve yeni iletişim teknolojileri ile yürütölen diplomatik döneme geçilmiştir.

Bu gelişmelerin etkileri, devletlerin birbirileri ile olan ilişkilerinde faydalandıkları, mevcut kaynaklarına, tercihlerine ve hedeflerine göre yönettikleri güç kavramında da varlığını göstermiştir. Daha çok ekonomik, askeri ve politik unsurlara dayanan sert güç kavramı, küreselleşmeyle birlikte kültürel değerleri ve uzlaşığı kapsayan yumuşak güce doğru evrilmeye başlamıştır. Dönüşen sistem içerisinde güç unsurlarına kaynaklık eden ekonomik ve askeri boyutlar, iletişim ve enformasyon öğelerini de içerisinde barındırarak yeniden biçimlenmeye başlamış, zamanla iknaya ve uzlaşığı dayalı yumuşak güç unsurlarının da yetersiz kalmasıyla ortaya sert güç ve yumuşak güç unsurlarının kombinasyonundan doğan akıllı güç kavramı çıkmıştır.

Uluslararası seviyede yürütölen ilişkilerde temel araç olarak “diplomasi” ve başlıca kaynağının da “güç” olduğu düşünöldüğünde bu kavramlar arasındaki bağlantı daha açık bir şekilde kurulabilmektedir. Diplomasi konusundaki başarı, güç seviyesi ile ilişki içerisindeydir. Nye’a göre (2020:20) güç kavramı, en kısa tabiriyle, bir kimsenin,

hedeflerine ulaşabilmek adına başkalarının davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Devletler gücü kullanırken, siyasi, askeri ve ekonomik alanlarda amaçlarını gerçekleştirmek, hedeflediği konumu elde etmek ve konumunu korumak amacı güdebilmektedirler. Bununla birlikte bazı durumlarda güvenliği ve barışı sağlama, bağımsızlık, varsıllık gibi hedeflere ulaşmak için güce başvurabilmektedirler.

Özellikle II. Dünya Savaşı itibariyle küresel politika ve diplomasi stratejileri içerisinde yer edinen “insani yardımlar”, bu alanlarda yaşanan gelişmelere de konu olarak “insani diplomasi” adıyla kavramsallaştırılmıştır. İnsani değer ve duyguları ön plana çıkartarak uygulamaları bu ölçekte şekillenen insani diplomasi, yumuşak güç veya akıllı güç kaynakları ekseninde tercih edilmekte ve kamu diplomasisi stratejileri içerisinde yürütülmektedir. Ayrıca bir dış politika aracı olarak insani diplomasi, yaşanan savaş ve çatışma gibi kriz durumlarında başvuru “barış inşası”, yine doğal afet, salgın ve savaş gibi olağanüstü durumlardan etkilenen insanların kısa vadede hayati ihtiyaçlarının karşılanmasını kapsayan “insani yardımlar” ve daha çok uzun vadede devletlerin kalkınmasına destek olmayı kapsayan “dış yardımlar” gibi araçlar vasıtasıyla uygulanabilmektedir. İnsani yardımlar, herhangi bir olumsuz durumun ivedilikle ortadan kaldırılmasını kapsayan birincil faaliyetler içerisinde yürütülebilmekteyken aynı zamanda destekleme ve iyileştirme faaliyetlerini kapsayan ikincil faaliyetlere de hizmet etmektedir. Bu çerçevede insani yardımlar, insani diplomasi araçları içerisindeki kalkınma yardımları ile doğrudan ilişki içerisinde.

Modern diplomasi anlayışları içerisinde değerlendirilebilecek insani diplomasinin farklı nitelik ve özelliklere sahip uygulayıcıları bulunmaktadır. Geleneksel diplomasi anlayışının temel aktörlerinden devlet ve resmi nitelikli aktörler ile birlikte özellikle diplomasinin uygulayıcılarında yaşanan gelişmeler ile sivil nitelikli diğer aktörler de insani diplomasinin aktörleri içerisinde görev ve sorumluluk sahibi olmaya başlamıştır.

Türk dış politikasında insani diplomasi, Atatürk döneminde Türk dış politikasının temel dinamiklerini oluşturan barış, güvenlik ve istikrar odaklı dış politika anlayışı çerçevesinde gelişim göstermiştir. Barış ve dostluk odaklı dış politika anlayışının günümüz yansıması olarak Türkiye, mirasçısı olduğu tarihi ve kültürel birikimler, coğrafi konum, askeri kapasite, doğal kaynaklar ve insani yardımlar gibi yumuşak güç

unsurlarının işlenebileceği bir dış politika aracı olarak insani diplomasiden aktif olarak yararlanmaktadır.

Türkiye, geçmişten günümüze dek sıklıkla uyguladığı insani yardım faaliyetlerini Covid-19 pandemisinde de aktif olarak kullanarak küresel ölçekte yaşanan pandemi krizini uluslararası ilişkilerine hizmet edebilecek düzeyde yönetmeyi amaçlamıştır. Covid-19 virüsünün yayılma hızına paralel olarak tüm dünyada virüs ile mücadele için gerekli tıbbi ekipmanların kullanımı hız kazanmış ve bu ekipmanlar ülkelere sağlanamayacak duruma gelmiştir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye, insan odaklı dış politika anlayışı çerçevesinde sorumluluk üstlenerek birçok farklı coğrafyadaki ülkelerin Covid-19 pandemisiyle mücadele etmelerine yardımcı olmak için tıbbi ekipman yardımlarında bulunmuştur. Covid-19 pandemisinin tüm dünyayı kapsaması, birçok farklı coğrafyadaki ve farklı gelişmişliklere sahip ülkeleri etkilemesi ve Türkiye'nin de pandemi ile mücadele etmesine rağmen birçok ülkeye tıbbi yardımlarda bulunması, Türkiye'nin dış politika stratejileri içerisinde insani diplomasinin yeri ve önemini yansıtır niteliktedir.

Türkiye'nin yıllardır geliştirerek uyguladığı insani diplomasi faaliyetlerini Covid-19 pandemisinde de küresel ölçeklere çıkartarak sürdürmesi ve bu faaliyetlere uluslararası basında yer verilmesi nedeniyle bu tez çalışmasında, uluslararası basında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde dış ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin göndermiş olduğu tıbbi yardımların alıcısı olan ülkelerin ve AB üyesi ülkelerin Türkiye yardımlarını nasıl algıladığının ve nasıl yansıttığının ortaya konulması, tez çalışmasının temel amacını oluşturmaktadır.

Tezin birinci bölümünde insani diplomasi ile ilgili kavramlar olarak uluslararası ilişkiler, diplomasi ve dış politika kavramları ele alınmakta, diplomasi tarihi, diplomasi türleri, diplomaside yaşanan gelişmeler, güç kavramları ile bu kavramların değişim ve gelişim gösterdikleri süreçlere genel hatlarıyla yer verilmektedir. Yine bu bölümde insani diplomasinin tarihi, insani diplomasinin tanımlanması, insani diplomasi ile ilgili kavramlar ve bu kavramların karşılaştırılmasının beraberinde geleneksel diplomasi ile insani diplomasi ilişkisinden bahsedilmektedir. Ayrıca insani diplomasinin uygulama süreçlerinde mevcut durumun kapsamına göre izlenen adımlar, insani diplomasi

uygulamalarında yararlanılan araçlar ve insani diplomasinin uygulayıcıları olarak aktör ve paydaşları, tezin bu bölümünde değinilen diğer konular içerisinde yer almaktadır.

Tezin ikinci bölümünde Türk dış politikasında insani diplomasinin yeri, önemi ve güç tercihi bağlamında yumuşak gücü ile yumuşak gücüne kaynaklık eden unsurlara yer verilmektedir. Ayrıca Türkiye'nin insani diplomasi uygulayıcıları kapsamında resmi ve sivil aktörleri ile Türkiye'nin pandemi sürecinde uygulamış olduğu insani diplomasi faaliyetleri irdelenmektedir.

Tezin üçüncü ve son bölümünde ise Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde dış ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımların dış basında nasıl algılandığını ortaya koymak amacıyla üç araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma soruları ve bulguları kapsamında yardım ulaştırılan ülkelerin basın yayın organlarında ve AB üyesi ülkelerin basın yayın organlarında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlerin dağılımı, yardım ulaştırılan ülkelerdeki basın yayın organlarının yardımların yapıldığı gün yayınladığı tüm haberler kapsamında Türkiye'nin yaptığı tıbbi yardımları konu alan haberlere ne oranda yer verdiği ve Türkiye'nin yaptığı tıbbi yardımların, yardım ulaştırılan ülkelerin basınında ve AB üyesi ülkelerin basınında nasıl algılandığı ortaya konulmuştur.

Birinci araştırma sorusunun yanıtlanması adına Türkiye'nin 31 Ocak 2020 ile 9 Haziran 2021 tarihleri arasında diğer ülkelere Covid-19 pandemisi ile mücadele etmeleri amacıyla göndermiş olduğu tıbbi yardımların alıcısı olan 20 ülkenin 63 farklı basın yayın organı ve AB üyesi olan 10 ülkenin 18 farklı basın yayın organı taranarak ulaşılan veriler ışığında tıbbi yardımlar hakkında haberlere yer veren ülke ve basın yayın organları listelenmiştir.

İkinci araştırma sorusunun yanıtlanması adına tıbbi yardımların alıcısı olan ülkelerin basın yayın organlarında yayınlanan yardım haberinden bir önceki gün, yardım haberinin yayınlandığı gün ve yardım haberinden bir sonraki gün içerisinde yayınlanan tüm haberler ait oldukları kategorilere ayrılarak listelenmiştir. Böylece tıbbi yardımları konu alan haberlerin o gün içerisinde yayınlanan diğer tüm haberler içerisindeki oranı tespit edilerek ortaya konulmuştur.

Üçüncü araştırma sorusunun yanıtlanması adına 31 Ocak 2020 ile 9 Haziran 2021 tarihleri arasında Türkiye'nin göndermiş olduğu tıbbi yardımların alıcısı konumunda olan

Ülkelerin ve AB yesi ülkelerin basın yayın organlarında Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlere yönelik içerik analizinden elde edilen bulgular yorumlanarak sunulmuştur.

İçerik analizinden elde edilen bulguların bir araya getirilip yorumlanması ile de Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımların, yardımların alıcısı olan ülkelerin basınında ve AB yesi ülkelerin basınında nasıl algılandığı/yansıtıldığı ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVEDE İNSANİ DİPLOMASİ

İnsani diplomasi, bir diplomasi aracı olarak ve uluslararası ilişkiler ile dış politika stratejilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte ortaya çıkmış bir olgudur. Yaşanan gelişmeler, bu alanlarda yeni kavramların ortaya çıkmasına zemin hazırlamış, mevcut olan kavramları etkileyerek kapsamlarında ve algılanmalarında dönüşüme sebep olmuştur. Uluslararası ilişkilerde kullanılan araçların çeşitliliği ve niteliği, yine bu araçların yöntem ve kapsamı, ilişkileri düzenleyen temel dinamikler ve aktörler yeni halini almıştır.

Bu gelişim süreci çerçevesinde doğan yeni bir araç ve yöntem olarak insani diplomasi kavramının doğru tanımlanabilmesi ve oluşum sürecinin genel hatlarıyla ortaya konulabilmesi için öncelikle uluslararası ilişkiler, dış politika ve güç kavramlarının tanımlanması büyük önem arz etmektedir.

1.1. ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE DIŞ POLİTİKA KAVRAMI

Uluslararası İlişkiler bağlamında ilk açıklanması gereken kavram uluslararası kavramıdır ve kavram TDK'nın Güncel Türkçe Sözlüğünde; “Çeşitli milletlerin arasında yapılan, milletlerin arasında çok yönlü ilişkilerle ilgili olan, milletlerarası, beynelmilel, enternasyonal” olarak tanımlanmaktadır¹. “Uluslararasılık” boyutu, geçmiş dönemlerde sadece ulusal arenaya hâkim devletlerin arasındaki iletişimi ve ilişkileri kapsarken zaman içerisinde bu ilişkileri düzenleyen diplomatik ve resmi ilişkilerin haricinde birçok ilişkinin de varlığı kabul edilmiştir (Arı, 2018:4). Bu ilişkilerin kapsamı, 20. yüzyıl itibarıyla devletler ve toplumlar arasındaki ticari, kültürel, eğitim ve iletişim gibi alanlarda yaşanan etkileşimle birlikte genişlemiştir. Bu noktadan hareketle “uluslararası” kavramı, halkların ve devletlerin aralarındaki birçok farklı ilişkiyi kapsayacak boyutlara ulaşmıştır.

Kavramın kapsamı, devletlerin birbirileri ile kurduğu askeri, ekonomik, politik ve sosyal gibi etkileşim biçimleri ile sınırlı kalmayarak farklı aktörlerin de dâhil olduğu,

¹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.04.2021.

kapsam, alan ve amaçlar açısından daha geniş bir çerçeveye ulaşmıştır (Battır, 2017:33). Bir sosyal iletişim biçimi olarak uluslararası ilişkileri kısaca, ‘sosyal birimler içerisindeki ulusların birbirileri ile ilişkileri’ ya da ‘uluslararasıda gelişen ilişkiler’ olarak tanımlamak mümkündür (Yurdusev, 2019:18). Daha geniş tanımıyla uluslararası ilişkiler; devletlerin ve devlet dışı aktörlerin ekonomik, askeri, ticari, siyasal, finansal, mali ilişkilerin yanı sıra spor, sanat, eğitim, kültürel ve eğitim gibi küresel ilişkilerini de kapsamaktadır (Arı, 2018:5). Geçmişten günümüze politika kavramı, iki farklı ve karşıt yönüyle tanımlanmaktadır. Bahsedilen yönlerinden biri ile politika, toplumda yaşayan ve fikir, amaç, ekonomik gibi açılardan değişkenlik gösteren insanlar arasındaki mücadele ve tartışmayı ifade etmektedir. Buradaki mücadelenin nihai hedefi ise toplumdaki farklı fikir ve amaçlara sahip yapıların, bu amaçlarına ulaşmak adına iktidarın gücünü ele geçirerek toplumsal değerleri paylaşmalarıdır. Bir diğer tanımlamada politikanın amacı, toplumda bireysel çıkarlarla mücadele ederek genel faydanın sağlanmasıdır (Kapani, 2007:17-15).

Politika kavramının iki farklı yönüyle tanımlanması, “dış politika” kavramının da iki boyutuyla tanımlanması sonucunu doğurmuştur. Bir yönüyle dış politika, “politika” kavramının temeli üzerinden tanımlanmaktadır. Bu görüşe göre dış politika, devletin politikasını yürütmekte yetkili kişilerin, aldıkları kararlar vasıtasıyla diğer devletlere ve uluslararası aktörlere yönelik uyguladığı stratejileri ve yöntemleri kapsamaktadır. Diğer bir görüşte dış politika, dış politikanın “dış” özelliği üzerinden tanımlanmaktadır. Dış kavramından hareketle dış politika, devletin otoritesi ve yetkisi dışında bulunan, kendisi dışındaki tüm uluslararası alanı ifade etmektedir. Diğer devlet politikaları gibi dış politika da bir devletin ilgili organları tarafından meydana getirilir ve iç politikasının bir yansıması olarak görülmektedir. Lakin dış politika, uygulama ve uygulayıcı yönleriyle iç politika ile benzerlik gösterse de uygulanma alanı olarak farklı özellikler taşımaktadır (Gözen, 2001:3-4). Buna karşın neo-realizm sistem yaklaşımı içerisinde devletlerin, uluslararası sistemde benzer çıkarlar dâhilinde hareket ettiğini, devletlerin dış politika anlayışları dış siyasal sistemin baskıları çerçevesinde şekillendiği ve bu nedenle iç politika ile dış politikanın birbirilerini tam anlamıyla etkilemeleri mümkün görülmemektedir (Erol ve Ozan, 2011:14).

En genel tanımıyla dış politika, devletlerin ve uluslararası kurumların ilişkilerini düzenleyen ve ilişkilere yön veren bir kavramdır. Bu ilişkiler, devletlerin kendi

imkânlarıyla yetinememesiyle birlikte zorunlu bir ihtiyaca karşı gelişmiştir. Uluslararası düzeyde yürütülen ilişkilerin konusunu savaş ve barış oluşturmaktadır. Dış politikanın varlığı kurulan barış ilişkileri ile mümkündür. Barış ilişkileri belirli amaçlarla kurulan ekonomik, sosyal, siyasal ve askeri ilişkilerdir (Çelik,1969:5-6). Uluslararası ilişkiler ve dış politikanın kesişim noktası olarak uluslararası politika, direkt olarak devletlerin veya taraflardan en az birisinin devlet olduğu, küresel düzeyde yürütülen politik iletişimin sürecidir (Battır, 2017:34). Dış politikanın etkileri, toplumun genelinde gözlemlenebilen bir yapıdadır (Gözen, 2001:5). Dolayısıyla bir devletin dış politika tercihleri ve stratejileri ile bunların doğuracağı sonuçlar, toplumun büyük bir çoğunluğunda etki gösterebilecek neticeleri de barındırmaktadır.

Diplomasi, uluslararası ilişkiler ve dış politika kavramı, algılanma bakımından zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bu karışıklığın sebebi olarak kavramların birbirileri ile olan yakın ilişkisinden bahsedilebilir. Öncelikle bu ilişkinin net bir biçimde ortaya konulması, kavramlar arasındaki ayrımın daha doğru bir şekilde yapılabilmesi için önem arz eden bir gerekliliktir.

Özetle devletlerin birbirleriyle kurdukları temaslar olarak uluslararası ilişkiler ve bu temasların yönünü şekillendiren stratejiler olarak dış politika düşünüldüğünde diplomasi, daha çok belirlenen stratejilerin yürütülme biçimi, aracı veya tetikleyicisi olarak nitelendirilebilir.

1.2. ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DIŞ POLİTİKA ARACI OLARAK DİPLOMASİ KAVRAMI

Diplomasinin kökleri insanlığın varoluşuna kadar dayanmaktadır. Farklı dönemlerde farklı araçlarla kullanılan diplomasi, kullanılan döneminin özelliklerine göre birtakım tanımlanma süreçlerinden geçerek günümüzdeki anlamına kavuşmuştur. Diplomasinin başlıca tanımları şu şekilde sıralanabilir;

TDK'nın Güncel Türkçe Sözlüğü'nde diplomasi; "Uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü.", "Yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı.", "Bu işte çalışan kimsenin görevi, mesleği.", "Bu görevlilerin oluşturduğu topluluk." ve "Güç bir görüşme sırasında gösterilen ustalık ve beceriklilik" şeklinde tanımlanarak Fransızca'daki "diplomatie" kelimesinden alındığı

belirtilmiştir². Oxford Advanced Learners sözlüğünde diplomasi kelimesi: “ Bir ülkenin diğer ülkelerle arasındaki ilişkileri yönetme faaliyeti, bunu yapabilme kabiliyeti” olarak tanımlanırken sözlükteki bir diğer tanımda; “insanlarla zor durumlarda, onları üzmeyecek ve kırmayacak şekilde anlaşma yeteneği” şeklinde açıklanmıştır³.

Morgenthau (1970:181-182) diplomasiyi; bir milletin gücünü ortaya koyan özelliklerin, uluslararası olaylar üzerinde değişim meydana getirebilecek bir yapıya dönüştürülme becerisi olarak tanımlarken, Aydemir (2016:71), uluslararası ilişkilerin düzenleyicisi olarak gördüğü diplomasiyi, dış politika stratejileriyle birlikte hareket eden ve görüşmeler ile antlaşmalardan meydana gelen bir sanat olarak tanımlamaktadır. Arı (2017:325) ise diplomasiyi, politika ve dış politikanın uygulama yöntemi olarak nitelendirerek devlet yetkilileri arasında gerçekleşen düşünce ve fikir alışverişi sonucunda herhangi bir konuda çözüme ulaşılması süreci olarak tanımlamaktadır.

Diplomasi alanında yetkilendirilen kişilerin, kendi devletinin politik yapı ve özelliklerine hakim olması, aynı zamanda etkileşim içerisinde olunan diğer devletlerin özellikleri hakkında da bilgi sahibi olması gerekmektedir (Battır, 2017:35-36). Kısıtlı imkânlarla, farklı araç ve yöntemlerle de olsa diplomatik ilişkilerin varlığından her dönemde söz edilebilir. Zaman içerisinde yaşanan gelişmeler ve dönüşümler, diplomatik ilişkilerin yapısını ve temel dinamiklerini değiştirmiştir.

Diplomasi, dış politikanın belirlenmesi ve belirlenen politikanın içeriğinden farklı olarak uygulanması ve amacına ulaşmasıyla ilgilenecek resmi araç ve yöntemlerle gerçekleştirilen bir süreçtir (Arı, 2017:291). Morgenthau’ya (1970:684) göre dış politikayı tamamıyla kapsayacak şekilde diplomasi, dörtlü bir işleve sahiptir. Bu işlevler şu şekildedir:

1) Diplomasi, hedef ve amaçlarını, bu hedef ve amaçlara ulaşmakta fiilen ve potansiyel olarak elde bulundurulabilecek gücün çerçevesinde karara ulaştırmalıdır.

2) Diplomasi, diğer ulusların amaç ve hedeflerinin ve bunlara ulaşmak için ellerinde bulundurabilecekleri fiili ve potansiyel güçlerin farkında olmalıdır.

² Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.04.2021.

³ Oxford Learner’s Dictionaries, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/diplomacy>, Erişim Tarihi: 17.04.2021.

3) Diploması, bu değişik hedef ve amaçların birbirleriyle ne derecede rtüşüklerini kararlaştırmak zorundadır.

4) Diploması, kendi amaç ve hedeflerine uygun düşecek olan araç ve yollardan yararlanmak zorundadır. Bir ulusun sahip olduğu avantajları uzun vadede başarıya dönüştürebilmesi ve bu güçten faydalanabilmesi için diploması faaliyetlerinin tutarlı olması gerekmektedir.

Diplomasının ilk örnekleri kral veya hükümdarların birbirleriyle kurdukları ilişkileri vasıtasıyla ortaya çıksa da günümüzde kullanılan yapısı 17. ve 18. yüzyıllarda şekillenmiştir. Kuzey İtalya’da bulunan şehir devletlerinin birbirleri ile olan ilişkileriyle başlayan diplomasideki gelişim süreci, Rönesans’ın da yardımıyla tüm Avrupa’ya açılarak kapsamını genişletmiştir. Diplomasının olgunlaştığı 19. yüzyıl, “diplomasının altın çağı” olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde uygulanan ve “gizli” olarak tabir edilen diplomatik ilişkilerin yerini I. Dünya Savaşı’ndan sonra kamuoyunun gözetimine uygun olan “ Açık Diploması” almıştır (Çatal, 2015:2-3). Açık diploması anlayışıyla birlikte ülkeler, yumuşak güçlerinden (soft power) faydalanarak halkla ilişkiler ve “yeni diploması” yöntemleriyle hedefleri üzerinde etki sağlayabilecekleri bir konuma gelmişlerdir. Tarihte devletlerarasında uygulanan diploması, günümüze kadar ki yaşadığı gelişim süreciyle birlikte birey ve grupların da dâhil olduğu, yeni konu, yeni araç ve yeni türler içeren bir yapıya dönüşmüştür

Tarih içerisinde değişim ve dönüşüm gösteren diploması için bu dönüşümlere paralel olarak ortaya çıkan farklı uygulanış şekillerinden bahsedilebilir. Bu çerçevede bazı dönemlerle yaygın olarak kullanılan diploması türlerinden bahsedebileceği gibi amaç ve ölçek açısından daha kapsayıcı diğer diploması türlerinin bünyesinde gelişen daha küçük ölçeklerdeki diploması türlerinden de bahsedilebilir. Yaşanan dönüşümü daha doğru bir şekilde ortaya koyabilmek için diplomasının bazı türlerine değinmek yerinde olacaktır.

Diploması tarihinde kullanılan ilk yöntem olarak Ad Hoc diploması, diplomasıyı temsil eden kişilerin belirli bir süre için yurt dışına gidip görevini yerine getirdikten sonra geri dönmesiyle gerçekleşen tek taraflı diploması türüdür (Tuncer, 1984:51).

Tarihte kralların, günümüzde ise devlet başkanlarının katılımıyla gerçekleşen diploması türü olarak Zirve-Doruk diplomasisinden bahsetmek mümkündür. Bu

diplomasi süreci birçok farklı devlet yetkilisinin katılımıyla gerçekleşen müzakereden oluşabileceği gibi iki ülke başkanının birbirileriyle görüşmesi şeklinde de meydana gelebilmektedir (Demir, 2019:236). İki devlet yetkilisi arasında oluşan yakın ilişkiler, ciddi problemlerin çözülmesinde etkili olmaktadır. Kişisel ilişkilerin kurulduğu zirve görüşmelerinde bulunamayan ülkeler, dış politika stratejilerini belirlemede ve uluslararası ilişkileri yürütmede ciddi zorluklar yaşayabilmektedirler (Öymen, 2003:51-52).

Westphalia Barış Antlaşmalarıyla birlikte, Avrupa'nın ortak problemleri konferans ve kongrelerde görüşülmüş ve bu görüşmeler devletlerarası diplomasi sisteminde bir kural halini almıştır (Gönlübol, 1975:17). Bu görüşmeler sonucunda yeni bir diplomasi türü olarak ortaya çıkan çok taraflı diplomasi; en az üç ülkenin karşılıklı görüşmeleri ile gerçekleştirdikleri diplomatik işbirlikleri olarak tanımlanabilir (Demir, 2019:36). Uluslararası düzeyde yürütülen işbirliği faaliyetlerine örnek olarak G20 ve MIKTA gibi ortaklık paylaşımları verilebilir.

Çoğunlukla kriz dönemlerinde başvuru diplomasi türü olan mekik diplomasi, herhangi bir krizin tarafları ve krizle alakası bulunan aktörler ile problemi çözmeye odaklı gerçekleştirilen diplomatik görüşmelerdir (Yeşiltaş ve Balcı, 2011:20). Bu görüşmeler, diplomasi protokolleri üzerinde durulmadan hızlı bir biçimde gerçekleştirilir ve mekik diplomasi, bir devlet yetkilisinin taraflar arasındaki sorunu gidermek amacıyla arabuluculuk ettiği bir yapıdır.

17. ve 19. yüzyıl Avrupa diplomasisinin etkin yapısı, halkın gözetimine kapalı ve gizli bir biçimdedir. Bu yapıdaki bir diplomasi türünü gizli diplomasi çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Gizli diplomasi, tüm kapsamıyla dışa kapalı olarak yürütüldüğü için halk, diplomatik ilişkiler ve önemli bilgilerden yoksun kalmaktadır.

Amerikan Başkanı Woodrow Wilson'un ortaya koyduğu (Akyol, 2018:24) ve I. Dünya Savaşı yıllarına dek varlığını sürdüren gizli diplomasiye karşı olarak ortaya çıkan bir diğer diplomasi türü ise açık diplomasi. Açık diplomasi, halkı ve kamuoyunu açık bir şekilde bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Karşılıklı olarak ülkelerin dil, eğitim, sanat, bilim vb. gibi öğeleri ile aktif olarak siyasal etki yaratabilmeyi amaçladığı diplomasi türü olarak kültürel diplomasiden bahsetmek mümkündür. Bu düşünce, kültürel özellikler açısından benzerlik gösteren

lkeler arasındaki siyasal etkileşimin daha basit bir biçimde gerçekleşebileceği varsayımına dayanmaktadır (Okumuş, 2020:45). Kamu diplomasisi çalışmaları içerisinde yer alan kültürel diplomasi, ülkelerin saygınlık kazanmak, saygınlığını artırmak ve kendisine taraftar sağlamak üzere kültürel öğelerin sunumunu ifade ederken bu çalışmalar yumuşak güç çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Tarihte kral, kraliçe, padişah gibi devlet yetkilileri arasındaki hediyeleşmeler, kültürel diplomasinin en eski örnekleri olarak bilinmektedir (Yağmurlu, 2019:1184).

Bir devletin stratejik amaç ve hedefleri doğrultusunda diğer devletlerin halklarıyla iletişime geçerek destek sağlamak amacıyla gerçekleştirdiği resmi çaba kapsamında kamu diplomasisinden bahsetmek mümkündür (Britannica, 2017). Nicholas J. Cull'un (2009:12) tanımıyla kamu diplomasisi, uluslararası niteliğe sahip aktörlerin yabancı bir halk ile kurduğu etkileşim ve iletişim ile uluslararası bölgeyi birlikte yönetme teşebbüsüdür. Kamu diplomasisi, devletlerin yabancı halkları kendi tarafına çekerek özellikle genç nüfusa yönelik uzun soluklu ilişkiler kurma niyetiyle gerçekleştirilmektedir (Armitage ve Nye, 2007:1).

Yeni iletişim araçları ve sosyal ağıın gelişmesiyle birlikte diplomatik faaliyetlerde yeni bir alan olarak ortaya çıkan dijital diplomasiden bahsetmek mümkündür. Dijital diplomasi olarak kavramsallaştırılan bu diplomasi türü, birçok diplomasi uygulamasının internet ve sosyal medya platformları üzerinden sürdürülmesini kapsamaktadır (Kurt, 2018:24).

İnsani diplomasi, insani sorunları insani değer odağıyla ele alarak bu sorunların çözülmesine yönelik konuyla ilgili tüm grup ve aktörlerin ikna edilmesi ve harekete geçirilme çabası olarak tanımlanabilmektedir (Battır, 2017:40). Bu aktörler, devletlerin resmi nitelikli kurum ve organları olabileceği gibi sivil nitelikli diğer tüm aktör ve örgütler de olabilmektedir.

İnsani diplomasi de dâhil olmak üzere birçok modern diplomasi türünün, daha geniş ölçeklerdeki hedef ve amaçları barındıran kamu diplomasisi gibi diplomasi türlerinin bir alt başlığını, daha küçük ölçekteki faaliyet alanını temsil edebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle genel anlamıyla diplomasi sürecinin bir kolunu oluşturan diplomasi türlerini daha da çeşitlendirmek mümkündür.

1.3. 21. YÜZYILDA DİPLOMASİDE YAŞANAN GELİŞMELER

21. yüzyıl itibari ile diplomasi alanında köklü değişimlerin yaşanmasında ve günümüz kapsamına ulaşmasında hiç şüphesiz “küreselleşme” olgusunun büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle küreselleşmenin izlediği gelişimin diplomasi alanında da yansımaları bulunacağından öncelikle küreselleşmeyi kavramsal olarak ortaya koymak yerinde olacaktır.

Diplomasi de dâhil olmak üzere birçok alan ve yapıya yeni bir boyut kazandıran kavram olarak küreselleşme, günümüzde hemen hemen her alanı etkilemesiyle adından sıkça söz ettirmiş ve yaygın olarak kullanılmasına rağmen küreselleşme kavramı tam olarak tanımlanamamıştır. Kültürel, ekonomik, ideolojik, siyasal ve dini konularda ortaya çıkan değişim ve dönüşüm olarak ele alınan küreselleşme, en kapsayıcı bir biçimde ve küreselleşmenin özünü oluşturan yapısıyla, “farklı alanlardaki bilgi ve deneyimlerin ülke sınırlarını aşarak uluslararası ortamda dolaşıma girmesi” şeklinde tanımlanabilir (TÜSİAD, 1998).

Lubers’in belirttiği gibi “küresel” (global) kavramının tarihi daha eskilere dayansa da “küreselleşme” (globalization) kavramı günümüzde yeni yeni kullanılmaya başlanmıştır. 1960’lı yıllarda adından söz ettiren bu kavram 1980’lerde daha yaygın olarak kullanılmıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde ise bilimsel mecrada etkisi anlaşılarak önemli bir kavram halini almıştır (Bozkurt, 2000:18).

Küreselleşmenin ortaya çıkışı ve gelişim göstermesinde üç faktör etkili olmuştur (Ekin, 1999:50). Bu faktörler şu şekilde özetlenebilir:

1. İletişim, Telekomünikasyon ve Ulaşım Hizmetleri: Küresel olgusunun ana karakteri olarak uluslararası iletişim, elektronik posta, uydu sistemleri ve fax gibi iletişim araçlarında yaşanan gelişmelerle birlikte daha ulaşılabilir olmuş ve iletişim araçları, uluslararasıdaki mesafeleri ortadan kaldırarak iletişimi mümkün kılmıştır. Yine ulaşım alanındaki gelişimlerle yeni hizmetler ortaya çıkmış, verilen hizmetler ucuzlayarak daha ulaşılabilir hale gelmiştir.

2. Ticari Politikalar: Ticari sistemde uygulanan kısıtlamaların ve engellerin ortadan kalkmasıyla birlikte ticaret, küresel ortamda uygulanabilir boyuta ulaşmıştır. Böylece

ticari faaliyetler vasıtasıyla farklı toplum ve milletler arasındaki etkileşim de yeni boyutlara ulaşmıştır.

3. *Uluslararası Şirketler:* Ticari politikalarda yaşanan avantajların bir sonucu olarak çok uluslu şirketlerin ihracat ve ithalat stratejileri günümüzdeki formunu almıştır. Şirketlerin kurmuş olduğu ticari ilişkiler ve uygulamalar, şirketler ve milletler arasında uzun vadede çoklu etkileşimi mümkün kılarak küreselleşme sürecine yardımcı bir etken olmuştur. Günümüzde Apple, Visa Inc., McDonald gibi çok uluslu şirketler buna örnek olarak verilebilir.

Küreselleşmenin sonucu olarak özellikle teknoloji ve iletişim alanlarındaki gelişmelerle dünya daha küçük bir alana dönüşmüş, mesafeler ortadan kalkmış, devletlerin ekonomik ve siyasi güç dengeleri değişmiştir. Bunun sonucu olarak devlet dışı grup ve organizasyonlar ortaya çıkmış ve zamanla gelişim göstermişlerdir (Yılmaz, 2008: 45-47). Yeni değer ve yapıların ortaya çıktığı uluslararası sistemde devletler için güç aracı olarak kullandığı savaşların sonuçları ve zararları kabul edilemez duruma gelmiş ve devletler, toplumun yararına yönelik sonuçlar veren güç kullanımı arayışı içerisine girmişlerdir. Günümüzde tüm ülkeler verebileceği hasardan sakınmak adına zorunlu olmadıkça askeri güç kullanımına başvurmamaktadır.

Küreselleşmede meydana gelen sınır genişlemesi, etkilerini diplomasi alanında da göstermiş ve yeni kapsamıyla “küresel diplomasi” adını almıştır. Küresel diplomasi kamuoyunun, dış politika ve diplomasi sürecindeki kararlar üzerinde etki sağlayabileceği yaklaşımıyla diğer diplomasi yapılarından farklılaşmaktadır (Acar, 2006:425-248). Uluslararası politika araçları içerisinde kullanılan askeri, siyasi, ekonomik vb. güç unsurlarının yetersiz kalmasıyla birlikte küresel diplomasi anlayışında devletler, dış politika stratejilerini daha çok yumuşak güç kullanımı çerçevesinde geliştirmeye başlamıştır. Bazı sivil aktörlerin de etkili olduğu; kamu diplomasisi, sağlık diplomasisi, insani diplomasi, kültürel diplomasi gibi yeni diplomasi alanları gelişim göstermiştir (Battır, 2019:152-154). Böylece diplomasi ve güç kullanımıyla birlikte uluslararası politikanın da içerisine yeni kavramlar eklenerek uygulanışında değişimler meydana gelmiştir.

1.4. GÜÇ KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

Uluslararası ilişkilerde güç bir ülkenin, mevcut imkan ve yeteneklerini ceza, ödül, ikna ve tehdit gibi çeşitli tercihler ekseninde yöneterek hedef kitlesinin tutum ve davranışlarını kendi amaçları doğrultusunda etkileme ve kanalize etme kabiliyeti olarak tanımlanabilir (Holsti, 1964:179).

Belirli dönemlerde hakim olan düşünce, strateji ve dolayısıyla değişen tercihlerin etkisiyle birlikte gücün sonuç, araç ve aktörlerinde değişim meydana gelmiştir. Geçmiş dönemlerde “güç” çerçevesinde kullanılan araç olarak askeri güç ve savaşların yıkıcı yönüne başvurulurken, günümüzde devletler, daha akılcı, yapıcı ve uzlaşılı stratejilerine dayalı bir güç kullanımına yönelmektedirler (Yatağan, 2018:70). Böylece değişim gösteren güç tercihi kapsamında söz konusu yıkıcı gücün kullanımından önce taraflar için minimum hasarla sonuçlanacak veya uzlaşılı çerçevesinde amaca ulaştıracak yeni araçların kullanılması gerekli görülmektedir.

Yumuşak güç kavramını literatüre kazandıran Joseph S. Nye’nin (2020:20) güç tanımı şu şekildedir : “Güç hava durumu gibidir. Herkes ona bağlıdır ve onun hakkında konuşur; fakat çok azı onu anlar. Tıpkı çiftçilerin ve meteorologların hava durumunu tahmin etmeye çalışması gibi, siyasi liderler ve analistler de güç ilişkilerindeki değişiklikleri tanımlamaya ve öngörmeye çalışırlar. Güç aynı zamanda aşk gibidir: Yaşamayı, tanımlanmasından ve ölçülmesinden daha kolaydır; fakat bu onun gerçekliğini azaltmaz. Sözlük anlamıyla güç, bir şeyi yapabilme kapasitesidir. En genel anlamıyla güç, birinin istediği sonuçları elde edebilme becerisi demektir.”

Bu tanımdan hareketle söz konusu yönlendirme durumu zor kullanılarak yapılabileceği gibi rıza sağlamak adına etkileme yöntemiyle de yapılabilmektedir.

Uluslararası ilişkilerde etkin kullanılan güç kavramı, gücün kullanımına göre sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç olarak 3 başlıkta incelenmektedir (Nye, 2013).

1.4.1. Sert Güç

Güç kullanımında bir araç olarak sert güç, uluslararası arenada belirli bir amaca ulaşmak adına hedef aktör ve ülkelere yönelik askeri güç, zorlama, tehdit gibi unsurlara başvurulması olarak tanımlanabilir (Yılmaz, 2008:47-41). Sert güç, diğer güç

yönelimlerine göre daha eski ve basit bir yapıdadır. Yine sert güç, yumuşak güce nazaran etkileri daha kolay bir biçimde ölçülebilir özelliğe sahiptir (Pallaver, 2011:81).

Sert güç; askeri güç ve ekonomik güçten faydalanarak diğer devletler üzerinde bir çeşit baskı kurulması şeklinde gerçekleşir. Böylelikle gücü uygulayan ülkelerin benimsediği görüş ve çıkarlar, gücün uygulandığı ülkelere kabul ettirilerek onlarında bu görüşte davranış sergilemesi beklenmektedir (Nye, 2020:24-28). Özetle sert güç, gücün uygulandığı taraf açısından rızasız gerçekleşen, güç kaynakları bakımından daha düşük ve yetersiz bir konumda olan ülkelerin güçlü olan düşünceye boyun eğdiği bir yapıdadır.

Sert güce kaynaklık eden öğeler ekonomik gelişmişlik, teknolojik imkânlar, askeri yapı gibi somut özellikler olabileceği gibi nüfus yoğunluğu ve jeopolitik özellikleri gibi doğal unsurlar da bir devletin sert güç kaynağı içerisinde yer alabilir (Özen, 2019:11).

Uluslararası alanda sert gücün unsurlarını kullanarak dünya politikasına hâkim olabilmek, temelde doğru yapılandırılmış ve modernize edilmiş askeri gücün varlığı ile ilişkilidir (Yılmaz, 2008:33-34). Askeri alanda sahip olunan ayırıcı özellikler, sert güce kaynaklık eder ve diğer devletler üzerinde caydırıcı özelliğe sahiptir.

1.4.2. Yumuşak Güç

Sert güç unsurlarının yetersiz kalmasıyla birlikte iknaya dayalı gelişim gösteren yumuşak güç kavramı, Nye'a (2020:24-26) göre; bir kimsenin ya da kimselerin tercihlerini şekillendirme, cezbetme yeteneğidir. Yumuşak güç, rızasız gerçekleşen zorlamalar yerine ikna ve cezbetme yöntemine dayalı gücün kullanılmasını ifade etmektedir. Yumuşak güç kavramının yaratıcısı olan Nye, bu güç çeşidini temelinde ikna ve cezbetme olduğu için "yumuşak güç" olarak adlandırmaktadır. Ülkeler bakımından yumuşak güç, bir ülke için kendi arzuladığı durumları diğerlerinin de arzulamasını mümkün kılan güçtür.

Yumuşak gücün tarihi 17. ve 18. yüzyıllara kadar uzansa da uygulama olarak yaygınlaşması I. Dünya Savaşı itibariyle gerçekleşmiştir (Nye, 2020:144-150). I. Dünya Savaşı sürecinde aktif rol oynayan ülkeler, yumuşak güç unsuru olarak afiş, sinema, kitap, reklam ve radyo gibi araçları propaganda unsuru olarak kullanmış, kendi ülkeleri ve ideolojileri için olumlu bir imaj yaratabilmeyi amaçlamışlardır.

Sert güç ve yumuşak güç, davranış çeşitliliği ve en elverişli kaynaklar bakımından farklı özelliklere sahiptir. Davranış çeşitliliği bakımından sert güç, zorlamayı ve teşvik etmeyi konu alırken bunları emir vererek gerçekleştirir. Söz konusu emir verme işlemi, bir başkasını komuta etme, zor kullanma veya teşvik etme şeklinde gerçekleşebilir (Nye, 2020:24-28). Yumuşak güç, daha çok taraf sağlamak amacıyla iknaya dayalı bir davranış göstermektedir. Tablo 1.1’de Nye’nin (2020:28) ortaya koyduğu sert güç ve yumuşak güç ilişkisine yer verilmektedir.

Tablo 1.1. Sert Güç - Yumuşak Güç İlişkisi

	Sert			Yumuşak		
Davranış Çeşitliliği	Emir	Zorlama	Teşvik	Gündem Oluşturma	Cazibe	İkna
En Elverişli Kaynaklar	Baskı Yaptırımlar	Karşılıklar Rüşvet		Kurumlar	Değerler Kültür Politikalar	

Kaynak: Nye, 2020:28

21. yüzyıl itibariyle devletlerin güç unsurlarının yalnızca askeri güç çerçevesinde gelişmediği anlaşılmıştır. Devletlerin birçok açıdan bağımsız bir özelliğe sahip olması, güçlü bir ekonomik yapıya sahip olması, siyasi açıdan etkili olması, dinamik bir nüfus yoğunluğuna sahip olması, kuruluşların demokratik bir biçimde hareket etmesi, sahip olduğu doğal kaynakları ve halk ile hükümetin yakınlığı, o devletin sahip olduğu güç unsurları içerisinde yer almakta ve bu unsurlara kaynaklık etmektedir (Öymen, 2003: 494). Bu doğrultuda devletler, sahip olduğu güç unsurlarını “yumuşak güç” çerçevesinde yöneterek uluslararası alandaki hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır.

Devletlerin dış politika içerisinde kullandığı gücün yönü, güç tercihi ile şekillenmektedir. Söz konusu gücün tercihi ise bir devletin sahip olduğu güç unsurlarının özellikleri ve güç kaynakları ile ilişki içerisinde. Fakat bir devletin sahip olduğu güç unsurları, gücün hangi yönde kullanılacağını belirleme noktasında her zaman yeterliliğe sahip değildir (Battır, 2017:23). Bilhassa köklü bir tarihe ve geleneğe sahip devletlerin veya bünyesinde birçok farklı etnik, dini ve coğrafi unsuru barındıran devletlerin, yeteri kadar güç unsuruna sahip olmalarına rağmen sert güç kullanımı yerine daha çok yumuşak güce yönelmeleri olağan bir durumdur. Bu sebeple köklü bir tarihe sahip devletin, güç

unsurları içerisinde yararlandığı maddi ve manevi deneyimleri, teşvik unsuru olarak yumuşak gücün etkinliğini artırmaya yönelik hizmet etmektedir.

1.4.3. Akıllı Güç

Yumuşak güç unsurları ile sert güç unsurlarının birleşiminden ortaya çıkan akıllı güç (Nye, 2004:32), zorlamaya dayalı sert güç tezinin, iknaya dayalı yumuşak gücün antitezi ile birbiriyle uyumu sonucu ortaya çıkan sentezin tanımıdır. Benzer bir tanımda akıllı güç, ne sert ne de yumuşak bir güç olduğu, her ikisinin ustalıkla bir araya getirilmesi olarak açıklanmaktadır. Bahsi geçen birliktelikte nihai amaç, sert güç ve yumuşak gücün evrensel iyiliğin sağlanması üzerine birleşmesidir (Armitage ve Nye, 2007:7-9)

Diplomatik, ekonomik, askeri, politik, kültürel ve yasal araçların birlikteliği olarak da adlandırılan akıllı güç (Pallaver, 2011:101), kısaca sert güç unsurları ile yumuşak güç unsurlarının kombinasyonu sonucu ortaya çıkan güç çeşidi olarak tanımlanabilir.

1.5. İNSANİ DİPLOMASİ KAVRAMI VE DOĞUŞU

Temelde diplomasinin insani boyutu olarak ortaya çıkan insani diplomasi, uluslararası sistem içerisinde devletlerin, insani değerler üzerinde yeteri kadar sorumlu davranmaması ve insancıl hukuk, insan hakları, mülteciler hukuku gibi yasal düzenlemelerin göz ardı edilmesi ile ilişkilidir (Bakır, 2018:1). Modern diplomasi anlayışıyla birlikte diplomasi uygulamalarının içerisine mülteciler, ateşkes ve arabuluculuk, insani yardım gibi konular dâhil olmuş, aynı zamanda modern diplomasi bu uygulamalardan beslenerek dönüşüm göstermiştir. İnsani diplomasi faaliyetleri, tarih içerisinde “afet diplomasisi” olarak da adlandırılmıştır (Bartson, 2014:105-155).

İnsani diplomasi hakkında ilk çalışmaların ne zaman gündeme geldiği hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir çalışmaya göre kavramsal olarak insani diplomasi, ilk kez Henry Dunant tarafından 1862 tarihinde yayınlanan *A Memory of Solferino* adlı kitapta geçmektedir (Aslanov, 2013). Bir çalışmada ise insani diplomasi ile ilgili yayınlanan ilk eserin 2007 yılında yazılan, editörlüğünü Larry Minear ve Hazel Smith’in yaptığı *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft* adlı kitap olduğu konusunda atıf bulunmaktadır (Alegöz, 2013:8).

Diplomasi gibi birçok alanda gelişmelerin yaşandığı küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası sistemde uygulamaların yapısı değişim göstermektedir ve bu değişim günümüzde de gelişimini sürdürmektedir. Bu gelişim sürecinde diplomasi yeni boyutlar kazanarak farklı yaklaşım ve yöntemleri de içerisinde barındırmaya başlamıştır. Uluslararası politikanın şekillendirici aracı içerisinde diplomasinin kazandığı boyutlardan bir tanesi de hiç şüphesiz insani diplomasidir. Diplomasinin yeni boyutları, daha çok devletlerin elinde bulundurduğu maddi ve manevi unsurlarının çekici özelliklerini yumuşak bir biçimde vurgulamaya yönelik işlevsellik kazanmaktadır. Bu çerçevede diplomasi uygulamalarının etkilerini gözlemlemek uzun sürse de daha kalıcı nitelikte oldukları söylenebilir

Günümüzde “insani diplomasi” (humanitarian diplomacy) kavramı ve tanımı üzerinde net bir uzlaşa sağlanamamaktadır. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC), 2010 ile 2011 yıllarında temel bir insani diplomasi kavramı ortaya koymayı amaçlamış ve insani diplomasi hakkında bilimsel literatürde seksen dokuz farklı tanımın bulunduğunu tespit etmiştir. Ayrıca tüm bu tanımların kapsamı bakımından bazı benzerlikler ve farklılıklar içerdiği belirtilmiştir (Régnier, 2011:1213).

Küreselleşmeyle birlikte mesafeler ortadan kalkarak uluslararası etkileşim farklı bir boyuta ulaşmış, toplumlar birbirleriyle daha fazla temas eder duruma gelmiştir. Aynı zamanda dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen doğal afet, savaş, yoksulluk, salgın hastalık gibi kriz durumları üzerinde sorunu çözmeye odaklı hareket eden resmi devlet kurumları haricinde yeni aktörler olarak uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları sorun çözücü özelliğiyle faaliyet göstermişlerdir (Battır, 2017: 39-40). İnsani diplomasi, insani sorunlara insan odaklı yaklaşarak bu sorunlara çözüm arayışı içerisinde dir. Bu yaklaşımdan hareketle insani diplomasi; “İnsani sorunların çözümüne yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi konusunda konuyla ilgili tüm aktörlerin ikna edilerek sorunun çözümüne ilgili harekete geçilmesini sağlamayı kapsayan süreç” olarak tanımlanabilir.

İnsani diplomasi kavramının tanımlanmasında önemli bir kaynak olarak Larry Minear ve Hazel Smith tarafından kaleme alınan, Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft adlı kitapta insani diplomasinin tanımı şu şekildedir: “İnsani diplomasi, askeri ve sivil otoritelerden bağımsız bir biçimde insani yardım kuruluşları tarafından

yürütülen faaliyetleri kapsamaktadır. Bu faaliyetler içerisinde; uluslararası insani kuruluşların bir bölgedeki varlığını tesis etmek, yardıma ve korumaya ihtiyaç duyan sivil nüfusa müzakere yöntemiyle ulaşmak, yardım programlarını takip etmek, uluslararası hukuk ve normlara saygı duymaya teşvik etmek, yerel halk veya kurumları desteklemek ve insani hedeflerin desteklenmesi için çeşitli düzeylerde savunuculuk yapmak gibi unsurlar yer almaktadır” (Minear ve Smith, 2007:1).

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) ise insani diplomasiyi; meydana gelen herhangi bir insani sorun veya kriz ile ilgili sorumluluk üstlenebilecek liderlerin ve aktörlerin, insani değer ve ilkelere karşı duyarlı olunması ve mağdur kişilerin çıkarları doğrultusunda hareket etmeye ikna edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Tavel-Harroff, 2006).

Daha kısa tanımıyla insani diplomasi, bir insani yardımın ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması amacıyla yürütülen müzakere sürecinden oluşmaktadır (Bakır, 2018:3). Bu amaçla hareket eden insani diplomasinin nihai hedefi, kriz durumundan etkilenen fakat farklı siyasi nedenlerle yardım ulaştırılamayan sivillere insani yardımların ulaştırılması sürecindeki engelleri ortadan kaldırmaktır.

İnsani diplomasi kavramının, birbirileriyle olan ilgileri bakımından “afet diplomasisi” (disaster diplomacy) ve “müdahale diplomasisi” (intervention diplomacy) kavramlarıyla birlikte de kullanıldığı görülmüştür. Bu kavramlar aynı amaca hizmet etse de uygulayıcıları ve sonuçları bakımından farklılıklar göstermektedir. Müdahale diplomasisi, çatışma veya felaketlerden kaynaklanan sorunları azaltmaya yönelmektedir. Christa Machiver’in (2012:3-4) hazırladığı afet diplomasisi raporunda belirttiği üzere insani diplomasi ile afet diplomasisinin ayrıldığı nokta, insani diplomasinin afet bölgesinde bulunan iki karşıt grubun olası bir risk ile karşılaşmaları durumunda bu grupları uzlaştırma olasılığının bulunmamasıdır. Bu özelliğiyle insani diplomasi, sadece etkilenenler adına görüşmelerde bulunarak onları temsil eder. Afet diplomasisi ise etkilenen kesimi de diplomasi sürecine dâhil ederek uzlaştırma yoluna gitmektedir.

Günümüz uluslararası sistemi, birçok açıdan iç içe geçmiş ve dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan durum, tüm ülkeleri etkiler duruma gelmiştir. Bu sebeple dünyanın herhangi bir bölgesinde medyana gelen savaş, salgın hastalıklar, doğal afetler gibi kriz durumlarının giderilmesi için birçok resmi ve özel organizasyonların birtakım

sorumluluklar alması gerekmektedir. Meydana gelen kriz ve sorunların önemi ve kapsadığı alan bağlamında bu sorunların belirlenmesi ve müdahale edilmesi üzerinde birtakım insani diplomasi uygulamaları ve yeni kavramlar gündeme gelmiştir.

İnsani diplomasi için önemli kavramlardan birisi de insani yardımlardır. İnsani yardım kavramı ile insani diplomasi kavramı aynı anlamlarda kullanılsalar da aralarında güçlü bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

En genel tanımıyla insani yardım; farklı nedenlerden medyana gelen ve arzulanmayan fakat gerçekleşmesinin önüne geçilemeyen, etkilenenler üzerinde mağdur edici özellikteki salgın hastalıklar, afetler, savaşlar, zorunlu göç gibi olumsuz durumlarda insan yaşamı için temel ve zorunlu ihtiyaçların tedarik edilmesi ve akabinde gerçekleşen olumsuz durumun tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik süreci kapsamaktadır (Battır, 2017:57-60). Bu tanımdan hareketle insani yardımın, insani diplomasinin ilk adımı niteliğinde olduğu söylenebilir.

Küresel insani yardım raporunda insani yardım eylemi tanımı şu şekildedir: “acil durumlar sırasında ve sonrasında hayat kurtarmak, acıyı hafifletmek ve insan onurunu korumak üzere gerçekleştirilen eylemlerdir.” İnsani yardımlar acil durumlara yönelik yapılabileceği gibi kalkınma yardımı şeklinde de gerçekleştirilebilir (Global Humanitarian Assistance Report, 2015:20).

Kalkınma yardımları, en kısa tanımıyla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin uzun vadede kalkınma çalışmalarına destek olmak şeklinde tanımlanabilir (İpek, 2020:15). İnsani diplomaside başvuru insani yardımların akabinde iyileştirme çalışmaları olarak gerçekleştirilen ikincil dönem faaliyetlerinin içerisinde değerlendirilmesi mümkün olan kalkınma yardımları, insani yardım kavramı ile ortak amaç açısından benzerlik gösterse de yardımın tarafları ve yardımın boyutu bakımından insani yardımlardan farklılaşmaktadır.

Kalkınma yardımları, yardımın tarafları açısından değerlendirildiğinde bir devlete yönelik olarak gerçekleştirilmesi ve bir devlet veya kurumdan gelmesi, kısaca sınır ötesi bir kaynak transferi gerçekleşmesi bakımından “dış yardım” özelliği taşımaktadır (Battır, 2017:42).

Dış yardımlar, devletlerin dış politika uygulamalarında yararlandıkları yeni bir olgudur. Dış yardım, zengin kaynaklara sahip bir devletin, bu kaynaklardan mahrum

olanlara karşı sorumluluğunu yerine getirmesi olarak tanımlanabilir (Morgenthau, 1962:301). Kalkınma yardımlarını içerisine alan ve kapsam bakımından daha geniş bir özelliğe sahip dış yardım kavramının; resmi bir kurum veya uluslararası kuruluş tarafından başka devletlere veya gruplara kaynak sağlanması şeklinde tanımlanması mümkündür (Battır, 2017:89).

İnsani yardımlar, öncelikli olarak barınma, gıda tedariki ve sağlık hizmetleri gibi insan yaşamı için en temel ihtiyaçların kısa vadede sağlanmasıyla ilgilenirken, kalkınma yardımı; ileriye dönük olarak eğitim, tarım, sağlık ve altyapı gibi konuların iyileştirilmesi üzerine uygulama alanı bulabilecek geniş bir çerçeveye sahiptir. Her iki durumda da kaynaklar, bir başka ülkeye sağlanması özelliğiyle dış yardım olarak adlandırılabilir.

1.6. GELENEKSEL DİPLOMASİ İLE İNSANİ DİPLOMASİ İLİŞKİSİ

Geleneksel diplomasi anlayışının gelişim ve dönüşümüyle birlikte adından sıkça söz ettiren insani diplomasi, özellik ve kapsam bakımından geleneksel diplomasi ile farklılaşsa da temelde geleneksel diplomasinin gelişmiş bir uzantısıdır. Bu yönüyle iki kavram arasında özellikleri bakımından bir ilişki veya farklılıklar olduğu söylenebilir. Geleneksel diplomasi, belirli aktörler tarafından gerçekleştirilir ve bu aktörler insani diplomasiye göre daha sınırlı sayıdadır. Bu aktörlerdeki farklılığın sebebi, geleneksel diplomasinin temel aktörünün devletler olması (Dülger, 2017:10) ve zamanla uluslararası alanda güçlü özellikler kazanan yeni yapıların oluşmayla birlikte yeni diplomasi türü olarak insani diplomasinin aktörlerinin çeşitlenmesidir.

Yöntem olarak geleneksel diplomasi, herhangi bir konuda uzlaşamayan taraflar arasında uzlaşının sağlanması amacıyla anlaşma, zorlu tavizler ve ödüllendirme gibi yöntemlere başvururken insani diplomasi, pazarlık yapılmadan tarafların çıkarları üzerinde durarak daha katı kural ve ilkelere dayanmaktadır (Bubna, 2010:4). Her ne kadar yeni diplomasi anlayışı içerisinde devletin haricinde birtakım aktörler yer alsa da geleneksel diplomasi ile insani diplomasinin ortak amacı olarak müzakere ve uzlaşma üzerinde birleşmeleri sonucunda bir yakınlık söz konusudur (Régnier, 2011:1217). Bu özelliğiyle geleneksel diplomasinin uygulayıcıları olarak resmi niteliğe sahip diplomatların insani diplomasiyle ilgili birtakım sorumlulukları bulunmaktadır.

Sonuç olarak insani diplomasi ile geleneksek diplomasi arasında var olan yöntem ve aktör farklılıklarından söz edilebileceği gibi neticede diplomatik ilişkilerde hedefe ulaşabilmek adına birlikte hareket etmelerinm arz eden gerekliliklerden birisidir.

1.7. İNSANİ DİPLOMASİ ADIMLARI

İnsani diplomasi uygulamalarında geçerliliğin ve uygulanabilirliğinin artırılmasına, dolayısıyla daha verimli sonuçların elde edilebilmesine yönelik birtakım süreçlerden ve adımlardan yararlanılmaktadır. İnsani diplomasi uygulamaları içerisinde yrtlen faaliyetlerin boyutu, yönü ve adımları, uygulamaların başarıya ulaşabilmesi ve sürecin sistematik bir şekilde yürütülmesi çerçevesinde geliştirilmektedir.

İnsani diplomasi uygulamalarında izlenecek adımlar meydana gelen durumun kapsamı,özellikleri ve zamanlaması gözönüne alınarak planlanmaktadır. Battır'a göre (2017:54) insani diplomasi, kısa vadede birincil faaliyetler, akabinde iyileştirme faaliyetlerizerine ikincil faaliyetler ve uzun vadede uluslararası işbirliği ve farkındalık oluşturma çabaları olmakzere adımda geerleştirilebilmektedir.

1.7.1. Birincil Faaliyetler

Akut dönem faaliyetleri olarak da adlandırılan birincil faaliyetler, insani müdahale çerçevesinde olağanüstü olarak nitelendirilebilecek savaş, salgınlar, doğal afetler vb. olumsuz durumların geerleşmesi sonucunda maruz kalanlarzerinde yıkıcı etki oluşturan durum ve olaylara karşı ivedilikle müdahale edilmesi ile yaşanan olumsuz durumların ortadan kaldırılması sürecinden oluşmaktadır.

Daha geniş bir çerçevede değerlendirildiğinde uygulanan akut dönem faaliyetleri, ilk etapta olumsuz etkiye maruz kalanların temel ihtiyaçlarının sağlanması adına gıda, su, ilk yardım ve sağlık ihtiyaçlarının beraberinde temel barınma ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgilidir (Branczik, 2004). Dolayısıyla acil olarak nitelendirilen faaliyetlerin temelinde can kayıplarınınnne geçmek adına temel ihtiyaçların yeterli seviyede sağlanması yatmaktadır.

İnsani ihtiyaçların sağlanması ve insan hayatı için tehlike arz eden durumlara yönelik müdahaleler genel anlamda birincil faaliyetler bünyesinde yrtlmektedir. Bu süreçte mağdur edici durumun meydana geldiği bölgeye mümkün oldukça hızlı ve

müdahalenin gerçekleşebilmesi için gerekli tüm teknik ekipmanlara sahip bir şekilde ulaşılması özelliği, afet diplomasisi adımları ile benzerlik göstermektedir.

Genel anlamda afet diplomasisi, olası doğal afetler gerçekleşmeden önce planlanan önleme ve hazırlık yapma gibi faaliyetlerin beraberinde yaşanan doğal afetlerin sonucunda meydana gelen olumsuz durumlardan etkilenenlere yönelik kurtarma ve acil durum müdahaleleri sürecinden oluşmaktadır. Kapsadığı alan bakımından sadece ani bir şekilde meydana gelen deprem gibi doğal olaylarla sınırlı kalmayarak zamanda ve uzayda bulunan eğilimleri ve değişkenleri de içerisine alan daha genel bir “afet” tanımına sahiptir⁴.

Akut dönem faaliyetleri içerisinde rol üstlenen başlıca aktör, insani yardım kuruluşlarıdır. Yapılan faaliyetler içerisinde bu rolü paylaşan resmi kuruluşlar ve STK’lar arasında zaman zaman organizasyon sorunları yaşansa da bu kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, insani diplomasinin amacına ulaşabilmesi için gerekli olmasının yanı sıra bu ortaklığın başarı ile oluşturulabilmesi insani diplomasinin temel hedefleri içerisinde bulunmaktadır. İnsani yardım kuruluşlarının üstün ortaklığı ve başarısı ile yürütülen akut dönem faaliyetleri vasıtasıyla daha önce herhangi bir türde ilişkinin gelişmediği devlet ve yapılarla kalıcı ve yapıcı ilişkilerin kurulması üzerine zemin hazırlanmış olmaktadır (Battır, 2017:55-56). Bunun yanında yine başarı ile gerçekleştirilen akut dönem faaliyetleri vasıtasıyla daha önceden olumlu veya olumsuz ilişki içerisinde bulunan devletlerle kurulan temaslar, olumsuz olarak gelişen ilişkilerin onarılması veya olumsuz öğelerin yok sayılmasını mümkün kılabileceği gibi olumlu ilişkilerin de eskisine göre daha da güçlenmesinin önünü açabilmektedir.

1.7.2. İkincil Faaliyetler

İnsani diplomasisi ile ilgili “insani yardım” ve “insani destek” kavramları arasındaki benzerlilik ve kesin ayrımlar, insani diplomasisi adımları arasında yer alan birincil faaliyetler ile ikincil faaliyetler arasındaki ilişki de kendisini açık bir şekilde göstermektedir. Bu noktada birincil ve ikincil faaliyetlerin doğası incelenerek ilgili kavramlar arasında sıkça karşılaşılan karışıklıkların önüne geçilmiş olacaktır. Akut

⁴ Disaster Diplomacy. <http://www.disasterdiplomacy.org/>, Erişim Tarihi: 09.03.2021.

dönem faaliyetleri olarak bilinen birincil faaliyetler, insani yardım çerçevesinde geçici ve dönemsel bir biçimde uygulanan insani diplomasi adımı olarak tanımlanabilir.

Daha çok destekleme ve iyileştirme faaliyetleri olarak adlandırılan ikincil faaliyetler, insani destek çerçevesinde geliştirilmektedir. İkincil faaliyetler dönemsel ve geçici müdahalenin yanı sıra daha kalıcı olarak donör ülkenin mevcut kaynakları dâhilinde başka bir ülkenin eğitim, sağlık, spor, askeri, altyapı veya ekonomik gibi alanlarda doğan ihtiyaçlarını karşılamaya, kaynak sağlamaya ve desteklemeye yönelik olarak gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca ikincil faaliyetler, bir ülkenin başka bir ülkeye kaynak aktarması bakımından kalkınma yardımı ile özdeş özellikler barındırmaktadır.

Başka bir ifade ile ikincil faaliyetler, acil bir şekilde gerçekleştirilen ve belirli bir düzeyde başarıya ulaşan akut dönem faaliyetlerinin beraberinde olumsuz durumun yol açtığı yaraların kalıcı olarak sarılması ve iyileştirme çabalarını ifade etmektedir (Global Humanitarian Assistance Report, 2015:20). Bu noktada akut dönem içerisinde yürütülen insani yardımın özelliği ve kapsamı revizyona uğrayarak yeni özellikler kazanmaktadır. Yeni boyutuyla iyileştirme çabaları, insanlık ve tarafsızlık temelinde siyasi, ekonomik ve askeri unsurlardan bağımsız olma özelliği taşıyan ilkeler üzerinde durularak şekillendirilmektedir.

1.7.3. Uluslararası İşbirliği ve Farkındalık Oluşturma Çabaları

Birincil akut dönem faaliyetleri ile meydana gelen mağdur edici durumun sonuçlarına müdahale edilerek kısa vadede onarıldıktan ve durumun yıkıcı izlerinin silinebilmesine yönelik uygulanan iyileştirme faaliyetlerinin ardından insani diplomasi uygulamalarının bir sonraki adımı uluslararası işbirliği ve farkındalık oluşturmak amacıyla düzenlenen faaliyetlerdir.

Bu faaliyetler, birincil ve ikincil faaliyetlerle ulaşılan başarının ve onarımların kalıcılığını sağlamak üzere farklı kaynaklara erişmek, bu gibi kriz niteliği taşıyan ve mağdur edici konular hakkında uluslararası ortamda farkındalık yaratmak ve yine bu gibi konularda sorumluluğun paylaşılmasına yönelik uluslararası toplumun teşvik veya ikna edilmesi çabalarından oluşmaktadır (Battır, 2017:59-60). Olası krizlere yönelik müzakerelerin yapılabileceği, bu krizlerin önlenilmesine yönelik taraf sağlanabileceği ve maksimum etkileşim düzeyine ulaşılabilecek alanlar hiç şüphesiz geniş katılımcı ağına

sahip uluslararası organizasyonlardır. Bu noktada yararlanılabilecek uluslararası organizasyonlara örnek olarak G20, BM, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı vb. organizasyonların faaliyetleri ve toplantıları verilebilir. Bunun yanı sıra birçok kuruluş veya milletlere yönelik kamuoyuna erişebilmek adına spor ve sanat gibi alanlarda küresel çapta gerçekleştirilen faaliyet ve etkinlikler, belirli bir toplumda kanaat önderi olarak kabul edilen isimlerle kurulan temaslar gibi birçok uygulama da uluslararası işbirliği ve farkındalık oluşturma çabaları içerisinde yararlanılabilecek alanlardır. Ayrıca küresel farkındalık yaratmak üzere kitle iletişim araçlarının gücünden faydalanılabilir. Reklam, sponsorluk ve sosyal medya platformları gibi birçok iletişim aracı da bu sürece hizmet edebilmektedir

1.8. İNSANİ DIPLOMASİ ARAÇLARI VE AKTÖRLERİ

İnsani diplomasi faaliyetlerinde dış politika stratejileri, yaşanan yıkıcı durumun kapsamı ve boyutu göz önüne alınarak başvurulacak birtakım insani diplomasi aracı ve insani diplomasinin uygulanmasında sorumlu, sorumluluk alabilecek ve sürece etki sağlayabilecek resmi ve sivil nitelikte aktörlerden bahsetmek mümkündür.

1.8.1. İnsani Diplomasi Araçları

İnsani diplomasi uygulamalarında uygulayıcıların başvurduğu araçlar olarak kriz, anlaşmazlık ve benzeri durumlarda arabuluculuk rolünün üstlenildiği barış inşası, yine insani diplomasi adımlarından akut dönem faaliyetleri ile doğrudan bağlantılı olarak gerçekleştirilen uluslararası insani yardımlar gibi araçlardan yararlanılmaktadır. Bununla birlikte destek ve iyileştirme faaliyetleri olarak da bilinen kalkınma yardımları, insani diplomasinin bir diğer aracı niteliğinde kullanılmaktadır.

Bu bağlamda insani diplomasi sürecinde yararlanılan araçlar; barış inşası, insani yardımlar ve kalkınma yardımları şeklinde sıralanabilir (Jeong, 2002:3-18).

1.8.1.1. Barış İnşası

Barış inşası kavramı ilk kez Johan Galtung'un 1976 yılında kaleme aldığı "Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking and Peacebuilding" adlı eserinde kullanılmıştır. Galtung (1976:297-298), barış inşasını; savaş ve olası nedenlerinin ortadan

kaldırılması ile birlikte toplumun genelinde barışın sağlanabilmesi üzerine güçlü bir alt yapının oluşturulması şeklinde tanımlamaktadır. Jeong (2002:3-18) da benzer bir tanımlama ile barış inşasını; savaş ve bu gibi durumlardan etkilenen toplumlar üzerindeki bu etkilerin ortadan kaldırılmasına yönelik çabaların yanı sıra bu yıkıcı etkiyi ortaya çıkaranlar arasındaki çatışmanın siyasi ve diplomatik yöntemlerle çözüme ulaştırılması olarak açıklamaktadır. Ayrıca Jeong, (2002:3-18) çatışma süresi içerisinde barış inşası faaliyetlerinin gönüllülerden oluşan yarı askeri yapıların terhis edilmesi, hukuki ve ekonomik iyileştirmelerin yapılması ile birlikte bölgesel güvenliğin sağlanması gibi adımlardan oluşan kısa ve uzun soluklu adımlardan oluşabileceğini belirtmiştir.

Barış inşasının toplumun genelinde uygulanabilirliği ve başarıya ulaşabilmesi üzerine birtakım yaklaşımlar ortaya atılmış, bu yaklaşımlar realist paradigma, idealist paradigma ve eleştirel paradigmanın öngörülleri dâhilinde geliştirilmiştir.

Realist paradigma, toplumlar arasında mutlak barışın kesin bir şekilde sağlanamayacağı ve bu durumun insanoğlunun çatışmaya yatkın olması ile açıklanabilirliği üzerinde yoğunlaşmaktadır (Waltz, 2000:5-10). Bir diğer açıdan idealist paradigma üzerine Immanuel Kant, ortak barışın sağlanabilmesi konusuna daha iyimser bir bakış açısıyla yaklaşarak ebedi barışın gerçekleştirilebilecek bir ideal olduğu fikrindedir. Bu düşünce, bağımsız ulusların tek bir federasyon çatısı altında toplanması ve bu yapının gelişmiş bir hukuki sistemle güvence altına alınması ile kalıcı barışın sağlanabileceği temelinden güç almaktadır (Kant, 1795'den akt. Çoban Oran ve Pekcan, 2017:4). Eleştirel paradigma içerisinde ise barışın sağlanması ve bu gibi küresel konularda insanların müdahale yetenekleri ile özelliklerinin hafife alındığı, gerektiğinde birlikte hareket ederek sistem üzerinde değişiklikte bulunabilecek gücü elde edebilecekleri ve sistemsal kısıtlamaların da önüne geçebilecekleri düşüncesi hakimdir (Linklater, 1996:282-283).

Tüm bu paradigmlar incelendiğinde uluslararası sistem içerisinde tam anlamıyla başat bir barışın varlığından söz edilemeyeceği gibi barışın belirli bir düzeyde sağlanabilmesi de ütöpik bir düşünceden ibaret değildir. Bu çerçevede uluslararası sistem içerisinde devletler ve toplumların gerekli şartlar ve haklar tanındığı takdirde uyguladıkları kolektif hareketlilikleri ile mutlak barışın sağlanmasında etkili olabilecekleri söylenebilir. Barış inşası süreci savaş, kriz veya tartışma gibi olumsuz

durumların yaşanması durumunda onarma ve arabuluculuk, gerçekleşmesi olası olumsuz durumlarda ise önleme ve düzeltme şeklinde gerçekleşebilir. Sürecin başarıyla yürütülmesi adına insani diplomasi aktörlerinin bazı zamanlarda birlikte hareket ederek gerekli adımları atma ve süreç üzerinde etkili olabilecek tarafı sağlama üzerine işbirliği faaliyetlerini sürdürebilmeleri oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

1.8.1.2. İnsani Yardımlar

İnsani yardımlar, en genel anlamıyla olağanüstü veya kriz olarak nitelendirilebilecek savaş, çatışma, salgın ve doğal afetler vb. sonucunda ortaya çıkan durumlarda insan hayatı için gerekli gıda, barınma ve sağlık gibi ihtiyaçların karşılanması olarak tanımlanabilir (Branczik, 2004).

Her ne kadar insani yardım kavramı ile insani diplomasi kavramının birbirinin yerine kullanılması doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilemeyecekse de bu iki kavram, sonuç ve amaç bakımından uzlaşma içerisinde hareket etmektedirler. İnsani yardımların, insani diplomasi hedeflerinin kısa vadede gerçekleştirilmesi üzerine faaliyetlerde bulunması özelliğiyle insani diplomasinin ilk adımı niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

İnsani yardımların gerçekleştirilmesi sürecine tüm insani diplomasi aktörleri katkıda bulunabileceği gibi oluşum amaçları ve temel organizasyon yapıları gereği STK'lar ve diğer sivil aktörler süreçte öne çıkan aktörlerdir. Bu durum, insani yardım sürecinin ivedilikle yerine getirilme gereğinin sonucunda STK'lar ve sivil organizasyonların personel, deneyim, ulaşım ve temsilci gibi konularda resmi aktörlerden daha hızlı hareket edebilmesiyle açıklanabilir (Battır, 2017:87). İnsani yardımlar, yardımın temel niteliği açısından dış yardımların bir türünü oluşturmakta ve kaynak ile alıcı ilişkisi bağlamında da dış yardım olarak nitelendirilebilmektedir (Moyo, 2009:7).

1.8.1.3. Kalkınma Yardımları

İnsani yardımlar vasıtasıyla olumsuz olaylardan etkilenenlerin üzerinde oluşan yıkıcı etkiye müdahale edilip toplumların hayati ihtiyaçlarının karşılanmasının akabinde mağdur edici durum hakkında ortaya çıkan izlerin kalıcı olarak silinebilme ve onarılma çabası olarak kalkınma yardımlarından bahsedilebilir. Bu yardımların kapsamı ve süresi

dikkate alındığında kalkınma yardımları, dış yardımlar içerisinde önemli bir alana sahiptir.

İnsani yardım ve kalkınma yardımlarını da bünyesinde değerlendirebilecek dış yardım kavramına yönelik en genel tanımlama Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) Kalkınma Yardımı Komitesi (DAC) tarafından yapılmış olup, bu tanıma göre dış yardım; hibe ya da sübvansiyonlu kredi niteliği taşıyan ve ekonomik iyileştirmeler amacıyla gerçekleştirilen finansal aktarımlar, teknik yardımlar veya servislerdir. Askeri yardımlar ile kalkınma dışı amaçlarla gerçekleştirilen yardımlar, bu kavramı konu alan dış yardım özelliğini taşımamaktadır (Radelet, 2006:4).

Tanımda bahsi geçen sübvansiyonlu kredi, imtiyazlı finansman özelliği taşımaktadır. Bu durumdaki belirleyici faktör, verilen kredi değerinin güncel faiz oranı üzerinden hesaplanan bir kredi değerinden minimum %25 daha düşük olmasının gerekliliğidir. Özetle bir kredinin dış yardım olarak nitelendirilebilmesi için minimum %25 hibe özelliği taşıması gerekmektedir (Radelet, 2006:4).

Bir ülke içerisinde kalkınma ve refahın sağlanabilmesi, yeterli düzeyde sermayeye sahip olunması ve dolayısıyla sermayenin artırılmasına yönelik yatırım yapabilme kapasitesi ile doğrudan ilgilidir. Kalkınma için gerekli finansal kapasiteye sahip olmayan ve ülke içi artırımlarıyla bu açığı kapatamayan devletler dış yardımlar vasıtasıyla kaynak sağlama gereksinimi içerisinde. Bu aşamada kalkınma yardımları çerçevesindeki kredi ve hibeler, gerekli yatırımlar için daha uygulanabilir bir finansal kaynak sağlayacak, finansal açık azalıp, öz artırımlar yeterli seviyeye ulaştığında ise devletler kalkınma yardımlarına gereksinim duymayacaktır (Başkaya, 2009:62-63).

Sonuçları ve tarafları açısından çeşitli kalkınma sorunlarının ortaya çıktığı II. Dünya Savaşı dönemiyle birlikte kalkınma yardımları kavramsallaşarak ilgi görmeye başlamış (Üçkuş ve Kendirci, 2012:59-60), II. Dünya Savaşı sonucunda güç dengelerinin yeniden dağılımı sürecinde belirleyici rol oynamayı amaçlayan ABD ve SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) tarafsız ülkeleri sürece dâhil edebilmek ve kendi politik hedeflerini gerçekleştirmek adına çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimlerin bir sonucu olarak çeşitli alanlardaki yardımları içeren Truman Doktrini ve Marshall Planı gibi planlamalar düzenlenmiştir (Ertem, 2009:380-393).

Birleşmiş Milletlerin, 2000 yılında ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı dâhilinde yayınlamış olduğu Binyıl Kalkınma Hedefleri adlı bildirmede 2015 yılına kadar gerçekleşmesi hedeflenen 8 madde içerisinde yoksullukla mücadele ve küresel kalkınma için gerekli kısa vadeli adımlar yer almaktadır. 2015 yılına gelindiğinde ise gelir yoksulluğu, iyileştirilmiş su kaynaklarına erişim, ilköğretime kayıt oranı, çocuk ölüm oranı gibi hedeflerde ilerleme kaydedildiği rapor edilmiştir. Yine 2015 yılında program dâhilinde Birleşmiş Milletler Üye Devletleri tarafından evrensel bir eylem çağrısı olarak kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, evrensel barış ve refahın sağlanabilmesi gayesiyle 17 madde halinde güncellenerek yayınlanmıştır⁵.

Her iki bildirge de, küresel kalkınmanın gerekliliğine dikkat çekerek bunun uygulanabilmesi için tüm sivil ve resmi aktörlerin bilinçliliğinin yükseltilmesi ve bu konudaki sorumluluğun paylaşılması üzerine bir çağrı niteliğindedir.

1.8.2. İnsani Diplomasi Aktörleri/Paydaşları

Geleneksel diplomasi aktörleri olarak resmi nitelikli aktörler ile birlikte modern diplomasi anlayışı içerisinde diplomasi uygulayıcı ve sürdürücü vasfı kazanan sivil aktörlerin görev üstlendiği diplomasi türlerinden biri de insani diplomasidir.

Genel olarak insani diplomasi aktörleri, bu süreçte rol oynayan ve sürece katkı sağlayabilecek nitelikteki birimler olarak tanımlanabileceği gibi yapılarının özelliği bakımından resmi aktörler ve sivil aktörler olmak üzere iki ana başlıkta kavramsallaştırılması daha doğru olacaktır (Battır, 2017:64).

1.8.2.1. Resmi Aktörler

Uluslararası politikanın temel uygulayıcısı olarak tanımlayabileceğimiz resmi nitelikteki aktörlerin aynı zamanda birer insani diplomasi aktörü olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte insani diplomasi uygulayıcıları olarak resmi nitelik taşıyan aktörler, hükümetlerden oluşabileceği gibi birçok devletin bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası kuruluşlar da resmi nitelikli aktör olma özelliği taşıyabilmektedir.

⁵ United Nations Development Programme (2015).
<https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/mdgoverview.html>, Erişim Tarihi:14.03.2021.

Uluslararası sistem içerisinde yürütülen ilişkiler ve dış politikanın genel ölçekte devlet ve hükümetler arasında sürdürülmesinin beraberinde bu ilişkilerde devletlerin ve hükümetlerin varlığı gereklidir (Donnelly, 2008:150). Dolayısıyla uluslararası sistem içerisinde bulunan ve uluslararası gelişen ilişkilerin uygulayıcıları olarak her devlet, bu sistemin temel birimi ve aktörü konumundadır. Russet ve Starr'a (1996:24-27) göre devletlerin uluslararası sistem içerisinde temel aktör olabilmelerinin dinamikleri içerisinde hâkimiyet, yönetme ve uzlaştırma özelliklerinin bulunması yatmaktadır.

Uluslararası ilişkiler içerisinde tüm devletler başat aktör olma özelliği taşımaktadır. Tüm devletlerin bu özelliği taşımasının yanı sıra uluslararası arenada etkili ve söz sahibi olabilmeyi amaçlayan bir devletin doğru ve başarılı dış politika stratejileri geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda devletler, uluslararası politika içerisinde aktör olma özelliği bakımından büyük güçler, bölgesel güçler ve küçük devletler olmak üzere üç başlık altında incelenebilir (Ateş, 2013:118-122). Diğer devletlerden daha bağımsız eylemlerde bulunabilme özelliği taşıyan ABD, Rusya ve Japonya gibi büyük güçler, bu kabiliyetlerinin bir sonucu olarak başta ekonomik gelişmişliklerinden ve küresel düzeyde bu gibi gelişmişliklerin sağladığı üstünlüklerden yararlanarak ana aktör olma özelliğini kazandıkları söylenebilir.

Bulundukları bölgeyi yönetme hedefiyle hareket eden bölgesel güçlere daha çok tarihi, kültürel veya dini birikimleri kaynaklık etmektedir. Bu bağlamda Türkiye, Mısır ve İran gibi devletler bölgesel güçlere örnek olarak gösterilebilir. Bölgesel güçler, bulundukları bölgedeki üstünlük ve imkanlarını büyük güçler ile paylaşma ihtiyacı duymaktadır (Ateş, 2013:120-121). Bu ihtiyacın, bölgesel güçlerin büyük güç olma idealisiyle ve gelişmişlik düzeyini artırmak amacıyla ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Büyük güçlerin ve bölgesel güçlerin imkan ve kaynaklarından çok daha az birikimlere sahip olan devletler olarak da tanımlanabilecek küçük devletler, uluslararası politika içerisinde etki sağlayabilecek özellikte olamamalarına karşın büyük güçler ile birlikte hareket etmeleri durumunda sınırlı da olsa bir etkide bulunabilirler (Ateş, 2013:122-123). Yine küçük devletlerin uluslararası politika içerisinde diğer güçlerle olan ilişkisi ve dış politika stratejileri, kendi çıkar ve gereksinimleri dâhilinde şekillenmektedir.

Her ne kadar devletlerin geleneksel diplomasi anlayışı içerisinde temel uygulayıcı rolü üstlendiği bilinse de çeşitli dönüşümlerin meydana geldiği uluslararası sistem içerisinde devletlerin temel uygulayıcı rolünü paylaşacak yeni yapıların ortaya çıktığı söylenebilir (Ateş, 2012:1-2). Bu yapılar, devletin tek başına bir aktör olmasının yanında devlet dışı sayılabilecek ancak yine devletlerin belirli amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek oluşturdukları uluslararası örgütler/kuruluşlardır. Uluslararası ilişkiler içerisinde insani diplomasinin de resmi aktörleri olarak adlandırılan uluslararası örgütlerin her birimi hükümetlerden oluşmakta ve resmi nitelikte olmayan örgütlenmeler bu sınıflandırmanın dışında kalmaktadır.

Uluslararası örgütler, çeşitli ölçeklerde ve çeşitli amaçlarla oluşum gösterebilmektedir. Askeri ve savunma amacıyla kurulan NATO, ekonomik kalkınma amacıyla kurulan Dünya Bankası, siyasi ve politik amaçlarla kurulan Avrupa Birliği gibi birçok örgüt, farklı amaçlarla kurulan yapılara örnek olarak gösterilebilir. Farklı amaçlarla bir araya gelen uluslararası örgütler, insan odaklı sorunların önlenmesi veya giderilmesi üzerine de faaliyet gösterebilmektedir. Bu faaliyetlere, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme) dâhilinde yürütülen ve insani hedeflerin gerçekleştirilmesi üzerine küresel çabayı ve çağrışı ifade eden “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” (Sustainable Development Goals) gibi programlar örnek verilebilir. Ayrıca dolaylı veya doğrudan gerçekleştirdikleri insan odaklı faaliyetleri ile olası ya da gerçekleşen insani sorunların giderilmesi üzerine hukuki, siyasal, uygulama vb. süreçleri takip ederek sonuca ulaşılabilmesi adına faaliyet gösteren Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) vb. örgütleri de resmi aktör olarak nitelendirmek mümkündür.

1.8.2.2. Sivil Aktörler

Uluslararası ilişkiler süreci içerisinde insani diplomasinin sivil aktörleri olarak anımsanan yapılar, öncelikle kar amacı olmayan vakıf veya dernekler ile sendikalar gibi sivil toplum örgütleridir. Bu öncelikli anımsamanın bir nedeni olarak bazı sivil toplum kuruluşlarının yalnızca insan odaklı faaliyetler üzerine kurulmuş olmaları ve bu alanlarda öne çıkan başarılarının varlığından söz edilebilir. Ancak sivil toplum örgütlerinin yanı sıra insani diplomasi sürecine katkıları bulunan ve bazı durumlarda tek başına aktör - veya

etkileyici olarak nitelendirilebilecek düşünce kuruluşları, çok uluslu şirketler ve bireylerde sürecin birer parçasıdır.

Uğur (1998:69), en genel haliyle sivil toplum örgütlerini/kuruluşlarını; *“yurttaşların ortak bakış, ortak çıkar, ortak duyarlılık, ortak talep, vb. temelinde gönüllü olarak bir araya gelerek; devletin hukuki, idari, üretici ve kültürel organlarının dışındaki alanda meydana getirdikleri; dernek, vakıf, sivil girişim, platform, ilişki ağı, vb. ’lerinden oluşan yapılar ve etkinlikler”* olarak tanımlamaktadır. Sivil toplum örgütleri, mevcut kaynakları ve örgütlenme yapısı bakımından farklı ölçeklerde faaliyet göstermektedir. Bu noktada bir sivil toplum örgütünün uluslararası ortam içerisinde söz sahibi olabilmesi ve insani diplomasi aktörü olarak nitelendirilebilmesi için küresel ölçekte etki oluşturabilecek öz kaynaklar ve deneyimler gibi gerekli birikimlere sahip olması gerekmektedir (Battır, 2017:71-72).

Bir başka sivil aktör olarak düşünce kuruluşları ise kamuoyunun ve politika aktörlerinin karar alma ve değerlendirme süreçlerini iyileştirmeyi hedefleyen ve bu gibi konularda tavsiyeler öne süren araştırma kurumlarıdır (McGann, 2011:8). Düşünce kuruluşları, bünyesinde barındırdığı aydın bireylerinin ve deneyimli akademi üyelerinin politik olayları analiz edilme, yorumlayabilme, politikacıları ve diğer tüm politik aktörleri yönlendirebilme özelliği bakımından uluslararası politikada karar alma ve uygulama süreçlerinde sıkça başvurulanan yapılardır (Battır, 2017:72). Dolayısıyla insani diplomasi içerisinde bulunan aktörleri yönlendirebilme yeteneği bulunan düşünce kuruluşları, insani diplomaside de aktör olma özelliği kazanmaktadır.

Bir diğer sivil aktör olarak çok uluslu şirketler en genel anlamda; iki ya da daha fazla ülke içerisinde işletme ve/veya imalatları yürüten ve bunların kaynaklarını yöneten şirketler olarak tanımlanabilir (UN, 1973:24). Özellikle küreselleşme olgusuyla birlikte uluslararası arena içerisinde ekonomik adımlar politik hareketliliklerden etkilendiği gibi politik adımlar da ekonomik çıkar ve beklentilerin dâhilinde şekillenmektedir (Battır, 2017:73). Dolayısıyla günümüzde başta üretim olmak üzere teknoloji, lojistik, telekomünikasyon hizmetleri ve enerji gibi birçok alanda küresel ekonomik sisteminin büyük bir kısmını temsil eden çok uluslu şirketlerin, uluslararası politikanın yürütülmesi sürecinde göz ardı edilemeyecek düzeyde aktör olma özelliği kazandığı söylenebilir. Bu

noktada çok uluslu şirketlerin sahip olduğu uluslararası politikayı etkileyebilme özelliği, onların aynı zamanda birer insani diplomasi aktörü olmasına imkan sağlamaktadır.

Günümüzde uluslararası ilişkileri etkileyebilecek aktörler içerisinde bireyler de yerini almıştır. Her ne kadar geleneksel uluslararası ilişkiler yaklaşımında bireylerin aktör olarak varsayılması eleştirilse de uluslararası ilişkilerin günümüzde yaşadığı dönüşüm ile çok aktörlü yapısı içerisinde bireyler de önemli roller üstlenebilmektedir. Uluslararası politika içerisinde aktör olarak nitelendirilen tüm yapıların en küçük ölçekteki birimleri bireylerden oluşmaktadır. Lakin uluslararası politika içerisinde bireylerin tek başına aktör olarak değerlendirilebilmeleri, yalnızca ait oldukları yapılardaki kimliklerinden ve resmi statülerinden bağımsız olarak özerk bir düşünce çerçevesinde hareket ettiklerinde mümkün olmaktadır (Arı, 2017:65-66). Bunun yanında herhangi bir örgüt veya yapı içerisinde resmi pozisyonda bulunan bir birey ile bulunduğu örgütün özleştirilmesi ve örgütün sahip olduğu tüm özelliklerin tek bir bireyde toplanması durumunda bireysel bir temsilden, dolayısıyla bireysel bir aktörlükten bahsedilebilir. Bu duruma örnek olarak Almanya'nın Hitler üzerinde özdeşleştirilmesi verilebilir (Ateş, 2013:145-146). Bir başka anlayış içerisinde sanat, spor ve siyaset gibi küresel mecralarda takdire layık başarılarla sahip olan, büyük bir kitle tarafından sevilen, desteklenen ve tanınan bireyler, resmi sığata sahip olmadıkları durumlarda dahi popülerliklerinden destek alarak uluslararası olaylar ve kararlar üzerinde etki sağlayabilmektedirler (Battır, 2017:76). Dolayısıyla farklı özellik ve konumdaki bireylerin uluslararasıında gelişen birçok ilişkiyi etkileyebilecek ve yönünü değıştirebilecek güce sahip olmaları, onları insani diplomasi sürecinde de sorumluluk üstlenen birer aktör olarak değerdendirebilmesine imkan sağlamaktadır.

Her ne kadar günümüzde modern diplomasi aktörlerinin sayıları ve nitelikleri artsa da diplomasi uygulamalarındaki başarı oranının, diplomatik sürece dâhil olan aktörlerin uyguladıkları politikalar ve stratejilerinin kalitesi, ve bunun yanında gerektiğinde bu aktörlerin birlikte hareket edebilme kapasiteleri gibi etkenlerle doğru orantılı olarak arttığı söylenebilir.

1.9. İNSANİ DİPLOMASİ ANLAYIŞLARI

İnsani değerdler ve insanilik kavramları bağlamında kabul edilen ve sürdürölen faaliyetlerin diplomasi çerçevesinde geliştirilmesi ile uygulanması üzerine birtakım

anlayışlar öne sürülmüştür. Bu anlayışlar oksimoron (oxymoron), sağduyu (common-sense) ve ehven-i şerreyn (necessary evil) şeklinde sıralanabilir (Minear ve Smith, 2007:38-40).

- Oksimoron (oxymoron) yaklaşımı, insani diplomasi doğasının insani değerleri korumak ve insani sorunları ortadan kaldırmak üzerine kurulu olduğunu vurgularken bu uygulamaların herhangi bir devletin çıkarlarına göre yönetilmesi kaygısını ve eleştirisini ifade etmektedir.
- İnsani yardım uygulayıcılarının dikkat etmesi gereken politik hassasiyetlerin bir sonucu olarak diplomasi uygulamalarının gerekli hale gelmesi ile insani diplomasinin başarıya ulaşabilmesi için ilgili aktörlerin birlikte hareket ederek müzakerelerde bulunmaları ve işbirliği içerisinde sonuca ulaşmalarının gerekliliğini ifade eden bir diğer yaklaşım ise “sağduyu” (common sense) anlayışıdır. Bu yaklaşım, insani yardım kuruluşlarının müzakerelerde nasıl daha başarılı olabilecekleri sorusuna odaklanmaktadır.
- Son olarak “ehven-i şerreyn” (a necessary evil) şeklinde adlandırılan anlayışta ise; insani diplomasi içerisinde diğer aktörlerle müzakerelerin yapılması ve ikna edilmesi zaman zaman gerekli bir durum olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, insani diplomasinin tek bir taraftan yapılan yardımlardan ziyade insani diplomasi aktörlerinin katılımı ve ülke kaynaklarının da kullanımıyla daha başarılı bir sonuca ulaşabileceğini ifade etmektedir. Bu noktada ehven-i şer anlayışı, insani yardım aktörlerinin birçok açıdan müzakere ve ikna süreçleri için gerekli eğitimleri almaları ile teknik olarak yeterli donanıma sahip olmalarının gerekliliğine dayandığı söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ

İnsani diplomasinin Türk dış politikasındaki yeri ve konumu ile birlikte insani diplomasinin Türk dış politikası içerisinde hangi güç tercihi ve güç unsurlarına dayandığının ortaya konulması, insani diplomasinin Türk dış politikasındaki öneminin net bir şekilde açıklanabilmesi adına yararlı olacaktır. Ayrıca bu bölümde Türkiye'nin insani diplomasi uygulayıcıları bağlamında insani diplomasi aktörleri genel hatlarıyla ortaya konulacaktır.

2.1. İNSANİ DİPLOMASİ BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASININ GENEL HATLARI

Günümüz barış, istikrar ve güvenlik odaklı dış politika anlayışının Atatürk dönemi dış politikasının temel ilke ve yönelimleri çerçevesinde gelişim gösterdiğini söylemek mümkündür. Bağımsızlığın ilanı ile Türkiye'nin her alanda sahip olduğu büyük potansiyelin hayata geçirilebilmesine imkân sağlayacak uluslararası güven ve istikrar ortamının yaratılması için büyük bir çaba sarf edilmiştir. Bu hedef doğrultusunda çağdaş değerler üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin laik, demokratik, sosyal bir hukuk devleti olabilmesi yolunda aynı ilkeleri paylaşan ülkelerle dostluk ilişkileri güçlendirilmiştir. Süreç içerisinde geçmişten kalan sorunların esiri olunmamış, Türkiye'nin çıkarlarının gerektirdiği şekilde tüm ülkelere dostluk ve işbirliği eli uzatılarak bu temeller üzerine dış politika stratejileri geliştirilmiştir⁶.

Atatürk dönemi dış politika anlayışı temelleriyle şekillenen ve özellikle 2000'li yıllardan itibaren ivme kazanan dış politika vizyonu ile yeni halini alan Türk dış politikasının çok boyutlu ve proaktif bir yol izlendiği görülmektedir. Bu politika çerçevesinde Türkiye, komşularını rakip veya düşman olarak değil, potansiyel ortaklar (Aras ve Fidan, 2007:197) olarak tanımlamakta ve barış temelli dış politika anlayışı çerçevesinde hareket etmektedir.

⁶ T.C. Dışişleri Bakanlığı, <https://www.mfa.gov.tr/ataturk-doneminde-turk-dis-politikasi.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 07.09.2021.

Türkiye'nin barışı temel alarak sürdürdüğü dış politika anlayışının, sahip olduğu coğrafi konum, mirasçısı olduğu tarihi ve kültürel deneyimler vb. avantajlı olduğu birçok yumuşak güç unsuru çerçevesinde geliştiğini söylemek mümkündür. Bu açıdan Türkiye'nin mevcut avantajlarını değerlendirebileceği ve mevcut dış politika anlayışı içerisinde aktif olarak yararlanabileceği araç olarak insani diplomasiden bahsedilebilir.

Yumuşak gücün aktif olarak işlenebileceği bir araç olarak insani diplomasi, 1990'lı yıllardan itibaren Türk dış politikasında aktif olarak yer almaya (Balcı, 2018:249) ve 2000'li yıllardan itibaren sistematik bir biçimde uygulanmaya başlanmıştır.

60. Türkiye Hükûmeti ve 61. Türkiye Hükûmeti'nde Dışişleri Bakanlığı görevini icra eden Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu, günümüz Türk dış politikasına yön veren üç adet metodolojik ve beş adet operasyonel ilkedен bahsetmektedir. İlk metodolojik ilke olarak Soğuk Savaş dönemi itibariyle dış politikada takınan “kriz odaklı” tavrın yerine geliştirilen vizyonerlik yaklaşımdan bahsedilebilir. Diğer bir metodolojik ilke olarak tutarlılık ve sistematiklik, Türk dış politikasının tüm coğrafya ve alanlarda birbirileri ile zıt düşmeyecek şekilde geliştirildiğini kapsamaktadır. Son ilke olarak Türkiye'nin yeterince sert güç kaynağına sahip olmasına rağmen, yumuşak güç kullanımı yönündeki tercihi ve yumuşak gücünden doğan yeni bir diplomatik dilin, söylemin benimsenilmesinden bahsedilebilir (Yeşiltaş ve Balcı, 2011:9-35).

Davutoğlu'nun (2013b:135-137) ortaya koyduğu operasyonel ilkeler bağlamında birinci ilke, güvenlik ile demokrasi dengesinin sağlanmasıdır. Diğer bir ilke olarak Türkiye'nin komşularıyla işbirliği içinde kurduğu ilişkileri kapsayan komşulara karşı sıfır sorun ilkesinden bahsedilebilir. Üçüncü ilke ise olası sonuçlar doğurabilecek krizlerin önüne geçmeyi amaçlayan proaktif ve önleyici diplomasıdır. Dördüncü ilke, uluslararası aktörler ile rekabetçi bir politikanın sürdürülmesi yerine tamamlayıcı rol üstlenmeyi kapsayan çok boyutlu bir dış politikaya bağlılık ilkesidir. Son operasyonel ilke ise uluslararası ortamda önem arz eden birçok konuda daha aktif olmayı, uluslararası ilişkilerde daha etkin bir rol oynama hedeflerini kapsayan ritmik diplomasıdır.

İnsani diplomasi özelinde Türkiye'nin özellikle 21. yy. başlarında yakaladığı dış politika ivmesi, yaşanan değişim ve yeni yönelimlerin yumuşak gücüne katkısı ve etkisi, küreselleşme olgusunun takip edilmesi, Avrupa'ya uyum gayreti, Türkiye'nin siyasal sisteminde ortaya çıkan gelişmeler, metodolojik ve operasyonel ilkeler bağlamında

Türkiye'nin dış politika vizyonu, yeniden yükselen milliyetçilik ve Avrupa Birliği için tam üyeliğe sahip olmak (Fotiou ve Triantaphyllou, 2010:99-100) yolunda Türkiye'nin sahip olduğu avantajlar ile açıklanabilir.

Dışişleri Bakanlığı'nın resmi web sitesinde yapılan açıklamaya istinaden günümüz Türk dış politikasının girişimci özelliği bağlamında Türkiye, birçok işbirliği faaliyetlerinden yararlanan ve toplamda 253 temsilcisiyle dünyada en geniş 5. temsil alanına sahip bir diplomasi anlayışı benimseyen ülke konumundadır. Ayrıca Türkiye, kalkınma ve insani yardımlar konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla ilkleri temsil ederek 2016 yılında Dünya İnsani Zirvesi'ne ev sahipliği yapmıştır. İnsan odaklı devlet kültürünü benimseyen Türkiye, milli gelir baz alındığında kişi başına düşen insani gelir tutarına göre dünyanın en cömert devleti özelliğini taşımaktadır⁷.

Uluslararası sistem içerisinde etkinlikleri gün geçtikçe artan, dış yardımlar da dâhil olmak üzere birçok alanda gelişme gösteren ve ekonomik yetersizliğe rağmen dış yardımları konusunda başarılarla sahip ülkeler, gelişen veya yükselen donör olarak adlandırılmaktadır. Yükselen donör olarak adlandırılan ülkeler, her ne kadar dış yardım ve uluslararası işbirlikleri konusunda yeni gelişim ve çabaların gözlemlendiği ülkeler olarak nitelendirilseler de bir çoğunun bu konulardaki faaliyetlerinin örnekleri 1950'li yıllara kadar dayanmaktadır. Bu kapsamda 1955 yılında düzenlenen Bandung Asya ve Afrika Devletleri Konferansı'nın 29 katılımcısı (Afganistan, Birmanya, Çin Halk Cumhuriyeti, Endonezya, Etiyopya, Filipinler, Gana, Hindistan, Irak, İran, Japonya, Kamboçya, Laos, Liberya, Libya, Lübnan, Mısır, Nepal, Pakistan, Seylan, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Tayland, Türkiye, Ürdün, Vietnam Kuzey ve Güney, Yemen) tarafından temelleri atılan Güney-Güney kalkınma işbirliği, bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Walz ve Ramachandran, 2011: 1-3). Güney-Güney kalkınma işbirliği, iki ya da ikiden fazla ülkenin ekonomik işbirlikleri ve desteklerinin haricinde teknik, teknolojik, eğitim vb. alanlarda deneyim ve imkanların paylaşıldığı bir yapıdadır. Dolayısıyla Türkiye'nin de bu alanlardaki işbirliği faaliyetlerine gösterdiği katılım ve dış yardım konusundaki gelişim sürecinin neticesinde yükselen donör özelliği taşıdığı söylenebilir. Bununla birlikte en güncel olarak Development Initiatives'in 2020 yılında yayınladığı ve 2019 yılına ait küresel insani yardım raporuna göre (Global Humanitarian Assistance, 2020:

⁷ T.C. Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye'nin Uluslararası Acil İnsani Yardımları", http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_-insani-yardimlari.tr.mfa, Erişim Tarihi: 26.03.2021.

35) Türkiye, 7.64 Milyar Amerikan Doları ile en yüksek miktarda uluslararası insani yardımda bulunan ülkeler içerisinde yer almaktadır.

Ayrıca bu raporda Türkiye'nin en yüksek yardım miktarına sahip olmasına karşın yardımların büyük bir bölümünün Suriyeli mültecilerin Türkiye'de barındırılmasına yönelik olduğu ve bu yardımların Türkiye sınırları içerisinde gerçekleşmiş olduğundan dolayı Türkiye'nin yapmış olduğu insani yardım miktarının diğer bağışçıların uluslararası düzeyde yapmış olduğu insani yardımlarıyla doğrudan karşılaştırılamayacağı belirtilmiştir. Ancak her ne kadar Türkiye'nin Suriyeli mültecilere yönelik insani yardımları uluslararası nitelik kapsamında sorunlu olarak değerlendirilse de yardımların tarafları ve özelliği bakımından insani yardım özelliği taşıdığı söylenebilir.

2.2. TÜRKİYE'NİN GÜÇ TERCİHİ VE GÜÇ KAYNAKLARI EKSENİNDE YUMUŞAK GÜCÜ

Devletler, uluslararası arena içerisinde aktif olarak yararlanabilecekleri güç unsurları bakımından çeşitli avantajlara sahiptir. Bu kapsamda mevcut imkanlarını uluslararası ilişkilerinde belirledikleri hedeflerine ulaşmak amacıyla yönetmek isteyen devletler, avantajlı oldukları güç kaynaklarını benimsedikleri güç tercihleri çerçevesinde yönetme gayreti içerisinde yer almaktadır.

Ateş'e (2013:165-169) göre bir devletin sahip olduğu güç unsurları en genel şekilde maddi (nicel) ve manevi (nitel) unsurlara dayanmaktadır. Bir devletin coğrafi konumu, nüfus yoğunluğu, ekonomik gelişmişliği, askeri kapasitesi ve sahip olduğu doğal kaynakları nicel güç unsurlarını oluştururken, mevcut hükümetin özellikleri, yönetim yapısı, diplomasi kültürü, tarihi ve kültürel birikimleri, dini, benimsediği ideojisi, ulusculuğu ve ulusal morali nitel güç unsurlarını oluşturmaktadır.

Güç tercihi kapsamında devletler, benzer kaynaklara ve amaçlara sahip olsalar dahi bu kaynakların kullanılması ve temel stratejilerin geliştirilmesi açısından farklılık gösterirler. Bu süreçte temel farkı ortaya koyan ana kavramın, devletlerin dış politika anlayışı ya da kültürü (Battır, 2017:95-96) olduğu söylenebilir. Devletlerin dış politika anlayışı içerisinde güç tercihleri, realist anlayış kapsamında gelişen saldırgan, askeri gücü ön planda tutan, kendi çıkarlarını gözeten vb. agresif tutumların hakim olduğu sert güç ekseninde gelişebileceği gibi daha yapıcı, ilişkilerinde ılımlı, arabulucu, insani değerleri

ön planda tutan ve iknaya dayalı yumuşak yönde bir güç tercihi çevresinde de şekillenebilmektedir.

Oran'a göre (2013:141) günümüz Türk dış politikasında aktif olarak yumuşak gücü işleyecek unsurlar üç ana başlık altında değerlendirilebilir. Bu unsurlar Başbakanlığa bağlı kurumlar, yeni kanallar ve popüler kültür şeklinde sıralanabilir. Başbakanlığa bağlı kurumlar olarak Turgut Özal zamanında birçok coğrafyada sağlık, eğitim, tarım ve alt yapı projelerine yer vermek amacıyla kurulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Balkanlar, Orta Asya, Avrupa ve Orta Doğu gibi coğrafyalarda toplam 47 ülkede 58 adet kültür merkezi bulunan⁸ ve Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını farklı coğrafyalarda tanıtan Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri (YETKM), yurt dışındaki Türk vatandaşlarının kendi öz benliklerine bağlı kalarak bulundukları toplumlarla uyum içinde yaşamalarını desteklemek ve Türkiye'nin yurt dışında dinî alandaki tecrübe ve deneyimlerini tanıtmak amacı güden Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan (DİB) bahsedilebilir.

2000'li yıllarda birçok alanda hız kazanan faaliyetler kapsamında resmi kurumların haricinde çok sayıda sivil toplum kuruluşu, iş dernekleri ve lobi grupları yurt dışında bulunmaya başlamıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin yumuşak gücüne kaynaklık edecek yeni kanallardan birisi olarak ortaya çıkan Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) gibi derneklerden bahsedilebilir. Yine kitle iletişim teknolojileri ve sinema sektörünün gelişimi, yumuşak gücün uygulama alanı olarak Türkiyede'de kendisini göstermiştir. Türkiye'nin yumuşak güç uygulama alanları içerisine popüler kültür aracı olarak yararlandığı etkili unsurlardan bir tanesi olarak yurt dışına ihraç edilen TV dizileri de dâhil edilebilir (Oran, 2013:142-143). Ayrıca Türkiye'nin yumuşak gücüne kaynak edebilecek ve güçlendirebilecek unsurlara tampon ülke olarak coğrafi konumunun sağladığı avantajlar, ülkede serbest ekonomi anlayışının hakim olması, Müslüman devlet yapısı içerisinde benimsediği laik bir demokrasi anlayışının bulunması (Keyman, 2010:2-12) gibi özellikler de eklenebilir.

Dış politika içerisinde yumuşak güç unsuru olarak değerlendirebilecek bir diğer unsur da bir devletin aktif olarak kullanmamasına rağmen sert güç kaynaklarına sahip

⁸ Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, Erişim Tarihi: 25.03.2021.

olmasıdır. Dolayısıyla bir devletin sahip olduğu ve gerekli durumlarda kullanabileceği bir gücün varlığı, yumuşak güç çerçevesinde ikna sürecine destek sağlayacak ve yumuşak güce kaynaklık edebilecek durumdadır (Dağı, 2007:291). Bu noktadan hareketle bir devletin askeri kapasitesi, ikna sürecini desteklediği, barışı ön planda tuttuğu, caydırıcılık ve çekicilik özelliğini sağladığı takdirde yumuşak gücüne kaynaklık edebilmektedir.

Türkiye'nin askeri gücü dâhilinde Türk Silahlı Kuvvetleri, bölgesel barışın sağlanması anlayışıyla askeri eğitim işbirlikleri, barışın desteklendiği ortaklık programları ve bu amaçlarla düzenlenen harekâtlara destek ve katılım sağlamaktadır. Bu çerçevede Türkiye; sahip olduğu stratejik konumundan doğan sorumlulukların bilinciyle ve Atatürk'ün dile getirdiği “Yurtta Barış, Dünyada Barış” ilkesi kapsamında barışın sağlanması ve sorunların çözülmesi süreçlerine katılımcı olarak ya da önderlik ederek destek sağlamaktadır. Türkiye'nin yumuşak gücü ekseninde Türk Silahlı Kuvvetleri, barışın tahsis edildiği harekâtlara katılımı, 1950 yılında Kore Savaşı ile başlamış olup farklı coğrafyalarda 30'u aşkın harekâta sağladığı destekler ile devam etmiş ve günümüzde de devam etmektedir⁹.

Türkiye'nin yumuşak güç tercihi ekseninde kalkınma yardımları ve insani yardımlarına katılımı değerlendirilecek olursa; 1950'li yıllarda kalkınma yardımlarının alıcısı konumunda olan Türkiye (Fidan ve Nurdun, 2008:98), bu yıllarda ABD tarafından Marshall Planı dâhilinde 150 Milyon Dolarlık yardım almıştır (George C. Marshall Foundation). 1980'li yıllara gelindiğinde ise kalkınma yardımları ve insani yardımlarında donör ülke olma özelliğini kazanan Türkiye, ilk etapda gıda yardımı olarak başlattığı yardımlarını zaman içerisinde niceliksel ve niteliksel olarak çeşitlendirerek birçok yardım çeşidini ve farklı coğrafyaları kapsayacak şekilde geliştirmiştir¹⁰. Türkiye Cumhuriyeti'nin 2014 yılına ait toplam resmi kalkınma yardımları miktarı 3,591 milyar dolar iken bu miktar 2019 yılında 8,666 milyar dolar seviyelerine yükselmiştir. Yine 2019 verilerine göre Türkiye, OECD DAC üye ülkeleri içerisinde en yüksek yardım miktarlarına sahip 6. ülkedir (TİKA, 2019). Bu noktadan hareketle Türkiye'nin son yıllarda kalkınma yardımları üzerine ciddi gayretlerde bulunduğu ve bu noktadaki

⁹ T.C. Savunma Bakanlığı Genel Kurmay Başkanlığı. “Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekatına Katkıları”, <https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme>, Erişim Tarihi: 26.03.2021.

¹⁰ T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye'nin Uluslararası Acil İnsani Yardımları”, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_inساني-yarimlari.tr.mfa, Erişim Tarihi: 26.03.2021.

başarılarının dış politikası içerisinde yumuşak gücüne kaynaklık edebilecek düzeye ulaştığını söylemek mümkündür. Ayrıca Davutoğlu'nun (2013b:135-137) değindiği üzere Türk dış politikasının temel ilkeleri bağlamında benimsenen dış politika anlayışları ve mirasçısı olduğu köklü tarihi ile kültürel deneyimlerinin de Türkiye'nin yumuşak gücüne kaynaklık edebilecek unsurlar kapsamında değerlendirilmesi mümkündür (Kirişçi, Tocci ve Walker, 2010:3).

2.3. TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ AKTÖRLERİ

Türkiye'nin dış politika ve diplomasi aktörlerinin bir dış politika aracı ve diplomasi çeşidi olan insani diplomasi üzerinde de doğrudan ya da olaylı olarak birtakım rolleri ve görevleri olduğu söylenebilir. Türk dış politikasında insani diplomasinin doğrudan uygulayıcıları olarak nitelendirebilecek çeşitli sorumluluklar alan ve birtakım vazifeler üstlenen, T.C. Dışişleri Bakanlığı, T.C. Cumhurbaşkanlığı ve ilgili diğer bakanlıklar ile Türk Kızılay'ı, Türkiye Koordinasyon İşbirliği Ajansı Başkanlığı (TİKA), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) gibi aktörlerden bahsedilebilir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin insani diplomasi süreçlerine dolaylı yoldan destekleri bulunan, Türkiye'nin uluslararası televizyon kanalı olarak TRT World, Türkiye'nin ulusal havayolu şirketi olarak Türk Hava Yolları (THY), Türkiye'nin resmi haber ajansı olarak Anadolu Ajansı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Maarif Vakfı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüleri, Üniversiteler, vb. resmi ve birçok sivil aktörleri ile uluslararası nitelikte geniş bir aktör çeşitliliğine sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Türk dış politikasında insani diplomasi aktörlerini kategorilere ayıracak olursak, resmi özellikleri barındıran kamu kurum ve kuruluşları özelinde “resmi aktörler” ve bu özelliklerin dışında kalarak devlet ile doğrudan bağı bulunmayan “sivil aktörlerden” bahsetmek mümkündür.

2.3.1. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasinin Resmi Aktörleri

Türkiye'nin insani diplomasi uygulamaları içerisinde resmi olarak nitelendirebilecek aktörler olarak özellikle dış politikayla ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarından bahsetmek mümkündür.

2.3.1.1. Bakanlıklar

İnsani diplomasinin resmi aktörleri bağlamında da değinildiği üzere devletler, uluslararası sistemin temel aktörü özelliğini taşımaktadır (Donnelly, 2008:150). Bu noktada ölçek biraz daha küçültüldüğünde devletlerin çeşitli amaçlarını yerine getiren, alanlarına göre işlerini yöneten bölümler veya kuruluşlar olarak bakanlıklardan bahsetmek mümkündür.

Tüm bakanlıklar çeşitli uygulama ve etkinlikleri ile dolaylı yoldan da olsa insani diplomasinin amaç ve hedeflerine hizmet edebilmektedir. Bunun haricinde herhangi bir bakanlığın temel insani diplomasi aktörü olma özelliğini kazanabilmesi için doğrudan barış inşası, insani yardım ve kalkınma yardımı çerçevesinde faaliyet göstererek insani diplomasi süreçlerini uygulayan bir yapıda olması gerekmektedir.

Türkiye'nin resmi nitelikteki aktörleri içerisindeki bakanlıklar, Dışişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı olarak sıralabilir. Yine bakanlık bünyesinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar da Türkiye'nin resmi özellikteki insani diplomasi aktörleri içerisinde değerlendirilebilir. Doğrudan insani diplomasi sürecini izlemeyen, mutlak görevi içerisinde insani diplomasi konusunda dış politika yürütmenin bulunmadığı, ancak Türk dış politikasında insani diplomasi uygulamalarına katkıda bulunan diğer bakanlıklar ise yardımcı veya ikincil aktörler olarak nitelendirilebilmektedir (Battır, 2017:143-144).

2.3.1.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)

TİKA'nın yapı ve amaçları bakımından temelleri 1988 yılına kadar dayanmaktadır. Bu bağlamda 1988 yılında Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Başkanlığı'na bağlı olarak ve teknik işbirliği çerçevesinde gelişmekte olan ülkelere yardımlarda bulunmak amacıyla kurulan Türk İşbirliği Ajansı'ndan (TİKA) bahsedilebilir (Parlak, 2007:130-131'den akt. Polat, 2020:256). Bu kurum, akabinde Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarını düzenlemek amacıyla 1992 yılında yayımlanan 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dışişleri Bakanlığı'na bağlanarak Ekonomik, Kültürel, Teknik İşbirliği Başkanlığı adını almıştır (Resmi Gazete, 1992).

28 Mayıs 1999 yılına gelindiğinde ise kapasitesi ve hacminin artırılması amacıyla Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile Başbakanlık bünyesine dâhil edilmiştir (Akçay, 2012:80; Resmi Gazete, 1999). Bu dönemlerde TİKA, Karadeniz, Balkanlar ve Orta Asya devletlerine birçok yardım ulaştırmıştır. Bu misyon ile Türkiye, Avrasya ülkelerine teknik destek sağlayan ilk ülke olma özelliğini kazanmıştır (Fidan ve Nurdun, 2008:103). 1999 yılında Başbakanlık bünyesinde hizmet veren TİKA, 2001 yılına gelindiğinde ilgili devlet bakanlığına bağlı tüzel kişilik sıfatını alarak yönetimin direk etkisinden sıyrılmış ve Türk dış politikasında koordinasyonu sağlayan bir kurum halini almıştır (Denizhan, 2010:22). Aynı zamanda bu tarihte Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi adını almıştır. 2011 yılında 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile “*işbirliğinde bulunulması hedeflenen devletler ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik sosyal, kültür ve eğitim alanlarındaki projeler, programlar ve faaliyetler aracılığıyla geliştirmek, yapılacak katkı, yardım ve ilgili süreçleri ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak üzere*” bugünkü Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı adını alarak Başbakanlık bünyesinde faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu dönemdeki değişiklik yalnızca adının değiştirilmesi ile sınırlı kalmamış mevcut mevzuatında var olan birçok farklı konudaki sınırlamalar ortadan kaldırılarak daha kapsayıcı bir etkileşim imkanı ortaya çıkartılmıştır (Battır, 2017:147-148).

TİKA’nın yaşadığı gelişmeler mevcut politikasında da köklü değişimleri beraberinde getirerek zaman içerisinde faaliyet alanını ve çeşitliliğini genişletmiştir. Türkiye’nin dış politikasındaki gelişmelere paralel olarak 2002 yılında 12 Program Koordinasyon Ofisi’ne sahip olan TİKA, 2011 yılında 25, 2012 yılında 33 ve günümüzde de 60 ülkede 62 Program Koordinasyon Ofisi ile toplamda 150 ülkede varlığını sürdürmektedir. Bu gelişmeler, Türkiye’nin dış politikasında benimsediği ve geliştirdiği temel ilkeler ile paralel hareket etmiştir. Yine son dönemlerde Türkiye’nin dış politikasında yakaladığı ivme konusunda TİKA’nın desteği ve gayreti büyük bir önem taşımaktadır. Bu konudaki başarı, 90’lı yıllarda TİKA’nın genç Türk devletlerini ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda desteklemesi ile başlayarak zaman içerisinde aktif politika anlayışının da desteğiyle birçok coğrafyayı ve birçok farklı faaliyeti kapsayacak şekilde genişlemesiyle ortaya çıkmıştır. Günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren TİKA, örgütsel faaliyetlerinin haricinde üniversiteler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında köprü görevi üstlenmekte, tüm aktörlerin ortak

noktada bir araya gelerek hareket edebilmeleri için işbirliği faaliyetleri yürütmekte ve aynı zamanda Türkiye'nin kalkınma yardımlarını kayıt etmektedir¹¹.

TİKA'nın 2020 yılına ait faaliyet verilerine bakıldığında Covid-19 ile mücadele kapsamında 568.490 adet cerrahi maske, 23.850 adet N95 maske, 164,82 ton dezenfektan, 407.675 adet eldiven, 7.050 adet koruyucu gözlük, 12.870 adet siperlik, 21.450 adet koruyucu tulum ve 1.049 adet Aspiratör, Nebulizatör, Ventilatör gibi araçların TİKA tarafından yardım ihtiyacı olan ülkelere tahsis edildiği görülmektedir. Ayrıca yine 2020 yılına ait verilere göre, TİKA tarafından farklı coğrafyalarda eğitim, sağlık, idari ve sivil altyapılar, su ve su hijyeni, sosyal altyapı ve hizmetler, iletişim altyapılarının geliştirilmesi, enerji üretim ve dağıtım, bankacılık ve finans, ulaştırma ve depolama, iş ve diğer sektörler, tarım, ormancılık ve balıkçılık, sanayi, madencilik, inşaat ve turizm, acil ve insani yardım ile kalkınma amaçlı gıda yardımları gibi konularda birçok proje ve faaliyet gerçekleştirilmiştir (TİKA, 2021:77-81).

TİKA'nın kuruluş amacı, gelişim süreci ve günümüzdeki konumu göz önüne alındığında gerek kalkınma yardımları ve insani yardımları konusunda doğrudan faaliyetleri, gerekse bu faaliyetlerin desteklenmesi ve koordine edilmesine yönelik işbirliği çalışmaları ile Türk dış politikasında birincil insani diplomasi aktörü olarak değerlendirilebilecek bir kurum niteliği taşımaktadır.

2.3.1.3. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Türkiye'de 1990'lü yıllardan itibaren meydana gelen doğal afetlere yönelik politikalar geliştirilerek doğal afetlere ivedilikle müdahale edilmesi ve minimum hasarla sonuçlanabilmesi amaçlanmıştır. 1999 yılında meydana gelen ve o zamana kadar yürütülen doğal afetlere yönelik politikalar içerisinde dönüm noktası özelliğini taşıyan Marmara Depremi ile Türkiye'nin afet yönetimi ve koordinasyon alanında köklü değişimler meydana gelmiştir. Ciddi kayıplara ve ağır hasarlara yol açan bu depremin neticesinde Türkiye'nin afet yönetimi konusunda ciddi iyileştirme ve düzenlemelere ihtiyacının olduğu gerçeği net bir şekilde anlaşılmıştır. Bu konuda koordinasyonu sağlamakla görevli kurumların yetki ve sorumluluklarının yeniden düzenlenmesi

¹¹ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

amacıyla alınan karar neticesinde; “Afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı’na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık’a bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık’a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır”¹². AFAD, 15 Temmuz 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile ilgili yapılan düzenlemeler kapsamında İçişleri Bakanlığı bünyesine dâhil edilmiştir (Resmi Gazete, 2018).

Yenilenen kapsamı ve yapısıyla AFAD, bünyesinde afetlerin önlenmesi, minimum hasar ile atlatılması, yaşanan afetlere müdahale edilmesi ve yaşanan afetler sonucunda meydana çıkan durumların ivedilikle iyileştirilmesi süreçlerinde gerekli uygulamaların planlanması, yönetilmesi ve desteklenmesi amacıyla başta kamu ve kuruluşları olmak üzere tüm aktörler arasında işbirliği sürecini yürüten, uygulama odaklı, esnek ve dinamik özellikleri barındıran bir kurum halini almıştır.

Afet ve acil durumlara yönelik gerek ülkemizde gerekse yurt dışında sürdürdüğü faaliyetleri ile AFAD, kendi öz kaynakları ile çeşitli faaliyetlerde bulunmasının yanı sıra bu faaliyetleri ilgili resmi ve sivil olmak üzere diğer tüm paydaşları ile birlikte koordineli bir şekilde yürütmektedir. Aynı zamanda insani yardım ve kalkınma yardımları uygulamalarını da yürüten AFAD (Battır, 2017:154), bu kapsamda Haiti’den Japonya’ya, Şili’den Myanmar’a kadar uzanan farklı coğrafyalarda medyana gelen afet ve acil durumlara yönelik tüm imkanlarını seferber ederek özellikle tahliye ve insani yardım operasyonlarını başarıyla gerçekleştirmiştir¹³. Bu kapsamda AFAD’ın ilgili konularda sahip olduğu uygulayıcı, destekleyici ve koordine edici özellikleri göz önüne alındığında birincil insani diplomasi aktörü özelliğini taşıdığı söylenebilir.

2.3.1.4. Türk Kızılayı (Kızılay)

Kuruluş ve işleyiş özellikleri bakımından kökleri Osmanlı Devleti’ne dayanan Kızılay (Çapa, 2010:10), savaş esnasında hastalanan veya yaralanan tüm askerlere eşit bir

¹² Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

¹³ Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

muammele ile yaklaşılarak onlara yardım etmek niyetiyle kurulmuştur. 1868 yılında kurulan ve ilk dönemlerde “Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti” olarak adlandırılan bu örgüt, 1947 yılında ve Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde bugün bildiğimiz Türkiye Kızılay Derneği adını almıştır. Kızılay, kuruluşundan bu güne farklı dönemlerde ve koşullarda faaliyetlerini sürdürmüş, bu koşullar ve gelişmeler çerçevesinde faaliyetleri çeşitlenmiştir. Bu kapsamda Kızılay’ın faaliyetlerini iki dönemde incelemek mümkündür. İlk dönem olarak değerlendirebilecek 1876 Osmanlı-Rus Savaşı’ndan 1974 Kıbrıs Barış Harekatı’na kadar geçen süre içinde Kızılay, Türkiye’nin dâhil olduğu tüm savaşlarda özellikle sağlık alanında faaliyetler yürütmüş, savaş esnasında yaralanan veya hastalanan dost ve düşman askerlerin tedavi süreçlerine desteklerde bulunmuş, aynı zamanda savaş esnasında mağdur olan sivil halkın korunması üzerine gayret sarf etmiştir. I. Meşrutiyet’in ilanından sonra İstanbul’da meydana gelen büyük kolera salgınından günümüze kadar geçen süre olarak değerlendirebilecek ikinci dönem içerisinde Kızılay, Türkiye’de yaşanan doğal afetler neticesinde bu afetlerden etkilenenlerin barınma, gıda ve diğer zaruri ihtiyaçlarını karşılamış, aynı zamanda yurt dışında da özellikle sağlık alanında personel eğitimi ve sağlık gereçlerinin temini gibi faaliyetlere öncülük yapmıştır. Bunların yanında ihtiyaç sahibi vatandaşlara sosyal yardım gibi hizmetler sağlamıştır. Temel örgüt yapısı kapsamında tüzel kişiliğe sahip olan Kızılay, özel hukuk yönetmeliğine tâbi olan, faaliyetlerinde hiçbir karşılık gözetmeyen, kâr amacı gütmeyen ve kamu yararına faaliyet gösteren bir sosyal hizmet kuruluşudur¹⁴.

Örgüt yapılanması bakımından Genel Müdürlüğü’nün haricinde gönüllülerden oluşan Türk Kızılayı, gerek birçok farklı alanı kapsayan insani yardım ve ilgili alanlardaki faaliyetleri, gerekse bu gibi faaliyetler üzerindeki desteği bağlamında Türk dış politikasında yarı resmi niteliği taşıyan insani diplomasi aktörü ve paydaşı olarak değerlendirilebilir.

2.3.2. Türk Dış Politikasında İnsani Diplomasinin Sivil Aktörleri

Dış politika ve diplomasinin resmi aktörleri olarak değerlendirilen devlet ve devletin çeşitli işlerini yürüten bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının dış politika ve diplomasi süreçlerindeki rolleri her zaman önem arz etmektedir. Özellikle dış politika

¹⁴ Türk Kızılay, <https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>, Erişim Tarihi: 08.04.2021.

ve diplomasi süreçlerinde yaşanan gelişmeler eşliğinde geleneksel aktör olarak değerlendirilebilecek bu aktörlerin haricinde, diplomasi genelinde ve modern bir diplomasi türü olarak insani diplomasi özelinde birtakım sivil aktörler de çeşitli rollere sahip olmuştur. Bu kapsamda daha önce bahsedilen insani diplomasinin sivil aktörleri, Türk dış politikasındaki insani diplomasi uygulayıcıları özelinde incelenebilir.

2.3.2.1. Sivil Toplum Kuruluşları

Devlet veya resmi aktörlerin beraberinde sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda birtakım etkilere sahip olma özelliklerinden dolayı devlet dışı organizasyonlar olarak da adlandırılabilir sivil toplum kuruluşları, (Lewis, 2001:1) küresel değişim ve dönüşümlerin sonucunda birçok açıdan gelişim gösteren yapılar haline gelmiştir. STK'ların yapıları gereği özgün faaliyetleri, hukuk, gençlik, sağlık, çevre, eğitim vb. toplumsal konular çerçevesinde gelişmektedir. STK'lar, resmi aktörlerin faaliyetlerine karşı bir tutum sergilememeleri ve mutlak işbirliği içerisinde olmaları durumunda daha başarılı faaliyetlerde bulunabilme imkanı sağlamaktadır (Battır, 2017:155-156). Resmi aktörler ile STK'lar arasındaki işbirliği süreci, resmi aktörlerin tasdik ettiği kurallar çerçevesinde ve bu kurallara uygun oluşum gösteren dernek, sendika, vakıf ve dayanışma kuruluşları gibi yapılar vasıtasıyla gerçekleşmektedir.

Türk sivil toplumunun gelişim sürecine bakıldığında köklerinin Osmanlı'nın vakıf kültürüne kadar uzandığını söylemek mümkündür. Akabinde Cumhuriyet'in ilanı ile 1980 yılı aralığında yaşanan olaylar ve gelişmeler neticesinde ve 1980'li yıllardan günümüze uzanan süreç bağlamında Türkiye'nin sivil toplum yapısı bugünkü halini almıştır. 2000'li yıllarda ortaya çıkan liberal demokrasi anlayışının etkileri Türk sivil toplum örgütlenmeleri bağlamında da kendisini net bir şekilde göstermiş (İçduygu, Meydanoğlu ve Sert, 2011:17) ve bu alanda meydana gelecek olan hızlı gelişmelerin habercisi olmuştur.

Türk sivil toplumunda hızlı gelişmelerin gözlenebilmesi, özellikle 1990'lı yıllar sonrasında Türkiye'deki örgütlenme üzerinde mevcut hukuki kısıtlamaların hafifletilmesi ile gerçekleştiği söylenebilir (Özer, 2008:87). Bunun yanında birçok alanın yeni halini almasında aracı unsur niteliğindeki küreselleşme sürecinin sonuçları olarak değerlendirebilecek kitle iletişim ve yeni iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ile

birlikte sivil toplum kuruluşlarının kapsamı ve faaliyet alanı genişlemiş, küresel sistem ölçeğinde faaliyetlerini sürdürebilme ve paylaşabilme fırsatını yakalamışlardır. Bu süreç içerisinde kendi devletlerinin desteği ve işbirliğini elinde bulunduran STK'lar, uluslararası ilişkiler içerisindeki dış politikada aktif olarak rol alabilmektedirler.

Türkiye'de aktif faaliyet gösteren ve insani diplomasi aktörleri içerisinde değerlendirilebilecek sivil toplum kuruluşları kapsamında İHH İnsani Yardım Vakfı'ndan bahsetmek mümkündür. İHH İnsani Yardım Vakfı, birçok farkı alanı kapsayan insani yardımlarının haricinde insan haklarının korunması ve bu konudaki sorunların ortadan kaldırılması üzerine yoğun çabalar sarf etmektedir. Ayrıca kurumsal yardım ve kalkındırma faaliyetlerinin yanında bu gibi faaliyetlerin desteklenmesi, konuyla ilgili diğer aktörlerin göreve çağırılması ve faaliyetlerin başarıyla sonuca ulaştırılması üzerine işbirliği faaliyetlerini de yürütmektedir¹⁵. Sahinoğlu, (2020:194) Kotan, (2010:69) ve Çetin'in de (2017:90) ortaya koyduğu üzere Türk sivil toplum kuruluşları, özellikle insani diplomasi konusunda Türk dış politikası içerisinde önemli birer aktöre dönüşmüş ve İHH'da bu çerçevede örnek teşkil edebilecek bir sivil toplum kuruluşu özelliğini kazanmıştır.

Türkiye'de aktif faaliyet gösteren ve insani diplomasi konusunda sorumluluk üstlenen bir diğer sivil toplum kuruluşu olarak Arama Kurtarma Derneği'nden (AKUT) bahsetmek mümkündür. Türkiye'nin ilk gönüllü arama kurtarma derneği özelliğini taşıyan AKUT, dağcılık konusunda deneyimlere sahip olan fakat arama-kurtarma konusunda teknik bilgileri sınırlı olan bir grup dağcı tarafından 1995 yılında kurulmuştur. Bu grup, aynı yıl AKUT ismi altında, Uludağ'da ilk kurtarma faaliyetini gerçekleştirmiştir. Dernek, 14 Mart 1996 yılında "AKUT Arama Kurtarma Derneği" adını alarak resmi bir şekilde faaliyetlerine başlamıştır. AKUT Arama Kurtarma Derneği, dağ ve doğa koşullarında meydana gelen kaybolma ve kaza olaylarında, deprem, sel gibi doğal afetlerde ve büyük kazalarda, tamamen gönüllü olarak, amatör bir çalışma ve profesyonel bir yaklaşım ile, başı dertte olan kişilere en kısa sürede ulaşmak, yardım için gereken uygun koşulları yaratmak, doğru arama ve kurtarma çalışması yaparak, kazazedelere temel ilkyardım desteğini sağladıktan sonra emniyetli ortam koşullarına nakillerini sağlamak, bu tür olaylarda can kaybını en aza indirmek ve arama kurtarma

¹⁵ İHH İnsani Yardım Vakfı, <https://www.ihh.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 10.04.2021.

konularında toplumu bilgilendirmek amacıyla faaliyet göstermektedir. AKUT'un insani diplomasi uygulamaları kapsamında yurt dışında da bilgi ve birikimini faydaya dönüştürmek ve insan hayatı kurtarmak için gerçekleştirdiği faaliyetlerden bahsetmek mümkündür¹⁶.

Marmara depreminin hemen ardından meydana gelen Yunanistan-Atina depreminde arama-kurtarma çalışmalarında aktif olarak görev alan AKUT, Atina depreminin ardından yine 1999 yılında Tayvan, 2001 yılında Hindistan, 2003 yılında İran, 2005 yılında Pakistan, 2010 yılında Haiti, 2015 Nepal depremlerinde arama-kurtarma, 2000 ve 2019 yıllarındaki Mozambik selinde ise tıbbi destek çalışmalarında bulunmuştur¹⁷.

İHH İnsani Yardım Vakfı ve AKUT Arama Kurtarma Derneği örneklerinden de hareketle resmi aktörlerin destekleriyle uluslararası faaliyet gösterebilecek yapıya ulaşan, insani yardım, kalkınma yardımı, bireysel hak ve hürretlerinin korunması gibi konularda etkin faaliyetlerde bulunabilecek ve bu faaliyetleri çerçevesinde ülkesinin dış politikasına katkıda bulunabilecek bir yapıdaki sivil toplum kuruluşunun, Türk dış politikasında insani diplomasi aktörü olarak değerlendirilebilmesi mümkündür.

2.3.2.2. Düşünce Kuruluşları

Düşünce kuruluşlarının, bir devletin dış politika stratejilerinde ilerlemesi ve çeşitlendirilmesi üzerine birtakım yardımcı etkileri bulunmaktadır. Bu açıdan düşünce kuruluşları, özellikle dış politika yaklaşımlarında olası seçeneklerin araştırılması, bu seçeneklerin tüm boyutlarıyla incelenerek tartışılması ve yine bu tartışmalar sonucunda en uygun önerilerin sunulması gibi süreçleri izleyerek politika yapıcılar ve kamuoyunu bilgilendirmektedir (McGann, 2011:8).

Türk düşünce kuruluşları bağlamında politika önerileri, yazılı ve görsel medya da dâhil olmak üzere birçok kitle iletişim aracı vasıtasıyla politika yapıcılar ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca düzenledikleri konferanslar, seminerler, toplantılar ve atölye çalışmaları vasıtasıyla resmi olarak değerlendirilmese de daha özel bir faaliyet alanı

¹⁶ AKUT Arama Kurtarma Derneği, <https://www.akut.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 19.11.2021.

¹⁷ AKUT Arama Kurtarma Derneği, <https://www.akut.org.tr/misyon-degerlerimiz>, Erişim Tarihi: 19.11.2021.

geliştirebilmektedirler. Türk dış politikasında düşünce kuruluşlarının etkisi, dış politika stratejilerinin temellerinin oluşması şeklinde dolaylı bir yol ile mümkündür. Daha açık bir şekilde düşünce kuruluşları, Türk dış politikasının arka planında soyut olarak var olan bir yapıdadır. Türkiye’de aktif olarak faaliyet gösteren; Türk milletinin tüm özellikleri ile ekonomik, kültürel ve sosyal değerlerini araştıran Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM), Türkiye’nin uluslararası ilişkileri ve dış politikası ile ilgili araştırmalarda bulunan Dış Politika Enstitüsü (DPE), Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye ilişkileri bağlamında iş ve ekonomi başta olmak üzere siyasal ve toplumsal konularda birtakım önerilerde bulunan İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), kamu yararına faaliyet ve öneri geliştiren Marmara Grubu Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (MGSSAV), bölgesel meseleler ve uluslararası ilişkiler kapsamında araştırmalarda bulunan T.C. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), Türkiye’nin uluslararası ilişkilerini birçok yönüyle inceleyerek önerilerde bulunan Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), kamu politikalarının gelişim sürecine katkılarda bulunan Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), bilimsel veriler ile politikaların oluşum süreçlerini birleştiren Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV), Milli Güvenlik Akademisi mezunlarının bilgi ve deneyimlerini kamuoyu ve devlet ile paylaşmak amacıyla kurulan Ulusal Güvenlik ve Stratejik Araştırmalar Derneği (UGSAD) gibi düşünce kuruluşlarının varlığından bahsetmek mümkündür (Bulut ve Akkan, 2014).

Sözü edilen düşünce kuruluşlarının faaliyetleri kapsamında Türk dış politikasına herhangi bir etkide bulunup bulunmadıkları da tartışma konusudur. Türkiye’deki düşünce kuruluşlarının uluslararası çalışmaları ve faaliyetleri tüm boyutlarıyla değerlendirildiğinde diğer devletlere kıyasla geride kaldığı söylenebilir. Bu noktada iç politika içerisindeki karar alma süreçlerinde baskın olarak yer alabildiklerini ve süreci etkileyebildiklerini söylemek mümkün görülmemektedir. Bunun nedeni olarak Türkiye’deki düşünce kuruluşlarına gerekli ilgi ve kaynağın sağlanmaması ve politikada karar alma süreçlerine dâhiliyetleri konusunda gayretlerin yetersizliği gösterilebilir. İlerleyen süreçlerde Türkiye’deki düşünce kuruluşlarının politika süreçlerine katılım sağlanabilmesi, konuyla ilgili çabalara ve faaliyetlere göre mümkün görülmektedir (Karabulut, 2010:102). Bu kapsamda düşünce kuruluşlarının etkili bir dış politika ve insani diplomasi aktörü olarak değerlendirebilmesi için başta uluslararası nitelikleri taşıyan çalışmaları ile kuruluşsal gayretleri ve yanında kamuoyu ve yönetimde konuyla

ilgili kişi ya da kurumlar tarafından tüm hatlarına desteklenmeleri büyük bir önem arz etmektedir (Battır, 2017:166). Türk dış politikasının şekillenmesi açısından düşünce kuruluşlarının kuruluşsal özellikleri, teşkilatlanma yapıları ve katılımcılarının kapasitesi göz önüne alındığında ve şayet gerekli özen ve ilgi gösterildiğinde Türkiye'nin uluslararası ilişkilerine ciddi katkılarda bulunabilecekleri açıktır.

2.3.2.3. Çok Uluslu Şirketler

Çok uluslu şirketler, belirli bir ülkedeki genel merkeze bağlı olmalarının yanı sıra yine farklı ülkelerde genel merkez tarafından koordine edilen şubelere ya da merkeze tabii olan şirketlerler olarak tanımlanabilir. Tüm bu şubeler ve merkeze bağlı şirketler, genel merkezin tayin ettiği işletme politikasına uygun olarak faaliyetlerini geliştirmektedirler (Kutal ve Büyüksu, 1996:35). Bu noktadan hareketle çok uluslu şirketlerin de uluslararası ilişkiler bağlamında farklı öğeleri barındıran ülkeler içerisinde varlıklarını sürdürdüğü, faaliyetlerinin ve kaynaklarının kapsamında bulundukları ülkedeki politik süreçleri etkileyebildiklerini veya aynı şekilde ülke içerisinde sürdürülen politik süreçlerden etkilenebildiklerini söylemek mümkündür. Nitekim İngiltere, ABD, Çin, Japonya ve Almanya gibi küresel gücü ellerinde barındıran devletlerin gözetiminde olan çok uluslu şirketlerin birtakım politik görevlerinin de bulunduğu açıktır. Bu nedenle çeşitli kaynaklara ve özelliklere sahip çok uluslu şirketler, uluslararası politika içerisinde etki sağlayabilecek veya yön verebilecek bir aktör olarak değerlendirilebilir.

Çok uluslu şirketlerinin politik süreçleri etkileyebilecek bir konuma yükselmesi, ekonomik gelişmişliğe henüz erişememiş devletlerin kendi ekonomik politikalarını, çok uluslu şirketlerin politikaları çerçevesinde geliştirdiği tartışmasını da beraberinde getirmiştir (Kazgan, 1988:76). Yine faaliyetleri ile ülke sınırlarını aşarak büyük bir ağı sahip olan çok uluslu şirketler, bu kapsamlarının ve ağların genişlemesiyle ulus devletlerin hakimiyet alanlarını tehdit edebilecek duruma gelmişlerdir. Küresel gücü ellerinde bulunduran devletler, bu durumdan istifade etmek amacıyla destekleyici veya caydırıcı unsur olarak çok uluslu şirketlerden yararlanmaktadır. Bu duruma örnek olarak; yabancı menşeli bir çok uluslu şirketin, menşei olduğu devlet ile ciddi problemler yaşayan başka bir devlet ile ticari ilişkiler yürütmesinin mümkün olmaması verilebilir (Acar, 2020:484).

Çok uluslu şirketler, her ne kadar devletlerin politik süreçlerine etki edebilecek seviyede olsalar da bu devletler içerisinde varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürebilmek üzere hem şirketin kendi çıkarlarını hemde faaliyet gösterdikleri devletin çıkarlarını koruma ve gözetme ihtiyacı duymaktadırlar. Söz konusu bu durum, çok uluslu şirketlerin faaliyet gösterdikleri devletler içerisinde iç ve dış politikalarından etkilenmemek adına geliştirdikleri politikaları da içermektedir. Bu kapsamda geliştirilen politikalar, faaliyet gösterdikleri devlet içerisinde yöneticiler, politikacılar, ve kanaat önderleri gibi karar alma ve/veya yönlendirme özelliğine sahip tüm aktörlerin manipüle edilerek şirketin çıkarları doğrultusunda karar almaya sevk edilmesi şeklinde gerçekleşebilmektedir. Bahsedilen ikna süreci, ekonomik ilişkilerin var olduğu devlete yönelik maddi kaynaklardan feragat edilerek yapılan kalkınma yardımları ve insani yardımlar şeklinde de geliştirilebilmektedir. Çok uluslu şirketler bu yardımları vasıtasıyla, ekonomik ve ticari ilişkilerini sürdürdüğü devletin ekonomisine katkıda bulunurken uzun vadede bu ilişkilerin devamlılığını sağlamayı ve faaliyetlerini sorunsuz bir şekilde sürdürebilmeyi amaçlamaktadır (Battır, 2017:167-168). Uzun vadeli hedefler dâhilinde de olsa insani yardımları ve kalkınma yardımlarını içeren faaliyetleri ile çok uluslu şirketler, ikincil veya yardımcı insani diplomasi aktörü olma özelliğini kazanmaktadır.

Türkiye merkezli çok uluslu şirketler bağlamında değerlendirildiğinde ise bu şirketlerin yurt dışı yatırım ve iş ortaklıklarının daha çok gelişmiş nitelikteki Avrupa ve Orta Asya devletleri ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir (DEİK, 2014:1). Ancak son dönemlerde Türkiye merkezli çok uluslu şirketlerinin, Afrika başta olmak üzere, Avrasya ve Ortadoğu gibi coğrafyalarda da yatırım gayreti içerisinde olduklarından bahsetmek mümkündür (DEİK ve Bain & Company, 2017:8-9; DEİK ve Bain & Company, 2019:15). Bu kapsamda Türkiye merkezli çok uluslu şirketlerin Türk dış politikasında birincil insani diplomasi aktörü niteliğine ulaşabilmesi üzerine gelişmeye ve zamana ihtiyacı olduğu, bu konuyla ilgili değerli avantajlara ve birikimlere sahip olduğu, şuanki kapasiteleri bağlamında ise Türk dış politikasındaki insani diplomasi faaliyetlerine dolaylı yoldan destekleri ile ikincil aktör niteliği taşıdıkları söylenebilir (Battır, 2017:168).

2.3.2.4. Bireyler

Diplomasi aktörlüğü bağlamında bireyler, özellikle küreselleşme olgusunun beraberinde getirdiği yeni iletişim teknolojileri ile sanat, bilim, siyaset, spor vb. alanlardaki başarılarını ve tanınırlıklarını küresel ölçekte dolaşıma sokabilme fırsatı yakalamışlardır. Bireyler temsil ettikleri alanlardaki bilinirliklerini artırmak adına yeni iletişim araçlarından faydalandıkları gibi bu çabaları ile küreselleşme sürecinin ivme kazanmasına ve kitle iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasına da yardımcı olmuşlardır. Bu kapsamda küresel ölçekte bilinirlik, deneyim ve/veya saygınlık gibi özelliklere sahip bireyler, bu özelliklerinden yararlanarak öncelikle kendi ülkesi içerisinde var olan insani sorunlar için, küresel ölçekte ise uluslararası alanda var olan insani sorunlar için yürütülen insani diplomasi süreçlerinde aktör olarak bulunabilir ve önemli katkılar sağlayabilirler.

Resmi olarak herhangi bir yapı ile doğrudan ilişki içerisinde olmayan bireylerin yanı sıra resmi nitelikleri ile bulundukları resmi yapı ile özdeşleşen (Ateş, 2013:145-146) ve resmi nitelikleri ile yetkilerinin haricinde kişisel çaba ve özellikleriyle öne çıkarak insani diplomasi faaliyetlerine katkı sağlayabilecek bireylerden de bahsetmek mümkündür. Bunun yanında herhangi bir örgüt veya yapı içerisinde resmi pozisyonda bulunan bir birey ile bulunduğu örgütün özdeşleştirilmesi ve örgütün sahip olduğu tüm özelliklerin tek bir bireyde toplanması durumunda bireysel bir temsilden, dolayısıyla bireysel bir aktörlükten bahsedilebilir. Bu duruma örnek olarak tarihte Almanya'nın Hitler ile özdeşleştirilmesi verilebilir. Ayrıca insani diplomasi süreci içerisinde herhangi bir resmi niteliği bulunmayan bireyler ile resmi nitelikler taşımasına rağmen kişisel özellikleri ile insani diplomasi sürecine katkı sağlayan bireyler, birbirilerini destekleyici unsur olarak birlikte süreç içerisinde bulunabilmektedirler.

Bilhassa 2011 yılı içerisinde Cumhurbaşkanı Erdoğan ile birlikte bilinirlikleri ile ön plana çıkan sanatçılar ve iş adamlarının bölgedeki insani sorunlara yönelik faaliyetleri üzerine gerçekleştirdikleri Somali ve Afrika ziyaretleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu örnekten hareketle, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Somali ve Afrika özelinde yürüttüğü insani yardım ve iyileştirme faaliyetleri sürecinde kendisinin bizzat gösterdiği ilgi ve çabalardan, bu faaliyetlerin desteklenmesi ve gündeme getirilmesi üzerine BM gibi uluslararası örgütlerin ikna edilerek göreve davet edilmelerinden ve bu

süreç içerisinde tanınırlılıkları ile ön plana çıkan diğer bireysel aktörler ile ortak hareket ettiğinden bahsetmek mümkündür (Battır, 2017:171-173).

2.4. TÜRKİYE’NİN COVID-19 PANDEMİSİNDEKİ İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİ

Türkiye’nin 2000’li yıllardan itibaren yumuşak güc tercihi çerçevesinde geliştirdiği ve insani merkezli dış politika anlayışı kapsamında uyguladığı diplomasi türü olarak insani diplomasiden bahsetmek mümkündür. Türkiye’nin dış politika stratejisi içerisinde dış yardımlardan, insani veya kalkınma yardımlarından sıklıkla yararlandığını söylemek mümkündür. Bu dış politika vizyonunu insani diplomasi ölçeğinde uygulamak ve dış politikanın hedeflerine ulaşması üzere Türkiye’nin bakanlıkları, siyasi yapısı, resmi kurumlarının birlikte hareket etme becerisi ve Türk halkının desteği, Türkiye’nin sahip olduğu güç kaynakları içerisinde önemli bir yere sahiptir. TİKA, TOKİ ve AFAD gibi devlet kurumları vasıtasıyla diğer ülkelere yapılan yardımlar, (Davutoğlu, 2013a:867-870) Türkiye’nin insan odaklı diplomasi anlayışını geliştirme gayretinin bir yansıması niteliğindedir.

31 Aralık 2019 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından Çin’in Hubei Eyaleti’nde yer alan Wuhan Şehri’nde sebebi belirlenemeyen zatürre vakalarının tespit edildiği bildirilmiştir. Bu vakaların yaşanmasına sebep olan ve farklı şekilde adlandırılan yeni tip koronavirüs, Covid-19 olarak adlandırılmıştır. Ülkemizde de ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmiştir.

Türkiye, pandemi süreci içerisinde gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere yaptığı yardımların yanı sıra gelişmiş ülkelere de yaptığı yardımlarla da dış politikada izlediği vizyonunu geliştirerek sürdürmüş, yardımın tarafları ile ilişkilerini iyileştirme yönünde bir politika izlemiştir. Bu süreçte birçok farklı coğrafyadaki ülkelerin Covid-19 pandemisi ile mücadeleleri kapsamında çeşitli tıbbi ve teknolojik malzeme ihtiyacı ortaya çıkmış ve virüsün yayılım hızına paralel olarak bu ihtiyaçlar karşılanamayacak duruma gelmiştir. Türkiye, ülkelerin söz konusu ihtiyaçlarına hitaben çeşitli yardımlarda bulunmuştur.

Gönderilen insani yardımları değerlendiren Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, “İngiltere, İtalya ve İspanya gibi önemli müttefiklerimizin de aralarından bulunduğu 34 ülkeye yardım elimizi uzattık” açıklamasında bulunmuştur¹⁸. Türkiye’nin de tıbbi ekipmana ihtiyacı olduğu bir dönemde yardımların gerçekleştiğini vurgulayan Çavuşoğlu, Çin ve ABD’nin ardından, Türkiye’nin dünyada en çok yardımda bulunan üçüncü ülke olduğunu ifade etmiştir.

Covid-19 pandemisinin resmi olarak başlamasıyla birlikte Türkiye, Çin’e tıbbi yardım ulaştıran ilk ülkelerden olmuştur. 31 Mart 2020 tarihinde NATO müttefikleri olan İtalya ve İspanya’ya toplam 450 bin maske gönderimini gerçekleştirmiştir. 10 Nisan 2020 tarihinde ise Hava Kuvvetlerine ait bir uçakla 250 bin adet maske, N95 maske ve tulumdan oluşan tıbbi yardımı İngiltere’ye göndermiştir. 28 Nisan 2020 tarihinde bir diğer NATO müttefiki olan ABD’ye askeri uçakla tıbbi malzeme yardımı gönderilmiştir¹⁹. Bu yardımların yanı sıra Afrika, Orta Asya, Avrupa, Latin Amerika ve Balkan ülkelere Türkiye tarafından çeşitli yardımlar ulaştırılmıştır.

Türkiye’nin Covid 19 pandemisinde izlediği rol ve vizyonunun genel çerçevede ortaya koyulduğu Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı’nın resmi web sitesinde yer alan açıklamada Türkiye’nin pandemi sürecinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerden bahsedilmektedir. Açıklamada Türkiye’nin başta tıbbi yardımlar olmak üzere Türkiye’de bulunan yabancı vatandaşların ülkelerine tahliyesi, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye’ye getirilmesi, uluslararası uçuşların başlatılması üzerine çabaları, turizme yönelik canlandırma çalışmaları, aşı çalışmalarına yönelik işbirlikleri, ticari alanda gerçekleştirilen iyileştirme gayretleri, uluslararası işbirliği çalışmaları gibi birçok çalışmada gerekli gayreti gerçekleştirdiğine değinilmiştir. Covid-19 pandemisinin devam etmesinden dolayı bu süreçte yapılan dış yardımların sayısal verileri tam olarak netleşmese de Dışişleri Bakanlığı’nın açıklamasında 158 ülkeden (aynı ülkenin ülkemizden farklı kategorilerde yardım almış olması mümkündür) farklı nitelikte (malzeme hibesi, nakdi yardım, satış/ihracat izni) yardım talebi alındığı ve 155 ülkeye

¹⁸ Deutsche Welle (DW), <https://www.dw.com/tr/covid-19-t%C3%BCrkiye-yurtd%C4%B1%C5%9F%C4%B1nda-nereye-nas%C4%B1l-destek-sa%C4%9Fl%C4%B1yor/a-53184552>, Erişim Tarihi: 15.12.2020.

¹⁹ BBC News. (2020). <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52459231>, Erişim Tarihi: 12.12.2020.

yardımın sağlandığı belirtilmektedir. Yardım yapılan 155 ÷lkeden 128’i hibe, 73’ü satın alma ve ihraç izni olup, 45 ÷lkeye de nakdi yardım şeklinde gerekleşmiştir²⁰.

²⁰ T.C. Dışışleri Bakanlığı, <https://www.mfa.gov.tr/koronavirus-salginindaki-rol-ve-vizyonumuz-6-11-2020.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 14.12.2020.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

COVID-19 PANDEMİSİNDE TÜRKİYE’NİN İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN DIŞ BASINDAKİ YANSIMALARINA YÖNELİK BİR ANALİZ

Türkiye son dönemlerde insan odaklı dış politika anlayışının bir yansıması olarak insani diplomasi faaliyetlerini geliştirerek sürdürmektedir. Türkiye’nin dış politika stratejileri içerisinde sık sık insani diplomasiden yararlanmasına paralel olarak Türk dış politikasında insani diplomasi konusu akademik anlamda da karşılık bulmaya başlamıştır. Bu noktadan hareketle Türkiye’nin insani diplomasi faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdiği insani yardımları ve kalkınma yardımlarını konu alan bilimsel çalışmaların irdelenmesi faydalı olacaktır.

Halil İbrahim Alegöz’ün 2013 yılında hazırlamış olduğu “Uluslararası İlişkilerde İnsani Diplomasinin Rolü: Türkiye-Somali Örneği” adlı yüksek lisans tezinde; 2011-2013 yılları arasında insani diplomasi bağlamında Türkiye-Somali ilişkileri ele alınmıştır. Alegöz, Türkiye tarafından Somali’ye yapılan yardımları, pozitif, negatif ve eleştirel olarak üç grupta incelemiştir. Yardımların, halkın geneli ve hükümet tarafından pozitif olarak algılandığını, başta eş-Şebâb örgütü ve sempatizanları olmak üzere birçok grup tarafından da yardımlara karşı negatif bir tutum oluştuğunu gözlemlemiştir. Eleştirel tutumda ise halkın yardımlara pozitif bir tutum sergilediği, lakin eğitim konusunda ise birtakım eleştiriler yönelttikleri tespit edilmiştir.

Orhan Battır’ın 2016 yılında hazırlamış olduğu “Türk Dış Politikası Aracı Olarak İnsani Diplomasi” adlı doktora tezinde; İnsani diplomasi faaliyetlerinin Türk dış politikasına uygun bir araç niteliğinde olduğunu ancak politik çerçeveden gözlemlendiğinde birtakım problemi de beraberinde getirebileceğini ortaya koymuştur.

Alpaslan Özerdem, 2016 yılında hazırlamış olduğu ve Uluslararası İlişkiler Dergisinin 13. Cilt, 52. Sayısı, 129-149. sayfalarında yayınlanan “İnsanîyetçilik ve Türk Dış Politikası” adlı makalesinde; Türk Dış Politikası ve İnsanîyetçilik arasındaki ilişkiye değinmektedir. Bu kapsamda Türkiye’nin 2011-2016 yılları arasında gerçekleştirdiği Somali’deki yardım programlarından alınması gereken dersleri ortaya koymuştur. Somali’deki Türk varlığı, Somali halkının Türkiye’yi ve Türkiye tarafından yapılan

yardımları takdir etme bağlamında önemli bir örnek olduğunu, Türkiye'nin resmi birimleri ve sivil toplum görevlilerinin uyum içerisinde yürüttüğü çalışmaların, birçok bölgesel aktörün ilgisini çektiğini belirtmiştir. Bu noktadan hareketle Türkiye'nin insaniyetçilik politikasını geliştirerek bu alanda gerekli bilgi ve deneyime sahip çalışanların eğitilmesinin gerekliliğinden bahsetmektedir.

Nilay Tunçarslan, 2017 yılında hazırlamış olduğu “Yükselen Güçlerin İnsani Diplomasisini Anlamak: Afrika’da 2000 Sonrası Türkiye ve Brezilya” adlı yüksek lisans tezinde; İki ülkenin de 2000’ler sonrası Afrika kıtasıyla olan ilişkilerindeki insani diplomasi uygulamalarında batılı devletlere göre daha farklı bir politika izlediklerini ortaya koymuştur. Ancak realist çerçeveden bakıldığında ülkelerin kendi çıkarına bir sonuç ortaya çıksa da mevcut kaynaklarını yine gelişmekte olan ülkelerin kalkındırılması amacıyla kullandıkları görülmüştür.

Ercan Çetin, 2018 yılında hazırlamış olduğu “Yoksullukla Mücadelede Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İHH Örneği” adlı yüksek lisans tezinde; İHH’nın birçok konuda olduğu gibi insani diplomasi konusunda da adından söz ettiren bir kurum olduğu, STK’lara yol gösterme bağlamında örnek teşkil ettiği, Batılı örneklerle göre daha fazla özgün, gelişmiş ve bağımsız çalışmalara sahip olduğu, belirli bir plan üzerinden ve uzmanlıkla faaliyet gösterdiği, ihtiyaç sahiplerine karşı hiçbir ayırım gözetmeyen bir yapıya sahip olduğu ve yayınladığı basılı yayınlar ile Türkiye’de sivil toplumun gücünü temsil ettiğini ortaya koymuştur.

Abdibahir Ali Yusuf, 2019 yılında hazırlamış olduğu “Dış Politika ve İnsani Yardım İlişkisi: Türkiye’nin Somali’ye İnsani Yardım Örneği” adlı yüksek lisans tezinde; Türkiye’nin Somali’ye yapmış olduğu insani yardımlar özelinde “Dış yardımın sağlanma nedeni” sorusu için verilen cevapları tartışmıştır. Sonuçta yapılan yardımların, kalkındırma ve insani öğelerden ziyade genellikle politik, ticari ve diğer amaçlarla gerçekleştiğini savunmuştur. Buna karşı Türkiye’nin Somali’ye yaptığı yardımları Somali’ye yapılan diğer yardımlarla karşılaştırdığında nispeten başarılı olarak değerlendirmiştir.

Elif Yıldırım, 2019 yılında hazırlamış olduğu “İnsani Güvenlik Kapsamında Gerçekleştirilen İnsani Diplomasi Faaliyetlerinin Türkiye’nin Yumuşak Gücüne Etkisinin Analizi: Suriye Örneği (2011-2017)” adlı doktora tezinde; Türkiye’nin

yumuşak gücüne ilişkin yaptığı analizde Türkiye'nin insani güvenliği sağlama ve yumuşak gücünü arttırma konusunda hedeflenen sonuca ulaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında göç ve dış yardım öğelerini yumuşak güç unsuru olarak değerlendiren Elcano Global Endeks verilerine göre bu alandaki faaliyetlerin Türkiye'nin yumuşak gücü üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yapılan endeks araştırmalarına tamamlayıcı olarak 29.11.2018-04.12.2018 tarihleri arasında kamp içinde ve dışında yaşayan Suriyelilere yönelik anket çalışmasında bulunmuş ve yumuşak güç ile ilgili olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Her iki hedefe ilişkin tüm veriler değerlendirildiğinde ise sonuç olarak Türkiye'nin hedeflerini kısmen hayata geçirdiğini ifade etmektedir.

Mustafa Şahin, 2019 yılında hazırlamış olduğu “Somali Devlet İnşa Sürecine Türkiye'nin Etkisi ve Türk Yumuşak Güç Kapasitesi: 2011-2019” adlı yüksek lisans tezinde; Türkiye'nin uyguladığı yumuşak gücü Somali örneği özelinde değerlendirmiş, Türkiye tarafından Somali’de yürütülen insani faaliyetleri, Türkiye Yardım Modeli olarak tanımlayarak Türkiye'nin insani açıdan Somali’deki varlığını ve bu konudaki başarısını ortaya koymuştur. Bununla beraber Türkiye'nin bu alandaki uygulamalarının Somali devlet inşa sürecinde arzulanan değişimlerin gözlemlenebileceği bir seviyeye henüz ulaşmadığından bahsetmiştir. Aynı zamanda Türkiye'nin Somali’de barışın sağlanması ve devlet otoritesinin güçlenmesi adına Somalili halk tarafından sahip olduğu olumlu imajının kendisine Somali’de başka bir aktörde bulunmayan bir fırsat sağladığını açıklamıştır.

Yaşar Şekerci, 2020 yılında hazırlamış olduğu “İnsani Diplomasi Aracı Olarak Sosyal Medyanın Kullanımı: Türk Kızılay Örneği” adlı yüksek lisans tezinde; Türkiye’deki hakim dış politika stratejileri ile TİKA, AFAD ve Kızılay’ın insani yardım faaliyetleri arasındaki ilişkiyi, derinlemesine görüşme yöntemiyle niteliksel olarak incelemiş ve Türkiye’nin evrensel insani değerler üzerinde önemli bir sorumluluğunun bulunduğunu, yine Türkiye’nin dünyada hâkim popülist ve bencil yapının dengelenmesi hususunda önemli bir dengeleyici özelliği bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Muhammet Cemal Şahinoğlu, 2020 yılında hazırlamış olduğu “Sivil Toplum Kuruluşları (STK)’nın Dış Politikaya Etkisi: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) Özelinde İnsani Yardım Kuruluşları Örneği” adlı doktora tezinde; STK’ların uyguladıkları stratejilerin uluslararası ilişkiler ve daha özelde de devletlerin dış politikalarını ne ölçüde ve nasıl etkilediğini, İHH İnsani Yardım Vakfı örneği üzerinden

incelemiştir. İnsani yardım kuruluşlarının Türkiye dış politikasına etki edip etmediğini araştıran Şahinoğlu, sonuçta insani yardımların Türkiye'nin imajı ve yumuşak gücü üzerinde olumlu bir etki yarattığını belirtmiş lakin özellikle Mavi Marmara olayının, Türkiye'nin dış politikası üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğunu ortaya koymuştur.

İbrahim Kaya, 2020 yılında hazırlamış olduğu “Türkiye'nin Afrika Açılımı Kapsamında Türkiye Sudan İlişkileri (1998-2018)” adlı yüksek lisans tezinde; Türkiye-Sudan ilişkilerini yumuşak güç ve kamu diplomasisi çerçevesinden incelemiştir. Sonuç olarak Türkiye'nin Sudan'daki insani ve sosyal başarısından bahsetmiştir. Türkiye'nin başarısının altında yatan dinamiklerin özellikle sağlık, eğitim, kültürel faaliyet, sosyal yardım ve altyapı sistemlerine yönelik uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetleri ve yumuşak güç tercihi olduğunu belirtmiştir. Bu faaliyetlerin sonucunda Sudanlı halk tarafında Türkiye'ye karşı olumlu bir tutum oluştuğunu ortaya koymuş fakat Türkiye'nin uygulamalarının Sudan'ın ihtiyacı olan gelişimi göstermesinde yeterli seviyede olmadığını belirtmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Türkiye, Covid-19'un Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmesinden sonra virüsle mücadelelerinde katkıda bulunmak ve bu vasıta ile diplomatik faaliyetlerini sürdürmek üzere birçok ülkeye insani yardım ulaştırmıştır. Aşı, maske, tanı kiti, tulum, önlük ve gözlük vb. tıbbi malzemeler, pandemi süreci içerisinde insan yaşamı ve sağlığı için acil ve zorunlu temel ihtiyaçlar niteliğindedir. Bu nedenle yapılan yardımları “insani yardım” olarak değerlendirmek mümkündür.

Dolayısıyla bu çalışma, Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği tıbbi yardımlarının, yardımların alıcısı konumunda olan ülkelerin basınında ve AB üyesi olan ülkelerin basınında nasıl algılandığı ve nasıl yansıtıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Türkiye'nin yürüttüğü diplomasi faaliyetleri içerisinde geçmişten günümüze sıklıkla başvurduğu yöntem olarak insani diplomasi çalışmalarının, Türk dış politikası içerisinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Küresel ölçekte uygulanan diplomasi

faaliyetlerinin, günümüzde ciddi bir dönüşüme uğraması, araç, yöntem ve aktör gibi konularda kapsam genişlemesinin önünü açmıştır. Böylece ülkeler, uluslararası ortam içerisinde makul ilişkiler kurmak ve kendi çıkarları doğrultusunda uluslararası ortamı yönetebilmek için diplomasinin doğasında yaşanan gelişmeleri takip ederek amacına en uygun araç ve yöntemlerden yararlanmak zorunluluğu içerisinde. Gelişmekte olan diğer ülkeler gibi Türkiye de bu gelişmeleri takip ederek diplomasi stratejilerini bu ölçekte şekillendirmektedir. Güç kavramındaki dönüşüm ile önem kazanan insani diplomasi, Türkiye'nin kültürel, coğrafi, dini ve sosyolojik özellikleri ile uyumlu bir araç olduğundan uzun yıllardır konu ile ilgili çalışmalar ve araştırmalar sürdürülmektedir. İnsani diplomasinin Türkiye'nin dış politika stratejileri ile uyumundan ve özellikle Türkiye'nin diplomasi türleri içerisinde öncelikli olarak insani diplomasiye yer verdiğinden hareketle insani diplomasi alanındaki çalışmalar ve araştırmalar önem kazanmıştır.

Literatürde çoğunlukla Türkiye'nin belirli dönemlerde ve belirli coğrafyalarda geliştirmiş olduğu insani diplomasi faaliyetlerine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Buna karşın insani diplomasi alanının Türk dış politikasında yeni yeni gelişim göstermesi ve konuyla ilgili kapsamlı faaliyetlerin yakın zamanlarda gerçekleştirilmesinden dolayı literatürde özellikle dış basın yansımalarını konu alan çalışmaların varlığından bahsetmek zordur. Dolayısıyla Türkiye'nin diplomatik ilişkilerinde sıkça başvurduğu yöntemlerden birisi olan insani diplomasi faaliyetlerinin dış basında nasıl algılandığının ortaya konulması, Türk dış politikasında büyük bir önem arz eden insani diplomasi uygulamalarının uygulanabilirliği, geçerliliği ve geliştirilebilmesi açısından oldukça önemli bir unsurdur.

Ayrıca Covid-19 pandemi sürecinde gerçekleştirilen insani yardım faaliyetlerinin birçok farklı coğrafyayı ve birçok farklı gelişmiş düzeyindeki ülkeleri kapsaması, bu çalışmayı önemli kılan bir diğer faktördür.

3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetleri kapsamında dış ülkelere yaptığı tıbbi yardımların dış ülkelerin basınında nasıl algılandığını ve nasıl yansıtıldığını ölçmek amacıyla yürütülen tez çalışmasının bir takım sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu çalışma,

araştırmanın yürütüldüğü tarihler içerisinde 31 Ocak 2020 ile 9 Haziran 2021 tarihleri baz alınarak Türkiye'nin Covid-19 ile mücadeleleri kapsamında diğer ülkelere göndermiş olduğu aşı, maske, tulum, gözlük, eldiven, solunum cihazı, ilaç vb. tıbbi ekipman, tıbbi alet ve tıbbi sağlık ürünleri olarak adlandırılabilir her türlü malzeme veya malzemeleri içeren tıbbi yardımları konu alan haberleri kapsamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, 31 Ocak 2020 tarihinde Çin'e gönderilen ilk yardım ile araştırma tarihleri kapsamında 9 Haziran 2021 tarihli Kuzey Makedonya yardımı arasındaki tarihlerde dış ülkelerin basın yayın organlarında yayınlanan tıbbi yardım haberleri ile sınırlıdır.

Ayrıca belirtilen haberler, ülkelere ait resmi ve/veya özel haber ajansı, gazete, radyo, dergi, televizyon kanalı ve haber sitesi gibi basın yayın organlarının resmi web sitelerinde yayınlanan haberleri kapsamakta olup form, sosyal medya site ve platformları gibi araçlarda yayınlanan yardım haberlerini kapsamamaktadır. Tez çalışması kapsamında bir diğer sınırlılık ise haberlere ve diğer kaynaklara ulaşabilme imkânıdır. Bu kapsamda çalışmanın örnekleme için belirlenen sayı ve özelliklerin sağlanamaması, ulaşılamaması veya mevcut olmaması durumlarında örnekleme belirtilen sayıdan daha az veriye yer verilmiştir. Bununla birlikte uluslararası ve ulusal basın yayın organlarının yayınladıkları haberler içerisinde yalnızca menşei olduğu ülke için yayınlanan ve ülkenin resmi ile yaygın kullanılan dillerinde yayınlanan haberlerin araştırmaya dâhil edilmesi, araştırmanın sonuçları için önem arz eden bir diğer sınırlılığı ifade etmektedir (Örneğin Çin'in People's Daily gazetesi birçok farklı dilde ve farklı ülkelerde yayın yapmasına rağmen diğer dillerde ve diğer ülkelerin haber akışı içerisinde yayınlanan haberler kapsam dışında tutularak yalnızca Çin için yayınladığı Çince haberler araştırmaya dâhil edilmektedir).

Afrika bölgesinde bulunan ülkelere yalnızca Somali'nin basın yayın organlarında yayınlanan haberler araştırmaya dâhil edilmiş, bölgedeki diğer ülkelerin basın yayın organlarında yeterli habere ulaşılamaması ve belirlenen özellikleri barındıran haberlerin bulunmaması gibi nedenlerden dolayı Afrika bölgesinde yalnızca bir ülkenin basın yayın organlarında yayınlanan haberler incelenmektedir.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığını basın yayın organları içerisinde kullanılan farklı dil, farklı alfabe ve farklı takvim oluşturmaktadır. Bu kapsamda karşılaştırmalı olarak 4 farklı çevrimiçi çeviri uygulaması ve yine karşılaştırmalı olarak 2 farklı takvim dönüştürücü kullanılmıştır.

3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Türkiye'nin pandemi süreci içerisinde uyguladığı insani diplomasi faaliyetlerinin dış basında nasıl algılandığını ve nasıl yansıtıldığını konu alan bu tezde; niteliksel bir araştırma modeli çerçevesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

İçerik analizi, okuyucunun öznel nitelikteki fikir, düşünce, davranış ve algısına dayalı yorumlama yaparak içeriği anlamlandırmasının ötesinde objektif bir çerçeveden okuma ve anlamlandırma teknikleri ileri sürmektedir. Böylelikle içeriğin görünen, açık ve yalın görüntüsünün ötesinde “ikinci bir okuma” olarak da adlandırılan analiz işlemi ile daha saklı öğelerin açığa çıkarılması amaçlanmaktadır. İçerik analizi yöntemleri, incelenen ile tasvir edilen simgelerden yola çıkarak yorum yapabilme amacına hizmet etmeli, çıkarsama ve çıkarım çerçevesinde gelişmelidir. İçerik analizinin nesnellik ile öznellik arasındaki farklı yöntemleri içermesi özelliği, araştırmacının sübjektif değerlendirmelerine de fırsat sağlamaktadır (Bilgin, 2006:1-2). İçerik analizi yöntemi ile mevcut içeriğin sıklığı ve yönü ölçülebilmektedir. Sıklık, bir durumun veya verinin mevcut olma durumu ile tekrarlanma durumunu ortaya çıkartmak amacıyla kullanılırken yön, bir durumun ifade ettiği görüşü ve tarafı (bu olumlu, olumsuz ya da yansız olabilir) ifade eder (Neuman, 2014:374). Bu özelliği ile içerik analizi yöntemi, basın yayın organlarının yayınlamış olduğu her türlü yazılı kaynağı ve öğeleri barındıran içeriklerin analiz edilmesi sürecinde kullanılabilmektedir.

Çalışmada içerik analizi yönteminden istifade edilmesinin sebebi, örneklem olarak belirlenen tüm ülkeler içerisindeki onlarca medya kuruluşunun yayınladığı haberlerin mantıklı ve düzenli bir şekilde analiz edilebilmesine olanak sağlamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:259). İçerik analizi kapsamında ulaşılan veriler, belirli özelliklere göre belirlenen temalara ya da araştırma sorularının ortaya koyduğu boyutlara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır.

Araştırma bulgularının çeşitliliği, miktarı ve zaman bağlamında bu araştırmanın analiz birimi haber metninin tamamıdır. Araştırma kapsamında ulaşılan yardım haberleri içerisinde yer verilen ibareler, kelimeler ve cümleler incelenmiş ve bu ibarelerin ifade ettikleri tonlarına istinaden haberler olumlu, nötr ve olumsuz olarak kodlanmıştır. Bu ibareler, araştırma süreci içerisinde belirlenmiş olup araştırmanın bulguları çerçevesinde çeşitlenmiştir (Bkz. Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Haberlerdeki Kelime ve İbarelerin Tonlarına İlişkin Temalar

Tonlar	Olumlu	Nötr	Olumsuz
İbareler	Yardım Bağış Teşekkür Dost Ortak Minnettarlık Destek İnsani Yardım İyileşme Dayanışma Tıbbi Yardım Jest Takdir Yardım Eli İşbirliği Hibe Kardeş Hayırsever Şükran Memnuniyet Hediye Gurur Değer İttifak Cömert Arkadaş	Sevkiyat Kargo Tıbbi Malzeme Tıbbi Ekipman Plan Strateji İmajı Düzeltmek Krizi Yönetmek/ Kullanmak	Şüpheli Yardım Örtüsü Altında Geç Kalmak Tutuklamak Ekonomik Zarar

Bu kapsamda haberlerin, “Yardım”, “Tıbbi Yardım” ya da “Bağış” vb. gibi Tablo 3.1.’de belirtilen olumlu ibarelerden en az bir tanesini barındırması ve beraberinde bu yardım için yayınlanan haberde olumsuz eleştiri olarak nitelendirilebilecek herhangi bir cümle, kelime ya da yoruma yer verilmemesi durumunda haber olumlu olarak kodlanmıştır. Bununla birlikte Tablo 3.1.’de belirtilen nötr ibarelerin haber metni içerisinde hakim olduğu, haberde bahsi geçen tıbbi yardımın “Tıbbi Malzeme”, “Sevkiyat” ve “Kargo” vb. ibareler kullanılarak aktarıldığı haberler nötr olarak kodlanmıştır. Ayrıca AB üye ülkelerinin basın yayın organlarında incelenen haberler için öznal, taraflı, olumsuz ve açık bir şekilde algı oluşturabilecek değerlendirmeden çok tıbbi yardımların tüm kapsamıyla ele alındığı, Tablo 3.1’de belirtilen ibareler eşliğinde yardımların ana amacına, hedeflerine ve konu hakkında açıklamalara yer verilen haberler nötr olarak kodlanmıştır.

Hem yardımın alıcısı olan ülkelerin hem de AB üyesi ülkelerin basın yayın organlarında yayınlanan ve Türkiye’nin gerçekleştirmiş olduğu tıbbi yardımları konu alan

haberlerin içeriğinde Tablo 3.1’de belirtilen olumsuz ibarelere, doğrudan ya da dolaylı olarak yardım hakkında olumsuz ifadeler yer verilen, dolayısıyla basın yayın organları tarafından yardımın olumsuz olarak algılandığı ve olumsuz tonda yansıtıldığı haberler olumsuz olarak kodlanmıştır.

Uluslararası basın yayın organlarının Türkiye’nin yapmış olduğu tıbbi yardımlara ilişkin algılamaları ve bu basın yayın organlarının belirtilen günlerde yayınladıkları diğer haberlerin hangi konuya dâhil olduğu birden fazla araştırmacı tarafından kodlanmış ve kategorilere ayrılmıştır. Bu durum, araştırmada kullanılan analizin geçerlilik ve güvenilirlik koşulunu sağlayıp sağlamadığını (Gökçe, 2006:83) tespit etme gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda kodlayıcılar arası güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi üzerine Poindexter ve McCombs (2000:203-204) tarafından geliştirilen uyumluluk katsayısı yöntemi kullanılmıştır.

Buna göre Tablo 3.2 ve Tablo 3.3’de görüldüğü üzere hem diğer ülkelerdeki basın yayın organlarının Türkiye’nin yapmış olduğu tıbbi yardımlara ilişkin algılamaları hem de bu basın yayın organlarının belirtilen günlerde yayınladıkları diğer tüm haberlerin hangi konuya dâhil olduğuna ilişkin analiz kapsamında her bir kategori için kodlayıcılar arası güvenilirlik düzeyi yüzde 80’in üzerindedir.

Tablo 3.2. Basın Yayın Organlarında Yayımlanan Haberlerin Hangi Kategoriyeye Ait Olduğuna İlişkin Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik Değerleri

Kategori	Kodlama Sayısı (1. Kodlayıcı)	Kodlama Sayısı (2. Kodlayıcı)	Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik (%)
Bilim ve Teknoloji	757	728	96,1
Sağlık	3568	3473	97.3
Eğlence, Spor, Kültür vb.	3283	3477	94.4
Eğitim	754	659	87.4
Ekonomi	1324	1451	91.2
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	12415	12246	99.0
Dış Politika	1116	1157	96.4
İş ve Ticaret	1700	1583	93.1
Dünya	6412	6555	98.0
Yardım	139	139	100
Toplam	31468	31468	

Tablo 3.3. Yardımların Nasıl Algılandığına ve Nasıl Yansıtıldığına İlişkin Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik Değerleri

Algılama	Kodlama Sayısı (1. Kodlayıcı)	Kodlama Sayısı (2. Kodlayıcı)	Kodlayıcılar Arası Güvenilirlik (%)
Olumlu	130	130	100
Olumsuz	3	3	100
Nötr	6	6	100
TOPLAM	139	139	

Çalışmada, yardımların alıcısı olan ülkelerin basın yayın organlarında yayınlanmış olan ve Türkiye'nin gönderdiği yardımı doğrudan ya da dolaylı olarak konu alan haberler ile birlikte belirlenen günlerde yardım haberinin bulunduğu basın yayın organları içerisinde yayınlanan ve ulaşılan tüm haberler kategorilere ayrılarak listelenmektedir. Basın yayın organlarının resmi web siteleri, web tarayıcılar ve çeşitli uygulamalar vasıtasıyla ulaşılan tüm haberler, konuları ve kapsamaları bakımından kategorilere ayrılmaktadır. Bu bağlamda basın yayın organlarının menşei ülke için yayınladığı ve bilimsel araştırma, teknoloji ile ilgili gelişmeler ve bilgiler vb. konuları ele alan haberler “Bilim ve Teknoloji” kategorisine, yine o ülke için yayınlanan ve Covid-19 hakkında bilgilendirme, tavsiye ve diğer tıbbi alanlarla ilgili haberler “Sağlık” kategorisine, eğlence, sinema, magazin, spor, kültür, sanat ve bunlar ile doğrudan ilgili haberler “Eğlence, Spor, Kültür vb.” kategorisine, eğitim, öğretim, ders ve eğitim sistemi ile ilgili haberler “Eğitim” kategorisine, döviz, borsa, hisse senedi, muhasebe ve iktisat gibi konularla ilgili haberler “Ekonomi” kategorisine, siyaset, politika, yasama, yürütme, suç, iç işleri ve ülke içi olaylar ile ilgili haberler “Politika, Siyaset, İç İşleri vb.” kategorisine, ülkenin uluslararası ilişkileri, ülkenin dış politikası, diğer devlet, örgüt ve organlar ile olan ilişkileri ve bu gibi konuları ele alan haberler “Dış Politika” kategorisine, özel sektör, iş ve işçi bilgilendirmeleri, ürün, marka ve firma tanıtımları ve bunlar ile doğrudan alakalı haberler “İş ve Ticaret” kategorisine, menşei ülkeyi kapsamayan, uluslararası haber olarak nitelendirilebilecek ve diğer ülkeler ile ilgili tüm konuları kapsayan haberler “Dünya” kategorisine, Türkiye'nin ülkeye göndermiş olduğu, gönderecek olduğu ve Türkiye'nin yardımlarına dair bilgilere yer verilen haberler “Yardım” kategorisine dâhil edilmiştir.

Basın yayın organlarında yayınlanan tüm haberlerin konularına göre kategorilere ayrılması işlemi ile basın yayın organlarının belirtilen günler içerisinde başta yardım

haberleri olmak üzere hangi kategoriye ait haberlere ne oranda yer verdiği, kaç haber yayınladığı ve bu haberler içerisinde yardım haberinin ve/veya haberlerinin oranının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Analize dâhil edilen basın yayın organları içerisinde tıbbi yardımları konu alan yazılı ve video haberler bulunmaktadır. Araştırmada yazılı haberler içerisinde analize dâhil edilen ve yazılı haberlerin içerisinde bulunmasına rağmen ayrıca tekrardan paylaşılan haber videoları analiz kapsamı dışında tutulmuştur. Bunun haricinde daha önce yazılı haberler içerisinde yer verilmeyen ve tekrar etmeyen video haberlerde yer alan yazılı metinler analize dâhil edilmiştir. Bu kapsamda yalnızca basın yayın organları içerisinde yayınlanan yazılı haberler ve belirli özellikteki video haberlerde yer alan yazılı metinler analize dâhil edilmiştir.

Belirtilen tarihlerde basın yayın organları içerisinde yayınlanan tüm haberlere, bahsi geçen basın yayın organlarının resmi web sitesinde bulunan arşiv bölümü, web tarayıcılar ve çeşitli uygulamalar vasıtasıyla ulaşılmış olup araştırma için bilgi ve değerlendirme amacına hizmet etmekte ve bu veriler, resmi bilgiyi ifade etmemektedir.

3.4.1. Araştırma Soruları

Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde göndermiş olduğu tıbbi yardımların dış basında nasıl algılandığını ortaya koymak amacıyla aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

AS1: Yardım ulaştırılan ülkelerin basın yayın organlarında ve AB üyesi ülkelerin basın yayın organlarında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlerin dağılımı nasıldır?

AS2: Yardım ulaştırılan ülkelerdeki basın yayın organlarının yardımların yapıldığı gün yayınladığı tüm haberler kapsamında Türkiye'nin yaptığı tıbbi yardımları konu alan haberlere ne oranda yer verilmiştir?

AS3: Türkiye'nin yaptığı tıbbi yardımlar, yardım ulaştırılan ülkelerin basınında ve AB üyesi ülkelerin basınında nasıl algılanmıştır?

3.4.2. Araştırmanın Kapsamı

Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde dış ülkelerin pandemi ile mücadelelerine destek sağlamak amacıyla göndermiş olduğu 31 Ocak 2020 tarihli ilk tıbbi yardım ile başlayan, pandemi dönemi içerisinde de devam eden diğer tüm tıbbi yardımları konu alan ve uluslararası basın yayın organlarında yayınlanan tüm haberler, bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırma evreni kapsamında Türkiye'nin farklı niteliklerde (malzeme hibesi, nakdi yardım, satış/ihracat izni) yardım ulaştırdığı 155 ülke bulunmaktadır²¹.

Evren içerisinde araştırma örneklemini belirlenirken zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik çerçevesinde amaçlı örnekleme yönteminden istifade edilmiştir.

Araştırma örneklemini ise araştırmanın yürütüldüğü tarihler kapsamında 31 Ocak 2020 ile 9 Haziran 2021 tarihleri arasında Türkiye'nin göndermiş olduğu tıbbi yardımların alıcısı konumundaki 20 ülkenin 63 farklı basın yayın organında bu yardımları konu alan 120 haber ve 10 AB üyesi ülkenin 18 farklı basın yayın organında bu yardımları konu alan 19 haber olmak üzere toplam 139 yardım haberinden oluşmaktadır.

Araştırmada 31 Ocak 2020 ile 9 Haziran 2021 tarihlerinin belirlenmesi sürecinde Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde göndermiş olduğu ilk tıbbi yardım olarak 30 Ocak 2020 tarihinde Çin'e gönderdiği tıbbi yardım ile araştırmanın yürütüldüğü tarihler kapsamında ulaşılan son tıbbi yardım haberi olarak 9 Haziran 2021 tarihli Kuzey Makedonya yardımı belirleyici olmuştur.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun (TRT Haber) kamu kuruluşu niteliği taşıması ve Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin resmi haber ajansı olması, tıbbi yardım ulaştırılan ülkelerin belirlenmesi sürecinde resmi ve detaylı bilgiye ulaşılması açısından önem arz etmektedir. Bu çerçevede araştırmada yardımların alıcısı olan 20 ülke, 31 Ocak 2020 ile 9 Haziran 2021 tarihleri aralığında Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi haber ajansı olan Anadolu Ajansı (AA) ile Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun (TRT Haber) resmi internet sitelerinde ve Türkçe haber akışı içerisinde yayınladıkları Türkiye'nin

²¹ T.C. Dışişleri Bakanlığı, <https://www.mfa.gov.tr/koronavirus-salginindaki-rol-ve-vizyonumuz-6-11-2020.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 14.12.2020.

Covid-19 pandemisinde dış ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler üzerinden belirlenmiştir.

Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımlar hakkında basın yayın organları içerisinde haber yayınlayan ülkeler, gönderilen tıbbi yardımların içeriği kapsamında miktarı ve yardımların sıklığı açısından ön plana çıkan ülkeler ile birlikte zaman ve maliyet bağlamında uluslararası basın yayın organları içerisinde yardım haberlerine ulaşılabilen ülkeler, araştırma örneklemine dâhil edilecek yardımların alıcısı olan ülke sayısının (20) belirlenmesinde etkili olmuştur.

Basın yayın organları içerisinde yardımın gönderildiği ve/veya ulaştığı günden önceki gün, yardımın ulaştırıldığı ve/veya gönderildiği gün ile birlikte yardımın gönderildiği ve/veya ulaştığı günden bir sonraki gün yayınlanan yardım haberleri araştırmaya dâhil edilmiş ve belirtilen günlerde yardım haberine yer veren basın yayın organlarının yayınladığı tüm haberler kategorilere ayrılarak listelenmiştir. Böylelikle araştırmaya dâhil edilen basın yayın organlarının yardımın gönderildiği günden önceki gün, yardımın gönderildiği gün ve yardımın gönderildiği günden bir sonraki gün yayınladığı tüm haberler içerisinde yardım haberine ne oranda yer verdiği ortaya konulmuştur. Ayrıca yardımdan önceki gün, yardım günü ve yardımdan sonraki günlerin analiz kapsamında incelenme işlemi, yardım gününden önce yardımla ilgili ve yardımdan sonra yardımla ilgili herhangi bir değerlendirme ve/veya bilgilendirme içerikli haberin yapılıp yapılmadığını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Belirlenen ülkelere, belirlenen tarihler arasında tek bir sefer yardım yapılması ve/veya tek bir seferde yapılan yardım hakkında haberlere ulaşılabilmesi durumunda 3 farklı basın yayın organının yayınladığı yardım haberlerine yer verilmiştir. Ardışık veya 1 gün arayla yapılan farklı yardımların haricinde farklı günlerde yapılan yardımları konu alan birden fazla haberler bulunması durumunda 2 farklı basın yayın organının yayınladığı haberlere yer verilmiştir. Tek bir yardım bulunması/ulaşılması durumunda 3 farklı basın yayın organının analize dâhil edilmesi, sınırlı sayıdaki bulguların çeşitliliğini sağlamak amacıyla belirlenmiştir. Farklı günlerde yapılan yardımları konu alan haberler bulunması/ulaşılması durumunda 2 farklı basın yayın organının analize dâhil edilmesi ise ulaşılabilirlik, zaman ve tek bir ajanstan yayılan birebir aynı haberlerin tekrarlanmaması amacıyla belirlenmiştir.

Ayrıca belirtilen günlerde ve ülkelerde basın yayın organlarının yeterli sayıda habere yer vermemesi veya haberlere ulaşılamaması durumlarında örneklem dâhilinde belirlenen basın yayın organı sayısından daha az veri analize dâhil edilmiştir.

Araştırma sorularının yanıtlanması adına 10 AB üyesi ülkenin 18 farklı basın yayın organında yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde dış ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 19 yardım haberi, araştırma örneklemine dâhil edilmiştir.

Uzun yıllardır önem atfettiği stratejik hedeflerinden birisi olan AB üyeliği kapsamında Türkiye, AB ile farklı düzeylerde etkileşim sağlama çabası içerisinde olmuştur (Özer, 2009:90). Türkiye'nin AB üyeliği kapsamında AB üyesi olan ülkelerin Türkiye ile olan diplomatik ilişkileri ve aynı zamanda Türkiye'nin diğer devletler ile kurmuş olduğu diplomatik ilişkilerine olan bakış açıları büyük bir önem taşımaktadır. Bu noktadan hareketle Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği insani diplomasi faaliyetlerinin AB üye ülkeleri tarafından nasıl algılandığı, Türkiye ile AB ilişkileri ve Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği bağlamında önem kazanmaktadır.

Bu örneklem, Türkiye'nin önem atfettiği stratejik hedefleri içerisinde yer alan AB üyeliği çerçevesinde, AB üyesi ülkelerin basınında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde yapmış olduğu tıbbi yardımların nasıl algılandığını ve nasıl yansıtıldığını ortaya koymak üzere araştırmaya dâhil edilmiştir.

Bu çerçevede AB üye ülkelerinin basınında yer bulan Türkiye'nin AB üyesi ülkelere ve diğer ülkelere göndermiş olduğu tıbbi yardımların nasıl algılandığının ve nasıl yansıtıldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında tüm AB üye ülkelerinin basın yayın organları taranarak tıbbi yardımları konu alan habere/haberlere yer veren 10 AB üyesi ülkenin basın yayın organlarında yayınlanan toplam 19 haber, araştırma örneklemine ve analize dâhil edilmiştir.

3.5. BULGULAR

3.5.1. Yardımların Alıcısı Olan Ülkelerin Basın Yayın Organlarında Yayımlanan Türkiye'nin Tıbbi Yardımları Hakkındaki Haberlere Yönelik Bulgular

Araştırmanın bulguları kapsamında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde yurt dışına göndermiş olduğu tıbbi yardımların alıcısı konumunda olan 20 ülke, düzenli bir şekilde analiz edilebilmesi adına kıtalara ve bölgelere ayrılarak değerlendirilmiştir.

3.5.1.1. Avrupa Kıtası

Avrupa kıtası kapsamında İngiltere, İspanya, İtalya ve Fransa'nın basın yayın organlarında yayımlanan ve Türkiye'nin kendilerine yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler listelenmiştir.

3.5.1.1.1. İngiltere

Covid-19 pandemisinde İngiltere'ye yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 10 Nisan 2020 tarihinde 1 adet ve 11 Nisan 2020 tarihlerinde 1 adet olmak üzere toplam 2 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 9 Nisan 2020, 10 Nisan 2020 ve 11 Nisan 2020 tarihlerinde 3 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

10 Nisan 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin çeşitli sayılarda cerrahi maske, N-95 maske ve tulumdan oluştuğu bildirilmiştir²².

11 Nisan 2020 tarihli yardımın yine Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin 50.000 adet N-95 maske, 100.000 cerrahi maske ve 100.000 tulum olmak üzere toplamda 250.000 adet tıbbi malzemedan oluştuğu bildirilmiştir^{23 24}.

²² Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-ingiltereye-tibbi-yardim-malzemesi-desteği-londraya-ulaştı/1799454>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

²³ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingiltereden-turkiyeye-tesekkur-/1801390>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

²⁴ Daily Mail, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8210971/Turkey-flies-second-planeload-personal-protective-equipment-including-masks-suits-UK.html>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Daily Mail (İngiltere Merkezli Günlük Gazetenin İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

10 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Bağış, Teşekkür ve Dost ibareleri ön plana çıkmaktadır. 11 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde ise Yardım, Bağış, Teşekkür, Dost ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.4).

Tablo 3.4. Daily Mail 9-10-11 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	09 Nisan 2020	10 Nisan 2020	11 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	9 (%2,37)	9 (%3,47)	3 (%1,70)
Sağlık	29 (%7,63)	31 (%11,97)	26 (%14,77)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	27 (%7,11)	36 (%13,90)	18 (%10,23)
Eğitim	1 (%0,26)	3 (%1,16)	0 (%0)
Ekonomi	4 (%1,05)	6 (%2,32)	2 (%1,14)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	124 (%32,63)	98 (%37,84)	54 (%30,68)
Dış Politika	4 (%1,05)	10 (%3,86)	6 (%3,41)
İş ve Ticaret	13 (%3,42)	16 (%6,18)	8 (%4,55)
Dünya	169 (%44,47)	49 (%18,92)	58 (%32,95)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,39)	1 (%0,57)
Haberin Tonu	-	Olumlu²⁵	Olumlu²⁶
Toplam	380 (%100)	259 (%100)	176 (%100)

Daily Mail'in 10 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 259 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,39 iken bu oran 11 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 176 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %0,57'dir. Ayrıca Daily Mail'in yardım hakkında yayınladığı her iki haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.4).

The Sun (Günlük Yayınlanan Tabloid Gazetenin İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

10 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Bağış, Teşekkür ve Dost ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.5).

²⁵ Daily Mail, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8208049/Turkey-sends-planeloads-emergency-equipment-including-masks-protective-suits-Britain.html>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

²⁶ Daily Mail, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8210971/Turkey-flies-second-planeload-personal-protective-equipment-including-masks-suits-UK.html>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Tablo 3.5. The Sun 9-10-11 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	09 Nisan 2020	10 Nisan 2020	11 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	9 (%5,77)	3 (%1,96)	1 (%0,61)
Sağlık	13 (%8,33)	13 (%8,50)	5 (%3,07)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	60 (%38,46)	84 (%54,90)	107 (%65,64)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	1 (%0,61)
Ekonomi	2 (%1,28)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	26 (%16,67)	26 (%16,99)	34 (%20,86)
Dış Politika	1 (%0,64)	0 (%0)	0 (%0)
İş ve Ticaret	28 (%17,95)	11 (%7,19)	7 (%4,29)
Dünya	17 (%10,90)	15 (%9,80)	8 (%4,91)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,65)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ²⁷	-
Toplam	156 (%100)	153 (%100)	163 (%100)

The Sun'ın 10 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 153 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,65'dir. Ayrıca The Sun'ın 10 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.5).

Sky News (Haber Kanalının İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

10 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.6).

Tablo 3.6. Sky News 9-10-11 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	09 Nisan 2020	10 Nisan 2020	11 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	7 (%7,69)	1 (%1,22)	1 (%1,81)
Sağlık	15 (%16,48)	11 (%13,41)	12 (%21,82)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	8 (%8,79)	6 (%7,32)	3 (%5,45)
Eğitim	2 (%2,20)	0 (%0)	2 (%3,64)
Ekonomi	3 (%3,30)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	35 (%38,46)	36 (%43,90)	21 (%38,18)
Dış Politika	0 (%0)	2 (%2,44)	0 (%0)
İş ve Ticaret	11 (%12,09)	4 (%4,88)	1 (%1,82)
Dünya	10 (%10,99)	21 (%25,61)	15 (%27,27)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,22)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ²⁸	-
Toplam	91 (%100)	82 (%100)	55 (%100)

²⁷ The Sun, <https://www.thesun.co.uk/news/11371607/turkey-sends-planeload-coronavirus-emergency-equipment-uk/>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

²⁸ Sky News, <https://news.sky.com/video/coronavirus-turkey-delivers-medical-aid-to-uk-amid-virus-outbreak-11971738>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Sky News'in 10 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 82 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,22'dir. Ayrıca Sky News'in 10 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.6).

3.5.1.1.2. İspanya

Covid-19 pandemisinde İspanya'ya yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 1 Nisan 2020 tarihlerinde 1 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 31 Mart 2020, 1 Nisan 2020 ve 2 Nisan 2020 tarihlerinde 3 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

1 Nisan 2020 tarihli yardımın Milli Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin cerrahi maske, koruyucu gözlük ve giysiler ile dezenfektan jellerden oluştuğu bildirilmiştir²⁹.

Agencia EFE (Uluslararası Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

1 Nisan 2020 tarihli 1. yardım haberinde Yardım ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır. 1 Nisan 2020 tarihli 2. Yardım haberinde ise Yardım ve Ortak ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.7).

Tablo 3.7. Agencia EFE 31 Mart - 1 Nisan- 2 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	31 Mart 2020	1 Nisan 2020	2 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	6 (%5,41)	3 (%2,83)	5 (%5,21)
Sağlık	13 (%11,71)	9 (%8,49)	9 (%9,38)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	42 (%37,84)	43 (%40,57)	37 (%38,54)
Eğitim	0 (%0)	2 (%1,89)	2 (%2,08)
Ekonomi	9 (%8,11)	13 (%12,26)	8 (%8,33)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	20 (%18,02)	11 (%10,38)	15 (%15,63)
Dış Politika	3 (%2,70)	1 (%0,94)	3 (%3,13)
İş ve Ticaret	6 (%5,41)	6 (%5,66)	5 (%5,21)
Dünya	12 (%10,81)	16 (%15,09)	12 (%12,50)
Yardım	0 (%0)	2 (%1,89)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu³⁰/Olumlu³¹	-
Toplam	111 (%100)	106 (%100)	96 (%100)

²⁹ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/turkiye-italya-ve-ismanyaya-tibbi-yarim-gonderdi>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

³⁰ Agencia EFE, www.efe.com/efe/espana/portada/turquia-envia-a-espana-un-avion-con-material-sanitario-para-el-covid-19/10010-4210407, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

³¹ Agencia EFE, www.efe.com/efe/espana/politica/llegan-2-aviones-de-turquia-y-shangai-con-17-toneladas-material-sanitario/10002-4210413, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Agancia EFE'nin 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 106 haber içerisinde Türkiye yardım haberinin oranı 2 adet haber ile %1,89'dur. Ayrıca Agencia EFE'nin yardım hakkında yayınladığı her iki haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.7).

Diario de Burgos (Yerel Gazetesinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

1 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Bağış ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.8).

Tablo 3.8. Diario de Burgos 31 Mart - 1 Nisan- 2 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	31 Mart 2020	1 Nisan 2020	2 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%1,83)	4 (%3,85)	1 (%1,10)
Sağlık	13 (%11,93)	10 (%9,62)	13 (%14,29)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	15 (%13,76)	19 (%18,24)	12 (%13,19)
Eğitim	0 (%0)	3 (%2,88)	3 (%3,30)
Ekonomi	9 (%8,26)	7 (%6,73)	4 (%4,40)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	43 (%39,45)	38 (%36,54)	27 (%29,67)
Dış Politika	4 (%3,67)	1 (%0,96)	2 (%2,20)
İş ve Ticaret	7 (%6,42)	6 (%5,77)	12 (%13,19)
Dünya	16 (%14,68)	15 (%14,42)	17 (%18,68)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,96)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu³²	-
Toplam	109 (%100)	104 (%100)	91 (%100)

Diario de Burgos'un 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 104 haber içerisinde Türkiye yardım haberinin oranı 1 adet haber ile %0,96'dır. Ayrıca Diario de Burgos'un 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.8).

Libertad Digital (Dijital Gazetesinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

1 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ve Ortak ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.9).

³² Diario de Burgos, www.diariodeburgos.es/noticia/z0fa0bdc9-d97e-4d76-1b3c70a90de13ab1/turquia-envia-a-espana-un-avion-con-material-sanitario, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Tablo 3.9. Libertad Digital 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	31 Mart 2020	1 Nisan 2020	2 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	1 (%1,52)	1 (%1,82)
Sağlık	3 (%4,76)	7 (%10,61)	4 (%7,27)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	19 (%30,16)	30 (%45,45)	20 (%36,36)
Eğitim	1 (%1,59)	0 (%0)	1 (%1,82)
Ekonomi	0 (%0)	1 (%1,52)	2 (%3,64)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	26 (%41,27)	13 (%19,70)	17 (%30,91)
Dış Politika	5 (%7,94)	3 (%4,55)	0 (%0)
İş ve Ticaret	5 (%7,94)	3 (%4,55)	2 (%3,64)
Dünya	4 (%6,35)	7 (%10,61)	8 (%14,55)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,52)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu³³	-
Toplam	63 (%100)	66 (%100)	55 (%100)

Libertad Digital’ın 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 66 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,52’dir. Ayrıca Libertad Digital’ın 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.9).

3.5.1.1.3. İtalya

Covid-19 pandemisinde İtalya’ya yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 1 Nisan 2020 tarihinde 1 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 31 Mart 2020, 1 Nisan 2020 ve 2 Nisan 2020 tarihlerinde 3 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 3 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

1 Nisan 2020 tarihli yardımın Milli Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin çeşitli sayılardaki cerrahi maske, koruyucu gözlük ve giysiler ile dezenfektan jellerden oluştuğu bildirilmiştir³⁴.

Agenzia Nazionale Stampa Associata (ANSA) Ulusal Haber Ajansı’nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler

1 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.10).

³³ Libertad Digital, www.libertaddigital.com/espana/2020-04-01/coronavirus-estado-de-alarma-espana-recibe-dos-nuevos-aviones-material-sanitario-china-turquia-1276655140/, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

³⁴ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/turkiye-italya-ve-ispanyaya-tibbi-yardim-gonderdi>, Erişim Tarihi: 11.06.2021

Tablo 3.10. Agenzia Nazionale Stampa Associata 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	31 Mart 2020	1 Nisan 2020	2 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	21 (%11,39)	24 (%7,69)	14 (%5,79)
Sağlık	29 (%10,32)	33 (%10,58)	17 (%7,02)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	54 (%19,22)	53 (%16,99)	43 (%17,77)
Eğitim	6 (%2,14)	3 (%0,96)	3 (%1,24)
Ekonomi	32 (%8,11)	32 (%10,26)	15 (%6,20)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	51 (%18,15)	62 (%19,87)	48 (%19,83)
Dış Politika	5 (%1,78)	12 (%3,87)	5 (%2,07)
İş ve Ticaret	34 (%15,10)	34 (%10,90)	21 (%8,68)
Dünya	49 (%17,44)	58 (%18,59)	76 (%31,40)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,32)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu³⁵	-
Toplam	281 (%100)	312 (%100)	242 (%100)

ANSA'nın 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 312 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,32'dir. Ayrıca ANSA'nın 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.10).

Aska News (Ulusal Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

1 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.11).

Tablo 3.11. Aska News 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	31 Mart 2020	1 Nisan 2020	2 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%0,74)	6 (%2,37)	5 (%1,80)
Sağlık	44 (%16,36)	42 (%16,60)	47 (%16,91)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	14 (%5,20)	7 (%2,77)	23 (%8,27)
Eğitim	5 (%1,86)	4 (%1,58)	5 (%1,80)
Ekonomi	47 (%17,47)	24 (%9,49)	42 (%15,11)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	98 (%36,43)	113 (%44,66)	117 (%42,09)
Dış Politika	4 (%1,49)	11 (%4,35)	8 (%2,88)
İş ve Ticaret	13 (%4,61)	16 (%6,32)	18 (%6,47)
Dünya	42 (%15,61)	29 (%11,46)	13 (%4,68)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,40)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu³⁶	-
Toplam	269 (%100)	253 (%100)	278 (%100)

³⁵ Agenzia Nazionale Stampa Associata, www.ansa.it/sito/notizie/topnews/2020/04/01/partito-aereo-turco-di-aiuti-per-italia_28f02c30-e5bd-4ac7-be58-ae418352d68c.html, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

³⁶ Aska News, www.askanews.it/esteri/2020/04/01/coronavirus-partiti-aiuti-da-turchia-per-italia-e-spagna-pn_20200401_00069/, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Aska News'in 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 253 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,40'dır. Ayrıca Aska News'in 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.11).

Libertà (Yerel Gazetesinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

1 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.12).

Tablo 3.12. Libertà 31 Mart - 1 Nisan - 2 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	31 Mart 2020	1 Nisan 2020	2 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%2,56)	0 (%0)	1 (%2,38)
Sağlık	9 (%23,36)	14 (%20,43)	8 (%19,05)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%10,26)	2 (%4,35)	3 (%7,14)
Eğitim	1 (%2,56)	2 (%4,35)	2 (%4,76)
Ekonomi	2 (%5,13)	1 (%2,17)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	13 (%33,33)	22 (%47,83)	13 (%30,95)
Dış Politika	1 (%2,56)	1 (%2,17)	0 (%0)
İş ve Ticaret	3 (%7,69)	3 (%6,52)	3 (%7,14)
Dünya	5 (%12,82)	0 (%0)	12 (%28,57)
Yardım	0 (%0)	1 (%2,17)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu³⁷	-
Toplam	39 (%100)	46 (%100)	42 (%100)

Libertà'nın 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 46 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %2,17'dir. Ayrıca Libertà'nın 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.12).

3.5.1.1.4. Fransa

Covid-19 pandemisinde Fransa'ya yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 30 Nisan 2020 tarihinde 1 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 29 Nisan 2020, 30 Nisan 2020 ve 1 Mayıs 2020 tarihlerinde 1 basın yayın organı içerisinde toplam 1 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

³⁷ Libertà, www.liberta.it/notizie-ansa/partito-aereo-turco-di-aiuti-per-italia/, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

30 Nisan 2020 tarihli yardımın Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Hakkı Musa tarafından teslim edildiği ve içeriğinin 500 takım tıbbi elbise ve 20.000 cerrahi maskeden oluştuğu bildirilmiştir³⁸.

FR24 News (İnternet Medyasının İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

30 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ve Minnettarlık ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.13).

Tablo 3.13. FR24 29 Nisan – 30 Nisan – 1 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	29 Nisan 2020	30 Nisan 2020	1 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	14 (%7,61)	12 (%6,15)	9 (%4,79)
Sağlık	19 (%10,33)	24 (%12,31)	23 (%12,23)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	25 (%13,59)	21 (%10,77)	27 (%14,36)
Eğitim	5 (%2,72)	8 (%4,10)	4 (%2,13)
Ekonomi	21 (%11,41)	31 (%15,90)	36 (%19,15)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	81 (%44,02)	74 (%37,95)	69 (%36,70)
Dış Politika	7 (%3,80)	5 (%2,56)	5 (%2,66)
İş ve Ticaret	12 (%6,52)	19 (%9,74)	15 (%7,98)
Dünya	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,51)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ³⁹	-
Toplam	184 (%100)	195 (%100)	188 (%100)

FR24 News'in 30 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 195 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,51'dir. Ayrıca FR24 News'in 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.13).

3.5.1.1.5. Avrupa Kıtasına Yönelik Genel Bir Bakış

Avrupa kıtası için İngiltere, İspanya, İtalya ve Fransa olmak üzere 4 farklı ülkenin basın yayın organı içerisinde Türkiye yardımını konu alan haberler listelenmiştir.

Bu bağlamda İngiltere'nin 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım, Bağış, Teşekkür ve Dost gibi ibareler öne plana çıkmaktadır.

³⁸ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-fransanin-orne-bolgesine-tibbi-yardim-gonderdi/1823312>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

³⁹ FR24 News, www.fr24news.com/fr/a/2020/04/la-turquie-envoie-du-materiel-medical-en-france-pour-lutter-contre-le-coronavirus.html, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

İspanya'nın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım ve Ortak gibi ibareler öne çıkmaktadır.

İtalya'nın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 3 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım ibaresi öne çıkmaktadır.

Fransa'nın 1 basın yayın organında yayınlanan 1 adet yardım haberi olumlu tondadır. Bu haber içerisinde Yardım ve Minnettar ibareleri öne çıkmaktadır.

4 ülke için belirtilen tarihlerde yayınlanan toplam 12 adet olumlu tona sahip haber bulunduğu tespit edilmiştir.

3.5.1.2. Amerika Kıtası

Amerika kıtası kapsamında Amerika Birleşik Devletleri ve Venezuela'nın basın yayın organlarında yayınlanan ve Türkiye'nin kendilerine yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler listelenmiştir.

3.5.1.3. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

Covid-19 pandemisinde ABD'ye yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 28 Nisan 2020 tarihinde 1 adet ve 30 Nisan 2020 tarihlerinde 1 adet olmak üzere toplam 2 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 28 Nisan 2020, 29 Nisan 2020 ve 30 Nisan 2020 tarihleri içerisinde 3 farklı basın yayın organında toplam 9 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

28 Nisan 2020 tarihli yardımın Milli Savunma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin 500.000 adet cerrahi maske, 4.000 adet tulum 2.000 litre dezenfektan, 1.500 adet koruyucu gözlük, 400 adet N-95 maske ile 500 yüz siperinden oluştuğu bildirilmiştir⁴⁰.

30 Nisan 2020 tarihli yardımın Milli Savunma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin koruyucu

⁴⁰ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-kovid-19-ile-mucadele-icin-gonderdigi-tibbi-yardimlar-abdye-ulasti/1822141>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

maske, tulum ve dezenfektan gibi koruyucu sağlık malzemelerinden oluştuğu bildirilmiştir⁴¹.

Associated Press (Uluslararası Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

28 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Destek, İnsani Yardım ve İyileştirme ibareleri ön plana çıkmaktadır. 29 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Dayanışma, Bağış ve Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 30 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.14).

Tablo 3.14. Associated Press 28-29-30 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	28 Nisan 2020	29 Nisan 2020	30 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	16 (%18,60)	7 (%7,45)	6 (%7,41)
Sağlık	19 (%22,09)	19 (%20,21)	6 (%7,41)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	8 (%9,30)	6 (%6,38)	12 (%14,81)
Eğitim	4 (%4,65)	1 (%1,06)	0 (%0)
Ekonomi	7 (%8,14)	6 (%6,38)	5 (%6,17)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	11 (%12,79)	15 (%15,96)	14 (%17,28)
Dış Politika	3 (%3,79)	2 (%2,13)	2 (%2,47)
İş ve Ticaret	15 (%17,44)	21 (%22,34)	16 (%19,75)
Dünya	2 (%2,33)	16 (%17,02)	19 (%23,46)
Yardım	1 (%1,16)	1 (%1,06)	1 (%1,23)
Haberin Tonu	Olumlu⁴²	Olumlu⁴³	Olumlu⁴⁴
Toplam	86 (%100)	94 (%100)	81 (%100)

Associated Press'in 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 86 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,16 iken bu oran 29 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 94 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %0,57 ve 30 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 81 haber içerisinde 1 adet haber ile %1,23'dür. Ayrıca Associated Press'in yardım hakkında yayınladığı 3 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.14).

⁴¹ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-abdye-ikinci-tibbi-yardim-seferi/1823818>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

⁴² Associated Press, <https://apnews.com/article/virus-outbreak-health-us-news-turkey-international-news-b940aca2ab2d0c31af2826da9c30d222>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁴³ Associated Press, <https://apnews.com/article/c4f259eacbe13ec85487ea76682ddfd2>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁴⁴ Associated Press, <https://apnews.com/article/19c0f2280a7041ef055a9c07b92c6f12>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

ABC News (Uluslararası Medya Şirketinin İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

28 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Destek, İnsani Yardım ve İyileştirme ibareleri ön plana çıkmaktadır. 29 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Dayanışma, Bağış ve Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 30 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde ise Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.15).

Tablo 3.15. ABC News 28-29-30 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	28 Nisan 2020	29 Nisan 2020	30 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	4 (%3,67)	5 (%4,55)	2 (%1,53)
Sağlık	22 (%20,18)	18 (%16,36)	17 (%12,98)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	30 (%27,52)	23 (%20,91)	35 (%26,72)
Eğitim	3 (%2,75)	1 (%0,91)	1 (%0,76)
Ekonomi	0 (%0)	4 (%3,64)	5 (%3,82)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	23 (%21,10)	35 (%31,82)	32 (%24,43)
Dış Politika	3 (%2,75)	2 (%1,82)	4 (%3,05)
İş ve Ticaret	7 (%6,42)	5 (%4,55)	12 (%9,16)
Dünya	16 (%14,68)	16 (%14,55)	22 (%16,79)
Yardım	1 (%0,92)	1 (%0,91)	1 (%0,76)
Haberin Tonu	Olumlu⁴⁵	Olumlu⁴⁶	Olumlu⁴⁷
Toplam	109 (%100)	110 (%100)	131 (%100)

ABC News'in 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 109 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,92 iken bu oran 29 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 110 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %0,91, ve 30 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 131 haber içerisinde 1 adet haber ile %0,76'dır. Ayrıca ABC News'in yardım hakkında yayınladığı 3 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.15).

NBC Montana (Bölgesel Yayın Televizyon Ağıının İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

28 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Destek, İnsani Yardım ve İyileştirme ibareleri ön plana çıkmaktadır. 29 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Dayanışma, Bağış ve Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 30 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.16).

⁴⁵ ABC News, <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/turkey-sends-medical-equipment-us-fight-virus-70378815>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁴⁶ ABC News, <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/turkey-vows-solidarity-us-fighting-virus-outbreak-70401447>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁴⁷ ABC News, <https://abcnews.go.com/Health/wireStory/turkey-sends-2nd-consignment-medical-supplies-us-70425659>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Tablo 3.16. NBC Montana 28-29-30 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	28 Nisan 2020	29 Nisan 2020	30 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%4,76)	3 (%4,48)	1 (%1,23)
Sağlık	9 (%14,29)	9 (%13,43)	5 (%6,17)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	8 (%12,70)	10 (%14,93)	11 (%13,58)
Eğitim	1 (%1,59)	2 (%2,99)	0 (%0)
Ekonomi	1 (%1,59)	7 (%10,45)	4 (%4,94)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	19 (%30,16)	12 (%17,91)	35 (%43,21)
Dış Politika	3 (%4,76)	2 (%2,99)	5 (%6,17)
İş ve Ticaret	9 (%14,29)	11 (%16,42)	9 (%11,11)
Dünya	9 (%14,29)	10 (%14,95)	10 (%12,35)
Yardım	1 (%1,59)	1 (%1,49)	1 (%1,23)
Haberin Tonu	Olumlu⁴⁸	Olumlu⁴⁹	Olumlu⁵⁰
Toplam	63 (%100)	67 (%100)	81 (%100)

NBC Montana'nın 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 63 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,59 iken bu oran 29 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 67 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %1,49, ve 30 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 81 haber içerisinde 1 adet haber ile %1,23'dür. Ayrıca NBC Montana'nın yardım hakkında yayınladığı 3 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.16).

3.5.1.3.1. Venezuela

Covid-19 pandemisinde Venezuela'ya yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 17 Temmuz 2020 tarihinde 1 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 16 Temmuz 2020, 17 Temmuz 2020 ve 18 Temmuz 2020 Nisan 2020 tarihleri içerisinde 3 farklı basın yayın organında toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

17 Temmuz 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin 25 solunum cihazı (ventilatör), 40.000 PCR test kiti, 150.000 cerrahi maske ve çok sayıda koruyucu giysilerden oluştuğu bildirilmiştir⁵¹.

⁴⁸ NBC Montana, <https://nbcmontana.com/news/nation-world/turkey-sends-medical-equipment-to-help-us-fight-virus>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁴⁹ NBC Montana, <https://nbcmontana.com/news/nation-world/turkey-vows-solidarity-with-us-in-fighting-virus-outbreak-04-29-2020>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁵⁰ NBC Montana, <https://nbcmontana.com/news/nation-world/turkey-sends-2nd-consignment-of-medical-supplies-to-us>, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

⁵¹ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-karakas-buyukelcisi-mutevellioğlu-venezuela-ile-saglik-alanindaki-dayanismayi-anlattı/1917134>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

TeleSUR (Latin Amerika Bölgesinde Yayın Yapan Televizyon Kanalı'nın İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

17 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Jest, Dayanışma, İnsani Yardım ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.17).

Tablo 3.17. TeleSUR 16-17-18 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	16 Temmuz 2020	17 Temmuz 2020	18 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,72)	2 (%3,39)	0 (%0)
Sağlık	1 (%1,72)	2 (%3,39)	1 (%7,69)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	2 (%3,39)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	2 (%3,45)	3 (%5,08)	0 (%0)
Dış Politika	2 (%3,45)	1 (%1,69)	0 (%0)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	52 (%89,66)	48 (%81,36)	12 (%92,31)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,69)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁵²	-
Toplam	58 (%100)	59 (%100)	13 (%100)

TeleSUR'un 17 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 59 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,69'dur. Ayrıca TeleSUR'un 17 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.17).

Últimas Noticias (Günlük Gazetesinin İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

16 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım, Dayanışma ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır. 17 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Jest, Dayanışma, İnsani Yardım, Teşekkür ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.18).

⁵² TeleSUR, www.telesurtv.net/news/venezuela-ayuda-humanitaria-turquia-covid-20200717-0057.html, Erişim Tarihi: 28.06.2021.

Tablo 3.18. Últimas Noticias 16-17-18 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	16 Temmuz 2020 Frekans/(Yüzde)	17 Temmuz 2020 Frekans/(Yüzde)	18 Temmuz 2020 Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%3,23)	1 (%1,41)	2 (%4,44)
Sağlık	8 (%8,60)	4 (%5,63)	2 (%4,44)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	12 (%12,90)	4 (%5,63)	6 (%13,33)
Eğitim	3 (%3,23)	2 (%2,82)	1 (%2,22)
Ekonomi	0 (%0)	2 (%2,82)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	34 (%36,56)	21 (%29,58)	15 (%33,33)
Dış Politika	5 (%5,38)	5 (%7,04)	2 (%4,44)
İş ve Ticaret	6 (%6,45)	5 (%7,04)	2 (%4,44)
Dünya	21 (%22,58)	26 (%36,62)	15 (%33,33)
Yardım	1 (%1,08)	1 (%1,41)	0 (%0)
Haberin Tonu	Olumlu⁵³	Olumlu⁵⁴	-
Toplam	93 (%100)	71 (%100)	45 (%100)

Últimas Noticias'ın 16 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 93 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,08 iken bu oran 17 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 71 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %1,41'dir. Ayrıca Últimas Noticias'ın yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.18).

El Nacional (Günlük Gazetesinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

18 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.19).

Tablo 3.19. El Nacional 16-17-18 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	16 Temmuz 2020 Frekans/(Yüzde)	17 Temmuz 2020 Frekans/(Yüzde)	18 Temmuz 2020 Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	5 (%4,95)	6 (%5,71)	2 (%3,13)
Sağlık	8 (%7,92)	11 (%10,48)	6 (%9,38)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	10 (%9,90)	9 (%8,57)	4 (%6,25)
Eğitim	1 (%0,99)	0 (%0)	1 (%1,56)
Ekonomi	1 (%0,99)	4 (%3,81)	1 (%1,56)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	23 (%22,77)	21 (%20,00)	19 (%29,69)
Dış Politika	6 (%5,94)	5 (%4,76)	4 (%6,25)
İş ve Ticaret	2 (%1,98)	1 (%0,95)	2 (%3,13)
Dünya	45 (%44,55)	48 (%45,71)	24 (%37,50)
Yardım	0 (%0)	0 (%0)	1 (%1,56)
Haberin Tonu	-	-	Olumlu⁵⁵
Toplam	101 (%100)	105 (%100)	64 (%100)

⁵³ Últimas Noticias, <https://ultimasnoticias.com.ve/noticias/mas-vida/turquia-envio-insumos-medicos-a-venezuela/>, Erişim Tarihi: 29.06.2021.

⁵⁴ Últimas Noticias, <https://ultimasnoticias.com.ve/noticias/mas-vida/venezuela-recibe-ayuda-humanitaria-de-turquia/>, Erişim Tarihi: 29.06.2021.

⁵⁵ El Nacional, www.elnacional.com/venezuela/regimen-de-maduro-recibio-cargamento-de-ayuda-humanitaria-proveniente-de-turquia/, Erişim Tarihi: 29.06.2021.

El Nacional'ın 18 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 64 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,56'dır. Ayrıca El Nacional'ın 18 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.19).

3.5.1.3.2. Amerika Kıtasına Yönelik Genel Bir Bakış

Amerika Kıtası için Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Venezuela olmak üzere 2 farklı ülkenin basın yayın organları içerisinde Türkiye yardımını konu alan haberler listelenmiştir.

Bu bağlamda ABD'nin 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 9 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım, Destek, İnsani Yardım, İyileştirme gibi ibareler öne çıkmaktadır.

Venezuela'nın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Jest, Dayanışma, İnsani Yardım, Teşekkür gibi ibareler öne çıkmaktadır.

2 ülke için belirtilen tarihlerde yayınlanan toplam 13 adet olumlu tona sahip haber bulunduğu tespit edilmiştir.

3.5.1.4. Asya Kıtası

Asya kıtası kapsamında Çin, Hindistan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan, İran ve Filistin'in basın yayın organlarında yayınlanan ve Türkiye'nin kendilerine yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler listelenmiştir.

3.5.1.4.1. Çin

Covid-19 pandemisinde Çin'e yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 31 Ocak 2020 tarihinde yapılan 1 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 31 Ocak 2020, 1 Şubat 2020 ve 2 Şubat 2020 tarihleri içerisinde 2 farklı basın yayın organında toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

31 Ocak 2020 tarihli yardımın Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından hazırlandığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından organize edildiği ve askeri kargo uçağı ile teslim edildiği, içeriğinin ise 1.000 adet

biyolojik tehlike tulumu, 93.500 adet koruyucu filtreli maske, 1.000 adet tek kullanımlık koruyucu kıyafetten oluştuğu bildirilmiştir⁵⁶.

Xinhua Tongxunshe (Çin Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

2 Şubat 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Teşekkür, Dost ve Ortak ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.20).

Tablo 3.20. Xinhua Tongxunshe 30 Ocak – 1 Şubat – 2 Şubat 2020 Verileri

Kategoriler	31 Ocak 2020	1 Şubat 2020	2 Şubat 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%1,29)	6 (%2,63)	11 (%5,45)
Sağlık	26 (%11,21)	29 (%12,72)	48 (%23,76)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	9 (%3,88)	11 (%4,82)	9 (%4,46)
Eğitim	3 (%1,29)	5 (%2,19)	2 (%0,99)
Ekonomi	3 (%1,29)	5 (%2,19)	8 (%3,96)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	117 (%50,43)	100 (%43,86)	76 (%37,62)
Dış Politika	15 (%6,47)	14 (%6,14)	12 (%5,94)
İş ve Ticaret	17 (%7,33)	14 (%6,14)	13 (%6,44)
Dünya	39 (%16,81)	44 (%19,30)	22 (%10,89)
Yardım	0 (%0)	0 (%0)	1 (%0,50)
Haberin Tonu	-	-	Olumlu ⁵⁷
Toplam	232 (%100)	228 (%100)	202 (%100)

Xinhua Tongxunshe'nin 2 Şubat 2020 tarihinde yayınladığı 202 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,50'dır. Ayrıca Xinhua Tongxunshe'nin 2 Şubat 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.20).

People's Daily Online (Hükümetin Resmi Gazetesinin İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

31 Ocak 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ve Tıbbi Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 1 Şubat 2020 tarihli yardım haberinde Teşekkür ve Dost ibareleri ön plana çıkmaktadır. 2 Şubat 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Teşekkür, Dost, Ortak ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.21).

⁵⁶ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, https://www.tika.gov.tr/tr/haber/turkiye_den_koronavirus_salgini_ile_mucadeleye_destek-55493, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁵⁷ Xinhua Tongxunshe, www.xinhuanet.com/politics/2020-02/02/c_1125521803.htm, Erişim Tarihi: 29.06.2021.

Tablo 3.21. People’s Daily Online 30 Ocak – 1 Şubat – 2 Şubat 2020 Verileri

Kategoriler	31 Ocak 2020	1 Şubat 2020	2 Şubat 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%0,85)	26 (%6,81)	12 (%3,59)
Sağlık	108 (%30,59)	92 (%24,08)	89 (%26,65)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%1,13)	17 (%4,45)	9 (%2,69)
Eğitim	9 (%2,55)	9 (%2,36)	6 (%1,80)
Ekonomi	47 (%13,31)	32 (%8,38)	17 (%5,09)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	127 (%35,98)	102 (%26,70)	121 (%36,23)
Dış Politika	9 (%2,55)	36 (%9,42)	15 (%4,49)
İş ve Ticaret	9 (%2,55)	33 (%8,64)	8 (%2,40)
Dünya	36 (%10,20)	34 (%8,90)	56 (%16,77)
Yardım	1 (%0,28)	1 (%0,26)	1 (%0,30)
Haberin Tonu	Olumlu⁵⁸	Olumlu⁵⁹	Olumlu⁶⁰
Toplam	353 (%100)	382 (%100)	334 (%100)

People’s Daily Online’ın 31 Ocak 2020 tarihinde yayınladığı 353 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,28 iken bu oran 1 Şubat 2020 tarihinde yayınladığı 382 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %0,26 ve 2 Şubat 2020 tarihinde yayınladığı 334 haber içerisinde 1 adet haber ile %0,30’dur. Ayrıca People’s Online’ın yardım hakkında yayınladığı 3 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.21).

3.5.1.4.2. Hindistan

Covid-19 pandemisinde Hindistan’a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 28 Mayıs 2021 tarihinde yapılmış olan 1 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 27 Mayıs 2021, 28 Mayıs 2021 ve 29 Mayıs 2021 tarihleri içerisinde 3 farklı basın yayın organında toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

28 Mayıs 2021 tarihli yardımın Türk Kızılayı ve Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin 630 oksijen tüpü, 5 oksijen jeneratörü, 50 solunum cihazı, 50 bin ilaç ve çeşitli tıbbi malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir⁶¹.

⁵⁸ People’s Daily Online, <http://world.people.com.cn/n1/2020/0131/c1002-31565913.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁵⁹ People’s Daily Online, <http://world.people.com.cn/n1/2020/0201/c1002-31566306.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁶⁰ People’s Daily Online, <http://world.people.com.cn/n1/2020/0202/c1002-31567224.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁶¹ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hindistandan-kovid-19-yardimi-gonderen-turkiyeye-tesekkurler/2256237>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

TV9 (Haber Kanalı'nın İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

28 Mayıs 2021 tarihli yardım haberinde Yardım, Teşekkür, Dayanışma ve Takdir ibareleri ön plana çıkmaktadır. 29 Mayıs 2021 tarihli yardım haberinde ise Yardım ve Yardım Eli ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.22).

Tablo 3.22. TV9 27-28-29 Mayıs 2021 Verileri

Kategoriler	27 Mayıs 2021	28 Mayıs 2021	29 Mayıs 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	8 (%2,92)	12 (%4,32)	13 (%4,48)
Sağlık	35 (%12,77)	32 (%11,51)	36 (%12,41)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	45 (%16,42)	52 (%18,71)	58 (%20,00)
Eğitim	11 (%4,01)	8 (%2,99)	5 (%1,72)
Ekonomi	18 (%6,57)	23 (%8,27)	9 (%3,10)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	70 (%25,55)	66 (%23,74)	79 (%27,24)
Dış Politika	6 (%2,19)	7 (%3,52)	4 (%1,38)
İş ve Ticaret	24 (%8,76)	36 (%12,95)	27 (%9,31)
Dünya	57 (%20,80)	41 (%14,75)	58 (%20,00)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,36)	1 (%0,34)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁶²	Olumlu⁶³
Toplam	274 (%100)	278 (%100)	290 (%100)

TV9'un 28 Mayıs 2021 tarihinde yayınladığı 278 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,36 iken bu oran 29 Mayıs 2021 tarihinde yayınladığı 290 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %0,34'dür. Ayrıca TV9'un yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.22).

Janta Se Rishta (Ulusal Haber Sitesinin İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

28 Mayıs 2021 tarihli yardım haberinde Yardım ve Şüphe ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.23). Ayrıca haberin içeriğinde Türkiye ile Hindistan'ın Pakistan-Keşmir konusu hakkında yaşadığı gerginlik ve diplomatik ilişkileri hakkında yorum yapılarak haber metni içerisinde Türkiye'den yapılan yardımın şüphe uyandırdığına dair ifadeye yer verilmiştir. Her ne kadar haberde yardımdan ve yardımın içeriğinden bahsedilmiş olsa da haberin olumsuz algı oluşturabilecek bir tonda aktarıldığı ön plana çıkmıştır.

⁶² TV9 Hindi, www.tv9hindi.com/world/middle-east-news/middle-east-news-turkey-sends-covid-medical-supplies-to-india-672822.html, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁶³ TV9 Hindi, www.tv9hindi.com/india/turkey-invoked-mahatma-gandhi-sufi-poet-delivered-relief-material-india-674220.html, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Tablo 3.23. Janta Se Rishta 27-28-29 Mayıs 2021 Verileri

Kategoriler	27 Mayıs 2021	28 Mayıs 2021	29 Mayıs 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	14 (%2,85)	13 (%2,28)	16 (%2,85)
Sağlık	50 (%10,18)	64 (%11,23)	59 (%10,50)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	124 (%25,25)	170 (%29,82)	154 (%27,40)
Eğitim	7 (%1,43)	6 (%1,05)	6 (%1,07)
Ekonomi	15 (%3,05)	12 (%2,11)	14 (%3,49)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	191 (%38,90)	209 (%36,67)	208 (%37,01)
Dış Politika	5 (%1,02)	14 (%2,46)	11 (%1,96)
İş ve Ticaret	21 (%4,28)	30 (%5,26)	24 (%4,27)
Dünya	64 (%12,03)	51 (%8,95)	70 (%12,46)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,18)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumsuz ⁶⁴	-
Toplam	491 (%100)	570 (%100)	562 (%100)

Janta Se Rishta'nın 28 Mayıs 2021 tarihinde yayınladığı 570 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,18'dir. Ayrıca Janta Se Rishta'nın 28 Mayıs 2021 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumsuz tondadır (Bkz. Tablo 3.23).

Jagran New Media (Haber Sitesinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

28 Mayıs 2021 tarihli yardım haberinde Yardım ve İyileştirme ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.24).

Tablo 3.24. Jagran New Media 27-28-29 Mayıs 2021 Verileri

Kategoriler	27 Mayıs 2021	28 Mayıs 2021	29 Mayıs 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	6 (%1,27)	9 (%1,82)	11 (%2,08)
Sağlık	63 (%13,32)	71 (%14,43)	68 (%12,85)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	91 (%19,24)	94 (%19,11)	102 (%19,28)
Eğitim	15 (%3,17)	7 (%1,42)	9 (%1,70)
Ekonomi	18 (%3,81)	16 (%3,25)	27 (%5,10)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	197 (%41,65)	221 (%44,92)	234 (%44,23)
Dış Politika	5 (%1,06)	12 (%2,44)	6 (%1,13)
İş ve Ticaret	30 (%6,34)	39 (%7,93)	34 (%6,43)
Dünya	48 (%10,15)	22 (%4,47)	38 (%7,18)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,20)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ⁶⁵	-
Toplam	473 (%100)	492 (%100)	529 (%100)

⁶⁴ Janta Se Rishta, <https://jantaserishta.com/world/turkey-sent-kovid-help-to-india-as-kashmir-pakistan-medical-supplies-reached-new-delhi-by-plane-908177?infinite-scroll=1>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁶⁵ Jagran New Media, www.jagran.com/news/national-turkey-sent-help-on-corona-crisis-signs-of-improvement-in-relationship-21686655.html, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Jagran New Media'nın 28 Mayıs 2021 tarihinde yayınladığı 492 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,20'dir. Ayrıca Jagran New Media'nın 28 Mayıs 2021 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.24).

3.5.1.4.3. Kırgızistan

Covid-19 pandemisinde Kırgızistan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 15 Temmuz 2020 ve 1 Aralık 2020 tarihlerinde yapılmış olan toplam 2 adet yardım ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 14 Temmuz 2020, 15 Temmuz 2020 ve 16 Temmuz 2020 tarihleri içerisinde 2 farklı basın yayın organında toplam 7 adet, 30 Kasım 2020, 1 Aralık 2020 ve 2 Aralık 2020 tarihleri içerisinde yine 2 farklı basın yayın organında toplam 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

15 Temmuz 2020 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlanarak Türk Hava Yolları (THY) tarafından teslim edildiği ve içeriğinin 20 ventilatör, 50 el tipi oksijen konsantratörü, 50.000 adet N95 maske, 100.000 cerrahi maske, 35.000 tulum, 2.000 siperlik, 20.000 PSR testi, 20.000 viral nükleik asit izolasyon kiti ve 10.000 kutu Hidroksiklorokin tabletten oluştuğu bildirilmiştir⁶⁶.

1 Aralık 2020 tarihli yardımın Türk Kızılayı ile Samsun Büyükşehir Belediyesi hazırlanarak Türk Kızılayı tarafından teslim edildiği ve içeriğinin Türk Kızılayı tarafından bağışlanan 50.000 FFP2 KN-95 maske ve Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından bağışlanan 180.000 cerrahi maskeden oluştuğu bildirilmiştir^{67,68}.

Kırgız Ulusal Haber Ajansı (KABAR) (Kırgızistan'ın Ulusal ve Resmi Haber Ajansında Yayımlanan Haberler)

14 Temmuz 2020 tarihli 1. yardım haberinde İnsani Yardım, Yardım Eli, Şükran, Dayanışma ve İşbirliği ibareleri ön plana çıkmaktadır. 14 Temmuz 2020 tarihli 2. yardım haberinde İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır. 15 Temmuz 2020 tarihli 1. yardım haberinde Bağış ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 15 Temmuz 2020 tarihli

⁶⁶ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyeden-kovid-19la-mucadele-icin-kirgizistana-tibbi-yardim-destegi/1911228>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

⁶⁷ Samsun Büyükşehir Belediyesi, <https://samsun.bel.tr/haberler/kirgizistantan-baskan-demire-tesekkur>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁶⁸ Kırım Haber Ajansı, <https://qha.com.tr/haberler/turkiye-den-kirgizistan-a-kovid-19-ile-mucadele-kapsaminda-destek/281663/>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

2. yardım haberinde Tıbbi Yardım ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 15 Temmuz 2020 tarihli 3. yardım haberinde ise İnsani Yardım, İşbirliği ve Ortak ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.25).

Tablo 3.25. Kırgız Ulusal Haber Ajansı 14-15-16 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	14 Temmuz 2020	15 Temmuz 2020	16 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%1,57)	5 (%4,00)	2 (%2,20)
Sağlık	38 (%29,92)	25 (%20,00)	12 (%13,19)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	3 (%2,36)	0 (%0)	1 (%1,10)
Eğitim	1 (%0,79)	2 (%1,60)	4 (%4,40)
Ekonomi	7 (%5,51)	5 (%4,00)	3 (%3,30)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	62 (%48,82)	64 (%51,20)	48 (%52,75)
Dış Politika	4 (%3,15)	9 (%7,20)	8 (%8,79)
İş ve Ticaret	1 (%0,79)	3 (%2,40)	2 (%2,20)
Dünya	7 (%5,51)	9 (%7,20)	11 (%12,09)
Yardım	2 (%1,57)	3 (%2,40)	0 (%0)
Haberin Tonu	Olumlu⁶⁹/Olumlu⁷⁰	Olumlu⁷¹/Olumlu⁷² /Olumlu⁷³	-
Toplam	127 (%100)	125 (%100)	91 (%100)

Kırgızistan’da Kırgızca ve Rusça resmi dil niteliği taşıdığı ve her iki dilde halk tarafından yaygın olarak konuşulduğu için KABAR web sitesinde Kırgızca ve Rusça yayınlanan tüm haberler analize dâhil edilmiştir.

KABAR’ın 14 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 127 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %1,57 iken bu oran 15 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 125 haber içerisinde 3 adet haber ile %2,40’dır. Ayrıca KABAR’ın yardım hakkında yayınladığı 5 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.25).

⁶⁹ KABAR, <http://kabar.kg/news/zaiavlenie-genseka-tiurkskogo-soveta-o-gumpomoshchi-turtcii-gosudarstvam-chlenam-organizatsii/>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁷⁰ KABAR, <http://kabar.kg/news/turtcii-napravila-gumpomoshch-kyrgyzstanu/>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁷¹ KABAR, <http://kabar.kg/news/turtcii-okazala-gumanitarnuiu-pomoshch-kyrgyzstanu-dlia-bor-by-s-covid-19/>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁷² KABAR, <http://kg.kabar.kg/news/covid-19-t-rkiiia-kyrgyzstanga-meditsinalyk-karazhattar-t-r-nd-gumzhardam-k-rs-tt/>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁷³ KABAR, <http://kg.kabar.kg/news/t-rkiiianyn-tmkknyn-m-ch-mamleketterine-bergen-gumzhardamy-boiuncha-t-rk-ke-eshinin-bashky-katchysynyn-maalymaty/>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Kırgız Cumhuriyeti Kamu Yayın Kurumu Kırgız Televizyonu (KTRK) (Kırgızistan'ın Resmi Kamu Yayın Kurumunun İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

15 Temmuz 2020 tarihli 1. yardım haberinde İnsani Yardım ve Hibe ibareleri ön plana çıkmaktadır. 15 Temmuz 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.26).

Tablo 3.26. Kırgız Cumhuriyeti Kamu Yayın Kurumu Kırgız Televizyonu 14-15-16 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	14 Temmuz 2020	15 Temmuz 2020	16 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%2,78)	0 (% 0)	1 (%2,94)
Sağlık	15 (%41,67)	11 (%36,67)	11 (%32,35)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%2,78)	0 (%0)	3 (%8,82)
Eğitim	1 (%2,78)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	1 (%3,33)	1 (%2,94)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	14 (%38,89)	13 (%43,33)	15 (%44,12)
Dış Politika	1 (%2,78)	0 (%0)	2 (%5,88)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	1 (%2,94)
Dünya	3 (%8,33)	3 (%10,00)	0 (%0)
Yardım	0 (%0)	2 (%6,67)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁷⁴/Olumlu⁷⁵	-
Toplam	36 (%100)	30 (%100)	34 (%100)

KTRK'nin 15 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 30 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %6,67'dir. Ayrıca KTRK'nin 15 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.26).

Kırgız Ulusal Haber Ajansı (KABAR) (Kırgızistan'ın Ulusal ve Resmi Haber Ajansında Yayınlanan Haberler)

1 Aralık 2020 tarihli yardım haberinde Bağış, İnsani Yardım ve Kardeşlik İbareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.27).

⁷⁴ KTRK, www.ktrk.kg/kg/post/42875/kg, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁷⁵ KTRK, <http://www.ktrk.kg/kg/post/42891/kg>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Tablo 3.27. Kırgız Ulusal Haber Ajansı 30 Kasım - 1 Aralık - 2 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	30 Kasım 2020	1 Aralık 2020	2 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%2,65)	0 (%0)	1 (%1,12)
Sağlık	6 (%5,31)	5 (%5,05)	4 (%4,49)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	7 (%6,19)	6 (%6,06)	7 (%7,87)
Eğitim	5 (%4,42)	3 (%3,03)	0 (%0)
Ekonomi	2 (%1,77)	6 (%6,06)	4 (%4,49)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	68 (%60,18)	63 (%63,64)	56 (%62,92)
Dış Politika	3 (%2,65)	6 (%6,06)	3 (%3,37)
İş ve Ticaret	2 (%1,77)	1 (%1,01)	1 (%1,12)
Dünya	17 (%15,04)	8 (%8,08)	13 (%14,61)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,01)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁷⁶	-
Toplam	113 (%100)	99 (%100)	89 (%100)

KABAR'ın 1 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 99 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,01'dir. Ayrıca KABAR'ın 1 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.27).

Kırgız Cumhuriyeti Kamu Yayın Kurumu Kırgız Televizyonu (KTRK) (Kırgızistan'ın Resmi Kamu Yayın Kurumunun İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

1 Aralık 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Tıbbi Yardım, Destek, Hayırsever ve Kardeşlik ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.28).

Tablo 3.28. Kırgız Cumhuriyeti Kamu Yayın Kurumu Kırgız Televizyonu 30 Kasım - 1 Aralık - 2 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	30 Kasım 2020	1 Aralık 2020	2 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%3,45)	0 (%0)	1 (%5,56)
Sağlık	3 (%10,34)	2 (%10,53)	2 (%11,11)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%3,45)	1 (%5,26)	1 (%5,56)
Eğitim	0 (%0)	1 (%5,26)	1 (%5,56)
Ekonomi	1 (%3,45)	1 (%5,26)	1 (%5,56)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	17 (%58,62)	12 (%63,16)	8 (%44,44)
Dış Politika	0 (%0)	0 (%0)	2 (%11,11)
İş ve Ticaret	2 (%6,90)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	4 (%13,79)	1 (%5,26)	2 (%11,11)
Yardım	0 (%0)	1 (%5,26)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁷⁷	-
Toplam	29 (%100)	19 (%100)	18 (%100)

⁷⁶ KABAR, <http://kg.kabar.kg/news/t-rkiia-bishkektikterge-180-mi-meditsinalyk-betkap-berdi/>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁷⁷ KTRK, <http://www.ktrk.kg/birinchi/news/49703/kg>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

KTRK'nin 1 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 19 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %5,26'dır. Ayrıca KTRK'nin 1 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.28).

3.5.1.4.4. Kazakistan

Covid-19 pandemisinde Kazakistan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 11 Mayıs 2020, 12 Temmuz 2020 ve 13 Temmuz 2020 tarihlerinde yapılmış olan toplam 3 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır.

Bu bağlamda 10 Mayıs 2020, 11 Mayıs 2020 ve 12 Mayıs 2020 tarihleri içerisinde 2 farklı basın yayın organında toplam 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 11 Mayıs 2020 tarihli yardımın Milli Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanarak teslim edildiği ve içeriğinin 150.000 tıbbi maske, 50 adet yüz siperi, 100 adet koruyucu gözlük, 300 adet tulum ve dezenfektan jellerden oluştuğu bildirilmiştir^{78 79}.

12 Temmuz 2020, 13 Temmuz 2020 ve 14 Temmuz 2020 tarihleri içerisinde 2 farklı basın yayın organında toplam 3 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 12 Temmuz 2020 tarihli yardımın Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanarak teslim edildiği ve içeriğinin 20.000 cerrahi maske ve 12.000 el dezenfektanı içerdiği bildirilmiştir⁸⁰.

13 Temmuz 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve içeriğinin 30 suni solunum cihazı, 50.000 N95 maskesi, 100.000 tıbbi maske, 35.000 koruyucu giysi, 2.000 yüz siperi, PCR analizi için 2 adet ekipman, 30.000 adet SARS-CoV-2 (2019-nCov) RT-qPCR laboratuvar analiz testi, 30.000 viral nükleik asit için izolasyon testi, 10.000 kutu hidrosiklorokin tabletten oluştuğu bildirilmiştir⁸¹.

Kazinform (Kazak Ulusal Haber Ajansı) (Kazakistan Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

11 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ve Kardeş ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.29).

⁷⁸ Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/dunya/turkiyeden-gonderilen-tibbi-yardim-kazakistana-ulasti-483689.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁷⁹ Kazinform, https://www.inform.kz/kz/turkiya-kazakstanga-gumanitarlyk-koldau-korsetti_a3648559, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁸⁰ Kazinform, https://www.inform.kz/kz/turkiya-kazakstanga-gumanitarlyk-koldau-korsetti_a3648559, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁸¹ Hürriyet Gazetesi, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/turkiyeden-kazakistana-tibbi-malzeme-yardimi-41563875>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Tablo 3.29. Kazak Ulusal Haber Ajansı 10-11-12 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	10 Mayıs 2020	11 Mayıs 2020	12 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	6 (%4,14)
Sağlık	18 (%28,13)	19 (%12,34)	15 (%10,34)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	3 (%4,69)	5 (%3,25)	2 (%1,38)
Eğitim	5 (%7,81)	5 (%3,25)	9 (%6,21)
Ekonomi	0 (%0)	15 (%9,74)	12 (%8,28)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	25 (%39,06)	93 (%60,39)	85 (%58,62)
Dış Politika	4 (%6,25)	1 (%0,65)	4 (%2,76)
İş ve Ticaret	2 (%3,13)	9 (%5,84)	5 (%3,45)
Dünya	7 (%10,94)	6 (%3,90)	7 (%4,83)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,65)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ⁸²	-
Toplam	64 (%100)	154 (%100)	145 (%100)

Kazinform'un 11 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 154 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,65'dir. Ayrıca Kazinform'un 11 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.29).

Almaty TV (Haber Kanalının İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

12 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ve İ ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.30).

Tablo 3.30. Almaty TV 10-11-12 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	10 Mayıs 2020	11 Mayıs 2020	12 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%5,41)	2 (%4,55)	2 (%3,17)
Sağlık	14 (%37,84)	9 (%20,45)	9 (%14,29)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	2 (%5,41)	1 (%2,27)	1 (%1,59)
Eğitim	1 (%2,70)	0 (%0)	2 (%3,17)
Ekonomi	0 (%0)	2 (%4,55)	4 (%6,35)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	10 (%27,03)	16 (%36,36)	26 (%41,27)
Dış Politika	1 (%2,70)	1 (%2,27)	0 (%0)
İş ve Ticaret	1 (%2,70)	2 (%4,55)	2 (%3,17)
Dünya	6 (%16,22)	11 (%25,00)	6 (%9,52)
Yardım	0 (%0)	0 (%0)	1 (%1,59)
Haberin Tonu	-	-	Olumlu ⁸³
Toplam	37 (%100)	44 (%100)	53 (%100)

⁸² Kazinform, www.inform.kz/kz/turkiye-kazakstanga-gumanitaryk-koldau-korsetti_a3648559, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁸³ Almaty TV, <https://almaty.tv/kz/news/koronavirus/1356-almatyga-turkiyadan-gumanitaryk-komak-keldi>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Almaty TV'nin 12 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 53 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,59'dur. Ayrıca Almaty TV'nin 12 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.30).

Kazinform (Kazak Ulusal Haber Ajansı) (Kazakistan Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

13 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Kardeş, Dost ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.31).

Tablo 3.31. Kazak Ulusal Haber Ajansı 12-13-14 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	12 Temmuz 2020	13 Temmuz 2020	14 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,43)	1 (%0,93)	3 (%2,31)
Sağlık	10 (%14,29)	15 (%13,89)	13 (%10,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	6 (%8,57)	3 (%2,78)	2 (%1,54)
Eğitim	2 (%2,86)	1 (%0,93)	18 (%13,85)
Ekonomi	3 (%4,29)	2 (%1,85)	12 (%9,23)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	36 (%51,43)	65 (%60,19)	59 (%45,38)
Dış Politika	5 (%7,14)	4 (%3,70)	5 (%3,85)
İş ve Ticaret	1 (%1,43)	1 (%0,93)	9 (%6,92)
Dünya	6 (%8,57)	15 (%13,89)	9 (%6,92)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,93)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁸⁴	-
Toplam	70 (%100)	108 (%100)	130 (%100)

Kazinform'un 13 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 108 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,93'dür. Ayrıca Kazinform'un 13 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.31).

ULT Medya (Haber Sitesinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

13 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Kardeş, Dost ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır. 14 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.32). Ayrıca 14 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinin metninde, Milli Savunma Bakanlığı tarafından gönderilen yardım ile birlikte Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından gönderilen yardımdan da bahsedilmiştir.

⁸⁴ Kazinform, www.inform.kz/kz/turkiya-kazakstanga-medicinalyk-kuraldar-zhiberedi_a3672068, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Tablo 3.32. ULT Medya 12-13-14 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	12 Temmuz 2020	13 Temmuz 2020	14 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	2 (%3,08)	2 (%3,85)
Sağlık	7 (%24,14)	11 (%16,92)	8 (%15,38)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	3 (%10,34)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	12 (%23,08)
Ekonomi	1 (%3,45)	3 (%4,62)	5 (%9,62)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	15 (%51,72)	33 (%50,77)	16 (%30,77)
Dış Politika	1 (%3,45)	2 (%3,08)	3 (%5,77)
İş ve Ticaret	0 (%0)	1 (%1,54)	2 (%3,85)
Dünya	2 (%6,90)	12 (%18,46)	3 (%5,77)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,54)	1 (%1,92)
Haberin Tonu	-	Olumlu ⁸⁵	Olumlu ⁸⁶
Toplam	29 (%100)	65 (%100)	52 (%100)

ULT Medya'nın 13 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 65 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,54 iken bu oran 14 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 52 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %1,92'dir. Ayrıca ULT Medya'nın yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.32).

3.5.1.4.5. Özbekistan

Covid-19 pandemisinde Özbekistan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 1 Mayıs 2020 tarihinde 1 adet, 22 Mayıs 2020 tarihinde 1 adet, 12 Haziran 2020 tarihinde 1 adet ve 31 Temmuz 2020 tarihinde 1 adet olmak üzere toplamda 4 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır.

Bu bağlamda 30 Nisan 2020, 1 Mayıs 2020 ve 2 Mayıs 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet, 21 Mayıs 2020, 22 Mayıs 2020 ve 23 Mayıs 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 4 adet, 11 Haziran 2020, 12 Haziran 2020 ve 13 Haziran 2020 tarihlerinde 1 basın yayın organı içerisinde toplam 1 adet, 30 Temmuz 2020, 31 Temmuz 2020 ve 1 Ağustos 2020 tarihlerinde 2 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet yardım haberi olmak üzere belirtilen tüm günler içerisinde toplam 9 adet yardım haberine ulaşılmıştır

1 Mayıs 2020 tarihli yardımın Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından hazırlandığı ve içeriğinin toplamda 5.000 adet koruyucu tulum, cerrahi maske,

⁸⁵ ULT Media, <https://ult.kz/post/turkiya-kazakstanga-meditsinalyk-kuraldar-zhiberedi>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁸⁶ ULT Media, <https://ult.kz/post/turkiyadan-kazakstanga-gumanitaryk-komek-zhetti>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

koruyucu şapka, eldiven ve gözlük gibi tıbbi malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir⁸⁷.

22 Mayıs 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlandığı ve içeriğinin 50 suni solunum cihazından oluştuğu bildirilmiştir⁸⁸.

12 Haziran 2020 tarihli yardımın Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından hazırlandığı ve içeriğinin 5.000 N-95 maske, 10.000 cerrahi maske, 5.000 koruyucu gözlük, 500.000 galoş, 100.000 eldiven, 100 dezenfektan jel ve 100 dezenfektan spreyden oluştuğu bildirilmiştir⁸⁹.

31 Temmuz 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlandığı ve içeriğinin 50.000 N-95 maske, 200.000 cerrahi maske, 40.000 koruyucu tulum, 5.000 koruyucu siperlik ve ilaçlardan oluştuğu bildirilmiştir⁹⁰.

Zamin.uz (Haber Sitesinde Yayınlanan Haberler)

1 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Teşekkür ve Kardeş ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.33).

Tablo 3.33. Zamin.uz 30 Nisan - 1 Mayıs - 2 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	30 Nisan 2020	1 Mayıs 2020	2 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,49)	6 (%8,70)	1 (%1,39)
Sağlık	7 (%10,45)	9 (%13,04)	13 (%18,06)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%1,49)	4 (%5,80)	6 (%8,33)
Eğitim	2 (%2,99)	0 (%0)	2 (%2,78)
Ekonomi	6 (%8,96)	4 (%5,80)	3 (%4,17)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	29 (%43,28)	22 (%31,88)	27 (%37,50)
Dış Politika	0 (%0)	3 (%4,35)	1 (%1,39)
İş ve Ticaret	2 (%2,99)	2 (%2,90)	4 (%5,56)
Dünya	19 (%28,36)	18 (%26,09)	15 (%20,83)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,45)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ⁹¹	-
Toplam	67 (%100)	69 (%100)	72 (%100)

⁸⁷ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı,

https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_dan_ozbekistan_a_salginla_mucadele_icin_tibbi_malzeme_destegi-58020, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁸⁸ Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA), <https://uza.uz/oz/posts/turkiyadan-o-zbekistonga-insonparvarlik-yordami-22-05-2020>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁸⁹ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı,

https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27dan_ozbekistan%27a_kovid_19%27la_mucadele_icin_tibbi_malzeme_destegi-56896, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁹⁰ Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiyeden-ozbekistanin-koronavirusle-mucadelesine-anlamli-destek-505879.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

⁹¹ Zamin.uz, <http://m.zamin.uz/uz/72066-koronavirusga-qarshi-kurashish-uchun-turkiyadan-ozbekistonga-yordam-keldi.html>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Zamin.uz'un 1 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 69 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,45'dir. Ayrıca Zamin.uz'un 1 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.33).

Kalampir.uz (Haber Sitesinde Yayınlanan Haberler)

1 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Teşekkür ve Kardeş ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.34).

Tablo 3.34. Kalampir.uz 30 Nisan – 1 Mayıs – 2 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	30 Nisan 2020	1 Mayıs 2020	2 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	1 (%7,41)	0 (%0)
Sağlık	2 (%16,67)	0 (%0)	0 (%0)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	1 (%7,14)	0 (%0)
Eğitim	1 (%8,33)	0 (%0)	3 (%27,27)
Ekonomi	1 (%8,33)	0 (%0)	1 (%9,09)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	6 (%50,00)	10 (%71,43)	5 (%45,45)
Dış Politika	0 (%0)	0 (%0)	0 (%)
İş ve Ticaret	1 (%8,33)	0 (%0)	0 (%)
Dünya	1 (%8,33)	1 (%7,14)	2 (%18,18)
Yardım	0 (%0)	1 (%7,14)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁹²	-
Toplam	12 (%100)	14 (%100)	11 (%100)

Kalampir.uz'un 1 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 14 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %7,14'dür. Ayrıca Kalampir.uz'un 1 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.34).

Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA) (Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

22 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ve Kardeş ibareleri ön plana çıkmaktadır. 23 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde ise Yardım ve Şükran ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.35).

⁹² Qalampir.uz, <https://qalampir.uz/uz/news/gagarinning-fazodan-qaytishi-va-birinchi-atom-bombasini-suratga-olgan-maxmud-rafiqov-94-yoshda-18618>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Tablo 3.35. Özbekistan Ulusal Haber Ajansı 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	21 Mayıs 2020	22 Mayıs 2020	23 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%4,62)	8 (%9,20)	2 (%3,45)
Sağlık	4 (%6,15)	5 (%5,75)	4 (%6,90)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	3 (%4,62)	6 (%6,90)	5 (%8,62)
Eğitim	0 (%0)	3 (%3,45)	1 (%1,72)
Ekonomi	3 (%4,62)	2 (%2,30)	1 (%1,72)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	30 (%46,15)	39 (%44,83)	27 (%46,55)
Dış Politika	1 (%1,54)	1 (%1,15)	2 (%3,45)
İş ve Ticaret	16 (%24,62)	9 (%10,34)	6 (%10,34)
Dünya	5 (%7,69)	13 (%14,94)	9 (%15,52)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,15)	1 (%1,72)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁹³	Olumlu⁹⁴
Toplam	65 (%100)	87 (%100)	58 (%100)

Özbekistan Ulusal Haber Ajansı'nın 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 87 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,15 iken bu oran 23 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 58 haber içerisinde yine 1 adet haber ile %1,72'dir. Ayrıca Özbekistan Ulusal Haber Ajansı'nın yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.35).

Uzreport TV (Televizyon Kanalının İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

22 Mayıs 2020 tarihli 1. yardım haberinde İnsani Yardım ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır. 22 Mayıs 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise Bağış ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.36).

⁹³ Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA), <https://uza.uz/oz/posts/turkiyadan-o-zbekistonga-insonparvarlik-yordami-22-05-2020>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

⁹⁴ Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA), <https://uza.uz/oz/posts/o-zbekiston-va-turkiya-prezidentlari-telefon-orqali-so-zlash-23-05-2020>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Tablo 3.36. Uzreport TV 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	21 Mayıs 2020	22 Mayıs 2020	23 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	1 (%5,88)
Sağlık	4 (%15,38)	6 (%25,00)	4 (%23,53)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%3,85)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	1 (%3,85)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	1 (%3,85)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	10 (%38,46)	6 (%25,00)	6 (%35,29)
Dış Politika	0 (%0)	3 (%12,50)	1 (%5,88)
İş ve Ticaret	3 (%11,54)	1 (%4,17)	0 (%0)
Dünya	6 (%23,08)	6 (%25,00)	5 (%29,41)
Yardım	0 (%0)	2 (%8,33)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁹⁵ /Olumlu⁹⁶	-
Toplam	26 (%100)	24 (%100)	17 (%100)

Uzreport TV'nin 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 24 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %8,33'dür. Ayrıca Uzreport TV'nin 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.36).

Darakchi (Çevrimiçi Gazetenin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

12 Haziran 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.37).

Tablo 3.37. Darakchi 11-12-13 Haziran 2020 Verileri

Kategoriler	11 Haziran 2020	12 Haziran 2020	13 Haziran 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,85)	2 (%3,57)	3 (%7,50)
Sağlık	10 (%18,52)	12 (%21,43)	6 (%15,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%1,85)	2 (%3,57)	2 (%5,00)
Eğitim	3 (%5,56)	5 (%8,93)	5 (%12,50)
Ekonomi	1 (%1,85)	1 (%1,79)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	28 (%51,85)	19 (%33,93)	17 (%42,50)
Dış Politika	0 (%)	2 (%3,57)	1 (%2,50)
İş ve Ticaret	2 (%3,70)	3 (%5,36)	2 (%5,00)
Dünya	8 (%14,81)	9 (%16,07)	4 (%10,00)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,79)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁹⁷	-
Toplam	54 (%100)	56 (%100)	40 (%100)

⁹⁵ Uzreport TV, <https://uzreport.news/politics/turtsiya-peredala-uzbekistanu-gumanitarnuyu-pomosh>, Erişim Tarihi: 30.06.2021

⁹⁶ Uzreport TV, <https://uzreport.news/society/turkiya-o-zbekistonga-50-dona-o-pkani-sun-iy-shamollatish-apparatini-beg-araz-taqdim-etdi>, Erişim Tarihi: 30.06.2021

⁹⁷ Darakchi, <http://darakchi.uz/oz/95936>, Erişim Tarihi: 30.06.2021

Darakchi'nin 12 Haziran 2020 tarihinde yayınladığı 56 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,79'dur. Ayrıca Darakchi'nin 12 Haziran 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.37).

Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA) (Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

31 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Teşekkür ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.38).

Tablo 3.38. Özbekistan Ulusal Haber Ajansı 30 Temmuz – 31 Temmuz – 1 Ağustos 2020 Verileri

Kategoriler	30 Temmuz 2020	31 Temmuz 2020	1 Ağustos 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	4 (%5,06)	2 (%4,44)	2 (%3,17)
Sağlık	6 (%7,56)	2 (%4,44)	9 (%14,29)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%5,06)	0 (%0)	4 (%6,35)
Eğitim	2 (%2,53)	1 (%2,22)	1 (%1,59)
Ekonomi	2 (%2,53)	2 (%4,44)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	42 (%53,16)	25 (%55,56)	27 (%42,86)
Dış Politika	3 (%3,80)	2 (%4,44)	2 (%3,17)
İş ve Ticaret	6 (%7,59)	4 (%8,89)	4 (%6,35)
Dünya	10 (%12,66)	6 (%13,33)	14 (%22,22)
Yardım	0 (%0)	1 (%2,22)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu⁹⁸	-
Toplam	79 (%100)	45 (%100)	63 (%100)

Özbekistan Ulusal Haber Ajansı'nın 31 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 45 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %2,22'dir. Ayrıca Özbekistan Ulusal Haber Ajansı'nın 31 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.38).

Uzreport TV (Televizyon Kanalının İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

31 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Tıbbi Yardım, Memnuniyet, Teşekkür, Destek ve Kardeş ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.39).

⁹⁸ Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA), <https://uza.uz/oz/posts/tibbiy-jihozlar-ortilgan-yuk-samolyoti-turkiyadan-toshkentga-31-07-2020>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

Tablo 3.39. Uzreport TV 30 Temmuz – 31 Temmuz – 1 Ağustos 2020 Verileri

Kategoriler	30 Temmuz 2020	31 Temmuz 2020	1 Ağustos 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,72)	0 (%)	0 (%)
Sağlık	14 (%24,14)	1 (%10,00)	9 (%19,57)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%1,72)	0 (%)	1 (%2,17)
Eğitim	1 (%1,72)	0 (%)	3 (%6,52)
Ekonomi	2 (%3,45)	1 (%10,00)	1 (%2,17)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	24 (%41,38)	7 (%70,00)	21 (%45,65)
Dış Politika	3 (%5,17)	0 (%)	1 (%2,17)
İş ve Ticaret	2 (%3,45)	0 (%)	4 (%8,70)
Dünya	10 (%17,24)	0 (%)	6 (%13,04)
Yardım	0 (%)	1 (%10,00)	0 (%)
Haberin Tonu	-	Olumlu ⁹⁹	-
Toplam	58 (%100)	10 (%100)	46 (%100)

Uzreport TV'nin 31 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 10 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %10,00'dur. Ayrıca Uzreport TV'nin 31 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.39).

3.5.1.4.6. İran

Covid-19 pandemisinde İran'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 17 Mart 2020 tarihinde 1 adet ve 30 Mart 2020 tarihinde 1 adet olmak üzere toplamda 2 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 16 Mart 2020, 17 Mart 2020 ve 18 Mart 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet, 29 Mart 2020, 30 Mart 2020 ve 31 Mart 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

17 Mart 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlandığı ve içeriğinin 1.000 tanı kiti, 4.715 koruyucu tulum, 20.000 koruyucu önlük, 2.000 koruyucu gözlük, 4.000 N-95 maske ve 78.000 üç katlı cerrahi maskeden oluştuğu bildirilmiştir¹⁰⁰.

30 Mart 2020 tarihli yardımın yine Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlandığı ve içeriğinin ilaçlar, maskeler, yalıtımlı giysiler, eldivenler, gözlükler, ateş ölçerler, el ve

⁹⁹ Uzreport TV, <https://uzreport.news/society/turkiye-ozbekistonga-tibbiyot-materiallaridan-iborat-125-tonna-insonparvarlik-yordamini-yu>, Erişim Tarihi: 30.06.2021.

¹⁰⁰ T.C. Sağlık Bakanlığı, <https://www.saglik.gov.tr/TR,64499/turkiyeden-irana-koronavirus-yardimi.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

yüzey dezenfektanları olmak üzere toplam 10 ton tıbbi malzemeden oluştuğu bildirilmiştir¹⁰¹.

İran'ın basın yayın organlarına ait web sitelerinde kullanılan Fars (Celali) takvimi analiz kapsamında Miladi takvime çevrilmiştir.

Tasmin Haber Ajansı (İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

17 Mart 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.40).

Tablo 3.40. Tasmin Haber Ajansı 16-17-18 Mart 2020 Verileri

Kategoriler	16 Mart 2020	17 Mart 2020	18 Mart 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	13 (%2,33)	11 (%1,69)	12 (%2,01)
Sağlık	67 (%11,99)	66 (%10,12)	68 (%11,37)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	77 (%13,77)	47 (%7,21)	54 (%9,03)
Eğitim	13 (%2,33)	16 (%2,45)	8 (%1,34)
Ekonomi	24 (%4,29)	31 (%4,75)	27 (%4,52)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	203 (%36,31)	242 (%37,12)	228 (%38,13)
Dış Politika	6 (%1,07)	11 (%1,69)	17 (%2,84)
İş ve Ticaret	44 (%7,87)	55 (%8,44)	54 (%9,03)
Dünya	152 (%27,19)	172 (%26,38)	130 (%21,74)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,15)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁰²	-
Toplam	599 (%100)	652 (%100)	598 (%100)

Tasmin Haber Ajansı'nın 17 Mart 2020 tarihinde yayınladığı 652 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,15'dir. Ayrıca Tasmin Haber Ajansı'nın 17 Mart 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.40).

Mashregh News (Sivil Toplum Haber Sitesinde Yayınlanan Haberler)

17 Mart 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.41).

¹⁰¹ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/iran-buyukelcisi-ferazmend-turkiyenin-tibbi-yardimlari-icin-tesekkur-ederiz/1785014>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹⁰² Tasnim News, www.tasnimnews.com/fa/news/1398/12/27/2225390/%D8%AC%D8%B2%D8%A6%DB%8C%D8%A7%D8%AA-%DA%A9%D9%85%DA%A9-%D9%BE%D8%B2%D8%B4%DA%A9%DB%8C-, Erişim Tarihi: 01.07.2021

Tablo 3.41. Mashregh News 16-17-18 Mart 2020 Verileri

Kategoriler	16 Mart 2020	17 Mart 2020	18 Mart 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	5 (%1,34)	3 (%0,74)	6 (%1,56)
Sağlık	23 (%6,15)	29 (%7,11)	32 (%8,33)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	53 (%14,17)	53 (%12,99)	49 (%12,76)
Eğitim	6 (%1,60)	3 (%0,74)	11 (%2,86)
Ekonomi	13 (%3,48)	8 (%1,96)	15 (%3,91)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	132 (%35,29)	157 (%38,48)	136 (%35,45)
Dış Politika	11 (%2,94)	13 (%3,19)	8 (%2,08)
İş ve Ticaret	10 (%2,67)	10 (%2,45)	18 (%4,69)
Dünya	121 (%32,35)	131 (%32,11)	109 (%28,39)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,25)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁰³	-
Toplam	374 (%100)	408 (%100)	384 (%100)

Mashregh News'in 17 Mart 2020 tarihinde yayınladığı 408 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,25'dir. Ayrıca Mashregh News'in 17 Mart 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.41).

İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı (IRNA) (İran Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

30 Mart 2020 tarihli 1. yardım haberinde Bağış ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 30 Mart 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise Hediye, Bağış ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.42).

¹⁰³ Mashregh News, www.mashreghnews.ir/photo/1052821/%D8%B9%DA%A9%D8%B3-%D8%A7%D8%B1%D8%B3%D8%A7%D9%84-%D9%85%D8%AD%D9%85%D9%88%D9%84%D9%87-%DA%A9%D9%85%DA%A9-%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D8%AA%D8%B1%DA%A9%DB%8C%D9%87-%D8%A8%D9%87-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%8, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.42. İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı 29-30-31 Mart 2020 Verileri

Kategoriler	29 Mart 2020	30 Mart 2020	31 Mart 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	22 (%2,22)	28 (%2,86)	22 (%2,74)
Sağlık	103 (%10,38)	134 (%13,67)	66 (%8,23)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	49 (%4,94)	47 (%4,80)	46 (%5,74)
Eğitim	31 (%3,13)	23 (%2,35)	20 (%2,49)
Ekonomi	22 (%2,29)	20 (%2,04)	11 (%1,37)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	559 (%56,35)	538 (%54,90)	479 (%59,73)
Dış Politika	10 (%1,01)	9 (%0,92)	23 (%2,87)
İş ve Ticaret	66 (%6,65)	67 (%6,84)	43 (%5,36)
Dünya	130 (%13,10)	112 (%11,43)	92 (%11,47)
Yardım	0 (%0)	2 (%0,20)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁰⁴/Olumlu¹⁰⁵	-
Toplam	992 (%100)	980 (%100)	802 (%100)

İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı'nın 30 Mart 2020 tarihinde yayınladığı 980 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %0,20'dir. Ayrıca İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı'nın 30 Mart 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.42).

Tasmin Haber Ajansı (İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

30 Mart 2020 tarihli 1. yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır. 30 Mart 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise Tıbbi Yardım, Takdir, Bağış ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.43).

¹⁰⁴IRNA News Agency, www.irna.ir/news/83732845/%D8%A7%D9%82%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%A7%D9%87%D8%AF%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%AA%D8%B1%DA%A9%DB%8C%D9%87-%D8%AA%D9%88%D8%B3%D8%B7-%D9%86%DB%8C%D8%B1%D9%88%DB%8C-%D9%87%D9%88%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%A7%D8%B1%D8%AA%D8%B4-%D9%85%D9%86%D8%AA%D9%82%D9%84-%D8%B4%D8%AF, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁰⁵IRNA News Agency, www.irna.ir/news/83733673/%D8%B3%D9%81%DB%8C%D8%B1-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%AF%D8%B1-%D8%A2%D9%86%DA%A9%D8%A7%D8%B1%D8%A7-%D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%B1%D8%B3%D8%A7%D9%84-%D9%87%D8%AF%D8%A7%DB%8C%D8%A7%DB%8C-%D8%AA%D8%B1%DA%A9%DB%8C%D9%87-%D8%A8%D9%87-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%82%D8%AF%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D9%86%DB%8C-%DA%A9%D8%B1%D8%AF, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.43. Tasmin Haber Ajansı 29-30-31 Mart 2020 Verileri

Kategoriler	29 Mart 2020	30 Mart 2020	31 Mart 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	11 (%2,04)	11 (%2,10)	7 (%1,46)
Sağlık	65 (%12,06)	62 (%11,81)	42 (%8,79)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	44 (%8,16)	46 (%8,76)	36 (%7,53)
Eğitim	9 (%1,67)	14 (%2,67)	6 (%1,26)
Ekonomi	21 (%3,90)	23 (%4,28)	15 (%3,14)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	233 (%43,23)	192 (%36,57)	210 (%43,93)
Dış Politika	8 (%1,48)	15 (%2,86)	12 (%2,51)
İş ve Ticaret	35 (%6,49)	45 (%8,57)	35 (%7,32)
Dünya	113 (%20,96)	115 (%21,90)	115 (%24,06)
Yardım	0 (%0)	2 (%0,38)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁰⁶/Olumlu¹⁰⁷	-
Toplam	539 (%100)	525 (%100)	478 (%100)

Tasmin Haber Ajansı'nın 30 Mart 2020 tarihinde yayınladığı 525 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %0,38'dir. Ayrıca Tasmin Haber Ajansı'nın 30 Mart 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.43).

3.5.1.4.7. Filistin

Covid-19 pandemisinde Filistin'e yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 5 Mayıs 2020 tarihinde teslim edilen 1 adet ve 30 Kasım 2020 tarihinde teslim edilen 1 adet, toplamda 2 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 4 Mayıs 2020, 5 Mayıs 2020 ve 6 Mayıs 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet,

¹⁰⁶ Tasmin News Agency,

www.tasminnews.com/fa/news/1399/01/11/2233419/%D8%A7%D8%B1%D8%B3%D8%A7%D9%84-%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%AF%DB%8C%DA%AF%D8%B1%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-%DA%A9%D9%85%DA%A9%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%BE%D8%B2%D8%B4%DA%A9%DB%8C-%D8%AA%D8%B1%DA%A9%DB%8C%D9%87-%D8%A8%D9%87-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁰⁷ Tasmin News Agency,

www.tasminnews.com/fa/news/1399/01/11/2233463/%D9%81%D8%B1%D8%A7%D8%B2%D9%85%D9%86%D8%AF-%D8%AA%D8%AD%D8%B1%DB%8C%D9%85-%D8%A2%D9%85%D8%B1%DB%8C%DA%A9%D8%A7-%D8%AF%D8%B1-%D8%B4%D8%B1%D8%A7%DB%8C%D8%B7-%D9%81%D8%B9%D9%84%DB%8C-%D8%AA%D8%B1%D9%88%D8%B1-%D8%A7%D9%82%D8%AA%D8%B5%D8%A7%D8%AF%DB%8C-%DB%8C%DA%A9-%D9%85%D9%84%D8%AA-%D8%A7%D8%B3%D8%AA-%D9%82%D8%AF%D8%B1%D8%AF%D8%A7%D9%86-%DA%A9%D9%85%DA%A9%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%BE%D8%B2%D8%B4%DA%A9%DB%8C-%D8%AA%D8%B1%DA%A9%DB%8C%D9%87-%D9%87%D8%B3%D8%AA%DB%8C%D9%85, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

29 Kasım 2020, 30 Kasım 2020 ve 1 Aralık 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

5 Mayıs 2020 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlanarak Türk Hava Yolları (THY) tarafından teslim edildiği ve içeriğinin 40.000 tane kiti, 100.000 N95 maske, 40.000 tulum, 100.000 eldiven, 20.000 koruyucu gözlük, 2.000 litre dezenfektan, 20.000 nazal oksijen kanülü, 2.000 oksijen maskesi ile 4 PCR cihazından oluştuğu bildirilmiştir¹⁰⁸.

30 Kasım 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlandığı ve içeriğinin 20 solunum cihazı ile belirli sayılarda tıbbi malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir¹⁰⁹.

Filistin Haber ve Bilgi Ajansı (WAFA) (Filistin Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

5 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Takdir, Gurur, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.44).

Tablo 3.44. Filistin Haber ve Bilgi Ajansı 4-5-6 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	4 Mayıs 2020	5 Mayıs 2020	6 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	6 (%13,64)	4 (%10,26)	6 (%10,91)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	1 (%2,27)	0 (%0)	3 (%5,45)
Ekonomi	1 (%2,27)	1 (%2,56)	2 (%3,64)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	24 (%54,55)	15 (%38,46)	14 (%25,45)
Dış Politika	7 (%15,91)	8 (%20,51)	23 (%41,82)
İş ve Ticaret	1 (%2,27)	2 (%5,13)	1 (%1,82)
Dünya	4 (%9,09)	8 (%20,51)	6 (%10,91)
Yardım	0 (%0)	1 (%2,56)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹¹⁰	-
Toplam	44 (%100)	39 (%100)	55 (%100)

¹⁰⁸ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/-filistin-saglik-bakanligi-turkiyenin-gonderdigi-tibbi-malzemeyi-teslim-aldi/1830025>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹⁰⁹ Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyeden-filistine-tibbi-malzeme-yardimi-535203.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹¹⁰ Filistin Haber ve Bilgi Ajansı (WAFA) http://wafa.ps/ar_page.aspx?id=hqmbTNa875786930799ahqmbTN, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Filistin Haber ve Bilgi Ajansı'nın 5 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 39 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %2,56'dır. Ayrıca Filistin Haber ve Bilgi Ajansı'nın 5 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.44).

Ma'an (MNA) (Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

5 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Teşekkür, Kardeş ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.45).

Tablo 3.45. Ma'an Haber Ajansı 4-5-6 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	4 Mayıs 2020	5 Mayıs 2020	6 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	1 (%1,59)
Sağlık	5 (%9,80)	7 (%12,73)	6 (%9,52)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	2 (%3,92)	0 (%0)	2 (%3,17)
Ekonomi	2 (%3,92)	0 (%0)	1 (%1,59)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	20 (%39,22)	24 (%43,64)	20 (%31,75)
Dış Politika	2 (%3,92)	14 (%25,45)	17 (%26,98)
İş ve Ticaret	1 (%1,96)	1 (%1,82)	2 (%3,17)
Dünya	19 (%37,25)	8 (%14,55)	14 (%22,22)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,82)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹¹¹	-
Toplam	51 (%100)	55 (%100)	63 (%100)

Ma'an Haber Ajansı'nın 5 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 55 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,82'dir. Ayrıca Ma'an Haber Ajansı'nın 5 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.45).

Filistin Bilgi Merkezi (PIC) (Haber Sitesinde Yayımlanan Haberler)

30 Kasım 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Destek, Değer ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.46).

¹¹¹ Ma'an Haber Ajansı (MNA), www.maannnews.net/news/2005536.htm, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.46. Filistin Bilgi Merkezi 29 Kasım – 30 Kasım – 1 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	29 Kasım 2020	30 Kasım 2020	1 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%2,78)	0 (%0)	1 (%2,94)
Sağlık	3 (%8,33)	2 (%8,70)	5 (%14,71)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	1 (%2,78)	1 (%4,35)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	2 (%5,56)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	11 (%30,56)	7 (%30,43)	12 (%35,29)
Dış Politika	9 (%25,00)	5 (%21,74)	10 (%29,41)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	9 (%25,00)	7 (%30,43)	6 (%17,65)
Yardım	0 (%0)	1 (%4,35)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹¹²	-
Toplam	36 (%100)	23 (%100)	34 (%100)

Filistin Bilgi Merkezinin 30 Kasım 2020 tarihinde yayınladığı 23 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %4,35'dir. Ayrıca Filistin Bilgi Merkezinin 30 Kasım 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.46).

Filistin Haber ve Bilgi Ajansı (WFA) (Filistin Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

30 Kasım 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.47).

¹¹² Filistin Bilgi Merkezi (PIC),
www.palinfo.com/news/2020/12/1/%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%84%D8%B7%D8%A9-%D8%AA%D8%AA%D8%B3%D9%84%D9%85-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%AD%D9%86%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AB%D8%A7%D9%86%D9%8A%D8%A9-%D9%85%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B3%D8%A7%D8%B9%D8%AF%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B7%D8%A8%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A9, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.47. Filistin Haber ve Bilgi Ajansı 29 Kasım – 30 Kasım – 1 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	29 Kasım 2020	30 Kasım 2020	1 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	1 (%1,32)
Sağlık	6 (%7,50)	4 (%5,56)	3 (%3,95)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	5 (%6,25)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	1 (%1,25)	3 (%4,17)	6 (%7,89)
Ekonomi	1 (%1,25)	3 (%4,17)	1 (%1,32)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	28 (%35,00)	22 (%30,56)	33 (%43,42)
Dış Politika	30 (%37,50)	32 (%44,44)	24 (%31,58)
İş ve Ticaret	3 (%3,75)	2 (%2,78)	2 (%2,63)
Dünya	6 (%7,50)	5 (%6,94)	6 (%7,89)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,39)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹¹³	-
Toplam	80 (%100)	72 (%100)	76 (%100)

Filistin Haber ve Bilgi Ajansı'nın 30 Kasım 2020 tarihinde yayınladığı 73 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,39'dur. Ayrıca Filistin Haber ve Bilgi Ajansı'nın 30 Kasım 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.47).

3.5.1.4.8. Asya Kıtasına Yönelik Genel Bir Bakış

Asya kıtası için, Çin, Hindistan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan, İran ve Filistin olmak üzere 7 farklı ülkenin basın yayın organları içerisinde Türkiye yardımını konu alan haberler listelenmiştir.

Bu kapsamda Çin'in 2 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım, Teşekkür, Dost ve Ortak gibi ibareler öne çıkmaktadır.

Hindistan'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin 3'ü olumlu ve 1'i olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım, Teşekkür ve Şüphe gibi ibareler öne çıkmaktadır.

Kırgızistan'ın 2 farklı basın yayın organında yayınlanan 9 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Kardeşlik, Bağış, İnsani Yardım ve İşbirliği gibi ibareler öne çıkmaktadır.

¹¹³ Filistin Haber ve Bilgi Ajansı (WAFA), www.wafa.ps/Pages/Details/13711, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Kazakistan'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 5 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde İnsani Yardım, Kardeş, Dost ve Bağış gibi ibareler öne çıkmaktadır.

Özbekistan'ın 5 farklı basın yayın organında yayınlanan 9 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde İnsani Yardım, Teşekkür ve Kardeş ibareleri öne çıkmaktadır.

İran'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 6 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Tıbbi Yardım, Teşekkür, İnsani Yardım ve Bağış ibareleri öne çıkmaktadır.

Filistin'in 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Destek, Teşekkür ve Tıbbi Yardım ibareleri öne çıkmaktadır.

7 ülke için belirtilen tarihlerde toplam 40 adet olumlu ve 1 adet olumsuz tona sahip haber bulunduğu tespit edilmiştir.

3.5.1.5. Afrika Kıtası

Afrika kıtası kapsamında yalnızca Somali'nin basın yayın organlarında yayınlanan ve Türkiye'nin Somali'ye yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler listelenmiştir

3.5.1.5.1. Somali

Covid-19 pandemisinde Somali'ye yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 17 Nisan 2020 tarihinde gönderilen 1 adet, 2 Mayıs 2020 tarihinde teslim edilen 1 adet, 4 Mayıs 2020 tarihinde teslim edilen 1 adet yardım olmak üzere toplamda 3 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 16 Nisan 2020, 17 Nisan 2020 ve 18 Nisan 2020 tarihlerinde 2 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet, 2 Mayıs 2020, 3 Mayıs 2020 ve 4 Mayıs 2020 tarihlerinde 2 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

17 Nisan 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı ile Türk Kızılay tarafından hazırlandığı, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından teslim edildiği ve yardımın içeriğinin çeşitli tıbbi malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir¹¹⁴.

2 Mayıs 2020 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyet Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlanarak Türk Hava Kuvvetleri tarafından teslim edildiği ve yardımın içeriğinin tani kiti, tulum, maske ve tıbbi cihazlardan oluştuğu bildirilmiştir^{115 116}.

4 Mayıs 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı ile Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından hazırlanarak Türk Hava Kuvvetleri tarafından teslim edildiği ve içeriğinin sedye, yatak ve nevresim ve diğer tıbbi malzemelerden oluştuğu belirtilmiştir¹¹⁷.

Musraqbal Media (Radyo İstasyonunun İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

17 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.48).

Tablo 3.48. Musraqbal Media 16-17-18 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	16 Nisan 2020	17 Nisan 2020	18 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	2 (%25,00)	2 (%25,00)	2 (%13,33)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	1 (%6,67)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	3 (%37,50)	3 (%37,50)	8 (%53,33)
Dış Politika	1 (%12,50)	1 (%12,50)	2 (%13,33)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	2 (%25,00)	1 (%12,50)	2 (%13,33)
Yardım	0 (%0)	1 (%12,50)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹¹⁸	-
Toplam	8 (%100)	8 (%100)	15 (%100)

¹¹⁴ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiye-somaliye-tibbi-yardim-gonderdi/1808152>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹¹⁵ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-tibbi-yardim-ucagi-somalili-bakanlar-tarafindan-karsilandi/1826622>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹¹⁶ Somali Ulusal Haber Ajansı (SONNA), <https://sonna.so/so/dowladda-soomaaliya-oo-turkiga-kala-wareegatay-deeq-caafimaad/>, Erişim Tarihi: 12.06.2021

¹¹⁷ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-somaliye-tibbi-yardim-malzemesi-ulasitiracak-tskeya-ait-ucak-hareket-etti/1827854>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹¹⁸ Musraqbal Media, <https://mustaqbalmedia.net/so/turkiga-oo-soomaaliya-usoo-diray-diyaarad-wada-agab-looga-hortagayo-coronavirus/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Musraqbal Media'nın 17 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 8 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %12,50'dir. Ayrıca Musraqbal Media'nın 17 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.48).

Radio Hıraanweyn (Radyo İstasyonunun İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

17 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.49).

Tablo 3.49. Radio Hıraanweyn 16-17-18 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	16 Nisan 2020	17 Nisan 2020	18 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	4 (%14,81)	3 (%16,67)	1 (%4,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	16 (%59,26)	9 (%50,0)	13 (%52,00)
Dış Politika	1 (%3,70)	0 (%0)	1 (%4,00)
İş ve Ticaret	1 (%3,70)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	5 (%18,52)	5 (%27,78)	10 (%40,00)
Yardım	0 (%0)	1 (%5,56)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹¹⁹	-
Toplam	27 (%100)	18 (%100)	25 (%100)

Radio Hıraanweyn'in 17 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 18 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %5,56'dır. Ayrıca Radio Hıraanweyn'in 17 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.49).

Somalia National News Agency (SONNA) (Somali Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

2 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Yardım, Destek, Teşekkür ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır. 4 Mayıs 2020 tarihli 1. yardım haberinde Yardım, Destek, Bağış ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır. 4 Mayıs 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise Destek ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.50).

¹¹⁹ Radio Hıraanweyn, www.hiiraanweyn.net/2020/04/daawo-sawirada-turkiga-oo-soomaaliya-usoo-diray-diyaarad-wada-agab-looga-hortagayo-coronavirus/, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.50. Somalia National News Agency 2-3-4 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	2 Mayıs 2020	3 Mayıs 2020	4 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	1 (%11,11)	2 (%10,0)	1 (%4,55)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	2 (%9,09)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	6 (%66,67)	12 (%60,0)	12 (%54,55)
Dış Politika	0 (%0)	4 (%20,00)	4 (%18,18)
İş ve Ticaret	1 (%11,11)	2 (%10,00)	0 (%0)
Dünya	0 (%0)	0 (%0)	1 (%4,55)
Yardım	1 (%11,11)	0 (%0)	2 (%9,09)
Haberin Tonu	Olumlu¹²⁰	-	Olumlu¹²¹/Olumlu¹²²
Toplam	9 (%100)	20 (%100)	22 (%100)

Somalia National News Agency'nin 2 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 9 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %11,11 iken bu oran 4 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 22 haber içerisinde 2 adet yardım haberi ile %9,09'dur. Ayrıca Somalia National News Agency'nin yardım hakkında yayınladığı 3 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.50).

Saab TV (Televizyon Kanalının İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

2 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.51).

¹²⁰ Somalia National News Agency, <https://sonna.so/so/dowladda-soomaaliya-oo-turkiga-kala-wareegatay-deeq-caafimaad/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹²¹ Somalia National News Agency, <https://sonna.so/so/dowladda-federaalka-oo-turkiga-ka-guddoontay-qaybtii-labaad-ee-gargaar-caafimaad-ee-xakameynta-covid-19/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹²² Somalia National News Agency, <https://sonna.so/so/qalab-caafimaad-oo-ka-yimid-turkiga-oo-garoonka-muqdisho-laga-soo-dejiyay/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.51. Saab TV 2-3-4 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	2 Mayıs 2020	3 Mayıs 2020	4 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	2 (%40,00)	0 (%0)	1 (%33,33)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	0 (%0)	0 (%0)	1 (%33,33)
Dış Politika	1 (%20,00)	0 (%0)	0 (%0)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	1 (%20,00)	0 (%0)	1 (%33,33)
Yardım	1 (%20,00)	0 (%0)	0 (%0)
Haberin Tonu	Olumlu¹²³	-	-
Toplam	5 (%100)	0 (%100)	3 (%100)

Saab TV'nin 2 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 5 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %20,0'dir. Ayrıca Saab TV'nin 2 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.51).

3.5.1.5.2. Somali'ye Yönelik Genel Bir Bakış

Afrika Kıtası için bir tek yardım haberine ulaşılan ülke olarak Somali'nin basın yayın organları içerisinde Türkiye yardımını konu alan haberler listelenmiştir.

Bu kapsamda Somali'nin 4 farklı basın yayın organında yayınlanan 6 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım, Destek, Bağış ve Teşekkür gibi ibareler öne çıkmaktadır.

3.5.1.6. Kafkasya

Kafkasya bölgesi kapsamında Azerbaycan, Gürcistan ve Dağıstan'ın basın yayın organlarında yayınlanan ve Türkiye'nin kendilerine yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler listelenmiştir

¹²³ Saab TV, www.saabtv.com/turkiga-oo-mar-kale-deeq-caafimaad-soo-gaadhsiiyay-soomaaliya/, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

3.5.1.6.1. Azerbaycan

Covid-19 pandemisinde Azerbaycan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 5 Temmuz 2020 tarihinde 1 adet, 16 Aralık 2020 tarihinde teslim edilen 1 adet ve 17 Aralık 2020 tarihinde 1 adet olmak üzere toplam 3 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 4 Temmuz 2020, 5 Temmuz 2020 ve 6 Temmuz 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 3 adet, 16 Aralık 2020, 17 Aralık 2020 ve 18 Aralık 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 3 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

5 Temmuz 2020 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlandığı, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından teslim edildiği ve yardımın içeriğinin 30 ventilatör, 55.000 tulum, 50.000 N95 maske, 100.000 cerrahi maske, 5.000 gözlük, 200.000 eldiven ve 40.000 kutu ilaçtan oluştuğu bildirilmiştir¹²⁴.

16 Aralık 2020 tarihinde teslim edilen yardımın Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) tarafından hazırlanarak teslim edildiği ve yardımın içeriğinin gıda, oyuncak ve tıbbi malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir¹²⁵.

17 Aralık 2020 tarihli yardımın Türk Kızılay tarafından hazırlandığı ve yardımın içeriğinin gıda, ev eşyası, barınma malzemeleri, Covid-19 nedeniyle kişisel koruyucu ekipmanlar, kışlık kıyafetler, tıbbi malzeme, ilaç, tekerlekli sandalye, oyuncak ve muhtelif tıbbi sarf malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir¹²⁶.

AzerTac (Azerbaycan Resmi Devlet Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

5 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım, Kardeşlik ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.52).

¹²⁴ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-kovid-19la-mucadele-icin-azerbaycana-gonderdigi-tibbi-malzeme-teslim-edildi/1900496>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹²⁵ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-diyanet-vakfinin-gonderdigi-yarim-malzesesi-azerbaycanli-yetkililere-teslim-edildi/2078660>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

¹²⁶ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-kizilayin-azerbaycan-ve-bosna-herseke-insani-yarim-tasiyan-tirlari-yola-cikti/2080087>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Tablo 3.52. AzerTac 4-5-6 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	4 Temmuz 2020	5 Temmuz 2020	6 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%1,55)	2 (%2,17)	5 (%2,08)
Sağlık	4 (%3,10)	6 (%6,52)	7 (%2,92)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	11 (%8,53)	5 (%5,43)	19 (%7,92)
Eğitim	17 (%13,18)	5 (%5,43)	40 (%16,67)
Ekonomi	8 (%6,20)	1 (%1,09)	17 (%7,08)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	17 (%13,18)	29 (%31,52)	73 (%30,42)
Dış Politika	5 (%3,88)	2 (%2,17)	5 (%2,08)
İş ve Ticaret	7 (%5,43)	5 (%5,43)	18 (%7,50)
Dünya	58 (%44,96)	36 (%39,13)	56 (%23,33)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,09)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹²⁷	-
Toplam	129 (%100)	92 (%100)	240 (%100)

AzerTac'ın 5 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 92 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,09'dur. Ayrıca AzerTac'ın 5 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.52).

Real TV (Ulusal Televizyon Kanalının İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

5 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, İşbirliği, Dayanışmave Kardeşlik ibareleri ön plana çıkmaktadır. 6 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde ise Teşekkür, İnsani Yardım, Kardeş, Dost ve Şükran ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.53).

¹²⁷ AzerTac Haber Ajansı, <https://azertag.az/xeber/1529257>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.53. Real TV 4-5-6 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	4 Temmuz 2020	5 Temmuz 2020	6 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	2 (%4,26)	0 (%0)
Sağlık	4 (%5,63)	5 (%10,64)	7 (%9,09)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	5 (%7,04)	0 (%0)	1 (%1,30)
Eğitim	3 (%4,23)	1 (%2,13)	8 (%10,39)
Ekonomi	1 (%1,41)	2 (%4,26)	1 (%1,30)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	39 (%54,93)	22 (%46,81)	31 (%40,26)
Dış Politika	2 (%2,82)	1 (%2,13)	5 (%6,49)
İş ve Ticaret	3 (%4,23)	1 (%2,13)	2 (%2,60)
Dünya	14 (%19,72)	12 (%25,53)	21 (%27,27)
Yardım	0 (%0)	1 (%2,13)	1 (%1,30)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹²⁸	Olumlu ¹²⁹
Toplam	71 (%100)	47 (%100)	77 (%100)

Real TV'nin 5 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 47 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %2,13 iken bu oran 6 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 77 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %1,30'dur. Ayrıca Real TV'nin yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.53).

AzerTac (Azerbaycan Resmi Devlet Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

17 Aralık 2020 tarihli 1. yardım haberinde Yardım, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır. 17 Aralık 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise İnsani Yardım ve Memnuniyet ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.54).

¹²⁸ Real TV, www.realtv.az/news/az/50395/turkiye-koronavirusla-mubarizede-azerbaycana-tibbi-yardim-gonderib-video?_cf_chl_jschl_tk_=0751b695accf514dafac7ee15e8661589e8f95eb-1624794128-0-AR10T6NUvRkcUn-rx1w2RW5qXzeJlCY-BHXV21AcCrigjB8ihOjdDKGH_TpWak67MDB8mOJUEK-bgOzJismqzIEqnWcQROtscGwCOPWx6pIrJGwOgRXF8Mme-h3HLeMUggo8zuITFUrMRnhNRmcWUWqHtpXhnfiJh_IuOVM-z7BNI1RQP7hPajHa9B45zuoCb1z5AtpPByQftvYaOG1oIbPJOY4HA7b-OjpZqqxtGB89HT0kAX9k_IDIz5M4TYSI2X2Ym828dlXxnZKce1WmvlBokHkD3gzXquynI9TFpgt0k4IVkJo2yOhP5st_a7Nwj7LM9Xp0si13bYYLFT8qT-PbJwOkPoPlw9RMMfGhMQp1DXjQnOZlWv6XWk0z7Bx2vo-gtF7NBiBhyZPFQSIK7bpMogAkPzzpmg8lfbZXnDGH5ala_LJ9qzGazOxRACO7ZPOSh_UTKMix_U_Shjk2jotbTJ0Rq-EP1cGb1aHpll0tDPEXB6nGl0pLm9sS40EODPB_J8s4AUP4vRPLQg1G4oatSKyg6Of7NJSa_L_-TvCNjVXg8IJIHkUsPaQ, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹²⁹ Real TV, www.realtv.az/news/az/50471/prezident-ilham-eliyev-receb-tayyib-erdogana-teshekkur-edib?_cf_chl_jschl_tk_=ea30b80749e9ad3ed247f5b65f2b79d587f1fb01-1624794128-0-AY8cSIGpvzvSpvVitl3mkslO4eQVtfapgr9-QOm7R-jemNi74zVUP6SqNV_Ppcvd2OOj1qNxEsBqYKE0JYUATQHjPOa0G39Vdz30CG-GeynDhdqcxfeAB350m70T_oUEuLY7sTdQj9lQb_lzCMrp03xlCEJ866foV5uSbB37hyjMDNxr1vE6LMpGvmbViZPBiMCgsYyHGIdGeWtHRsqquuO5RluAp58SXo6KkYmASFynPJM6y1t1vmXjdyWXII8pEhNqPI67yvpxEvR7uSDHrVYE6XhSpDHT4cYlGUSPqPcrr87E5pxvZVLyPCIAOhdc3s9iNly3k1vgwi5jNUY5PEVhmJsQ6hlnDeFU536QcKB4XXHUzmzvQVLAuFCuOW_-mKerc01w717xhlpld_8ilgfMkmV8thcyAlQQAXTG4W-PCsScWWFq90p05_rwbpguBIU7en9_rybq250xU8LRrnaTCZ1M53e6z9LllyBNJ8pwK1S1JZM1KkupuTXA2xhLoYnvozs1Vc57ap1pKYoLcBGqr9fcVxKp625f9P7H4, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.54. AzerTac 16-17-18 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	16 Aralık 2020	17 Aralık 2020	18 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	7 (%3,38)	6 (%2,86)	6 (%2,69)
Sağlık	7 (%3,38)	6 (%2,86)	4 (%1,79)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	30 (%14,49)	22 (%10,48)	12 (%5,38)
Eğitim	37 (%17,87)	23 (%10,95)	32 (%14,35)
Ekonomi	20 (%9,66)	11 (%5,24)	7 (%3,14)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	49 (%23,67)	64 (%30,48)	66 (%29,60)
Dış Politika	13 (%6,28)	17 (%8,10)	28 (%12,56)
İş ve Ticaret	21 (%10,14)	19 (%9,05)	23 (%10,31)
Dünya	43 (%20,77)	40 (%19,05)	45 (%20,18)
Yardım	0 (%0)	2 (%0,95)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹³⁰/Olumlu¹³¹	-
Toplam	207 (%100)	210 (%100)	223 (%100)

AzerTac'ın 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 210 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %0,95'dir. Ayrıca AzerTac'ın 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.54).

Həftə içi Gazetesi (Çevrimiçi Gazetenin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

17 Aralık 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım, Teşekkür ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.55).

Tablo 3.55. Həftə içi 16-17-18 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	16 Aralık 2020	17 Aralık 2020	18 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,69)	1 (%2,08)	1 (%1,56)
Sağlık	6 (%10,17)	3 (%6,25)	3 (%4,69)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%6,78)	0 (%0)	2 (%3,13)
Eğitim	1 (%1,69)	0 (%0)	3 (%4,69)
Ekonomi	4 (%6,78)	7 (%14,58)	4 (%6,25)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	29 (%49,15)	18 (%37,50)	38 (%59,38)
Dış Politika	9 (%15,25)	12 (%25,00)	5 (%7,81)
İş ve Ticaret	4 (%6,78)	1 (%2,08)	1 (%1,56)
Dünya	1 (%1,69)	5 (%10,42)	7 (%10,94)
Yardım	0 (%0)	1 (%2,08)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹³²	-
Toplam	59 (%100)	48 (%100)	64 (%100)

¹³⁰ AzerTac Haber Ajansı, https://azertag.az/xeber/Turkiye_Azerbaycana_humanitar_yardim_gonderib-1668343, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹³¹ AzerTac Haber Ajansı,

https://azertag.az/xeber/Turkiyenin_Qizil_Aypara_Cemiyyetinin_humanitar_yardimla_yuklenmis_masinlari_Azerbaycana_yola_salinib-1668721, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹³² Hafta.az, <https://hafta.az/turkiye-azerbaycana-humanitar-yardim-gonderib-293249-xeber.html>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Həftə içi Gazetesinin 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 48 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %2,08'dir. Ayrıca Həftə içi Gazetesinin 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.55).

3.5.1.6.2. Gürcistan

Covid-19 pandemisinde Gürcistan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 25 Nisan 2020 tarihindeki 1 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır. Bu bağlamda 24 Nisan 2020, 25 Nisan 2020 ve 26 Nisan 2020 tarihlerinde 3 farklı basın yayın organı içerisinde toplam 4 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

25 Nisan 2020 tarihli yardımın Türk Kızılayı tarafından hazırlanarak teslim edildiği ve yardımın içeriğinin çeşitli tıbbi ekipmanlar ile saha ekipmanlarından oluştuğu bildirilmiştir¹³³.

Georgian Public Broadcasting (GPB) (Gürcistan Ulusal Kamu Yayıncılığının İnternet Sitesindeki Haberler)

24 Nisan 2020 tarihli 1. yardım haberinde İnsani Yardım ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır. 24 Nisan 2020 tarihli 1. yardım haberinde ise İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.56).

Tablo 3.56. Georgian Public Broadcasting 24-25-26 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	24 Nisan 2020	25 Nisan 2020	26 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	4 (%1,59)	1 (%0,64)	1 (%0,74)
Sağlık	37 (%14,74)	29 (%18,47)	34 (%25,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	5 (%1,99)	6 (%3,82)	9 (%6,62)
Eğitim	3 (%1,20)	1 (%0,64)	0 (%0)
Ekonomi	20 (%7,97)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	81 (%32,27)	51 (%32,48)	36 (%26,47)
Dış Politika	8 (%3,19)	3 (%1,91)	0 (%0)
İş ve Ticaret	8 (%3,19)	2 (%1,27)	4 (%2,94)
Dünya	83 (%33,07)	64 (%40,76)	52 (%38,24)
Yardım	2 (%0,80)	0 (%0)	0 (%0)
Haberin Tonu	Olumlu¹³⁴ /Olumlu¹³⁵	-	-
Toplam	251 (%100)	157 (%100)	136 (%100)

¹³³ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turk-kizilaydan-gurcistanin-kovid-19la-mucadelesine-destek/1818185>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹³⁴ Georgian Public Broadcasting, <https://1tv.ge/news/saqartvelos-witeli-jvris-sazogadoebas-turqetis-witeli-nakhevarmtvaris-sazogadoebisgan-humanitaruli-tvrti-gadasca/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹³⁵ Georgian Public Broadcasting, <https://1tv.ge/news/saqartveloshi-turqetis-elchi-saqartvelostan-tanamshromlobit-ertad-gadavrchebit-amas-dro-daschirdeba-magram-qveynebs-shoris-sazghvrebi-isev-gaikhsneba/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Georgian Public Broadcasting'in 24 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 251 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %0,80'dir. Ayrıca Georgian Public Broadcasting'in 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.56).

Batumelebi Gazetesi (Günlük Gazetenin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

24 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Hediye ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.57).

Tablo 3.57. Batumelebi 24-25-26 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	24 Nisan 2020	25 Nisan 2020	26 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	4 (%15,38)	5 (%41,67)	2 (%20,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	2 (%7,69)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	2 (%7,69)	1 (%8,33)	0 (%0)
Ekonomi	2 (%7,69)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	10 (%38,46)	4 (%33,33)	7 (%70,00)
Dış Politika	1 (%3,85)	0 (%0)	0 (%0)
İş ve Ticaret	3 (%11,54)	2 (%16,67)	1 (%10,00)
Dünya	1 (%3,85)	0 (%0)	0 (%0)
Yardım	1 (%3,85)	0 (%0)	0 (%0)
Haberin Tonu	Olumlu¹³⁶	-	-
Toplam	26 (%100)	12 (%100)	10 (%100)

Batumelebi'nin 24 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 26 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %3,85'dir. Ayrıca Batumelebi'nin 24 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.57).

Forbes Woman Georgia (İş Dergisinin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

24 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.58).

¹³⁶ Batumelebi, <https://batumelebi.netgazeti.ge/news/272249/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021

Tablo 3.58. Forbes Woman Georgia 24-25-26 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	24 Nisan 2020	25 Nisan 2020	26 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	2 (%28,57)	1 (%11,11)
Sağlık	0 (%0)	0 (%0)	2 (%22,22)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	1 (%8,33)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	1 (%8,33)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	3 (%25,00)	0 (%0)	0 (%0)
Dış Politika	1 (%8,33)	0 (%0)	0 (%0)
İş ve Ticaret	2 (%16,67)	2 (%28,57)	0 (%0)
Dünya	4 (%33,33)	3 (%42,86)	5 (%55,56)
Yardım	0 (%0)	0 (%0)	1 (%11,11)
Haberin Tonu	-	-	Olumlu ¹³⁷
Toplam	12 (%100)	7 (%100)	9 (%100)

Forbes Woman Georgia'nın 26 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 9 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %11,11'dir. Ayrıca Forbes Woman Georgia'nın 26 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.58).

3.5.1.6.3. Dağıstan (Rusya Federasyonuna Bağlı Özerk Cumhuriyet)

Covid-19 pandemisinde Dağıstan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 22 Mayıs 2020 tarihinde gönderilen ve 26 Mayıs 2020 tarihinde teslim edilen 1 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır. Yardım kapsamında 2 farklı basın yayın organı içerisinde yardımın gönderildiği güne ait 2 adet haber ve 1 basın yayın organı içerisinde yardımın teslim edildiği günlere ait 1 adet haber olmak üzere toplam 3 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

22 Mayıs 2020 tarihinde gönderilen yardımın Türk Kızılayı tarafından hazırlanarak teslim edildiği ve yardımın içeriğinin 100.000 3 katlı cerrahi maske, 20.000 EN149 maske, 20.000 koruyucu tulum, 22.000 koruyucu gözlük, çeşitli sayılarda ilaç, 5 adet solunum cihazı ve dezenfektanlardan oluştuğu bildirilmiştir¹³⁸.

¹³⁷ Forbes Woman Georgia, www.forbeswoman.ge/post/turkey-georgia-covid19, Erişim Tarihi: 01.07.2021

¹³⁸ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyeden-dagistana-tibbi-yardim/1850125>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Аргументы и факты (Argümanlar ve Gerçekler Gazetesinin İnternet Sitesindeki Dağıstan Bölümünde Yayınlanan Haberler)

22 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.59).

Tablo 3.59. Argümanlar ve Gerçekler 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	21 Mayıs 2020	22 Mayıs 2020	23 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	1 (%16,67)	0 (%0)	1 (%25,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	5 (%83,33)	2 (%66,67)	3 (%75,00)
Dış Politika	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Yardım	0 (%0)	1 (%33,33)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹³⁹	-
Toplam	6 (%100)	3 (%100)	4 (%100)

Argümanlar ve Gerçekler Gazetesinin 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 3 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %33,33'dir. Ayrıca Argümanlar ve Gerçekler Gazetesinin 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.59).

Mirmol.ru (Çevrimiçi Haber Sitesinde Yayınlanan Haberler)

22 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ve Yardım Eli ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.60).

¹³⁹ Аргументы и факты,

https://dag.aif.ru/society/turciya_napravila_medicinskuyu_pomoshch_v_dagestan_dlya_borby_s_covid-19, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.60. Mirmol 21-22-23 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	21 Mayıs 2020	22 Mayıs 2020	23 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%1,96)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	5 (%9,80)	5 (%14,71)	5 (%20,83)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	5 (%9,80)	4 (%11,76)	0 (%0)
Eğitim	2 (%3,92)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	4 (%7,84)	1 (%2,94)	1 (%4,17)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	31 (%60,78)	15 (%44,12)	14 (%58,33)
Dış Politika	0 (%0)	2 (%5,88)	0 (%0)
İş ve Ticaret	3 (%5,88)	4 (%11,76)	3 (%12,50)
Dünya	0 (%0)	2 (%5,88)	1 (%4,17)
Yardım	0 (%0)	1 (%2,94)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁴⁰	-
Toplam	51 (%100)	34 (%100)	24 (%100)

Mirmol.ru'nun 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 34 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %2,94'dür. Ayrıca Mirmol.ru'nun 22 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.60).

Кавказский узел (Kavkaz-uzel.eu) (Kafkasya Bölgesinin Yayın Yapan Haber Sitesinin Dağıstan Bölümünde Yayımlanan Haberler)

25 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.61).

Tablo 3.61. Kavkaz-uzel 24-25-26 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	24 Mayıs 2020	25 Mayıs 2020	26 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	3 (%50,00)	2 (%33,33)	4 (%50,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	3 (%50,00)	3 (%50,00)	4 (%50,00)
Dış Politika	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
İş ve Ticaret	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Dünya	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Yardım	0 (%0)	1 (%16,67)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁴¹	-
Toplam	6 (%100)	6 (%100)	8 (%100)

¹⁴⁰ Mirmol.ru, <http://mirmol.ru/novosti/turcija-protjanula-ruku-pomoshhi-dagestanu-v-borbe-s-covid-19/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁴¹ Кавказский узел, www.kavkaz-uzel.eu/articles/350066/, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Kavkaz-uzel'in 25 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 6 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %16,67'dir. Ayrıca Kavkaz-uzel'in 25 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.61).

3.5.1.6.4. Kafkasya Bölgesine Yönelik Genel Bir Bakış

Kafkasya Bölgesi için Azerbaycan, Gürcistan ve Dağıstan olmak üzere 3 farklı ülkenin basın yayın organları içerisinde Türkiye yardımını konu alan haberler listelenmiştir.

Bu kapsamda Azerbaycan'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 6 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Yardım, Destek ve Kardeş gibi ibareler öne çıkmaktadır.

Gürcistan'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde İnsani Yardım, Bağış ve Yardım ibareleri öne çıkmaktadır.

Dağıstan'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 3 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Tıbbi Yardım ve İnsani Yardım ibareleri öne çıkmaktadır.

3 ülke için belirtilen tarihlerde toplam 13 adet olumlu tona sahip haber bulunduğu tespit edilmiştir.

3.5.1.7. Balkanlar

Balkanlar kapsamında Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Bosna Hersek'in basın yayın organlarında yayınlanan ve Türkiye'nin kendilerine yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler listelenmiştir.

3.5.1.7.1. Kuzey Makedonya

Covid-19 pandemisinde Kuzey Makedonya'ya yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 8 Nisan 2020 tarihinde 1 adet, 12 Mayıs 2020 tarihinde 1 adet ve 9 Haziran 2021 tarihinde 1 adet olmak üzere toplamda 3 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır.

Bu kapsamda 7 Nisan 2020, 8 Nisan 2020 ve 9 Nisan 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 10 adet yardım haberine ulaşılmıştır.

8 Nisan 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiğı ve yardımın içeriğinin 50.000 adet cerrahi maske, 1.000 tulum ve 1.000 Covid-19 testi kitinden oluştuğı bildirilmiştir^{142 143}.

11 Mayıs 2020, 12 Mayıs 2020 ve 13 Mayıs 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde 5 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 12 Mayıs 2020 tarihli yardımın Türk Kızılayı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiğı ve yardımın içeriğinin 77.000 koruyucu maske, 2.000 koruyucu ekipman, 10.000 eldiven, 2.000 koruyucu gözlükten oluştuğı bildirilmiştir¹⁴⁴.

8 Haziran 2021, 9 Haziran 2021 ve 10 Haziran 2021 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde 3 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 9 Haziran 2021 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlanarak gönderildiğı ve yardımın içeriğinin 30.000 Sinovac aşısından oluştuğı bildirilmiştir¹⁴⁵.

Media Information Agency (MIA) (Kuzey Makedonya Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

7 Nisan tarihli yardım haberinde Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır. 8 Nisan 2020 tarihli 1. yardım haberinde Tıbbi Yardım ve Bağış ibareleri, 2. yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi, 3. yardım haberinde Yardım, Bağış, Teşekkür, Dost, İşbirliği ve Dayanışma ibareleri ve 4. yardım haberinde Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır. 9 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde ise Bağış, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.62).

¹⁴² Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Avaz), <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avrasyadan/turkiye-balkan-ulkelerine-tibbi-yardim-gonderdi/5e8d823f01a30a336448f77d>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁴³ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/turci-a-ispra-a-medicinska-pomosh-za-spravuva-e-so-koronavirusot/>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁴⁴ Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/koronavirus/turkiyeden-gonderilen-tibbi-yardim-kuzey-makedonyaya-ulasti-483945.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁴⁵ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyenin-bagisladi-30-bin-sinovac-asisi-kuzey-makedonyaya-ulasti/2268336>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Tablo 3.62. Media Information Agency 7-8-9 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	7 Nisan 2020	8 Nisan 2020	9 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	5 (%1,71)	4 (%1,26)	4 (%1,48)
Sağlık	28 (%9,59)	17 (%5,36)	18 (%6,67)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	3 (%1,03)	6 (%1,89)	11 (%4,07)
Eğitim	6 (%2,05)	5 (%1,58)	4 (%1,48)
Ekonomi	5 (%1,71)	3 (%0,95)	10 (%3,70)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	98 (%33,56)	115 (%36,28)	86 (%31,85)
Dış Politika	6 (%2,05)	11 (%3,47)	9 (%3,33)
İş ve Ticaret	11 (%3,77)	13 (%4,10)	13 (%4,81)
Dünya	129 (%44,18)	139 (%43,85)	114 (%42,22)
Yardım	1 (%0,34)	4 (%1,26)	1 (%0,37)
Haberin Tonu	Olumlu¹⁴⁶	Olumlu¹⁴⁷/Olumlu¹⁴⁸/ Olumlu¹⁴⁹/Olumlu¹⁵⁰	Olumlu¹⁵¹
Toplam	292 (%100)	317 (%100)	270 (%100)

Media Information Agency'nın 7 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 292 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,34 iken bu oran 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 317 haber içerisinde 4 adet yardım haberi ile %1,26 ve 9 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 270 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,37'dir. Ayrıca Media Information Agency'nin yardım hakkında yayınladığı 6 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.62).

Makfax Haber Ajansı (İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

7 Nisan tarihli yardım haberinde Bağış ve Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. 8 Nisan 2020 tarihli 1. yardım haberinde Bağış ve Yardım ibareleri, 2. yardım haberinde Tıbbi Yardım, Dost, Minnettar, Destek, Dayanışma ve Kardeş ibareleri ön plana

¹⁴⁶ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/od-37-sednica-na-vlada-donaci-a-na-medicinska-oprema-od-turci-a-uredba-za-ogranichuva-eto-na-isplatata-na-dodatoci-i-nadomestoci-na-plata-vo-avniot-sektor-usvoena-informaci-a-za-aplikaci-ata-stopkoron/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁴⁷ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/turci-a-ispra-a-medicinska-pomosh-za-spravuva-e-so-koronavirusot/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁴⁸ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/turci-a-ispra-a-pomosh-vo-medicinska-oprema-vo-balkanskite-zem-i/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁴⁹ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/turska-pomosh-od-maski-skafanderi-i-testovi-pristigna-vo-zem-ava/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵⁰ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/donaci-a-so-zdravstven-materi-al-od-truci-a/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵¹ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/donirana-oprema-dobra-i-finansiski-sredstva-zaministerstvoto-za-zdravstvo-za-spravuva-e-so-koronavirusot/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

çıkmaktadır. 9 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde ise Dayanışma, İttifak, Teşekkür, Ortak, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.63).

Tablo 3.63. Makfax 7-8-9 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	7 Nisan 2020	8 Nisan 2020	9 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%0,99)	0 (%0)	1 (%0,88)
Sağlık	9 (%8,91)	7 (%6,25)	6 (%5,31)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	5 (%4,95)	6 (%5,36)	7 (%6,19)
Eğitim	2 (%1,98)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	4 (%3,96)	4 (%3,57)	2 (%1,77)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	39 (%38,61)	29 (%25,89)	28 (%24,78)
Dış Politika	0 (%0)	1 (%0,89)	2 (%1,77)
İş ve Ticaret	5 (%4,95)	2 (%1,79)	3 (%2,65)
Dünya	35 (%34,65)	61 (%54,46)	63 (%55,75)
Yardım	1 (%0,99)	2 (%1,79)	1 (%0,88)
Haberin Tonu	Olumlu¹⁵²	Olumlu¹⁵³/Olumlu¹⁵⁴	Olumlu¹⁵⁵
Toplam	101 (%100)	112 (%100)	113 (%100)

Makfax Haber Ajansı'nın 7 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 101 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,99 iken bu oran 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 112 haber içerisinde 2 adet yardım haberi ile %1,79 ve 9 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 113 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,88'dir. Ayrıca

¹⁵² Makfax News Agency,

<https://makfax.com.mk/makedonija/%D1%82%D1%83%D1%80%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D1%9C%D0%B5-%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%80%D0%B0-50-000-%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%BA%D0%B8-1000-%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B8/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵³ Makfax News Agency, <https://makfax.com.mk/makedonija/%D0%BC%D0%BD%D1%80-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B3%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%BD%D1%81/>

Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵⁴ Makfax News Agency,

<https://makfax.com.mk/makedonija/%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%88-%D0%BE%D0%B4-%D1%82%D1%83%D1%80%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B3%D0%BD/>

Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵⁵ Makfax News Agency,

<https://makfax.com.mk/makedonija/%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D0%BD-%D1%81%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82-%D0%B8-%D1%81%D0%BE/>

Erişim Tarihi: 01.07.2021

Makfax Haber Ajansı'nın yardım hakkında yayınladığı 4 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.63).

Media Information Agency (MIA) (Kuzey Makedonya Resmi Haber Ajansı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

12 Mayıs 2020 tarihli 1. yardım haberinde Bağış ibaresi, 2. yardım haberinde Tıbbi Yardım, Gurur, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır. 13 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde ise Bağış ve Tıbbi Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.64).

Tablo 3.64. Media Information Agency 11-12-13 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	11 Mayıs 2020	12 Mayıs 2020	13 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%0,44)	0 (%0)	3 (%1,19)
Sağlık	9 (%4,00)	10 (%3,95)	15 (%5,95)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	5 (%2,22)	7 (%2,77)	7 (%2,78)
Eğitim	0 (%0)	6 (%2,37)	3 (%1,19)
Ekonomi	8 (%3,56)	6 (%2,37)	12 (%4,76)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	79 (%35,11)	100 (%39,53)	95 (%37,70)
Dış Politika	5 (%2,22)	5 (%1,98)	6 (%2,38)
İş ve Ticaret	7 (%3,11)	4 (%1,58)	8 (%3,17)
Dünya	111 (%49,33)	113 (%44,66)	102 (%40,48)
Yardım	0 (%0)	2 (%0,79)	1 (%0,40)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁵⁶/Olumlu¹⁵⁷	Olumlu¹⁵⁸
Toplam	225 (%100)	253 (%100)	252 (%100)

Media Information Agency'nın 12 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 253 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %0,79 iken bu oran 13 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 252 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,40'dır. Ayrıca Media Information Agency'nın yardım hakkında yayınladığı 3 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.64).

¹⁵⁶ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/donaci-a-od-crvenata-polumesechina-na-turci-a-zacrveniot-krst/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵⁷ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/medicinska-pomosh-od-crvenata-polumesechina-na-turci-a/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁵⁸ Media Information Agency (MIA), <https://mia.mk/donaci-a-zashtitna-oprema-od-turskata-crvena-polumesechina/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Infomax.mk (Haber Sitesinde Yayınlanan Haberler)

12 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde Bağış ve Yardım ön plana çıkmaktadır. 13 Mayıs 2020 tarihli yardım haberinde ise Bağış ve Tıbbi Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır. (Bkz. Tablo 3.65).

Tablo 3.65. Informax 11-12-13 Mayıs 2020 Verileri

Kategoriler	11 Mayıs 2020	12 Mayıs 2020	13 Mayıs 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	1 (%0,72)	1 (%0,78)
Sağlık	8 (%5,71)	11 (%7,91)	8 (%6,25)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	6 (%4,29)	8 (%5,76)	3 (%2,34)
Eğitim	3 (%2,14)	1 (%0,72)	1 (%0,78)
Ekonomi	7 (%5,00)	4 (%2,88)	2 (%1,56)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	60 (%42,86)	70 (%50,36)	71 (%55,47)
Dış Politika	7 (%5,00)	6 (%4,32)	3 (%2,34)
İş ve Ticaret	0 (%0)	3 (%2,32)	2 (%1,56)
Dünya	49 (%35,00)	34 (%24,46)	36 (%28,13)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,72)	1 (%0,78)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁵⁹	Olumlu¹⁶⁰
Toplam	140 (%100)	139 (%100)	128 (%100)

Infomax.mk'nin 12 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 139 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,72 iken bu oran 13 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı 128 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,78'dir. Ayrıca Infomax.mk'nin yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.65).

Makfax Haber Ajansı (İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

9 Haziran 2021 tarihli yardım haberinde Bağış, Destek ve Şükran ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.66).

¹⁵⁹ Infomax.mk, <https://infomax.mk/wp/%D0%BFomo%D1%88-%D0%BE%D0%B4-%D1%82%D1%83%D1%80%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D1%86%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%BC%D0%B5%D1%81%D0%B5%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B0/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁶⁰ Infomax.mk, <https://infomax.mk/wp/%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b8%d0%b3%d0%bd%d0%b0-%d0%b4%d0%be%d0%bd%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%b7a%d1%88%d1%82%d0%b8%d1%82%d0%bda-%d0%be%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%bc%d0%b0-%d0%be/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.66. Makfax 8-9-10 Haziran 2021 Verileri

Kategoriler	8 Haziran 2021	9 Haziran 2021	10 Haziran 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%1,96)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	3 (%2,94)	8 (%7,62)	6 (%7,14)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	12 (%11,76)	5 (%4,76)	5 (%5,95)
Eğitim	2 (%1,96)	0 (%0)	3 (%3,57)
Ekonomi	6 (%5,88)	5 (%4,76)	1 (%1,19)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	23 (%22,55)	28 (%26,67)	27 (%32,14)
Dış Politika	2 (%1,96)	6 (%5,71)	5 (%5,95)
İş ve Ticaret	6 (%5,88)	2 (%1,90)	1 (%1,19)
Dünya	46 (%45,10)	50 (%47,62)	36 (%42,86)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,95)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁶¹	-
Toplam	102 (%100)	105 (%100)	84 (%100)

Makfax Haber Ajansı'nın 9 Haziran 2021 tarihinde yayınladığı 105 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,95'dir. Ayrıca Makfax Haber Ajansı'nın 9 Haziran 2021 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.66).

Kanal 5 TV (Ulusal Televizyon Kanalı'nın İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

9 Haziran 2021 tarihli yardım haberinde Bağış, Destek ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır. 10 Haziran 2021 tarihli yardım haberinde ise Bağış, Destek ve Şükran ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.67).

¹⁶¹ Makfax News Agency,

<https://makfax.com.mk/makedonija/%D1%82%D1%83%D1%80%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%BD%D0%B8-%D0%B8%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%BE%D0%B4-30-000-%D0%B2%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.67. Kanal5 TV 8-9-10 Haziran 2021 Verileri

Kategoriler	8 Haziran 2021	9 Haziran 2021	10 Haziran 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%0,76)	2 (%1,64)	0 (%0)
Sağlık	5 (%3,82)	6 (%4,92)	8 (%6,15)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%3,05)	1 (%0,82)	2 (%1,54)
Eğitim	2 (%1,53)	2 (%1,64)	4 (%3,08)
Ekonomi	7 (%5,34)	5 (%4,10)	1 (%0,77)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	66 (%50,38)	55 (%45,08)	47 (%36,15)
Dış Politika	6 (%4,58)	24 (%19,67)	24 (%18,46)
İş ve Ticaret	7 (%5,34)	6 (%4,92)	2 (%1,54)
Dünya	33 (%25,19)	20 (%16,39)	41 (%31,54)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,82)	1 (%0,77)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁶²	Olumlu ¹⁶³
Toplam	131 (%100)	122 (%100)	130 (%100)

Kanal 5 TV'nin 9 Haziran 2021 tarihinde yayınladığı 122 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,82 iken bu oran 10 Haziran 2021 tarihinde yayınladığı 130 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,77'dir. Ayrıca Kanal 5 TV'nin yardım hakkında yayınladığı 2 farklı haberde olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.67).

3.5.1.7.2. Sırbistan

Covid-19 pandemisinde Sırbistan'a yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 8 Nisan 2020 tarihinde 1 adet ve 4 Temmuz 2020 tarihinde 1 adet olmak üzere toplamda 2 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır.

Bu kapsamda 7 Nisan 2020, 8 Nisan 2020 ve 9 Nisan 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 8 Nisan 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve yardımın içeriğinin 100.000 koruyucu maske, 2.000 koruyucu giysinin yanı sıra 1.500 Covid-19 tanı kiti olmak üzere çeşitli tıbbi malzemelerden oluştuğu bildirilmiştir^{164 165}.

¹⁶² Kanal 5 TV, <https://kanal5.com.mk/pristignaa-30-000-vakcini-na-sinovak-donacija-od-republika-turcija/a478586>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁶³ Kanal 5 TV, <https://kanal5.com.mk/brojot-na-aktivni-kovid-sluchai-se-namali-pod-500/a478718>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁶⁴ Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Avaz), <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avasyadan/turkiyeden-sirbistana-tibbi-yarim/5e8da6f801a30a1ca8686b7a>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁶⁵ Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS), <https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2>

3 Temmuz 2020, 4 Temmuz 2020 ve 5 Temmuz 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 4 Temmuz 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiği ve yardımın içeriğinin 3 adet yüksek akımlı oksijen cihazı, 5 adet hasta monitörü, 30 adet merkezi oksijen debimetresi, 5 adet 12 kanallı EKG cihazı, 20 adet infüzyon pompası, 2 adet defibrilatör, 10.000 tanı kiti, 2 adet PCR cihazı, 5 adet ventilatör, cerrahi müdahale kiti, mobil röntgen cihazı, 10 adet UV cihazı, 30.000 N95 maske, 2.675 N149 maske, 5.000 koruyucu tulum, 230.000 cerrahi maske ile çeşitli sayılarda dezenfektan, siperlik, eldiven ve koruyucu gözlükten oluştuğu bildirilmiştir^{166 167}.

Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS) (Kamu Hizmeti Yapan Ulusal Medya Kuruluşunun İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

8 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Teşekkür ve Dost ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.68).

Tablo 3.68. Sırbistan Radyo Televizyonu 7-8-9 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	7 Nisan 2020	8 Nisan 2020	9 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	5 (%6,33)	2 (%2,02)	1 (%1,33)
Sağlık	12 (%15,19)	15 (%15,15)	7 (%9,33)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	9 (%11,39)	6 (%6,06)	7 (%9,33)
Eğitim	0 (%0)	4 (%4,04)	1 (%1,33)
Ekonomi	1 (%1,27)	3 (%3,03)	6 (%8,00)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	18 (%22,78)	22 (%22,22)	18 (%24,00)
Dış Politika	4 (%5,06)	3 (%3,03)	6 (%8,00)
İş ve Ticaret	5 (%6,33)	10 (%10,10)	2 (%2,67)
Dünya	25 (%31,65)	33 (%33,33)	27 (%36,00)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,01)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁶⁸	-
Toplam	79 (%100)	99 (%100)	75 (%100)

%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3131/koronavirus-u-srbiji/3916108/turska-pomoc-koronavirus.html, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁶⁶ Nergis Televizyonu (NTV), <https://www.ntv.com.tr/turkiye/turkiyenin-gonderdigi-tibbi-malzeme-yardimi-sancak-bolgesine-ulasti,cOcgWTW19UKdgsIcoOGKRg>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁶⁷ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiye-sirbistana-ikinci-kez-tibbi-yarim-gonderdi/1899276>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁶⁸ Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS), <https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3131/koronavirus-u-srbiji/3916108/turska-pomoc-koronavirus.html>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Sırbistan Radyo Televizyonu'nun 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 99 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,01'dir. Ayrıca Sırbistan Radyo Televizyonu'nun 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.68).

Политика (Politika Online) (Günlük Gazetenin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

8 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Bağış, Cömert, Teşekkür ve Arkadaş ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.69).

Tablo 3.69. Politika Online 7-8-9 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	7 Nisan 2020	8 Nisan 2020	9 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%2,78)	2 (%2,41)	4 (%5,00)
Sağlık	10 (%13,89)	10 (%12,05)	11 (%13,75)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	6 (%8,33)	7 (%8,43)	6 (%7,50)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	2 (%2,50)
Ekonomi	3 (%4,17)	4 (%4,82)	7 (%8,75)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	15 (%20,83)	20 (%24,10)	18 (%22,50)
Dış Politika	0 (%0)	2 (%2,41)	2 (%2,50)
İş ve Ticaret	3 (%4,17)	6 (%7,23)	2 (%2,50)
Dünya	33 (%45,83)	31 (%37,35)	28 (%35,00)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,20)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁶⁹	-
Toplam	72 (%100)	83 (%100)	80 (%100)

Politika Online'nin 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 83 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,20'dir. Ayrıca Politika Online'nin 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.69).

Večernje Novosti (Günlük Gazetenin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

4 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım, Yardım ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.70).

¹⁶⁹ Политика (Politika Online), <https://www.politika.rs/scc/clanak/451807/Sleteo-avion-sa-medicinskom-pomoci-iz-Turske-FOTO>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.70. Večernje Novosti 3-4-5 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	3 Temmuz 2020	4 Temmuz 2020	5 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%0,92)	6 (%3,02)	2 (%0,95)
Sağlık	37 (%17,82)	32 (%16,08)	35 (%16,65)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	43 (%19,82)	36 (%18,09)	42 (%20,00)
Eğitim	6 (%2,76)	3 (%1,51)	2 (%0,95)
Ekonomi	9 (%4,15)	4 (%2,01)	6 (%2,86)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	64 (%29,49)	60 (%30,15)	59 (%28,10)
Dış Politika	4 (%1,84)	4 (%2,01)	2 (%0,95)
İş ve Ticaret	11 (%5,07)	8 (%4,02)	4 (%1,90)
Dünya	41 (%18,89)	45 (%22,61)	58 (%27,62)
Yardım	0 (%0)	1 (%0,50)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁷⁰	-
Toplam	217 (%100)	199 (%100)	210 (%100)

Večernje Novosti'nin 4 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 199 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %0,50'dir. Ayrıca Večernje Novosti'nin 4 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.70).

Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS) (Kamu Hizmeti Yapan Ulusal Medya Kuruluşunun İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

4 Temmuz 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.71).

Tablo 3.71. Sırbistan Radyo Televizyonu 3-4-5 Temmuz 2020 Verileri

Kategoriler	3 Temmuz 2020	4 Temmuz 2020	5 Temmuz 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	3 (%3,26)	1 (%1,27)	3 (%2,94)
Sağlık	18 (%19,57)	16 (%20,25)	21 (%20,59)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%4,35)	4 (%5,06)	5 (%4,90)
Eğitim	5 (%5,43)	2 (%2,53)	3 (%2,94)
Ekonomi	2 (%2,17)	1 (%1,27)	2 (%1,96)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	26 (%28,26)	29 (%36,71)	34 (%33,33)
Dış Politika	3 (%3,26)	2 (%2,53)	2 (%1,96)
İş ve Ticaret	5 (%5,26)	2 (%2,53)	5 (%4,90)
Dünya	26 (%28,26)	21 (%26,58)	27 (%26,47)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,27)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁷¹	-
Toplam	92 (%100)	79 (%100)	102 (%100)

¹⁷⁰ Večernje Novosti, <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:874251-Stigla-pomoc-iz-Turske-U-Beograd-sleteo-avio-PUN-MEDICINSKE-OPREME-za-Nov-Pazar-Tutin-i-Sjenicu-FOTO>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁷¹ Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS), <https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3131/koronavirus-u-srbiji/4007849/korona-srbija-mere-vanredna-situacija.html>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Sırbistan Radyo Televizyonu'nun 4 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı 79 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,27'dir. Ayrıca Sırbistan Radyo Televizyonu'nun 4 Temmuz 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.71).

3.5.1.7.3. Bosna Hersek

Covid-19 pandemisinde Bosna Hersek'e yapılan tıbbi yardımlar kapsamında 8 Nisan 2020 tarihinde 1 adet ve 17 Aralık 2020 tarihinde 1 adet, 28 Mart 2021 tarihinde 1 adet ve 17 Nisan 2021 tarihinde 1 adet olmak üzere toplamda 4 adet yardım hakkında haberlere ulaşılmıştır.

Bu kapsamda 7 Nisan 2020, 8 Nisan 2020 ve 9 Nisan 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 3 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 8 Nisan 2020 tarihli yardımın Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak askeri kargo uçağı ile teslim edildiğı ve yardımın içeriğinin çeşitli sayılarda maske, tulum ve hızlı tanı kiti gibi tıbbi malzemelerden oluştuğı bildirilmiştir¹⁷².

16 Aralık 2020, 17 Aralık 2020 ve 18 Aralık 2020 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 17 Aralık 2020 tarihli yardımın Türk Kızılayı tarafından hazırlanarak gönderildiğı ve yardımın içeriğinin gıda, ev eşyası, barınma malzemeleri, Covid-19 nedeniyle kişisel koruyucu ekipmanlar, kışlık kıyafetler, tıbbi malzeme, ilaç, tekerlekli sandalye, oyuncak ve muhtelif tıbbi sarf malzemelerinden oluştuğı bildirilmiştir¹⁷³.

27 Mart 2021, 28 Mart 2021 ve 29 Mart 2021 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 6 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 28 Mart 2021 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlanarak ambulans uçakla teslim edildiğı ve yardımın içeriğinin 30.000 Sinovac aşısından oluştuğı bildirilmiştir¹⁷⁴.

¹⁷² Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiye-balkan-ulkelerine-tibbi-yarim-gonderdi/1796624>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁷³ T.C. İletişim Başkanlığı, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/turkiyeden-bosna-hersek-ve-azerbaycana-insani-yardim-tasiyan-dokuz-tir-yola-cikti1812, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁷⁴ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyenin-hibe-ettigi-kovid-19-asilari-bosna-herseke-ulasti/2190616>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

16 Nisan 2021, 17 Nisan 2021 ve 18 Nisan 2021 tarihlerinde 2 basın yayın organı içerisinde toplam 2 adet yardım haberine ulaşılmıştır. 17 Nisan 2021 tarihli yardımın Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı talimatıyla hazırlanarak teslim edildiği ve yardımın içeriğinin 10.000 Sinovac aşısından oluştuğu bildirilmiştir¹⁷⁵.

Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT) (Kamu Hizmeti Yapan Ulusal Medya Kuruluşunun İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

8 Nisan 2020 tarihli 1. yardım haberinde Tıbbi Yardım, İnsani Yardım, Dost, Kardeş, Teşekkür ve Şükran ibareleri ön plana çıkmaktadır. 8 Nisan 2020 tarihli 2. yardım haberinde ise Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.72).

Tablo 3.72. Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu 7-8-9 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	7 Nisan 2020	8 Nisan 2020	9 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	9 (%12,50)	5 (%6,58)	4 (%7,14)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%5,56)	1 (%1,32)	6 (%10,71)
Eğitim	1 (%1,39)	3 (%3,95)	0 (%0)
Ekonomi	7 (%9,72)	8 (%10,53)	2 (%3,57)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	23 (%31,94)	23 (%30,26)	21 (%37,50)
Dış Politika	3 (%4,17)	0 (%0)	4 (%7,14)
İş ve Ticaret	6 (%8,33)	2 (%2,63)	2 (%3,57)
Dünya	19 (%26,39)	32 (%42,11)	17 (%30,36)
Yardım	0 (%0)	2 (%2,63)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁷⁶/Olumlu¹⁷⁷	-
Toplam	72 (%100)	76 (%100)	56 (%100)

Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu'nun 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 76 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %2,63'dür. Ayrıca Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu'nun 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 2 farklı yardım haberi de olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.72).

¹⁷⁵ Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-hibe-ettigi-10-bin-doz-kovid-19-asisi-bosna-herseke-ulasti/2211946>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

¹⁷⁶ Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT), <https://bhrt.ba/turski-avion-s-medicinskom-pomoci-sletio-na-medunarodni-aerodrom-u-sarajevu/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁷⁷ Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT), <https://bhrt.ba/erdogan-poslao-pismo-dzaferovicu-poruka-za-cijelu-bih/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Radio Televizija Tuzlanskog Kantona (RTV TK) (Bölgesel Yayın Yapan Resmi Kamu Televizyon Kanalının İnternet Sitesinde Yayınlanan Haberler)

8 Nisan 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.73).

Tablo 3.73. RTV TK 7-8-9 Nisan 2020 Verileri

Kategoriler	7 Nisan 2020	8 Nisan 2020	9 Nisan 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	1 (%3,33)	1 (%9,09)
Sağlık	5 (%19,23)	4 (%13,33)	3 (%27,27)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	2 (%7,69)	4 (%13,33)	0 (%0)
Eğitim	2 (%7,69)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	1 (%3,33)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	13 (%50,00)	15 (%50,00)	5 (%45,45)
Dış Politika	0 (%0)	0 (%0)	1 (%9,09)
İş ve Ticaret	2 (%7,69)	1 (%3,33)	0 (%0)
Dünya	2 (%7,69)	3 (%10,00)	1 (%9,09)
Yardım	0 (%0)	1 (%3,33)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁷⁸	-
Toplam	26 (%100)	30 (%100)	11 (%100)

RTV TK'nin 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 30 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %3,33'dür. Ayrıca RTV TK'nin 8 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.73).

Faktör.ba (Haber Sitesinde Yayınlanan Haberler)

17 Aralık 2020 tarihli yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.74).

¹⁷⁸ Radio Televizija Tuzlanskog Kantona (RTV TK), <https://rtvtk.ba/turska-zemljama-balkana-poslala-medicinsku-pomoc-u-borbi-protiv-koronavirusa-foto/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.74. Faktör 16-17-18 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	16 Aralık 2020	17 Aralık 2020	18 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	3 (%5,56)	1 (%1,52)
Sağlık	9 (%14,29)	4 (%7,41)	6 (%9,09)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	7 (%11,11)	3 (%5,56)	9 (%13,64)
Eğitim	1 (%1,59)	1 (%1,85)	1 (%1,52)
Ekonomi	0 (%0)	2 (%3,70)	2 (%3,03)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	22 (%34,92)	20 (%37,04)	23 (%34,85)
Dış Politika	5 (%7,94)	6 (%11,11)	9 (%13,64)
İş ve Ticaret	3 (%4,76)	3 (%5,56)	3 (%4,55)
Dünya	16 (%25,40)	11 (%20,37)	12 (%18,18)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,85)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁷⁹	-
Toplam	63 (%100)	54 (%100)	66 (%100)

Faktör.ba'nın 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 54 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,85'dir. Ayrıca Faktör.ba'nın 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.74).

Preporod (Haftalık Gazetenin İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

17 Aralık 2020 tarihli yardım haberinde İnsani Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.75).

Tablo 3.75. Preporod 16-17-18 Aralık 2020 Verileri

Kategoriler	16 Aralık 2020	17 Aralık 2020	18 Aralık 2020
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Sağlık	1 (%10,00)	0 (%0)	0 (%0)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	1 (%20,00)	0 (%0)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	6 (%60,00)	1 (%20,00)	5 (%62,50)
Dış Politika	2 (%20,00)	1 (%20,00)	1 (%12,50)
İş ve Ticaret	1 (%10,00)	0 (%0)	1 (%12,50)
Dünya	0 (%0)	1 (%20,00)	1 (%12,50)
Yardım	0 (%0)	1 (%20,00)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁸⁰	-
Toplam	10 (%100)	5 (%100)	8 (%100)

¹⁷⁹ Faktör.ba, www.faktor.ba/vijest/turska-devet-kamiona-humanitarne-pomoci-krenulo-prema-bih-i-azerbejdzanu/108479, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁸⁰ Preporod, www.preporod.info/bs/article/20839/turska-devet-kamiona-humanitarne-pomoci-crvenog-polumjeseca-krenulo-prema-azerbejdzanu-i-bih, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Proporod'un 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı 5 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %20,00'dir. Ayrıca Proporod'un 17 Aralık 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.75).

Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT) (Kamu Hizmeti Yapan Ulusal Medya Kuruluşunun İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

17 Nisan 2021 tarihli yardım haberinde Destek, Yardım, Teşekkür ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.76).

Tablo 3.76. Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu 16-17-18 Nisan 2021 Verileri

Kategoriler	16 Nisan 2021	17 Nisan 2021	18 Nisan 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	2 (%2,27)	2 (%2,57)	0 (%0)
Sağlık	11 (%12,50)	9 (%10,23)	5 (%8,77)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	15 (%17,05)	7 (%7,95)	6 (%10,53)
Eğitim	3 (%3,41)	0 (%0)	3 (%5,26)
Ekonomi	1 (%1,14)	1 (%1,14)	1 (%1,75)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	14 (%15,91)	8 (%9,09)	11 (%19,30)
Dış Politika	3 (%3,41)	1 (%1,14)	1 (%1,75)
İş ve Ticaret	2 (%2,27)	1 (%1,14)	1 (%1,75)
Dünya	37 (%42,05)	27 (%30,68)	29 (%50,88)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,14)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu¹⁸¹	-
Toplam	88 (%100)	57 (%100)	57 (%100)

Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu'nun 17 Nisan 2021 tarihinde yayınladığı 57 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,14'dür. Ayrıca Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu'nun 17 Nisan 2021 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.76).

RTV Visoko (Yerel Yayın Yapan Kamu Televizyon Kanalının İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

17 Nisan 2021 tarihli yardım haberinde Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.77).

¹⁸¹ Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT), <https://bhrt.ba/bhrt-saznaje-stigle-vaccine-zapripadnike-policijskih-agencija-u-bih/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Tablo 3.77. RTV Visoko 16-17-18 Nisan 2021 Verileri

Kategoriler	16 Nisan 2021	17 Nisan 2021	18 Nisan 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	1 (%6,25)	0 (%0)
Sağlık	2 (%11,11)	4 (%25,00)	2 (%16,67)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	2 (%11,11)	5 (%31,25)	4 (%33,33)
Eğitim	1 (%5,56)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	1 (%5,56)	1 (%6,25)	1 (%8,33)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	9 (%50,00)	0 (%0)	3 (%25,00)
Dış Politika	1 (%5,56)	0 (%0)	1 (%8,33)
İş ve Ticaret	1 (%5,56)	1 (%6,25)	0 (%0)
Dünya	1 (%5,56)	3 (%18,75)	1 (%8,33)
Yardım	0 (%0)	1 (%6,25)	0 (%0)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁸²	-
Toplam	18 (%100)	16 (%100)	12 (%100)

RTV Visiko'nun 17 Nisan 2021 tarihinde yayınladığı 16 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %6,25'dir. Ayrıca RTV Visiko'nun 17 Nisan 2021 tarihinde yayınladığı yardım haberi olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.77).

Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT) (Kamu Hizmeti Yapan Ulusal Medya Kuruluşunun İnternet Sitesinde Yayımlanan Haberler)

28 Mart 2021 tarihli yardım haberinde Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır. 29 Mart 2021 tarihli yardım haberinde ise Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.78).

Tablo 3.78. Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu 27-28-29 Mart 2021 Verileri

Kategoriler	27 Mart 2021	28 Mart 2021	29 Mart 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	0 (%0)	0 (%0)	1 (%0,95)
Sağlık	3 (%14,29)	9 (%13,85)	9 (%8,57)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	4 (%19,05)	11 (%16,92)	11 (%10,48)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Ekonomi	0 (%0)	1 (%1,54)	1 (%0,95)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	9 (%42,86)	3 (%4,62)	24 (%22,86)
Dış Politika	1 (%4,76)	1 (%1,54)	3 (%2,86)
İş ve Ticaret	0 (%0)	1 (%1,54)	3 (%2,86)
Dünya	4 (%19,05)	38 (%58,46)	52 (%49,52)
Yardım	0 (%0)	1 (%1,54)	1 (%0,95)
Haberin Tonu	-	Olumlu ¹⁸³	Olumlu ¹⁸⁴
Toplam	21 (%100)	65 (%100)	105 (%100)

¹⁸² RTV Visoko, www.visoko-rtv.ba/u-sarajevo-stiglo-jos-10-000-vakcina-iz-turske-za-policijske-agencije-u-bih, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁸³ Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT), <https://bhrt.ba/na-sarajevski-aerodrom-stigle-vaccine-iz-turske/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁸⁴ Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu (BHRT), <https://bhrt.ba/vijece-ministara-bih-rasposdjela-donacija-vakcina-iz-kine-i-turske/>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu'nun 28 Mart 2021 tarihinde yayınladığı 65 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 1 adet haber ile %1,54 iken bu oran 29 Mart 2021 tarihinde yayınladığı 105 haber içerisinde yine 1 adet yardım haberi ile %0,95'dir. Ayrıca Bosna Hersek Radyo ve Televizyonu'nun 2 farklı günde yayınladığı yardım haberlerinin de tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.78).

Vijesti.ba (Haber Sitesinde Yayımlanan Haberler)

27 Mart 2021 tarihli 1. ve 2. yardım haberinde Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır. 28 Mart 2021 tarihli yardım haberinde Bağış, Yardım ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır. 29 Mart 2021 tarihli yardım haberinde ise Bağış ibaresi ön plana çıkmaktadır (Bkz. Tablo 3.79).

Tablo 3.79. Vijesti 27-28-29 Mart 2021 Verileri

Kategoriler	27 Mart 2021	28 Mart 2021	29 Mart 2021
	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)	Frekans/(Yüzde)
Bilim ve Teknoloji	1 (%0,89)	1 (%0,89)	3 (%2,00)
Sağlık	9 (%8,04)	10 (%8,93)	12 (%8,00)
Eğlence, Spor, Kültür vb.	19 (%16,96)	9 (%8,04)	8 (%5,33)
Eğitim	0 (%0)	0 (%0)	1 (%0,67)
Ekonomi	1 (%0,89)	4 (%3,57)	5 (%3,33)
Politika, Siyaset, İç İşleri vb.	31 (%27,68)	19 (%16,96)	40 (%26,67)
Dış Politika	3 (%2,68)	6 (%5,36)	4 (%2,67)
İş ve Ticaret	3 (%2,68)	1 (%0,89)	3 (%2,00)
Dünya	43 (%38,39)	41 (%36,61)	73 (%48,67)
Yardım	2 (%1,79)	1 (%0,89)	1 (%0,67)
Haberin Tonu	Olumlu¹⁸⁵/Olumlu¹⁸⁶	Olumlu¹⁸⁷	Olumlu¹⁸⁸
Toplam	112 (%100)	92 (%100)	150 (%100)

Vesjeti.ba'nın 27 Mart 2021 tarihinde yayınladığı 112 haber içerisinde Türkiye yardımı haberinin oranı 2 adet haber ile %1,79 iken bu oran 28 Mart 2021 tarihinde yayınladığı 95 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,89 ve 29 Mart 2021 tarihinde

¹⁸⁵ Vijesti.ba, <https://vijesti.ba/clanak/530027/30-000-vakcina-iz-turske-danas-stize-u-bih>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁸⁶ Vijesti.ba, <https://vijesti.ba/clanak/530054/zbog-kvara-avion-sa-vakcinama-iz-turske-nije-poletio-za-bih>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁸⁷ Vijesti.ba, <https://vijesti.ba/clanak/530125/na-sarajevski-aerodrom-stigle-vaccine-iz-turske>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

¹⁸⁸ Vijesti.ba, <https://vijesti.ba/clanak/530256/vijece-ministara-raspodijelilo-vaccine-iz-turske-i-kine>, Erişim Tarihi: 01.07.2021.

yayınladığı 150 haber içerisinde 1 adet yardım haberi ile %0,67'dir. Ayrıca Vesejti.ba'nın 3 farklı günde yayınladığı yardım haberlerinin tümü olumlu tondadır (Bkz. Tablo 3.79).

3.5.1.7.4. Balkanlara Yönelik Genel Bir Bakış

Balkanlar için Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Bosna Hersek olmak üzere 3 farklı ülkenin basın yayın organları içerisinde Türkiye yardımını konu alan haberler listelenmiştir.

Bu kapsamda Kuzey Makedonya'nın 4 farklı basın yayın organında yayınlanan 18 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Bağış, Tıbbi Yardım, Ortak, Destek, Dost ve Teşekkür gibi ibareler öne çıkmaktadır.

Sırbistan'ın 3 farklı basın yayın organında yayınlanan 4 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Tıbbi Yardım, Bağış ve Teşekkür ibareleri öne çıkmaktadır

Bosna Hersek'in 6 farklı basın yayın organında yayınlanan 13 adet yardım haberinin tümü olumlu tondadır. Bu haberler içerisinde Bağış, Tıbbi Yardım ve Teşekkür gibi ibareler öne çıkmaktadır.

3 ülke için belirtilen tarihlerde toplam 34 adet olumlu tona sahip haber bulunduğu tespit edilmiştir.

3.5.1.8. Yardımların Alıcısı Olan Tüm Ükelere Yönelik Genel Bir Bakış

Yardımların alıcısı olan tüm ülkelere ve basın yayın organlarına ait bulguların sistematik ve düzenli bir şekilde yorumlanabilmesi adına yardımların alıcısı olan ülkelere ait bulgular bir araya toplanmıştır.

Tablo 3.80. Yardımların Alıcısı Olan Tüm Ülkelere Yönelik Toplam Bulgular

Kıta ve Bölgeler	Yardımların Alıcısı Olan Ülkeler	Yapılan Yardım Adedi	Yardım Haberlerini Yayınlayan Basın Yayın Organlarının Sayısı	Yardım Hakkında Yayınlanan Haber Sayısı	Haberlerin Tonu	Yardımların Yapıldığı Günlerde Yayınlanan Tüm Haberler İçerisinde Yardım Haberlerinin Oranı (Ülkelere Göre Genel Ortalaması)
Avrupa Kıtası	İngiltere	2	3	4	4 Adet Olumlu	0,45%
	İspanya	1	3	4	4 Adet Olumlu	1,45%
	İtalya	1	3	3	3 Adet Olumlu	0,49%
	Fransa	1	1	1	1 Adet Olumlu	0,51%
Amerika Kıtası	ABD	2	3	9	9 Adet Olumlu	1,02%
	Venezuela	1	3	4	4 Adet Olumlu	1,39%
Asya Kıtası	Çin	1	2	4	4 Adet Olumlu	0,31%
	Hindistan	1	3	4	3 Adet Olumlu 1 Adet Olumsuz	0,25%
	Kırgızistan	2	2	9	9 Adet Olumlu	2,25%
	Kazakistan	3	3	5	5 Adet Olumlu	1,16%
	Özbekistan	4	5	9	9 Adet Olumlu	2,48%
	İran	2	3	6	6 Adet Olumlu	0,23%
	Filistin	2	3	4	4 Adet Olumlu	2,65%
Afrika Kıtası	Somali	3	4	6	6 Adet Olumlu	9,68%
Kafkasya Bölgesi	Azerbaycan	3	3	6	6 Adet Olumlu	1,27%
	Gürcistan	1	3	4	4 Adet Olumlu	1,40%
	Dağıstan	1	3	3	3 Adet Olumlu	6,98%
Balkanlar	Kuzey Makedonya	3	4	18	18 Adet Olumlu	0,77%
	Sırbistan	2	3	4	4 Adet Olumlu	0,87%
	Bosna Hersek	4	6	13	13 Adet Olumlu	1,71%
	Toplam	40	63	120	119 Adet Olumlu 1 Adet Olumsuz	0,85%

3.5.2. AB Üye Ülkelerinin Basın Yayın Organlarında Yayımlanan Türkiye Yardımı Hakkındaki Haberlere Yönelik Bulgular

Araştırmanın bulguları kapsamında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde yurt dışına göndermiş olduğu tıbbi yardımlar hakkında basın yayın organlarında haberler yayınlayan/haberlere ulaşılan 10 AB üye ülkesinin düzenli bir şekilde sıralanabilmesi adına haberler tablo halinde getirilerek sunulmuştur.

3.5.2.1. Almanya

Almanya'nın Handelsblatt adlı günlük gazetesinde ve Deutsche Wirtschafts Nachrichten (DWN) adlı dijital gazetesinde yayımlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.81 ve Tablo 3.82).

Tablo 3.81. Handelsblatt (Günlük İş Gazetesi)

Haberin Tarihi:	2 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye'nin diğer devletlere yaptığı yardım Erdoğan'ın dış politikasını ortaya koyuyor. ¹⁸⁹
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin diğer devletlere yaptığı yardımların belirli bir plana çerçevesinde geliştirilerek ve yönetilerek Türkiye'nin dış politikasına hizmet ettiği vurgulanmıştır. Türkiye'nin pandemiden ciddi bir şekilde etkilenmesine rağmen bu krizi lehine yöneterek diğer ülkelerin Covid-19 ile mücadelelerine destek olduğu ve bu stratejinin sorun arz eden Türkiye imajını onarmak temellerinde geliştirildiği belirtilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Plan, Strateji.
Haberin Tonu:	Nötr

Handelsblatt'ın 2 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım, Plan ve Strateji ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu nötrdür (Bkz. Tablo 3.81).

¹⁸⁹ Handelsblatt, www.handelsblatt.com/politik/international/corona-diplomatie-was-die-tuerkischen-hilfen-an-andere-staaten-ueber-erdogans-aussenpolitik-verraten/25707872.html?ticket=ST-326400-yCmTfPB5yKB921uvsEjl-ap1, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

Tablo 3.82. Deutsche Wirtschafts Nachrichten (DWN) (Dijital Gazete)

Haberin Tarihi:	4 Şubat 2020
Haberin Başlığı:	Önce Rusya, şimdi Türkiye: İtalya, AB üyesi olmayan ülkelerden giderek daha fazla yardım alıyor. ¹⁹⁰
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin İtalya ve İspanya'ya yapmış olduğu tıbbi yardımdan bahsedilmiştir. İtalya'nın AB üyesi olmayan Türkiye'den tıbbi yardım aldığı ve İtalya yetkililerinin açıklamaları kapsamında bu yardımdan "jest" olarak bahsettikleri ve yardımlardan memnun olduklarını belirten ifadeler yer verilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Jest, Teşekkür, Minnettarlık.
Haberin Tonu:	Olumlu

Deutsche Wirtschafts Nachrichten'in 4 Şubat 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım, Jest, Teşekkür ve Minnettarlık ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.82).

3.5.2.2. Hollanda

Hollanda'nın De Volkskrant adlı günlük gazetesinde ve Trouw adlı günlük gazetesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.83 ve Tablo 3.84).

Tablo 3.83. De Volkskrant (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	28 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Diplomatik gerilim artarken Türkiye ABD'ye tıbbi yardım gönderdi. ¹⁹¹
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin Rusya'dan savunma sistemi satın alması sonucunda Türkiye'nin ABD ile diplomatik gerginlik yaşarken Türkiye'den ABD'ye tıbbi yardımın yapıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte Türkiye'nin, uluslararası ortamda lider ve yardımcı bir rol üstlenmek adına Covid-19 krizini dış politika hedefleri içerisinde yönettiğinden bahsedilmiştir. Haberde aynı zamanda Türkiye'nin tıbbi yardım ulaştırdığı diğer ülkelere de değinilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım. Krizi Yönetmek/Kullanmak.
Haberin Tonu:	Nötr

¹⁹⁰ Deutsche Wirtschafts Nachrichten, <https://deutsche-wirtschafts-nachrichten.de/503239/Erst-Russland-jetzt-Tuerkei-Italien-erhaelt-immer-mehr-Hilfe-von-Nicht-EU-Staaten>, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

¹⁹¹ De Volkskrant, www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/turkije-stuurt-de-vs-medische-hulp-terwijl-diplomaticke-spanning-oploopt~b6633128/, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

De Volkskrant'ın 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım ve Krizi Yönetmek/Kullanmak ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu nötrdür (Bkz. Tablo 3.83).

Tablo 3.84. Trouw (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	22 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Erdoğan yurtdışına bol miktarda yardım gönderiyor, ancak Türkiye'deki enfeksiyon sayısı hızla artıyor. ¹⁹²
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin pandemi sürecinde dış ülkelere bolca tıbbi yardımlarda bulunmasının yanı sıra Türk ekonomisinin giderek kötüleştiği ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkiye'deki pandemi sürecini sorunlu bir şekilde yönettiği konusunda çeşitli eleştirilere, virüsle mücadele sürecinde geç kaldığına değinilmiştir. Ayrıca medyanın hükümet tarafından kontrol edilerek eleştiri ve provokatif açıklama yapanların tutuklandığına ve bu eleştirileri Türkiye'nin diğer ülkelere göndermiş olduğu tıbbi yardım haberleri ile örtmeye çalıştığı vurgulanmıştır.
Öne Çıkan İbareler:	Geç kalmak, Ekonomik Zarar, Tutuklamak.
Haberin Tonu:	Olumsuz

Trouw'un 22 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Geç Kalmak, Ekonomik Zarar ve Tutuklamak ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumsuzdur (Bkz. Tablo 3.84).

3.5.2.3. Belçika

Belçika'nın De Tijd adlı günlük gazetesinde ve Het Laatste Nieuws (HLN) adlı günlük gazetesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.85 ve Tablo 3.86).

¹⁹² Trouw, www.trouw.nl/nieuws/erdogan-stuurt-volop-hulp-naar-buitenland-maar-in-turkiye-stijgt-het-aantal-besmettingen-snel~ba837b7f/, Erişim Tarihi: 03.07.2021

Tablo 3.85. De Tijd (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	15 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye kendini insani bir güç olarak sunuyor. ¹⁹³
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin pandemi süreci ile mücadele içerisinde olmasına rağmen zengin Avrupa ülkelerine tıbbi yardım sağladığını ve bu vasıta ile oldukça gelişmiş bir güç olduğunu gösterme fırsatından yararlandığından bahsedilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin pandemi süreci içerisinde uyguladığı insani diplomasi uygulamalarının diplomatik ilişkileri düzeltme ve pekiştirme amacına hizmet ettiği konusuna değinilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Krizi Yönetmek/Kullanmak.
Haberin Tonu:	Nötr

De Tijd'in 15 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Krizi Yönetmek/Kullanmak ibaresi ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu nötrdür (Bkz. Tablo 3.85).

Tablo 3.86. Het Laatste Nieuws (HLN) (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	1 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye, İspanya ve İtalya'ya maske, dezenfektan ve diğer yardımları gönderiyor. ¹⁹⁴
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin iki NATO üyesi olan İtalya ve İspanya'ya göndermiş olduğu tıbbi yardımlardan bahsedilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Destek.
Haberin Tonu:	Olumlu

Het Laatste Nieuws'in 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım ve Destek ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.86).

3.5.2.4. Bulgaristan

Bulgaristan'ın NCTV Eurocom adlı ulusal kablo televizyonunda ve 24 Chasa adlı günlük gazetesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.87 ve Tablo 3.88).

¹⁹³ De Tijd, www.tijd.be/politiek-economie/internationaal/midden-oosten/turkije-profileert-zich-als-humanitaire-macht/10220747.html, Erişim Tarihi: 03.07.2021

¹⁹⁴ Het Laatste Nieuws (HLN), www.hln.be/buitenland/turkije-stuurt-mondmaskers-ontsmettingsmiddel-en-andere-hulp-naar-spanje-en-italie~a6374615/, Erişim Tarihi: 03.07.2021

Tablo 3.87. Eurocom Ulusal Kablo Televizyonu (NCTV Eurocom)

Haberin Tarihi:	- (Tam Olarak Belirtilmemiş)
Haberin Başlığı:	Erdoğan'ın yardımı için İtalya: Teşekkürler Türkiye Kardeş! ¹⁹⁵
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin İtalya ve İspanya'ya göndermiş olduğu tıbbi yardımlardan bahsedilmiştir. Ayrıca ülkelerin bu yardım karşısında teşekkür ettiği belirtilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Teşekkür.
Haberin Tonu:	Olumlu

NCTV Eurocom'un yayınladığı yardım haberinde Yardım ve Teşekkür ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.87).

Tablo 3.88. 24 Chasa (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	4 Mayıs 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye, Covid-19 ile mücadele için Somali'ye tıbbi yardım gönderdi. ¹⁹⁶
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin Somali'ye göndermiş olduğu tıbbi yardımın içeriğinden bahsedilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Tıbbi Yardım.
Haberin Tonu:	Olumlu

24 Chasa'nın 4 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Tıbbi yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.88).

3.5.2.5. Fransa

Fransa'nın Le Journal Du Dimanche adlı haftalık gazetesinde ve Le Telegramme adlı günlük gazetesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.89 ve Tablo 3.90).

¹⁹⁵ NCTV Eurocom, <https://eurocom.bg/new/italiya-za-pomoshchta-ot-erdogan-blagodarya-ti-sestro-turtsiya>, Erişim Tarihi: 03.07.2021

¹⁹⁶ 24 Chasa, <https://m.24chasa.bg/novini/article/8539298>, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

Tablo 3.89. Le Journal Du Dimanche (Haftalık Gazete)

Haberin Tarihi:	9 Mayıs 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye: Erdoğan "sağlık diplomasisine" nasıl başladı? ¹⁹⁷
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin pandemi sürecinde uyguladığı insani diploması faaliyetleri sağlık diplomasisi olarak adlandırılmış ve pandemi sürecinde tüm dünya ülkelerinin tıbbi malzemelere ihtiyacı olmasına rağmen Türkiye'nin inisiyatif kullanarak bolca tıbbi malzeme bağışında bulunduğu bahsedilmiştir. Haberin içeriğinde aynı zamanda Türkiye'nin yardım ulaştırdığı diğer ülkelerden ve uyguladığı ihracat izni politikası ile acil tıbbi malzeme ihtiyacı olan ülkelere hızlı bir şekilde malzeme tedarik edilebilmesinin önünün açıldığından bahsedilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Dost, Teşekkür, Hibe.
Haberin Tonu:	Olumlu

Le Journal Du Dimanche'ın 9 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Dost, Teşekkür ve Hibe ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.89).

Tablo 3.90. Le Telegramme (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	14 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye, Avrupa'yı kurtarmak için maske ve ilaç dağıtıyor. ¹⁹⁸
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin pandemi sürecinde Avrupa ülkelerine göndermiş olduğu tıbbi yardımlardan bahsedilerek bu süreç maske diplomasisi olarak adlandırılmış ve Avrupa ülkelerine yapılan tıbbi yardımlardan bahsedilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin kendisini insani güç olarak konumlandığı ve sadece pandemi sürecinde değil uzun yıllardır çeşitli nedenlerle mağduriyet yaşayan gelişmiş ve gelişmemiş ülkelere yardımlarda bulunduğu belirtilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, İnsani Yardım.
Haberin Tonu:	Olumlu

Le Telegramme'nin 14 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım ve İnsani Yardım ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.90).

¹⁹⁷ Le Journal Du Dimanche, www.lejdd.fr/International/turquie-comment-erdogan-se-lance-dans-la-diplomatie-sanitaire-3967134, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

¹⁹⁸ Le Telegramme, www.letelegramme.fr/monde/a-la-rescousse-de-l-europe-la-turquie-livre-des-masques-et-des-medicaments-14-04-2020-12539033.php, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

3.5.2.6. İspanya

İspanya'nın La Vanguardia adlı günlük gazetesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan 1 haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.91).

Tablo 3.91. La Vanguardia (Günlük Gazete)

Haberin Tarihi:	28 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye ABD'ye Covid-19 için tıbbi malzeme içeren bir uçak gönderdi. ¹⁹⁹
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin ABD'ye göndermiş olduğu tıbbi yardımdan, yardımın içeriğinden ve Türkiye'nin İspanya da dâhil 55 ülkeye yardım gönderdiğinden bahsedilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Tıbbi Malzeme.
Haberin Tonu:	Olumlu

La Vanguardia'nın 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım ve Tıbbi Malzeme ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.91).

3.5.2.7. İtalya

İtalya'nın Agenzia Nazionale Stampa Associata (ANSA) adlı haber ajansında ve Inside Over adlı haber sitesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.92 ve Tablo 3.93).

Tablo 3.92. Agenzia Nazionale Stampa Associata (ANSA) Haber Ajansı

Haberin Tarihi:	4 Mayıs 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye - Erdoğan'ın yardım diplomasisi 'unutmayın' ²⁰⁰
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin pandemi döneminde yapmış olduğu yardımlar "yardım diplomasisi" olarak adlandırılmış ve başta NATO üyesi ülkeler olmak üzere Türkiye'nin yardım gönderdiği diğer ülkelerden bahsedilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde mevcut imajını güçlendirmek, yeni ilişkilerin temelini atmak ve sorunlu ilişkilerini onarmak amacıyla insani diplomasi uygulamalarından yararlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin pandemi krizi içerisinde başta müttefiklerinin ve hatta İsrail ve Ermenistan gibi diplomatik gerginlik yaşadığı ülkelerin Covid-19 ile mücadelelerine destek olduğu işlenmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Strateji, İmajı Düzeltmek.
Haberin Tonu:	Nötr

¹⁹⁹ La Vanguardia, www.lavanguardia.com/politica/20200428/48781417674/turquia-envia-a-eeuu-un-avion-con-material-sanitario-para-la-covid-19.html, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

²⁰⁰ Agenzia Nazionale Stampa Associata (ANSA), www.ansa.it/sito/notizie/speciali/2020/04/30/turchia-la-diplomazia-degli-aiuti-di-erdogan-non-ve-lo-scordate_b6f3c159-d6d9-477f-983a-abfbf4cfb477.html, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

Agenzia Nazionale Stampa Associata'nın 4 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım, Strateji ve İmajı Düzeltmek ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu nötrdür (Bkz. Tablo 3.92).

Tablo 3.93. Inside Over (Haber Sitesi)

Haberin Tarihi:	9 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Covid-19, Türkiye'nin Balkanlarda kendisini güçlendirmesine yardımcı oluyor. ²⁰¹
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin hiçbir bölge ve ülke ayrımı yapmaksızın geniş bir coğrafya içerisinde ülkelerin tıbbi ihtiyaçlarına karşılık verdiği, bölgesel yardım savaşının büyük kahramanlarından birisi olduğu, özellikle Balkan ülkelerinin AB üyesi ülkelere tıbbi yardım almadığı ve Türkiye'nin bu desteği esirgemediği belirtilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin Covid-19 pandemisi içerisinde uyguladığı insani diplomasi faaliyetlerinin özellikle Balkan ülkeleri içerisinde olumlu olarak karşılandığı ve bu vasıta ile Türkiye'nin özellikle Balkanlardaki imajını güçlendirdiğine değinilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Bağış.
Haberin Tonu:	Olumlu

Inside Over'in 9 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.93).

3.5.2.8. Yunanistan

Yunanistan'ın The Press Room adlı haber sitesinde ve İefimerida.gr adlı haber sitesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.94 ve Tablo 3.95).

²⁰¹ Inside Over, <https://it.insideover.com/politica/il-covid-19-sta-aiutando-la-turchia-a-rafforzarsi-nei-balcani.html>, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

Tablo 3.94. The Press Room (Haber Sitesi)

Haberin Tarihi:	28 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Ankara Washington'a tıbbi yardım gönderdi - Erdoğan sistematik olarak "maske" diplomasisine yatırım yapıyor. ²⁰²
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin ABD'ye gönderdiği tıbbi yardım açısından ele alınarak Türkiye'nin pandemi nedeniyle ekonomik ve sağlık alanlarında zor zamanlar yaşamasına rağmen "maske diplomasisi" kapsamında birçok ülkeye tıbbi yardım ulaştırdığı ve bu vasıta ile imajını iyileştirerek kendisini büyük bir insani güç olarak konumlandığına değinilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, İmajını Düzeltmek.
Haberin TONU:	Nötr

The Press Room'un 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım ve İmajını Düzeltmek ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu nötrdür (Bkz. Tablo 3.94).

Tablo 3.95. İefimerida.gr (Haber Sitesi)

Haberin Tarihi:	28 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye: Erdoğan ABD'ye tıbbi malzeme, coronavirüs ekipmanı gönderdi. ²⁰³
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin NATO müttefikleri ABD'ye göndermiş olduğu tıbbi yardımdan bahsedilerek bu yardımın ABD tarafından memnuniyetle karşılandığından bahsedilmiştir. Haberde Türkiye'nin ayrıca İtalya, İspanya, İngiltere, İran, Çin gibi ülkeler ile Balkanlar ve Afrika'daki ülkelerde dâhil 55 ülkeye tıbbi yardım ulaştırdığına değinilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Bağış, Cömert.
Haberin TONU:	Olumlu

İefimerida.gr'nin 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım, Bağış ve Cömert ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.95).

3.5.2.9. Romanya

Romanya'nın Digi24 adlı televizyon kanalında ve QMagazine adlı siyaset, ekonomi ve kültür dergisinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.96 ve Tablo 3.97).

²⁰² The Press Room, www.thepressroom.gr/diethni/iatriki-boitheia-stelnei-i-agkyra-stin-oyasingkton-systimatika-ependyei-sti-diplomatia-tis, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

²⁰³ İefimerida.gr, www.iefimerida.gr/kosmos/toyrkia-iatrikes-promitheies-koronoio-oyasingkton, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

Tablo 3.96. Digi24 (Televizyon Kanalı)

Haberin Tarihi:	6 Mayıs 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye pandemiye yüzlerce ton yardım gönderiyor. Cömertliğinin ardındaki strateji. ²⁰⁴
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin pandemi döneminde diğer ülkelere yapmış olduğu yardımların problem arz eden uluslararası ilişkilerini düzeltmek, taraf sağlamak ve ilişkilerini güçlendirmek amacıyla programlanan diplomasi faaliyetleri kapsamında yürütüldüğünden bahsedilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin kendi içerisinde pandemi krizini nispeten iyi yönettiği belirtilmiş lakin muhalefet partisinin yapmış olduğu tüm vakaların resmi olarak rapor edilmediği iddiasına da yer verilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Strateji, Plan, İmajı Düzeltmek.
Haberin Tonu:	Nötr

Digi24'ün 6 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım, Strateji, Plan ve İmajı Düzeltmek ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu nötrdür (Bkz. Tablo 3.96).

Tablo 3.97. QMagazine (Siyaset, Ekonomi ve Kültür Dergisi)

Haberin Tarihi:	1 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	İtalya ve İspanya'ya yeni yardım: "Umutsuzluktan sonra çok umut, karanlıktan sonra çok güneş var" ²⁰⁵
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin İtalya ve İspanya'ya göndermiş olduğu tıbbi yardımlar ve bu yardımların içeriğinden bahsedilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım, Jest, Bağış.
Haberin Tonu:	Olumlu

QMagazine'in 1 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım, Jest ve Bağış ibareleri ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.97).

3.5.2.10. Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Sigmalive adlı haber sitesinde yayınlanan ve Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 2 adet haber, çalışmanın bulguları kapsamında analiz edilmiştir (Bkz. Tablo 3.98 ve Tablo 3.99).

²⁰⁴ Digi24, www.digi24.ro/stiri/externe/mapamond/turcia-trimite-sute-de-tone-de-ajutoare-in-pandemie-strategia-din-spatele-generozitatii-ei-1302575, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

²⁰⁵ QMagazine, www.qmagazine.ro/noi-ajutoare-catre-italia-si-spania-exista-multa-speranta-dupa-disperare-si-mult-soare-dupa-intuneric/, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

Tablo 3.98. Sigmalive (Haber Sitesi)

Haberin Tarihi:	22 Nisan 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye yine İngiltere'ye tıbbi yardım gönderdi. ²⁰⁶
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Türkiye'nin İngiltere göndermiş olduğu tıbbi yardım ve bu yardımın miktarından bahsedilmiştir.
Öne Çıkan İbareler:	Tıbbi Yardım.
Haberin Tonu:	Olumlu

Sigmalive'nin 22 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Tıbbi Yardım ibaresi ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumludur (Bkz. Tablo 3.98).

Tablo 3.99. Sigmalive (Haber Sitesi)

Haberin Tarihi:	4 Mayıs 2020
Haberin Başlığı:	Türkiye: Tıbbi yardım örtüsü altında Afrika zırhlı koridoru ²⁰⁷
Haber Metninin İçeriği:	Haberde Güney Afrika medyasında yayınlanan bir habere atfen Türkiye'nin tıbbi yardım adı altında Afrika'ya askeri teçhizat ihraç ettiği iddiası yer almaktadır. Bu kapsamda Türkiye'nin Güney Afrika'daki karantinayı atlatmak amacıyla sembolik olarak küçük bir miktar tıbbi yardım ile birlikte askeri teçhizatı teslim ettiği iddiası öne sürülmüştür.
Öne Çıkan İbareler:	Yardım Örtüsü Altında.
Haberin Tonu:	Olumsuz

Sigmalive'nin 4 Mayıs 2020 tarihinde yayınladığı yardım haberinde Yardım Örtüsü Altında ibaresi ön plana çıkmaktadır ve bu kapsamda yardım haberinin tonu olumsuzdur (Bkz. Tablo 3.99).

3.5.2.11. AB Üye Ülkelerinde Yayımlanan Haberlere Yönelik Genel Bir Bakış

Almanya, Hollanda, Belçika, Bulgaristan, Fransa, İspanya, İtalya, Yunanistan, Romanya ve Kıbrıs Cumhuriyeti olmak üzere 10 AB üyesi ülkenin basın yayın organlarında Türkiye'nin tıbbi yardımlarını konu alan toplam 19 adet habere ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan 19 haberin 11'i olumlu, 6'sı nötr ve 2'sinin de olumsuz tonda olduğu tespit edilmiştir.

Olumlu tondaki haberler, Türkiye'nin AB üye ülkeleri ile özellikle ABD, İngiltere, İtalya, İspanya, Somali ve Balkan ülkelerine yapmış olduğu yardımları, bu yardımların

²⁰⁶ Sigmalive, www.sigmalive.com/news/international/624000/i-tourkia-apesteile-ksana-voitheia-me-iatriko-yliko-stin-vretania, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

²⁰⁷ Sigmalive, www.sigmalive.com/news/international/626537/tourkia-afrikanikos-eksoplistikos-diadromos-y-po-to-peplo-iatrikis-voitheias, Erişim Tarihi: 03.07.2021.

miktarını ve yardımların tarafları tarafından memnuniyetle karşılandığını belirten ifadeleri konu almaktadır.

Nötr tondaki haberlerde ise Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde uyguladığı insani diplomasi uygulamalarının amaç ve hedefleri çerçevesinde tıbbi yardımlar değerlendirilmiştir. Bu kapsamda nötr olarak kodlanan haberlerde Türkiye'nin Covid-19 pandemisi içerisinde gerçekleştirmiş olduğu tıbbi yardımları hangi hedefler ve planlar çerçevesinde geliştirdiği ve nasıl bir süreç işlediği, olumsuz bir algı oluşturmayacak açıklama ve değerlendirmeler yer almaktadır. Olumsuz haberlerin ise belirtilmiş olan olumsuz ibareleri içerdiği tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Uluslararası ilişkilerin doğası zaman içerisinde çeşitli gelişmeler ve değişmelerin etkisinde kalarak bugünkü halini almıştır. Bu gelişmelerin en belirgin dinamiği olarak küreselleşme süreci, uluslararası yürütülen ilişkilerin temel aracı olan diplomasi ve bu ilişkilerin yönünü kapsayan dış politika stratejilerinin bünyesine yeni boyutlar, yeni araçlar, yeni anlayışlar ve yeni yöntemler kazandırmıştır. Uluslararası ilişkilerin böylesine köklü gelişimlere uğraması sonucunda uluslararası arena içerisinde söz sahibi olmayı, taraf sağlamayı ve kendi çıkarlarına yönelik ilişkiler kurabilmeyi amaçlayan devletler için küreselleşme süreci ile ortaya çıkan etkileşim ağına dâhil olmak ve bu etkileşimi doğru bir şekilde yönetmek önemli bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu hedeflere ulaşmak ve diğer devletlerle makul bir ilişki kurmak amacına hizmet eden diplomasinin bu çerçevede talep görerek gelişime ve dönüşüme uğradığını söylemek mümkündür.

Diplomasinin uluslararası ilişkiler üzerindeki öneminin anlaşılmasıyla birlikte farklı hedef ve amaçlara göre yeni diplomasi araçları ve stratejileri ortaya çıkmış, bu yeni diplomasi araç ve stratejileri de devletlerin güç kaynakları ile güç tercihleri ekseninde çeşitlenmiştir. Bununla birlikte devletlerin güç tercihi ve güç kullanımı konusunda önemini yitiren ve uluslararası ilişkilerin çeşitlenmesini kısıtlayan askeri güce dayalı sert gücün yerini daha cazip, ikna ve karşılıklı çıkar temellerine dayalı yumuşak güç almıştır. Zaman içerisinde zorlama ve dayatmaya dayalı sert güç unsurları ve iknaya dayalı yumuşak güç unsurlarının sentezinden ortaya çıkan akıllı güç, devletlerin güç kaynaklarına ve güç tercihlerine göre yararlanabileceği bir diğer güç stratejisi olarak ortaya çıkmıştır. Güç kullanımı stratejilerinin ve tercihlerinin değişimi, uluslararası ilişkilerin temel aracı olan diplomasi içerisinde de yer bularak yumuşak güç ekseninde birçok yeni diplomasi türü ortaya çıkmıştır.

Yumuşak güç çerçevesinde geliştirilen taraf sağlama ve olumlu bir imaj elde etme stratejisi yalnızca devletlerin arasında gelişen ilişkiler ile sınırlı kalmamıştır. Bu noktada devletler, diğer devletlerin halkları ve kamuoyuna yönelik ilişkiler geliştirip itibar elde etmek ve bu itibarı güçlendirmek adına kamu diplomasisi çerçevesinde gelişen ve ortaya çıkan diplomasi türlerinden yararlanma gayesi içine girmişlerdir. Bu noktadan hareketle kamu diplomasisi çerçevesinde ortaya çıkan diplomasi türleri içerisinde insani sorunları

insani değer odağıyla ele alarak bu çerçevede çözüm üretmeyi kapsayan insani diplomasiden bahsetmek mümkündür.

İnsani diplomasi, uluslararası sistem içerisinde devletlerin, insani değerler üzerinde yeteri kadar sorumlu davranmaması ve insancıl hukuk, insan hakları, mülteciler hukuku gibi yasal düzenlemelerin göz ardı edilmesi üzerine diplomasinin insani boyutu olarak ortaya çıkmıştır. Aktörleri, adımları ve araçları bağlamında modern bir diplomasi türü olarak adlandırılabilen insani diplomasi, devletlerin yumuşak güç stratejileri içerisinde yürütölmektedir. İnsani diplomasi, doğal afet, savaş, yoksulluk, salgın hastalık gibi kriz durumlara yönelik müdahale ve iyileştirme çalışmalarının yanı sıra konuyla ilgili tüm aktörlerin ikna edilerek sorunun çözümüyle ilgili harekete geçilmesini sağlamayı kapsayan bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç, aciliyet seviyesine göre kısa vadede kriz duruma karşı müdahaleler, akabinde onarma çabalarını içeren iyileştirme faaliyetleri ve uzun vadede uluslararası işbirliği ve farkındalık oluşturma çabaları olmak üzere üç adımda yürütölebilmektedir. Ayrıca insani diplomasi süreci içerisinde çeşitli çatışma durumlarında barışın sağlanması üzerine barış inşası, olumsuz durumlara maruz kalan insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması üzerine insani yardım ve mağdur edici durum hakkında ortaya çıkan izlerin kalıcı olarak silinmesi ve onarılması çabası üzerine kalkınma yardımları gibi araçlardan faydalanılmaktadır.

Uluslararası ilişkilerin ve uluslararası politikanın temel uygulayıcısı olarak ifade edilen resmi nitelikli aktörler, birçok diplomasi türünde olduğu gibi insani diplomasi içerisinde de başlıca uygulayıcı özelliği taşımaktadır. Bununla birlikte özellikle dış politika ve diplomasi süreçlerinde yaşanan gelişmeler eşliğinde geleneksel aktör olarak değerlendirilebilecek resmi aktörlerin haricinde, diplomasi genelinde ve modern bir diplomasi türü olarak insani diplomasi özelinde birtakım sivil aktörler de çeşitli rollere sahip olmuştur.

Türkiye, dış politika stratejileri ve yumuşak güç kaynakları ekseninde uzun yıllardır resmi ve sivil aktörleri vasıtasıyla farklı coğrafyalarda insani diplomasi faaliyetlerini geliştirerek sürdürmektedir. Günümüzde dünya geneline yayılan ve tüm toplumları farklı alanlarda etkileyen Covid-19 pandemisi kapsamında bu virüsle mücadele edebilmek üzere devletlerin tıbbi ekipman ihtiyacı ortaya çıkmış ve virüsün yayılım hızına paralel olarak bu ihtiyaçlar karşılanamaz duruma gelmiştir. Türkiye, bu noktada yardım sağlayıcı

rolü ile gelişmemiş, gelişmekte olan ve hatta gelişmiş ülkelere virüsle mücadeleleri kapsamında aşı, maske, sağlık görevlileri için önlük, tanı kiti, gözlük gibi acil ihtiyaçlara yönelik olarak tıbbi yardımlarda bulunmuştur.

Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği konuyla ilgili tıbbi yardımların, Covid-19 ile mücadele eden ve yardımların alıcısı konumunda olan ülkeler ile AB üyesi ülkelerin basınında nasıl algılandığı ve nasıl yansıtıldığının ortaya konulması adına 3 temel araştırma sorusu hazırlanmış ve söz konusu soruların yanıtlanmasına yönelik yardımların alıcısı olan 20 ülkenin 63 farklı basın yayın organı ile AB üyesi olan 10 ülkenin 18 farklı basın yayın organında yayınlanan ve Türkiye'nin tıbbi yardımlarını konu alan toplam 139 haber, içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek analiz kapsamında haberlerin hangi tonda olduğu ortaya konulmuştur.

“Yardım ulaştırılan ülkelerin basın yayın organlarında ve AB üyesi ülkelerin basın yayın organlarında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlerin dağılımı nasıldır?” sorusunun yanıtlanması adına gerçekleştirilen analizde yardımların alıcısı olan 20 ülkenin basın yayın organlarında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 120 adet haberin bulunduğu ve 10 AB üyesi ülkenin basın yayın organlarında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan toplam 19 haberin bulunduğu tespit edilmiştir.

“Yardım ulaştırılan ülkelerdeki basın yayın organlarının yardımların yapıldığı gün yayınladığı tüm haberler kapsamında Türkiye'nin yaptığı tıbbi yardımları konu alan haberlere ne oranda yer verilmiştir?” sorusunun yanıtlanması adına gerçekleştirilen analizde elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Bu çerçevede yardımların alıcısı olan 20 ülkeye ait 63 farklı basın yayın organında ve 120 yardım haberinin yayınlandığı günlerde yayınlanmış olan toplam 14132 habere ulaşılmıştır ve bu haberlerin %0,85'inin (120 adet yardım haberi ile) Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Yardımların alıcısı olan ülkeler içerisinde Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlere en yüksek oranda yer veren ülkeler; 6 adet yardım haberi ve %9,68 oranıyla Somali, 3 adet yardım haberi ve %6,98 oranıyla Dağıstan ve 4 adet yardım haberi ve %2,65 oranıyla Filistin olmuştur. Bu oranları, Somali, Dağıstan ve Filistin'in basın yayın organlarında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan

haber sayısının yoğunluğundan ziyade bu ülkelerdeki basın yayın organlarında yayınlanan toplam haber sayısının düşüklüğü ile açıklamak mümkündür. Bununla birlikte 9 adet yardım haberi ve %2,48 oranıyla Özbekistan ve yine 9 adet yardım haberi ve %2,25 oranıyla ile Kırgızistan, bu sıralamayı takip etmektedir.

“Türkiye’nin yaptığı tıbbi yardımlar, yardım ulaştırılan ülkelerin basınında ve AB üyesi ülkelerin basınında nasıl algılanmıştır?” sorusunun yanıtlanması adına gerçekleştirilen analizde elde edilen ve yardım ulaştırılan ülkeleri kapsayan bulgular değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda yardımların alıcısı olan 20 ülkenin 63 farklı basın yayın organında yayınlanan ve Türkiye’nin kendilerine göndermiş olduğu tıbbi yardımları konu alan 120 haberden 119’unun olumlu tonda olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında yardımların alıcısı olan 20 ülkede yayınlanan 120 haber içerisinde olumlu tona sahip 119 haber, olumlu tonu ifade eden ibarelerden en az bir tanesini içermekte ve yine olumsuz tondaki herhangi bir ibareyi içermemektedir.

Bununla birlikte Hindistan’daki Janta Se Rishta adlı basın yayın organında yayınlanan ve olumsuz tondaki ibarelerden en az bir tanesini içeren 1 adet haberin olumsuz tonda olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak yardımların alıcısı olan 20 ülkenin basın yayın organlarında Türkiye’nin tıbbi yardımları hakkında yayınlanan ve araştırma kapsamında incelenen 120 haberin %99,17’lik büyük bir oranının olumlu, %0,83’lük bir oranının ise olumsuz bir tona sahip olduğu tespit edilmiştir. Olumlu tona sahip haberler değerlendirildiğinde bu haberlerin yardımların alıcıları için gönderilen tıbbi yardıma dair olumlu ibareleri içerdiği, teslim edilen ya da teslim edilecek olan tıbbi yardımlar hakkında bilgi verildiği, gerçekleşen tıbbi yardımlara dair teşekkür ve minnet içeren bir dilin hâkim olduğu görülmektedir. Olumsuz tondaki haberde ise Türkiye ile Hindistan’ın daha önce yaşadığı politik gerginliğe istinaden Türkiye’den gelen yardımın şüphe uyandırdığı belirtilmiştir.

“Türkiye’nin yaptığı tıbbi yardımlar, yardım ulaştırılan ülkelerin basınında ve AB üyesi ülkelerin basınında nasıl algılanmıştır?” sorusunun yanıtlanması adına analize dâhil edilen Almanya, Hollanda, Belçika, Bulgaristan, Fransa, İspanya, İtalya, Yunanistan, Romanya ve Kıbrıs Cumhuriyeti olmak üzere 10 AB üyesi ülkenin 18 farklı basın yayın organında yayınlanan ve Türkiye’nin diğer ülkelere göndermiş olduğu tıbbi yardımları

konu alan toplam 19 haber, belirtilen ibarelere göre tonlarına ayrılmış ve analiz kapsamında 19 haberden 11'inin olumlu, 6'sının nötr ve 2'sinin olumsuz tonda olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak AB üyesi olan 10 ülkenin basın yayın organlarında Türkiye'nin diğer ülkelere göndermiş olduğu tıbbi konu alan ve araştırma kapsamında incelenen 19 haberin % 57,89'luk bir oranının olumlu, %31,58'lik bir oranının nötr ve %10,53'lük bir oranının da olumsuz tonda olduğu tespit edilmiştir.

AB üyesi ülkelerde yayınlanan olumlu tona sahip haberler değerlendirildiğinde bu haberlerin olumlu ibarelere istinaden Türkiye'nin başta AB üyesi ülkelere ve özellikle ABD, İngiltere, İtalya, İspanya, Somali ve Balkan ülkelerine yapmış olduğu yapmış olduğu tıbbi yardımdan, yardımların içeriğinden ve bu yardımların alıcıları için öneminden bahsedildiği görülmektedir. Nötr tona sahip haberlerde Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımların ve genel çerçevede Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği insani diplomasi faaliyetlerinin politik açıdan amaç ve hedeflerinin tartışıldığı, öznel ve algı oluşturabilecek ifadelerden çok kişi ya da kurumların açıklamalarına yer verildiği ve insani diplomasi faaliyetleri özelinde Türk dış politikasının değerlendirildiği görülmektedir. Olumsuz tondaki haberlerde ise olumsuz ibarelere istinaden Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları Afrika'daki karantınayı atlayarak askeri teçhizat ihraç etmek amacıyla kullandığı iddiasına ve Türkiye'nin diğer ülkelere göndermiş olduğu tıbbi yardımları üzerinden Türkiye'nin ekonomik, sağlık ve siyasi alanlarıyla ilgili olumsuz tondaki değerlendirmelere yer verildiği görülmektedir.

Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımların alıcısı konumundaki ülkelerin basın yayın organlarında yayınlanan ve bu tıbbi yardımları konu alan haberler kapsamında bulgular değerlendirildiğinde; Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde adet olarak en çok yardım gönderdiği devletler içerisinde 4 farklı tarihte yardım gönderilen Bosna Hersek ve Özbekistan, 3 farklı tarihte yardım gönderilen Kuzey Makedonya, Azerbaycan ve Somali ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'nin sayıca en çok yardım ulaştırdığı devletlerin, Türkiye'nin son yıllardaki dış politika stratejileri ve tercihleri ile ortak tarih, dil, din ve kültürden doğan yakın ilişkileri kapsamında uzun yıllardır siyasi, ekonomik, askeri, kültürel vb. alanlarda işbirliği ve etkileşim içerisinde olduğu devletlerden oluştuğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda Covid-19 pandemisinde hiçbir ayırım

gözetmeksizin uyguladığı insani değer odaklı dış politika anlayışının bir yansıması olarak Türkiye, NATO müttefikleri olan ve birçok açıdan gelişmiş ülke özelliği taşıyan İngiltere, ABD, İspanya, İtalya ve Fransa'ya en az 1 kez tıbbi yardımda bulunmuştur.

Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberlerin sayısı kapsamında öne çıkan ülkeler değerlendirildiğinde ise 18 yardım haberi ile Kuzey Makedonya'dan, 13 yardım haberi ile Bosna Hersek'ten, 9 yardım haberi ile Özbekistan'dan, 9 yardım haberi ile Kırgızistan'dan ve yine 9 yardım haberi ile ABD'den bahsetmek mümkündür. Bu kapsamda Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımlar hakkında en çok haber yayınlayan ülkelerin, Türkiye'nin ortak tarih, dil, din ve kültürden doğan yakın ilişkileri kapsamında en çok yardım gönderdiği ülkelere ve Türkiye'nin uzun yıllardır uluslararası ilişkileri içerisindeki aktif ortaklarından olan ABD'den oluştuğunu söylemek mümkündür.

Genel olarak yardımların alıcısı ülkelerin bu yardımları nasıl algıladığı ve nasıl yansıttığı değerlendirilecek olursa; her ne kadar bu ülkeler ile Türkiye arasında tarihte yaşanmış birtakım sorunlar, kültürel farklılıklar ve diplomatik anlaşmazlıklar olsa da böylesine zorlu bir pandemi dönemi içerisinde gerçekleştirilen insani yardımların çok büyük oranla olumlu algılandığını söylemek mümkündür.

Bununla birlikte yine genel olarak AB üyesi ülkelerin Türkiye'nin diğer ülkelere yapmış olduğu tıbbi yardımları nasıl algıladığı ve nasıl yansıttığı değerlendirilecek olursa, toplamda 27 üyesi bulunan Avrupa Birliği'nin 10 üye ülkesinde Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan en az 1 haber yayınlanmıştır. Yayınlanan toplam 19 haberde olumlu tonlarla birlikte nötr ve olumsuz tonlara sahip haberler bulunmaktadır. Bu haberlerin %57,89'i her ne kadar olumlu tonda olsa da %31,58'i yardımlar ile alakalı öznel bir değerlendirmeden kaçınarak daha çok Türkiye'nin bu faaliyetleri hangi amaçla gerçekleştirdiği gibi açıklamalara yer vermiştir. Bunun yanında haberlerin %10,53'lük bir oranının da Türkiye'nin tıbbi yardımlarını konu alınarak bu yardımlara karşı olumsuz algı oluşturabilecek yargı ve iddialar içerdiği tespit edilmiştir.

AB üyesi ülkelerin basınında Türkiye'nin yapmış olduğu tıbbi yardımları konu alan haberler ile yardımların alıcısı olan ülkelere yayınlanan yardım haberlerinin nasıl algılandığı karşılaştırıldığında ise AB üyesi ülkelerin basınında olumlu tonun hakim olduğu, lakin nötr ve olumsuz tonların da yardımların alıcısı olan ülkelerdeki haberlerden

daha yoğun olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktadan hareketle yardımların alıcıları için tıbbi yardımların çok büyük oranla olumlu algılandığı, AB üyesi ülkeler için de Türkiye'nin bir başka ülkeye gönderdiği tıbbi yardımı konu alan haberlerde nötr ve olumsuz algılamaların azımsanmayacak düzeyde var olduğu söylenebilir.

İnsani diplomasinin adımları kapsamında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği tıbbi yardımlar değerlendirildiğinde; küresel ölçekte meydana gelen salgın hastalık olarak Covid-19 virüsünün hızlı bir şekilde yayılması ve yayılım hızına istinaden ülkelerin Covid-19 ile mücadele etmek adına çok sayıda tıbbi malzeme ihtiyacının ortaya çıkmasıyla birlikte Türkiye, ülkelerin bu ihtiyaçlarına yönelik birçok farklı coğrafyada tıbbi yardımlar gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin gönderdiği bu yardımların can kayıplarının önüne geçmek adına gerekli temel ihtiyaçlardan oluştuğu, Covid-19 pandemisinin ve Türkiye'nin bu alandaki tıbbi yardımlarının aktif olarak devam ettiği göz önüne alındığında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği tıbbi yardımlarının akut dönem faaliyetleri çerçevesinde birincil faaliyetlerinden oluştuğunu söylemek mümkündür.

İnsani diplomasinin araçları kapsamında Türkiye'nin Covid-19 pandemisinde gerçekleştirdiği tıbbi yardımlar değerlendirildiğinde; Covid-19 pandemisinin küresel ölçeklere ulaşarak salgın özelliği taşıması ve pandemi sürecinin devam etmesi nedeniyle Türkiye'nin insani diplomasi araçları içerisinde insani yardımlardan aktif yararlandığı söylenebilir.

Covid-19 pandemisinde Türkiye'nin gerçekleştirdiği tıbbi yardımların uygulayıcıları olarak insani diplomasi aktörleri değerlendirildiğinde ise, Türkiye'nin resmi aktörlerinin aktif olarak süreçte yer ve sorumluluk aldığını, bazı sivil aktörlerin de destekleri ile sürece dâhil olduklarını söylemek yanlış olmaz. Bu çerçevede gerçekleştirilen tıbbi yardımların resmi nitelikli uygulayıcıları olarak T.C. Cumhurbaşkanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı ve T.C. Milli Savunma Bakanlığı'nın bütünleşik aktörlüğünden bahsetmek mümkündür. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Türk Kızılay'ı da resmi nitelikli olarak süreç içerisinde ilgili bakanlıklar ile birlikte veya tek başına kurumsal olarak faaliyet gösteren aktörler içerisinde yer almaktadır. Ayrıca süreç içerisinde uygulayıcı ve destekleyici aktör olarak

Türk Hava Yolları'nın (THY), T.C. Paris Büyükelçiliği'nin, T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin ve T.C. Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin varlığı söz konusudur.

Genel anlamda yapılan yardımlarla ilgili dış basındaki yayınlanan haberler içerisinde, yapılan yardımlara ve Türkiye'ye karşı pozitif bir tutum sergilendiğini söylemek mümkündür. Ancak hem yardımların alıcısı olan ülkelerin basınında yer alan haberler hem de AB üyesi ülkelerin basınında söz konusu yardımlara yönelik olumsuz olarak algılanan ve bu ölçüde yansıtılan haberler bulunmaktadır. Bu olumsuz haberler, diplomatik gerginliklerin doğurduğu şüphe, Türkiye'nin bu yardımları başka faaliyetleri örtmek amacıyla kullandığı iddiaları ve tıbbi yardımlar konu alınarak Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve sağlık yönetimi alanlarına yönelik eleştirileri içermektedir. Bu noktadan hareketle özellikle pandemi süreci içerisinde ve Türkiye'nin dış politika hedefleri doğrultusunda uygulamış olduğu insani diplomasi faaliyetleri, her ne kadar uluslararası imajına olumlu bir katkı sağlasa da tamamen kusursuz değildir. Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde mevcut imajını güçlendirmek ve sorunlu ilişkilerini onararak imajını düzeltmek adına dış politika stratejileri içerisinde yer verdiği insani diplomasi uygulamaları, bu hedefe ulaşması adına tek başına yeterli olmayacaktır.

Kamu diplomasisinde diğer devletlerin halklarıyla etkileşime geçerek destek sağlananın amaçlandığından (Britannica, 2017) ve kamu diplomasisinin ana odağında insanın yer aldığından yola çıkılarak başta insani diplomasi olmak üzere bünyesinde insan odaklı uygulamaları barındıran kültür, eğitim, sağlık, ekonomi vb. birçok diplomasi aracını kamu diplomasisi bağlamında değerlendirmek mümkündür. Bu noktadan hareketle hedef kitlesini kamuların oluşturduğu, kamu diplomasisinin kapsadığı ve yakın ilişki içerisinde olduğu tüm diplomasi araçlarının bütünleşik ve koordineli bir şekilde hareket etmesi, diplomasi faaliyetlerindeki başarı oranı üzerinde etkili olacaktır.

Dolayısıyla Türkiye'nin olumlu bir dış politika imajı geliştirme sürecinde yararlandığı insani diplomasi faaliyetlerinin başta kamu diplomasisi uygulamaları olmak üzere diğer diplomasi araçları ve dış politika stratejileri ile desteklenmesi önemli bir gerekliliktir. Bu kapsamda farklı alanlardaki diplomasi uygulamalarının birbirileri ile bütünleşik olarak yürütülmesi ve güç kaynakları çerçevesinde diplomasi faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, Türkiye'nin dış politika stratejileri içerisinde kullandığı diplomasi faaliyetlerinin başarı oranı üzerinde etkili olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, D. Ş. (2006). “Küreselleşen Dünyada Diplomasi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1-2), 417-440.
- Acar, Ü. (2020). “Küresel Politikaların Belirlenmesinde Çok Uluslu Şirketlerin Rolü Ve Önemi”. *Tesam Akademi Dergisi*, 7(2), 465-489. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.788849>.
- Akyol, A. (2018). *Uluslararası Siyasal İletişim Yönetimi Olarak Kamu Diplomasisi: Türkiye-AB İlişkileri Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ardahan: Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alegöz, H. İ. (2013). *Uluslararası İlişkilerde İnsani Diplomasinin Rolü : Türkiye-Somali Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aras, B. & Polat, R.K. (2007). “Turkey and the Middle East: Frontiers of the New Geographic İmagination”, *Australian Journal of International Affairs*, 61(4), 471-488.
- Arı, T. (2017). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. 11.Baskı. Bursa: Alfa Akademi Yayınları.
- Arı, T. (2018). *Uluslararası İlişkilere Giriş*. 5.Baskı. Bursa: Aktüel 16 Basım Yayım.
- Armitage, R., & Nye, J. (2007). *CSIS Commission on Smart Power: A Smarter, More Secure America*. Washington: Center for Strategic and International Studies.
- Ateş, D. (2012). *Uluslararası Örgütler: Devletlerin Örgütlenme Mantiği*, 1.Baskı. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Ateş, D. (2013). *Uluslararası Politika*, 1.Baskı. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Aydemir, E. (2016). *Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Bakır, Z. Z. (Şubat 2018). “İnsani Diplomasi”, *Araştırma 61*. İstanbul: İNSAMER.

- Balcı, A. (2018). *Türkiye Dış Politikası İlkeler, Aktörler ve Uygulamalar*, İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Bartson, R. (2014). *Modern Diplomacy*. 4.Baskı. New York: Routledge.
- Başkaya, F. (2019). *Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü*. 6.Baskı. Ankara: Maki Basın Yayın
- Battır, O. & Ateş, D. (2013). “Türkiye Bölgesel Hegemonya Arayışında mı?”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 31-44.
- Battır, O. (2017). *İnsani Diplomasi:Teoriden Pratiğe;Türk Dış Politikasının Yeni Aracı*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Battır, O. (2019). “Küreselleşme Çağında Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak Sağlık Diplomasisi”, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(5), 151-161.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Bozkurt, V. (2000). “Küreselleşme: Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar.”. Veysel Bozkurt (Der.) içinde, *Küreselleşmenin İnsani Yüzü* (ss.17-31). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons From The Past, CPD Perspectives On Public Diplomacy*. Southern California: Figueroa Press.
- Çapa, M. (2010). *Kızılay (Hilal-i Ahmer) Cemiyeti (1914-1925)*. 2.Baskı. Ankara: Türkiye Kızılay Derneği Yayınları.
- Çatal, B. (2015). *Küresel Diplomasi: Prexenos'tan Dijital Diplomasiye*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, E. (1969). *100 Soruda Türkiye'nin Dış Politika Tarihi*. 1.Baskı . İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Çetin, E. (2017). *Yoksullukla Mücadelede Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İHH Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çoban Oran, F. & Pekcan, C. (2017). “Uluslararası İlişkiler Düşüncesinde “Dünya Barışı”: Immanuel Kant ve Zhao Tingyang Felsefesi Üzerine Bir Karşılaştırma”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14 (55), 3-18.
- Dağı, Z. (2007). “Diplomasi: Çatışmanın ve İşbirliğinin Dili”. Zeynep Dağı (Der.) içinde, *Uluslararası Politikayı Anlamak: Ulus-Devlet’ten Küreselleşmeye*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Davutoğlu, A. (2013a). “Turkey’s Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges and Prospects”, *Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity*, 41(6), 865-870.
- Davutoğlu, A. (2013b). *Teoriden Pratiğe Türk Dış Politikası: Türk Dış Politikası Üzerine Konuşmalar*. İstanbul: Küre Yayınları
- Demir, F. (2019). “Değişen Dünyada Diplomasi, Eğitim ve Diplomatik Dil”. Emin Onuş (Ed.) içinde, *Umay Türkeş Günay Armağanı* (ss. 232-243). İstanbul: Hiper Yayın.
- Denizhan, E . (2010). “Türkiye’nin Kafkasya ve Orta Asya Politikası ve TİKA” . *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* , 2 (1), 17-23
- Donnelly, J. (2008). “The Ethics of Realism”. Christian Reus-Smit, Duncan Snidal (Ed.). içinde, *The Oxford Handbook of International Relations* (ss. 150-163). Oxford, Oxford University Press.
- Dülger, K. (2017). “Etkinliği Giderek Artan Yeni Bir Kavram Olarak İnsani Diplomasi ve Bu Alanda Örnek Teşkil Eden Türkiye'nin İnsani Diplomasi Anlayışı”, *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 1-20.
- Ekin, N. (1999). *Küreselleşme ve Gümrük Birliği*. 2.Baskı. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.
- Erol, M.S., & Ozan, E. (2011). “Türk Dış Politikasında Süreklilik Unsuru Olarak Siyasal Rejim”. *Gazi Akademik Bakış*, 4(8), 13-38.
- Ertem, B. (2009). “Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı”. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 377-397.

- Fidan, H. & Nurdun, R. (2008). "Turkey's Role in the Global Development Assistance Community: the Case of TİKA", *Journal of Southern Europe and the Balkans*, 10(1), 93-111
- Fotiou, E. & Triantaphyllou, D. (2010). "Assessing Turkey's 'Soft Power' Role: Rhetoric Versus Practice". *The International Spectator Italian Journal of International Affairs*, 45(1), 99-113.
- Galtung, J. (1976). "Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking and Peacebuilding". (der.) J. Galtung. içinde, *Peace, War and Defense (His Essays in Peace Research)* (ss. 282-304). Copenhagen: Ejlers.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gönlübol, M. (1975). *Milletlerarası Siyasi Teşkilatlanma*. 3.Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Gözen, R. (2001). "Dış Politika Nedir?". İdris Bal (Ed.) içinde, *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Diplomasisi* (ss. 3-8). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Holsti, K. J. (1964). "The Concept of Power in the Study of International Relations," *Background*, 7(4), 179-194.
- İçduygu, A., Meydanoğlu, Z. & Sert, D. Ş. (2011). *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası/CIVICUS Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi (STEP)-Türkiye Ülke Raporu II*, İstanbul: TÜSEV Yayınları.
- İpek, E. (2020). *Türkiye'nin Kalkınma Yardımı Anlayışı ve Donör-Faydalandırıcı İlişkisi Bağlamında Özgünlüğü : Balkanlar Öneresi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jeong, H. (2002). "Peacebuilding: Conceptual and Policy Issues". Ho-Won Jeong (Ed.). içinde, *Approaches to Peacebuilding*. (3-18).
- Kant, İ. (1795). *Perpetual Peace A Philosophical Essay*. New York: Macmillan Company.
- Kapani, M. (2007). *Politika Bilimine Giriş*. 21.Basım. Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Karabulut, B. (2010). “Dünyada ve Türkiye’de Think Tank Kuruluşları: Karşılaştırmalı Bir Analiz”, *Akademik Bakış*, 4(7), 91-104.
- Kazgan, G. (1988). *Ekonomide Dışa Açık Büyüme*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Keyman, E, F. (2010). “Globalization, Modernity and Democracy- Turkish Foreign Policy 2009 and Beyond”, *Perceptions: Journal of International Affairs*, 15(2), 1-20.
- Kirişçi, K., Tocci, N. & Walker, N. (2010). “A Neighborhood Rediscovered Turkey’s Transatlantic Value in the Middle East”. *Brussels Forum Paper Series / Mart*.
- Kotan, M. (2010). *Küresel Bir Sivil Toplum Örgütü Örneği Olarak İHH* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, G. (2018). *Dijital Diplomasi*. Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Kutal, G. & Büyükuslu, A. R. (1996). *Endüstri İlişkileri Boyutunda Çokuluslu Şirketler ve İnsan Kaynağı Yönetimi Teori ve Uygulama*. İstanbul: Der Yayınları.
- Lewis, D. (2001). *The Management of Non-Governmental Development Organizations An Introduction*, UK: Routledge Taylor & Francis Group.
- Linklater, A. (1996). “The Achievements of Critical Theory”. Smith, S., Booth, K. & Zalewski, M. (eds.) içinde, *International Theory: Positivism and Beyond* (ss.279-298), Cambridge: Cambridge University Press.
- McGann, J. (2011). “Think Tanks: The Global, Regional and National Dimensions”. içinde, *Think Tanks in Policy Making: Do They Matter* (ss. 8-16). Briefing Paper Special Issue Shanghai.
- Minear, L., & Smith, H. (2007). *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft*. India: United Nations University Press.
- Morgenthau, H. (1962). “A Political Theory of Foreign Aid”. *The American Political Science Review*, 56(2), 301-309.

- Morgenthau, H. (1970). *Uluslararası Politika : Güç ve Barış Mücadelesi I-II*. 1.Baskı. Çev. Baskın Oran ve Ünsal Oskay, Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- Morgenthau, H. (1970). *Uluslararası Politika : Güç ve Barış Mücadelesi II-II*. 1.Baskı. Çev. Baskın Oran ve Ünsal Oskay, Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- Moyo, D. (2009). *Dead Aid Why Aid Is Not Working And How There Is Better Way For Africa*, New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Neuman, L.W. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. 7th Ed. Essex: Pearson Education Limited.
- Kahraman, N. (2019). *Sağlık Diplomasisi: Türkiye İçin Model Önerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nye, J. S., Jr. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- Nye, J. S., Jr. (2008). "Public Diplomacy and Soft Power", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94-109.
- Nye, J. S., Jr (2013). "Hard, Soft, and Smart Power". A. F. Cooper, J. Heine, & R. Thakur (Ed.) içinde, *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (ss.559-574). Oxford: Oxford University Press.
- Nye, J. S., Jr. (2020). *Yumuşak Güç*. Çev: Rayhan İnan Aydın, Ankara: BB101 Yayınları.
- Okumuş, M. (2020). *Kamu Diplomasisi ve İtibar İlişkisinde İlişki Yönetiminin Rolü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Oran, B. (2013). *Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (Cilt III.2001-2012)*. B. Oran (Ed.). 1.Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öymen, O. (2003). *Silahsız Savaş: Bir Mücadele Sanatı Olarak Diplomasi*. 4.Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Özen, E. (2019). *2000 Sonrası Türk Dış Politikasında Akıllı Güç Araştırmaları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, M. H. (2008). “Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 86-97.
- Özer, M. A. (2009). “Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliğin Eşiğinde Türkiye” . *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16 (1), 89-105.
- Pallaver, M. (2011). *Power and Its Forms: Hard, Soft, Smart*. (Yüksek Lisans Tezi). London: The London School of Economics and Political Science.
- Parlak, N. (2007). *Orta Asya - Kafkasya- Balkan Ülkeleriyle İlişkiler ve Türk Dış Yardımları 1992-2003*. Ankara: TİKA Yayınları
- Poindexter, P. M. & McCombs M. (2000). *Research in Mass Communication: A Practical Guide*. Boston, USA: Bedford St.Martin’s.
- Polat, D . (2020). “Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)'nın Uluslararası Güvenliğe Katkıları”. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 245-281.
- Radelet, S. (2006). “A Primer on Foreign Aid”. *Center for Global Development*, Working Paper, (92). July 2006.
- Régnier, P. (2011). “The Emerging Concept of Humanitarian Diplomacy: Identification of Acommunity of Practice and Prospects for International Recognition”. *International Review of the Red Cross*, 93(884), 1211-1237.
- Russett, B. ve Starr H. (1996) *World Politics The Menu For Choice*, 5. Baskı. New York : W. H. Freeman and Company.
- Şahinoğlu, M. C. (2020). *Sivil Toplum Kuruluşları (STK) 'nın Dış Politikaya Etkisi: İnsani Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) Özelinde İnsani Yardım Kuruluşları Örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuncer, H. (1982). “Diplomatlarda Aranılan Başlıca Nitelikler”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2(1), 17-22.

- Tuncer, H. (1984). "Tarihte ve Günümüzde Ad Hoc Diploması". *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 4(1), 50-57.
- Uğur, A. (1998). "Yeni Demokrasinin Yeni Aktörleri: STK'lar". T. Ulaş (der). içinde, *Merhaba Sivil Toplum* (ss. 69-78). İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayın Dizisi.
- United Nations. (1973). *Multinational Corporations in World Development*, United Nations Publications. New-York.
- Üçkuş, Ö., & Kendirci, B. (2012). "Teoriden Uygulamaya Dış Yardım". *Sayıştay Dergisi*, 86, 57-77
- Waltz, K. N. (2000). "Structural Realism After the Cold War", *International Security*, 25 (1), 5-41.
- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği. (1998). *Türkiye'de Yeni Bir Ekonomik ve Ticari Diploması Stratejisine Doğru*. İstanbul: TÜSİAD.
- Yağmurlu, A. (2019). "Kültürel Diploması : Kuram ve Pratikteki Çerçevesi". *Selçuk İletişim Dergisi*, 12(2), 1210-1238.
- Yatağan, A. G. (2018). "Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı Olarak Etkileri". *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 69-94.
- Yeşiltaş, M., & Balcı, A. (2011). "AK Parti Dönemi Türk Dış Politikası Sözlüğü: Kavramsal Bir Harita". *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 9-35.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2008). *Güç ve Politika*. 5.Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Yurdusev, A. (2019). "Uluslararası İlişkiler Öncesi". A. Eralp (der.) içinde, *Devlet, Sistem ve Kimlik Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar* (ss. 15,56). 16.Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.

İTERNET KAYNAKLARI

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

AKUT Arama Kurtarma Derneği, <https://www.akut.org.tr/misyon-degerlerimiz>, Erişim Tarihi: 19.11.2021.

AKUT Arama Kurtarma Derneği, <https://www.akut.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 19.11.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-ingiltereye-tibbi-yardim-malzemesi-destegi-londraya-ulasti/1799454>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingiltereden-turkiyeye-tesekkur-/1801390>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/turkiye-italya-ve-ispanyaya-tibbi-yardim-gonderdi>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-fransanın-orne-bolgesine-tibbi-yardim-gonderdi/1823312>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-abdye-ikinci-tibbi-yardim-seferi/1823818>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-kovid-19-ile-mucadele-icin-gonderdigi-tibbi-yardimlar-abdye-ulasti/1822141>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-karakas-buyukelcisi-mutevellioglu-venezuela-ile-saglik-alanindaki-dayanismayi-anlatti/1917134>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hindistandan-kovid-19-yardimi-gonderen-turkiyeye-tesekkur/2256237>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyeden-kovid-19la-mucadele-icin-kirgizistana-tibbi-yardim-destegi/1911228>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/iran-buyukelcisi-ferazmend-turkiyenin-tibbi-yardimlari-icin-tesekkur-ederiz/1785014>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/-filistin-saglik-bakanligi-turkiyenin-gonderdigi-tibbi-malzemeyi-teslim-aldi/1830025>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiye-somaliye-tibbi-yardim-gonderdi/1808152>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-tibbi-yardim-ucagi-somalili-bakanlar-tarafından-karsilandi/1826622>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-somaliye-tibbi-yardim-malzemesi-ulastiracak-tskya-ait-ucak-hareket-etti/1827854>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-kovid-19la-mucadele-icin-azerbaycana-gonderdigi-tibbi-malzeme-teslim-edildi/1900496>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-diyanet-vakfinin-gonderdigi-yardim-malzemesi-azerbaycanli-yetkililere-teslim-edildi/2078660>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-kizilayin-azerbaycan-ve-bosna-herseke-insani-yardim-tasiyan-tirlari-yola-cikti/2080087>, Erişim Tarihi: 11.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turk-kizilaydan-gurcistanin-kovid-19la-mucadelesine-destek/1818185>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyeden-dagistana-tibbi-yardim/1850125>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiyenin-bagisladigi-30-bin-sinovac-asisi-kuzey-makedonyaya-ulasti/2268336>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

- Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiye-sirbistana-ikinci-kez-tibbi-yardim-gonderdi/1899276>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiye-balkan-ulkelerine-tibbi-yardim-gonderdi/1796624>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyenin-hibe-ettigi-kovid-19-asilari-bosna-herseke-ulasti/2190616>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-hibe-ettigi-10-bin-doz-kovid-19-asisi-bosna-herseke-ulasti/2211946>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- Aslanov, N. (2013). Diplomacy for Humanity. <http://redcrescent.az/downloads/book2.pdf>, Erişim Tarihi: 10.12.2020.
- BBC News. (2020). <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52459231>, Erişim Tarihi: 12.12.2020.
- Branczik, A. (2004). Humanitarian Aid and Development Assistance. <http://www.beyondintractability.org/essay/humanitarian-aid>, Erişim Tarihi: 09.03.2021.
- Britannica, T. E. (2017). <https://www.britannica.com/topic/public-diplomacy>, Erişim Tarihi: 05.12.2020.
- Bubna, M. (2010). Humanitarian Diplomacy and Failed States: Case Study of the WFP Operations in Somalia. http://www.idsa.in/system/files/IB_WFPOperationsinSomalia_mayank.pdf, Erişim Tarihi: 14.12.2020.
- Bulut, A.T. & Akkan, G. F. (2014). Think Tankler ve Dış Politika: Türkiye ve ABD Örneği. <https://cesran.org/think-tankler-ve-dis-politika-turkiye-ve-abd-ornegi.html>, Erişim Tarihi: 11.04.2021.
- Daily Mail, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-8210971/Turkey-flies-second-planeload-personal-protective-equipment-including-masks-suits-UK.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

- Deutsche Welle (DW), <https://www.dw.com/tr/covid-19-t%C3%BCrkiye-yurtd%C4%B1%C5%9F%C4%B1nda-nereye-nas%C4%B1l-destek-sa%C4%9F%C4%B1yor/a-53184552>, Erişim Tarihi: 15.12.2020.
- Disaster Diplomacy. <http://www.disasterdiplomacy.org/>, Erişim Tarihi: 09.03.2021.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu-DEİK. (2014). Turkish OFDI Continues to Grow, <https://emgp.org/wp-content/uploads/2018/11/Turkey-2014.pdf>, Erişim Tarihi: 10.07.2021.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu-DEİK. (2017). Yurt Dışı Yatırım Endeksi Raporu 2017, <https://www.deik.org.tr/uploads/deik-rapor-web2017-4.pdf>, Erişim Tarihi: 12.04.2021.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu-DEİK. (2019). Yurt Dışı Yatırım Endeksi Raporu 2019, <https://www.deik.org.tr/uploads/endeks-2019-baski-4.pdf>, Erişim Tarihi: 12.04.2021.
- George C. Marshall Foundation, <https://www.marshallfoundation.org/marshall/the-marshall-plan/history-marshall-plan/marshall-and-the-plan-by-larry-i-bland/>, Erişim Tarihi: 26.03.2021.
- Global Humanitarian Assistance Report (2015). http://devinit.org/wp-content/uploads/2015/06/GHA-Report-2015_-Interactive_Online-1.pdf, Erişim Tarihi: 13.12.2020.
- Global Humanitarian Assistance Report 2020. (2020). <https://devinit.org/documents/776/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2020.pdf>, Erişim Tarihi: 31.03.2021.
- Harroff-Tavel, Marrian. (2006). “The Humanitarian Diplomacy of the İnternational Committee of The Red Cross”, <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/article/other/humanitarian-diplomacy-articles-040310.htm>. Erişim Tarihi: 19.11.2021.
- Hürriyet Gazetesi, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/turkiyeden-kazakistana-tibbi-malzeme-yardimi-41563875>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- İHH İnsani Yardım Vakfı, <https://www.ihh.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 10.04.2021.

Kazinform, https://www.inform.kz/kz/turkiya-kazakstanga-gumanitarlyk-koldau-korsetti_a3648559, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Kırım Haber Ajansı, <https://qha.com.tr/haberler/ankara-buyuksehir-belediyesi-kazakistan-in-yardim-talebine-sessiz-kalmadi/223181/>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Kırım Haber Ajansı, <https://qha.com.tr/haberler/turkiye-den-kirgizistan-a-kovid-19-ile-mucadele-kapsaminda-destek/281663/>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Machiver, C. (2012). Strategic Applications International, <https://sai-dc.com/wp-content/uploads/2014/07/Disaster-Diplomacy-FINAL-Lit-Review.pdf>, Erişim Tarihi: 10.12.2020.

Medya Bilgi Ajansı (Media Information Agency MIA), <https://mia.mk/turci-a-ispra-a-medicinska-pomosh-za-spravuva-e-so-koronavirusot/>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Nergis Televizyonu (NTV), <https://www.ntv.com.tr/turkiye/turkiyenin-gonderdigi-tibbi-malzeme-yardimi-sancak-bolgesine-ulasi,cOcgWTW19UKdgs1coOGKRg>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Oxford Learner's Dictionaries, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/diplomacy>, Erişim Tarihi: 17.04.2021.

Özbekistan Ulusal Haber Ajansı (UZA), <https://uza.uz/oz/posts/turkiyadan-ozbekistonga-insonparvarlik-yordami-22-05-2020>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Samsun Büyükşehir Belediyesi, <https://samsun.bel.tr/haberler/kirgizistantan-baskan-demire-tesekkur>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS), <https://www.rts.rs/page/stories/ci/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%80%D1%83%D1%81/story/3131/koronavirus-u-srbiji/3916108/turska-pomoc-koronavirus.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

- Somali Ulusal Haber Ajansı (SONNA), <https://sonna.so/so/dowladda-soomaaliya-oo-turkiga-kala-wareegatay-deeq-caafimaad/> , Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, <https://www.mfa.gov.tr/koronavirus-salginindaki-rol-ve-vizyonumuz-6-11-2020.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 14.12.2020.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye’nin Uluslararası Acil İnsani Yardımları”, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_-insani-yardimlari.tr.mfa, Erişim Tarihi: 26.03.2021.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye’nin Girişimci ve İnsani Dış Politikası”, <http://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 22.09.2021.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, <https://www.mfa.gov.tr/ataturk-doneminde-turk-dis-politikasi.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 07.09.2021.
- T.C. İletişim Başkanlığı, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/turkiyeden-bosna-hersek-ve-azerbaycana-insani-yardim-tasiyan-dokuz-tir-yola-cikti1812, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- T.C. Resmi Gazete. 27 Ocak 1992 Tarihli ve 21124 Sayılı Karar. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21124.pdf>, Erişim Tarihi: 05.04.2021.
- T.C. Resmi Gazete. 1999 Tarihli ve 23708 Sayılı Resmi Gazete. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23708_1.pdf, Erişim Tarihi: 07.04.2021.
- T.C. Resmi Gazete. 2018 Tarihli ve 30479 Sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf>, Erişim Tarihi: 08.04.2021.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, <https://www.saglik.gov.tr/TR,64499/turkiyeden-irana-koronavirus-yardimi.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.
- T.C. Savunma Bakanlığı Genel Kurmay Başkanlığı. “Türkiye’nin Barışı Destekleme Harekatına Katkıları”, <https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme>, Erişim Tarihi: 26.03.2021.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.04.2021.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2019). “Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu – 2019”, <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/publication/2019/TurkiyeKalkinma2019Web.pdf>, Erişim Tarihi: 14.12.2020.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27dan_ozbekistan%27a_kovid_19%27_la_mucadele_icin_tibbi_malzeme_destegi-56896, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_dan_ozbekistan_a_salginla_mucadele_i_cin_tibbi_malzeme_destegi-58020, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, https://www.tika.gov.tr/tr/haber/turkiye_den_koronavirus_salgini_ile_mucadeleye_destek-55493, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı. (2021). TİKA Faaliyet Raporu (2020). <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%202020/TIKAFaaliyet2020Web.pdf>, Erişim Tarihi: 07.04.2021.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/koronavirus/turkiyeden-gonderilen-tibbi-yardim-kuzey-makedonyaya-ulasti-483945.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/dunya/turkiyeden-gonderilen-tibbi-yardim-kazakistana-ulasti-483689.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiyeden-ozbekistanin->

koronavirüsle-mucadelesine-anlamli-destek-505879.html, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Haber), <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyeden-filistine-tibbi-malzeme-yardimi-535203.html>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Avaz), <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avrasyadan/turkiyeden-sirbistana-tibbi-yardim/5e8da6f801a30a1ca8686b7a>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT Avaz), <https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avrasyadan/turkiye-balkan-ulkelerine-tibbi-yardim-gonderdi/5e8d823f01a30a336448f77d>, Erişim Tarihi: 12.06.2021.

Türk Kızılay, <https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>, Erişim Tarihi: 08.04.2021.

United Nations Development Programme (2015). <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/mdgoverview.html>, Erişim Tarihi: 14.03.2021.

Walz, J. & Ramachandran, V. (2011). Brave New World: A Literature Review of Emerging Donors and the Changing Nature of Foreign Assistance. Center for Global Development Working Paper 273. https://www.cgdev.org/sites/default/files/1425691_file_Walz_Ramachandran_Brave_New_World_FINAL.pdf, Erişim Tarihi: 31.03.2021.

Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, Erişim Tarihi: 25.03.2021.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Tüncel Arif İNCE
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
Tarih	02.12.2021